

วารสารวิชาการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ACADEMIC JOURNAL

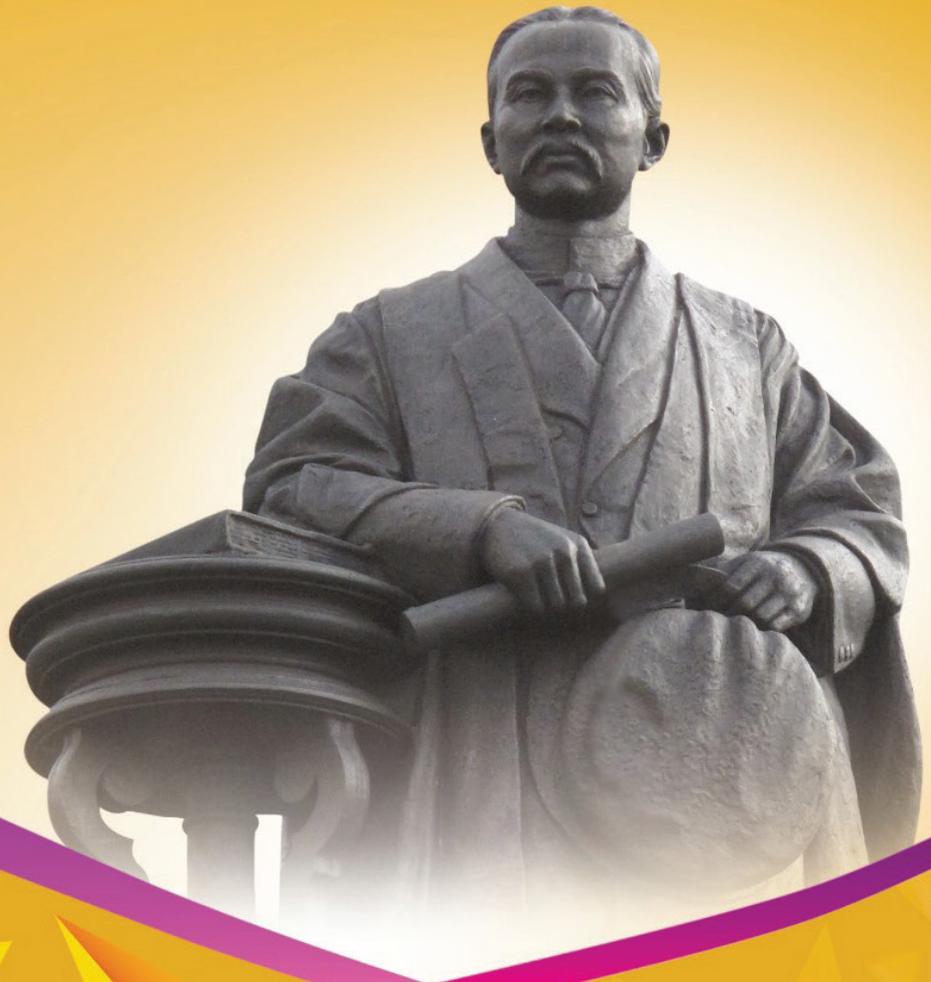
PHRANAKHON RAJABHAT UNIVERSITY

สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
ปีที่ 16 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2568

Humanities and Social Sciences

Vol. 16 No.1 January - June 2025

ISSN : 3027-7949 (Online)

วารสารวิชาการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ACADEMIC JOURNAL

PHRANAKHON RAJABHAT UNIVERSITY

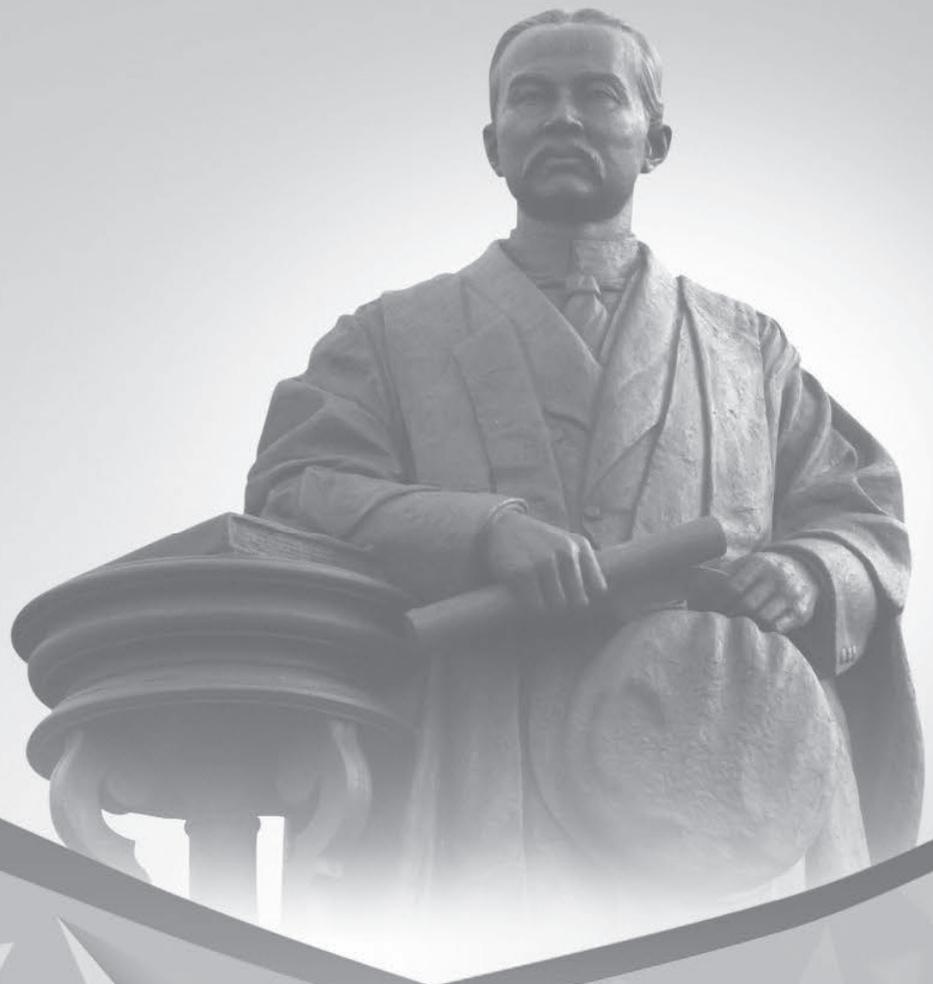
สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

Humanities and Social Sciences

ปีที่ 16 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2568

Vol. 16 No.1 January - June 2025

ISSN : 3027-7949 (Online)

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ACADEMIC JOURNAL PHRANAKHON RAJABHAT UNIVERSITY

ปีที่ 16 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2568

Vol. 16 No.1 January - July 2025

ISSN : 3027-7949 (Online)

เจ้าของ

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

วัตถุประสงค์ของการจัดพิมพ์วารสาร

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จัดทำเป็นวารสารราย 6 เดือน (ปีละ 2 ฉบับ) มกราคม - มิถุนายน และ กรกฎาคม - ธันวาคม โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อเผยแพร่บทความวิชาการ บทความวิจัย บทความปริทัศน์ และบทความหนังสือ ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เช่น รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ พัฒนาชุมชน การบริหารและพัฒนาเมือง ประวัติศาสตร์ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ นาฏศิลป์และการละคร ดนตรี นิติศาสตร์ ศิลปกรรม บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ การจัดการทั่วไป/คอมพิวเตอร์ธุรกิจ การจัดการทรัพยากรมนุษย์ การตลาด การท่องเที่ยวและการโรงแรม นิเทศศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ บัญชี บริหารการศึกษา การศึกษาปฐมวัย หลักสูตรและการสอน เทคโนโลยีการศึกษา จิตวิทยาการศึกษา และสาขาวิชาอื่น ๆ ตามการพิจารณาของกองบรรณาธิการ
2. เพื่อเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนข่าวสาร สารสำคัญ ประสบการณ์การวิจัยแก่นักวิจัย นักวิชาการ และบุคคลทั่วไปที่สนใจ

นโยบายการจัดพิมพ์ของวารสาร

1. บทความที่นำเสนอเพื่อขอตีพิมพ์ ต้องเป็นบทความวิชาการ บทความวิจัย บทความปริทัศน์ หรือบทความหนังสือซึ่งอาจเขียนได้ทั้งภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ
2. บทความที่จะได้รับการตีพิมพ์ต้องเรียนตามรูปแบบของ วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และต้องผ่านกระบวนการพิจารณาครั้งกรองโดยผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้องก่อน ทั้งนี้ บทความที่ตีพิมพ์จะต้องเป็นบทความที่ยังไม่เคยรับการตีพิมพ์เผยแพร่มาก่อนหรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากวารสารอื่น ๆ
3. บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ทุกบทความต้องผ่านการพิจารณาเห็นที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาที่เกี่ยวข้อง ไม่น้อยกว่าสามท่านต่อหนึ่งบทความซึ่งทั้งผู้ประเมินบทความและผู้แต่ง จะไม่ทราบชื่อบทความ (Peer Reviewed) ซึ่งกันและกัน (Double-blind Peer Review) โดยบทความที่ลงตีพิมพ์ได้นั้นจะต้องผ่านความเห็นชอบจากผู้ประเมินบทความทั้งสองท่านหรือสองในสามท่าน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วันดี เกษมสุขพิพัฒน์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิสิต อินทมาโน	มหาวิทยาลัยศรีปทุม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรพิมล ศุขะวาที	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พิเศษ ดร.ชนาธิป ชินะนาวิน	มหาวิทยาลัยศรีปทุม
นาวาโท ดร.กำพล ภิญโญกุล	บริษัท การบินกรุงเทพ จำกัด (มหาชน)
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ม.ล.จิราภา อากาศ	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์กษิติศ วัชรพรรณ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์นันทน์ ไต้มวงษ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
อาจารย์ ดร.รัชชกฤต เทียมธรรม	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ผู้ประสานงานและเผยแพร่

นางสาวมัทนา เกตุโพธิ์ทอง	สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
นางสาวนวกมล พลบุญ	สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
นางสาวศุภราพร เกตุกลม	สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
นางสาวทัศนีย์ ปิ่นทอง	สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
นายรัชตะ อนวัชกุล	สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
นายจักรพันธ์ ก้อนมณี	สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
นางสาววารภรณ์ แสงสุริศรี	สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
นางสาวธนพร ชนาธิปกรณ	สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
นายวิรัช หล่อศรีจันทร์	สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ติดต่อกองบรรณาธิการ

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
 9 ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงอนุสาวรีย์ เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร 10220
 โทรศัพท์โทรสาร 0-2544 - 8629, 0-2544-8532-34
 E-mail: editor_academic@pnru.ac.th และ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/AJPU/login>

กำหนดออก

2 ฉบับ ต่อปี (มกราคม – มิถุนายน และ กรกฎาคม – ธันวาคม)

การเผยแพร่

ผู้ที่สนใจสามารถค้นหาที่ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/AJPU/issue/arcguve>

.....

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ (Readers)
ประจำวารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
(สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)

รองศาสตราจารย์ ดร.แสงเทียน อยู่เถา	มหาวิทยาลัยมหิดล
รองศาสตราจารย์ ดร.ระพีพรรณ พิริยะกุล	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รองศาสตราจารย์ นาวาโท ดร.ชัยวัฒน์ บวรวัฒน์เศรษฐ์	โรงเรียนนายเรือ
รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐวิภา สิ้นสุวรรณ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
รองศาสตราจารย์ ดร.ทงศักดิ์ ไสวจัสมตากล	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า เจ้าคุณทหารลาดกระบัง
รองศาสตราจารย์ ดร.ติกาหลัง สุขกุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภกาญจน์ ชยาพัฒน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.สายฝน ไชยศรี	มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
รองศาสตราจารย์ ดร.สิทธิกร ศักดิ์แสง	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
รองศาสตราจารย์ ดร.สุระทิน ชัยทองคำ	มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี
รองศาสตราจารย์ ดร.กรรองทิพย์ นาควิเชตร	วิทยาลัยนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พงศธร มหาวิจิตร	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรพรรณ วีระปรียากร	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประทีป พิษทองกลาง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปณณวิช ทัพภวิมล	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรเดช หวังทอง	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิราพร ชุนศรี	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิกรม บุญนุ่น	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กัญณภัทร นิธิศรวรภากุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศทาวุฒิ สังฆมาศ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรารถนา ผดุงพจน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรอนงค์ โฆษิตพิพัฒน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรัชมาศ ลัญขานนท์	มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรังกูร วรบำรุงกุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ลินจง โพชารี	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เศรษฐชัย ชัยสมิท	มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชชาภรณ์ รัตนภูมิมะ	มหาวิทยาลัยสัสสมัญญ
อาจารย์ ดร.ณัฐปภัสัช จุ้ยเจริญ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
อาจารย์ ดร.กิจปพน ศรีธานี	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อาจารย์ ดร.ศิริประภา พรหมมา	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
อาจารย์ ดร.มลิวลัย ประดิษฐ์ธีระ	มหาวิทยาลัยรังสิต
ดร.เกรียงไกรยศ พันธุ์ไทย	การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค
ดร.ศิริวรรณ มนอัคระผดุง	สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
ดร.ปรัชญา มหาวินิจฉัยมนตรี	สำนักงานอัยการสูงสุด

บทบรรณาธิการ

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มพื้นที่การเผยแพร่ความรู้ด้านวิชาการและการวิจัย ของนักวิชาการ นักศึกษา ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย อันจะนำไปสู่การขยายวงแห่งการประยุกต์การใช้ผลงาน วิชาการเพื่อการพัฒนาสังคมในวงกว้าง โดยกำกับคุณภาพและกระบวนการของการจัดทำ วารสารให้เป็นไปตามมาตรฐานวิชาการ

วารสารฉบับนี้ประกอบด้วยบทความวิจัย และบทความวิชาการของนักวิชาการ นักศึกษา ผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานทั้งในและต่างประเทศ ซึ่งผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 15 เรื่อง หัวข้อหลักครอบคลุมทั้งการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนทั้งในประเทศและต่างประเทศ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ กฎหมาย และประเด็นท้าทายด้านการจัดการวัฒนธรรม

ขอขอบคุณผู้เขียนบทความและผู้ทรงคุณวุฒิที่พิจารณาบทความ ที่ปรึกษาภายใน และภายนอกทุกท่านที่ได้ให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขบทความให้มีความถูกต้อง สมบูรณ์ ตลอดจนผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่ให้การสนับสนุน ทรัพยากร และให้คำแนะนำ จนทำให้วารสารฉบับนี้ มีบทความที่น่าสนใจ และได้มาตรฐาน มีคุณค่าทางวิชาการ สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ที่สนใจ และเป็นข้อมูลอ้างอิง ทางวิชาการได้เป็นอย่างดี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สีบวงส์ กาฬวงศ์

บรรณาธิการ

สารบัญ

บทความวิจัย

หน้า

คุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร <i>สิริภา พรหมมงคล และ ฉัตรกุล เอื้อพิพัฒน์นากุล</i>	1
มาตรการทางกฎหมายในการพัฒนาการสอบสวนในประเทศไทย <i>ปฎิภูมิ ผลโสธร และ พรเพชร ชลศักดิ์ตระกูล</i>	16
ความก้าวหน้าของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในประเทศไทยผ่านมิติของสุขภาวะในการทำงาน : การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ <i>มาศญา ศรีสุข และ ประสพชัย พสุนนท์</i>	33
STRATEGIES FOR SUSTAINABLE HERITAGE MANAGEMENT OF MT. QINGCHENG <i>Chen Yi and Yuttapong Tonpradoo</i>	50
กลยุทธ์การสื่อสารเทศบาลตำบลสันพระเนตรเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมการพัฒนาชุมชนของประชาชน ตำบลสันพระเนตร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ <i>แสง ส่องสว่างไพบูลย์</i>	69
การพัฒนาชุดฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง รูปเรขาคณิตสามมิติ ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด เพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 <i>กาญจนา หวดขุนทด และ กานต์รวี บุชยานนท์</i>	85
THE EFFECT OF EXPERIENTIAL LEARNING APPROACH ON SCIENCE LEARNING ACHIEVEMENT FOR GRADE 6 BHUTANESE STUDENTS <i>Chimi Seldon Dorji and Nipaporn Sakulwongs</i>	100
THE USE OF BAR MODEL METHOD TO DEVELOP ADDITION AND SUBTRACTION WORD PROBLEM ACHIEVEMENT OF GRADE 4 BHUTANESE STUDENTS <i>Tshering Dolkar1 and Nipaporn Sakulwongs</i>	115
	132

สารบัญ

บทความวิจัย	หน้า
ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของลูกค้าในสนามบินประเทศไทย <i>ณัฐกรานต์ ไชยหาวงศ์ กริช วงศ์เจริญ และ ปิยะวรรณ ดอนวิชัย</i>	132
ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ <i>จาดุรนต์ เจริญสุข และ ศักดิ์ฤทธิ์ ศีลาสาย</i>	146
แนวทางการนำมาตรการใกล้เคียงข้อพิพาททางแพ่งเชิงบังคับมาใช้ในประเทศไทย <i>ณัฐสิทธิ์ บุตรพรม พรเพชร ชลศักดิ์ตระกูล และ ปรัชญา มหาวิทยาลัยมนตรี</i>	158
นวัตกรรมการสื่อสารผ่านประสบการณ์เพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมอาหาร กรณีศึกษากิจกรรม “ลิ้มรสตำนานมอญ” ชุมชนคลองสามวา <i>สิริณนธ์ พึ่งสังวาลย์ นิศรรัตน์ วิไลลักษณ์ และ นิษฐา หรุ่นเกษม</i>	175
ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 <i>วีรยุทธ แก้วอัศฮาด และ รัตนา กาญจนพันธุ์</i>	191
บทความวิชาการ	
THE INTEGRATION OF FOOD HERITAGE WITH SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS <i>Natthaporn Sabanmanee, Chanon Sarasuk, Kritchanok Sukkaseam and Wassakorn Maneenin</i>	204
การประยุกต์ใช้ Google AppSheet เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานในสำนักงาน <i>เผด็จ สวิพันธุ์</i>	219
ภาคผนวก	236

คุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล
สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร

TRAIT LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS IN THE DIGITAL ERA UNDER
THE DEPARTMENT OF EDUCATION BANGKOK METROPOLITAN ADMINISTRATION

สิริภา พรหมมงคล* และ ฉัตรกุล เอื้อพิพัฒน์นากุล
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์ กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Siripa Prommongkol* and Chatkul Uaipipattanakul
Department of Education Administration, Faculty of Education, Rajapruk University, Bangkok, Thailand

*E-mail: siripa17@gmail.com

Received: 29-09-2024

Revised: 03-10-2024

Accepted: 03-10-2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล 2) เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง อายุ ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา และ 3) ศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 5 คน และครูจำนวน 375 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม มีความตรงเชิงเนื้อหา รายข้ออยู่ระหว่าง 0.80–1.00 สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ค่าแปรปรวนทางเดียว และวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) คุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง อายุ ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันในภาพรวม และ 3) แนวทางการส่งเสริมการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมวัฒนธรรมและกระบวนการทำงานของสถานศึกษา กำหนดแนวทางให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษา สนับสนุนให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ เสริมสร้างภาพลักษณ์ให้กับสถานศึกษาผ่านสื่อประชาสัมพันธ์ที่หลากหลาย และส่งเสริมให้ครูผู้สอนพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: ผู้บริหารสถานศึกษา ยุคดิจิทัล คุณลักษณะภาวะผู้นำ

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to study the trait leadership of school administrators in the digital era, 2) to compare the opinions of teachers on the trait leadership of school administrators in the digital era classified by gender, education level, position, age, work experience, and school size, and 3) to study guidelines for developments of the trait leadership of school administrators in the digital era. The population and sample consisted of 5 administrators school, and 375 teachers. The research instruments were an interview form and a questionnaire with a content validity, IOC values, between 0.80–1.00 The data were analyzed by using frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, One-way ANOVA, and content analysis.

The results of the research were as follows: 1) the trait leadership of school administrators in the digital era was at a high level in overall, and particular aspects, 2) the opinions of teachers classified by gender, education level, position, age, work experience, and school size were not different in overall, and 3) guidelines for developments of the trait leadership of school administrators in the digital era : School administrators should promote school culture and processes, define guidelines in accordance with the school vision and strategic plan, encourage student participation in learning management, enhance school branding through various public relations, and support teachers in their self-development continuously.

Keywords: School administrators, Digital Era, Trait leadership

บทนำ

จากสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบันกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและดิจิทัลอย่างรวดเร็ว (Digital Disruption) เป็นการเปลี่ยนแปลงสังคมไปสู่สังคมดิจิทัล ซึ่งส่งผลต่อการศึกษาระดับพื้นฐาน และมีแนวโน้มที่การจัดการศึกษาจะเปลี่ยนไป การจัดการศึกษาของประเทศไทยจึงจำเป็นต้องกำหนดเป้าหมายการพัฒนา การวางแผน และการ

สร้างทักษะพื้นฐานที่จำเป็นของทรัพยากรมนุษย์ที่จะศึกษาต่อในระดับต่าง ๆ หรือเข้าสู่ตลาดแรงงาน หรือต้องปรับหลักสูตรและวิธีการจัดการเรียนรู้ที่มีความยืดหยุ่น มีความหลากหลาย เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความรู้ทักษะและสมรรถนะที่พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในโลกดิจิทัลในปัจจุบันและอนาคต (Office of the Basic Education

Commission, 2022) เมื่อประเทศไทยก้าวเข้าสู่ยุคดิจิทัล (Digital Era) ทุกอย่างย่อมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและเป็นไปอย่างก้าวกระโดด หากเปรียบเทียบกับ การเปลี่ยนแปลงในอดีตที่ผ่านมาถือว่า มีผลกระทบต่อ การบริหารจัดการสถานศึกษาเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นในด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม เพราะยุคดิจิทัลเป็นยุคที่ทุกคนสามารถเข้าถึงอิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีที่มีความรวดเร็วในการสื่อสาร การส่งผ่านข้อมูลความรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในสังคมไม่ว่าจะเป็นข่าวสาร ภาพ หรือวิดีโอที่ส่งได้อย่างรวดเร็วทุกที่และทุกเวลา (Keesukphan, 2016) ในปัจจุบันของผู้บริหารสถานศึกษาที่ถูกต้องย่อมมีผลทำให้การใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ ของสถานศึกษาเป็นไปอย่างเหมาะสม เกิดความคุ้มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการบริหารจัดการสถานศึกษา เช่น 1) Cloud Computing เป็นเสมือนมีบริการ Server บน Internet 2) Mobility Devices ได้แก่ อุปกรณ์พกพาที่สามารถใช้งานได้ทุกสถานที่ เช่น Smart Phones, Tablet PC และอุปกรณ์คอมพิวเตอร์อื่น ๆ และ 3) Social Network เช่น LINE, Facebook, Twitter, WeChat หรือ Instagram

สภาพปัญหาของสำนักงานการศึกษา คือ การแต่งตั้งผู้บริหารใช้เวลานานทำให้ขาดประสิทธิภาพในการทำงาน (Department of Education, 2023) ได้วิเคราะห์ SWOT ไว้ในแผนปฏิบัติราชการประจำปี พ.ศ. 2566 พบว่า สำนักงานศึกษามีจุดอ่อน 1) ขาดระบบ

และกลไกการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการเปลี่ยนแปลงอย่างเท่าทัน โรงเรียนไม่สามารถเปิดสอนได้ตามปกติ 2) โครงสร้างการบริหารมีหลายระดับ ทำให้การสื่อสารภายในองค์กรเกิดความล่าช้า ไม่ทันต่อสถานการณ์ 3) การถ่ายทอดนโยบายสู่การปฏิบัติยังขาดประสิทธิภาพขาดการสื่อสารเชิงรุก 4) ขาดระบบหรือกลไกในการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้มีประสิทธิภาพ 5) ครูไม่สามารถเลือกการอบรมได้โดยตนเองตามความสนใจของตนเอง 6) พรบ.ระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร ไม่เอื้อต่อการให้โรงเรียนเป็นนิติบุคคล ทำให้การบริหารงานมีความล่าช้า และขาดความคล่องตัว

ผู้วิจัยจึงสนใจจะทำการวิจัย เกี่ยวกับเรื่อง “คุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร” เพื่อเป็นข้อมูลในการกำหนดคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ในยุคปัจจุบันได้อย่างเป็นรูปธรรมและชัดเจนมากขึ้น พร้อมทั้งนำมาใช้กำหนดเป็นคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร

2. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนัก

การศึกษา กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง อายุ ประสบการณ์ ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนา คุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร

ทบทวนแนวคิด

คุณลักษณะภาวะผู้นำ

การเป็นผู้นำเป็นการใช้ความสามารถของผู้ใต้บังคับบัญชาเพื่อปฏิบัติงานให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ขององค์กร ผู้นำต้องแสดงออกถึงภาวะผู้นำซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา สรุปได้ดังนี้

Barnard (1995) กล่าวว่า คุณลักษณะภาวะผู้นำจะต้องมีลักษณะ ดังนี้

1) มีความสดชื่นและอารมณ์ดี คือ ร่าเริง เบิกบาน ทำงานด้วยความสนุกสนานและมีความอดทนในการทำงาน

2) มีความสามารถในการตัดสินใจ คือ ตัดสินใจได้อย่างรวดเร็ว และไม่ผิดพลาด

3) มีความสามารถในการจูงใจคนได้ดี ทั้งนี้เพราะผู้นำจะต้องชักชวนหรือโน้มน้าวให้คนทำงานร่วมกัน โดยมีจุดมุ่งหมายที่วัตถุประสงค์ของหน่วยงาน

4) มีความรับผิดชอบสูง คือ ต้องสามารถควบคุมอารมณ์ให้มั่นคงเมื่อถูกตำหนิ ไม่หนีงาน เพื่อให้งานประสบความสำเร็จ

5) มีปัญญาเฉียบแหลม คือ สามารถเรียนรู้ได้เร็ว ตลอดจนมีความรอบรู้และมีความรู้ดี

หากผู้นำมีคุณสมบัตินี้การบังคับบัญชาผู้ร่วมงานก็จะเป็นไปได้ด้วยดี

Yukl (2013) ได้ให้ความหมายไว้ว่า คุณลักษณะภาวะผู้นำ เป็นลักษณะของบุคคลที่สามารถใช้กระบวนการที่มีอิทธิพลโน้มน้าวให้มีผลต่อการตัดสินใจของกลุ่มหรือวัตถุประสงค์ขององค์การหรือกระบวนการใช้อิทธิพลกระบวนการกระตุ้นพฤติกรรมการทำงาน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ กระบวนการโน้มน้าวหรือใช้อิทธิพลต่อกลุ่ม และกระบวนการรักษาสภาพกลุ่มและวัฒนธรรมของกลุ่ม

สรุปได้ว่า คุณลักษณะของภาวะผู้นำเป็นคุณสมบัติทักษะความสามารถอันเป็นคุณลักษณะเฉพาะของความเป็นผู้นำ ต้องจัดระบบการคิด มีความมั่นใจ มีความสามารถในการตัดสินใจ สามารถเรียนรู้ได้เร็ว ตลอดจนมีความรอบรู้จักการแก้ปัญหา มีความรับผิดชอบสูงและทบทวนตนเอง ยอมรับฟังคนอื่นเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้

คุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล

การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องถ่ายทอดวิสัยทัศน์ ร่วมกับการแลกเปลี่ยนวิสัยทัศน์กับบุคลากรอื่น ๆ ได้ การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบโลกยุคดิจิทัล จัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้และนวัตกรรมให้กับผู้เรียน สามารถบริหารจัดการให้เกิดคุณภาพอย่างต่อเนื่องในองค์กร โดยการส่งเสริมให้บุคลากรประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและบูรณาการเทคโนโลยี เพื่อสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงในองค์กร

(Chaemchoi, 2019) ซึ่งในเรื่องเกี่ยวกับคุณลักษณะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา พจนานุกรมคอลโลเออร์ได้ระบุคุณลักษณะไว้ดังนี้ (Houghton Mifflin Company, 2006) 1) การรอบรู้ (Knowing) 2) อุดมการณ์ (Ideology) 3) เท่าทัน (In Time Knowing) 4) กล้าตัดสินใจ (Discussion Courage) 5) วิสัยทัศน์เชิงกลยุทธ์ (Strategy of Vision) 6) สร้างทีม (Teamwork) และ 7) ใฝ่บริการ (Service Mind)

ดังนั้น คุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล จำเป็นต้องใช้ระบบสารสนเทศเป็นหลักสำคัญเพื่อขับเคลื่อนองค์การให้ตอบสนอง ต่อวิสัยทัศน์ และเป้าหมายขององค์การ โดยมองสมาชิกด้วยทัศนคติเชิงบวก ส่งเสริมให้สมาชิกมีความพยายามพัฒนาตนเองมากขึ้น และผู้บริหารควรพัฒนาตนเองอยู่เสมอ สอดคล้องกับแนวคิดของ (Sheninger, 2019) ได้กล่าวถึง คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ยุคดิจิทัล เป็นการนำเทคโนโลยีมาใช้สำหรับการบริหารสถานศึกษา (The Pillars of Digital Leadership) ดังนี้

1) การสื่อสาร (Communication) ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับครู ผู้เรียนหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในเวลาจริงผ่านอุปกรณ์ที่หลากหลาย และไม่เป็นการสื่อสารทางเดียว หรือสองทางโดยสามารถประชาสัมพันธ์หรือรายงานการดำเนินงานต่าง ๆ ผ่านทางช่องทางในการสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media)

2) การประชาสัมพันธ์ (Public Relations) หากเราไม่ดำเนินการบอกเล่าเรื่องราวของเราเอง คนอื่นก็จะทำการบอกเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ให้เราและบ่อยครั้งมักจะเล่าเรื่องราวที่ไม่ตรงกับสิ่งที่เราต้องการ

3) การสร้างแบรนด์ (Branding) สำหรับสถานศึกษาแล้ว ภาพลักษณ์หรือแบรนด์คือ ความเชื่อมั่นในคุณภาพมาตรฐานการศึกษาของผู้ปกครอง ชุมชนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมดทั้งในปัจจุบันและในอนาคต

4) การเรียนรู้และการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของนักเรียน (Student/Engagement/learning) ในด้านความสำเร็จของการจัดการศึกษา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องทำความเข้าใจว่าการจัดการศึกษาควรจะต้องสะท้อนถึงชีวิตจริง และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และประยุกต์ใช้สิ่งที่พวกเขาได้เรียนรู้ให้สามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้

5) การพัฒนาและการเติบโตทางวิชาชีพ (Professional Growth/Development) ด้วยการเพิ่มขึ้นของสื่อสังคมออนไลน์ ผู้บริหารสามารถสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ได้เองเพื่อตอบสนองต่อความต้องการการเรียนรู้ที่หลากหลาย การจัดหาทรัพยากร การเข้าถึงองค์ความรู้

6) การปรับวิสัยทัศน์ด้านบริบทและพื้นที่ในการเรียนรู้ (Re-envisioning Learning Spaces and Environment) เมื่อผู้บริหารสถานศึกษาเข้าใจบทบาทหลักของการนำเทคโนโลยีมาใช้ในสถานศึกษาแล้ว การเริ่มต้นกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืน

7) การสร้างโอกาส (Opportunity) เป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาที่จะค้นหาวิธีการปรับปรุงสถานศึกษา และการพัฒนาความเป็นมืออาชีพของตนเอง ครู และบุคลากรอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นที่การใช้ประโยชน์การเชื่อมต่อกับเทคโนโลยี

สมมติฐาน

ครู สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร ที่จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง อายุ ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ตามแนวคิดของ (Sheninger, 2019) ประกอบด้วย 7 ด้าน คือ 1) การสื่อสาร 2) การประชาสัมพันธ์ 3) การสร้างแบรนด์ 4) การเรียนรู้และการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของนักเรียน 5) การพัฒนาและการเติบโตทางวิชาชีพ 6) การปรับวิสัยทัศน์ด้านบริบทและพื้นที่ในการเรียนรู้ และ 7) การสร้างโอกาส

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัย คุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้ 1) วิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 5 คน 2) วิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ ครู ในสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร จำนวน 13,597 คน ปีการศึกษา 2566

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งมีคุณสมบัติเป็นผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร จำนวน 5 คน และครู จำนวน 375 คน โดยการเปิดตารางการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie & Morgan (1970) โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) และการสุ่มอย่างง่าย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ประเด็นคำถามครอบคลุมตัวแปรทั้งหมด 7 ด้าน ได้แก่ 1) การสื่อสาร 2) การประชาสัมพันธ์ 3) การสร้างแบรนด์ 4) การเรียนรู้และการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของนักเรียน

- 5) การพัฒนาและการเติบโตทางวิชาชีพ
- 6) การปรับวิสัยทัศน์ด้านบริหารและพื้นที่ในการเรียนรู้ และ 7) การสร้างโอกาส

3. การพัฒนาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้

3.1 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่พัฒนาเป็นเครื่องมือวิจัย เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาและให้ข้อเสนอแนะ จากนั้นนำมาแก้ไขปรับปรุงเนื้อหาและการใช้ภาษาให้ถูกต้องเหมาะสม

3.2 ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยนำร่างแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแก้ไขความเหมาะสมของข้อคำถาม จำนวน 5 คน แล้วหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างแบบสอบถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) อยู่ระหว่าง 0.80 – 1.00 แล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มมีลักษณะคล้ายคลึงกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 30 คน เพื่อวิเคราะห์ค่าความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ มีค่าเท่ากับ 0.92

3.3 นำผลการวิจัยมาวิเคราะห์เพื่อสร้างแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลแล้วนำไปสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญที่กำหนดไว้

3.4 ผู้วิจัยสรุปข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

4.1 ผู้วิจัยทำหนังสือถึงบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาดอนเมือง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลกับโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

4.2 ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความร่วมมือด้วยตนเองไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 375 ฉบับ โดยผ่าน Google Forms / Email โดยได้รับกลับคืนร้อยละ 100

4.3 นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ และวิเคราะห์ข้อมูล

4.4 ผู้วิจัยทำหนังสือขอสัมภาษณ์และเข้าสัมภาษณ์ตามวัน เวลาที่นัดหมาย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอตามลำดับ โดยใช้สถิติการวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) การหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

1. การศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร มีทั้งหมด 7 ด้าน ผลปรากฏตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 คุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ในภาพรวม

ด้านที่	คุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล	\bar{X}	S.D.	การแปลความหมาย	อันดับ
1	การสื่อสาร	4.21	.57	มาก	6
2	การประชาสัมพันธ์	4.29	.58	มาก	2
3	การสร้างแบรนด์	4.32	.58	มาก	1
4	การเรียนรู้และการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของนักเรียน	4.23	.58	มาก	4
5	การพัฒนาและการเติบโตทางวิชาชีพ	4.25	.59	มาก	3
6	การปรับวิสัยทัศน์ด้านบริบทและพื้นที่ในการเรียนรู้	4.21	.63	มาก	7
7	การสร้างโอกาส	4.23	.65	มาก	5
ภาพรวม		4.25	.53	มาก	

จากตารางที่ 1 ผลการศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.25, S.D. = .53$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การสร้างแบรนด์ รองลงมา คือ การประชาสัมพันธ์ การพัฒนาและการเติบโตทางวิชาชีพ การเรียนรู้และการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของนักเรียน การสร้างโอกาส การสื่อสาร และการปรับวิสัยทัศน์ด้านบริบทและพื้นที่ในการเรียนรู้

2. การเปรียบเทียบคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล จำแนกตามเพศ อายุ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา สรุปได้ดังนี้

ผลจากการเปรียบเทียบคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล จำแนกตามเพศ อายุ ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการทำงาน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ทั้งภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามระดับการศึกษา มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันทั้งภาพรวม ยกเว้น การสร้างแบรนด์ และการเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของนักเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนขนาดของสถานศึกษา มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ทั้งภาพรวม ยกเว้นการสร้างแบรนด์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ผลการสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 5 ท่าน ประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์ครอบคลุมตัวแปรทั้งหมด 7 ด้าน ดังนี้

3.1 ด้านการสื่อสาร พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องใช้ข้อมูลสารสนเทศเพื่อเผยแพร่ไปยังรองผู้อำนวยการสถานศึกษา คณะครู บุคลากร ผู้ใต้บังคับบัญชา นักเรียน ผู้ปกครอง หรือผู้มีส่วนที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียน เพื่อให้เข้าใจและรับรู้ถึงข่าวสารการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนได้มีส่วนรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ของโรงเรียนซึ่งอาจจะสื่อสารโดยการพูดหรือผ่านสื่อโซเชียลมีเดีย

3.2 ด้านการประชาสัมพันธ์ พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาควรนำการประชาสัมพันธ์มีส่วนช่วยให้การจัดการเรียนการสอนภายในโรงเรียนประสบความสำเร็จมากขึ้น สามารถพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และสามารถตอบสนองต่อความต้องการของหน่วยงานระดับสูงและตอบสนองต่อความต้องการของผู้ปกครอง การประชาสัมพันธ์ในปัจจุบันมีช่องทาง วิธีการและกระบวนการที่ทันสมัยมากยิ่งขึ้น

3.3 ด้านการสร้างแบรนด์ พบว่าผู้บริหารควรสร้างสื่อใหม่ ๆ ที่เป็นเชิงบวกให้เกิดขึ้นแก่สถานศึกษา เน้นการจัดการเรียนการสอน การบริหารจัดการที่เป็นเชิงบวก และเน้นผู้เรียนเป็นหลักทำให้โรงเรียนได้รับรางวัลต่าง ๆ มากมาย รวมทั้งนักเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถใช้เครื่องมือต่าง ๆ ซึ่งเป็นโซเชียลมีเดียมาสนับสนุนส่งเสริมการสร้างภาพลักษณ์ให้แก่สถานศึกษา

3.4 ด้านการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของนักเรียน พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาได้เน้นการส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูผู้สอนใช้เครื่องมือดิจิทัลมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนและให้นักเรียนเข้าสู่โซเชียลมีเดียมากยิ่งขึ้น มีพื้นที่ในการเรียนรู้โดยอาศัยสื่อโซเชียลมีเดียและแอปพลิเคชันต่าง ๆ ทำให้ครูสามารถจัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นไปตามวัตถุประสงค์ และตามตัวชี้วัดที่กำหนด

3.5 ด้านการพัฒนาและการเติบโตทางวิชาชีพ พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาต้องตระหนักถึงฐานะและบทบาทของตนเป็นอย่างดี เพราะในปัจจุบันจะต้องมีการเรียนรู้และพัฒนาในวิชาชีพของตนเองอย่างสม่ำเสมอ เพราะในยุคปัจจุบันสภาพแวดล้อมและเทคโนโลยีต่าง ๆ ได้มีการเปลี่ยนแปลงอยู่อย่างต่อเนื่อง มีเทคโนโลยีหรือโซเชียลมีเดีย จึงมีการมุ่งเน้นให้ครูและบุคลากรได้มีการอบรมและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

3.6 ด้านการปรับวิสัยทัศน์ด้านบริบทและพื้นที่ในการเรียนรู้ พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเริ่มสร้างวิสัยทัศน์และแจ้งวิสัยทัศน์ให้คณะครูและบุคลากรทราบเพื่อดำเนินการจัดการสถานศึกษาให้เป็นไปตามวิสัยทัศน์อย่างต่อเนื่องและมีการจัดสรรพื้นที่ภายในสถานศึกษาให้เกิดประโยชน์กับนักเรียน โดยใช้บริบทแต่ละพื้นที่สนับสนุนและส่งเสริมการเรียนรู้แก่นักเรียน โดยอาศัยเทคโนโลยีหรือการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้มากขึ้น

3.7 ด้านการสร้างโอกาส พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาถือว่าเป็นผู้ขับเคลื่อนการบริหารงานของสถานศึกษา จะต้องมีกำหนดสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นจุดเด่นของสถานศึกษา เพราะในปัจจุบันมีเทคโนโลยีและกระบวนการใหม่เข้ามาสนับสนุนในการทำงาน ซึ่งจะสามารถนำพาสถานศึกษาไปสู่เป้าหมายและประสบความสำเร็จ

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร สามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์และอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. คุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร ในภาพรวม พบว่า มีคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านการสร้างแบรนด์ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการพัฒนาสถานศึกษาเพื่อให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดีจะต้องมีการพัฒนาไปพร้อมกัน ในหลายด้าน มีการกำหนดเป้าหมาย และวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาอย่างชัดเจน สอดคล้องกับ Sheninger (2019) การสร้างภาพลักษณ์ (Branding) ในโลกธุรกิจเข้าใจถึงคุณค่าของภาพลักษณ์หรือแบรนด์และผลกระทบต่อผู้บริโภคสำหรับสถานศึกษาแล้ว ภาพลักษณ์หรือแบรนด์คือ ความเชื่อมั่นในคุณภาพมาตรฐานการศึกษาของผู้ปกครอง ชุมชนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมดทั้งในปัจจุบัน

2. การเปรียบเทียบคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร

2.1 ผลจากการเปรียบเทียบคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล จำแนกตามเพศ อายุ ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการทำงาน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันทั้งภาพรวมและรายด้าน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูเพศชาย และเพศหญิงให้ความสำคัญกับการสื่อสาร การประชาสัมพันธ์ การสร้างแบรนด์ การเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของนักเรียน การพัฒนาและการเติบโตทางวิชาชีพ การปรับวิสัยทัศน์ด้านบริบทและพื้นที่ในการเรียนรู้ และการสร้างโอกาส ซึ่งการทำงานในปัจจุบันครูที่มีอายุทุกระดับล้วนแต่ได้รับมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบจากผู้บริหารสถานศึกษา นอกเหนือจากการจัดการเรียนการสอนเพื่อเป็นการพัฒนาสมรรถนะตนเองอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับ Kongton (2022) ได้ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตตลิ่งชัน ผลการวิจัย 1) ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของครู ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับดีมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ รองลงมา คือ ด้านการสร้างบารมี การกระตุ้นเชาว์ปัญญา และการคำนึงถึงความเป็นปัจเจก

บุคคลตามลำดับ 2) ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตตลิ่งชัน จำแนกตาม เพศ ประสบการณ์ในการทำงาน และ ขนาดสถานศึกษาพบว่าไม่แตกต่างกัน

2.2 ผลจากการเปรียบเทียบคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ในยุคดิจิทัล จำแนกตามระดับการศึกษา มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันทั้งภาพรวม ยกเว้น การสร้างแบรนด์ และการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของนักเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาจะมีการส่งเสริมในหลายด้าน เพื่อให้สถานศึกษามีชื่อเสียง โดยมีการเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับนักเรียน ในด้านต่าง ๆ สนับสนุนให้นักเรียนมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับ Srisuwan (2019) ได้ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า 1) ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดกรุงเทพมหานคร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ผลการศึกษาเปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดกรุงเทพมหานคร จำแนกตามระดับการศึกษา ภาพรวมมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านการส่งเสริมความร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้อง มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน

ภาพรวมมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าทุกด้านไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านการกำหนดภารกิจของโรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 ผลจากการเปรียบเทียบคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ในยุคดิจิทัล จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันทั้งภาพรวม ยกเว้น การสร้างแบรนด์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาอาจขึ้นอยู่กับบริบทของสถานศึกษาบางสถานศึกษาอาจจะมีความพร้อมในหลายด้าน รวมทั้งความรู้ความสามารถของครูที่ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับ Horprasert (2020) ได้ทำการวิจัย เรื่อง คุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนจีนเอกชนใน กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า 1) คุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนจีนเอกชนในกรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) แนวทางพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนจีนเอกชนในกรุงเทพมหานคร ได้แก่ (1) ด้านมีสติปัญญาที่ชาญฉลาด (2) ด้านมีความซื่อสัตย์สุจริต (3) ด้านมีความเชื่อมั่นในตนเอง (4) ด้านมีวุฒิภาวะด้านอารมณ์และจิตใจ (5) ด้านมีความมุ่งมั่นพัฒนามุ่งความสำเร็จ (6) ด้านมีความกระตือรือร้น

3. แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร

จากการสัมภาษณ์และการวิเคราะห์เนื้อหา แนวทางการส่งเสริมคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร 7 ด้าน พบว่า

3.1 ด้านการสื่อสาร

การสื่อสารเป็นสิ่งสำคัญผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องใช้ข้อมูลสารสนเทศ เพื่อเผยแพร่ไปยังผู้ที่เกี่ยวข้องทุก ๆ ฝ่าย ไม่ว่าจะเป็น การสื่อสารโดยการพูดหรือผ่านสื่อโซเชียลมีเดีย ซึ่งอาจใช้สื่อหรือแอปพลิเคชันต่าง ๆ มาเป็นตัวกลางในการสื่อสาร หรือเทคโนโลยีที่หลากหลาย มาสนับสนุนให้การดำเนินงานง่ายขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ Chaemjamroon (2014) กล่าวไว้ว่า การติดต่อสื่อสารเป็นการถ่ายทอดแลกเปลี่ยนข้อเท็จจริง ความรู้สึกความคิด หรือการกระทำต่าง ๆ โดยมีเจตนาที่จะเปลี่ยนความรู้ ความเข้าใจ พฤติกรรม และทัศนคติที่แสดงออกโดยเปิดเผย

3.2 ด้านการประชาสัมพันธ์

การประชาสัมพันธ์สามารถช่วยให้การจัดการเรียนการสอนภายในโรงเรียนประสบความสำเร็จ สามารถพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีวิธีการหรือกระบวนการที่ใช้ในการนำเสนอข้อมูลที่มีประโยชน์ต่อสถานศึกษาให้บุคคลภายนอกได้รับรู้ ซึ่งสอดคล้องกับ Marston (1979) กล่าวไว้ว่า การประชาสัมพันธ์เป็นคำที่ให้นิยามหรือคำจำกัดความได้ยากพอ ๆ กับคำว่า ศาสนา หรือการศึกษา ทุกคนต่างก็ยอมรับว่าทั้งศาสนาและการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญ แม้กระนั้น เราควรเริ่มต้นให้คำนิยาม หรือคำ

จำกัดความอย่าง กว้าง ๆ เสียก่อนเพื่อหลีกเลี่ยงรายละเอียดที่ปลีกย่อยมากเกินไป (Hairsplitting) จากนั้นเราจึงค่อยบีบกระชับความหมายให้รัดกุม คมคายยิ่งขึ้นในภายหลัง

3.3 ด้านการสร้างแบรนด์

ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเครื่องมือต่าง ๆ ซึ่งเป็นในลักษณะของโซเชียลมีเดีย มาสนับสนุนส่งเสริมการสร้างภาพลักษณ์เชิงบวกให้แก่สถานศึกษา โดยเน้นไปที่จุดเด่นของสถานศึกษาประกอบกับวัฒนธรรมที่อยู่ภายใน และมีการสนับสนุนส่งเสริมครูและบุคลากรของสถานศึกษาให้มีส่วนร่วมในการสร้างภาพลักษณ์ ซึ่งสอดคล้องกับ Kasaprakon (2015) กล่าวไว้ว่า ภาพลักษณ์ขององค์กรเป็นภาพที่อยู่ในจิตใจ หรือความรู้สึกโดยรวมหรือเกี่ยวกับด้านต่าง ๆ ขององค์กร ซึ่งประกอบด้วย สินค้าการบริการ การบริหารงาน

3.4 ด้านการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของนักเรียน

การส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูผู้สอนใช้เครื่องมือสื่อสังคมออนไลน์ มาใช้ในกระบวนการจัดการเรียนการสอน และส่งเสริม สนับสนุนให้นักเรียนเข้าถึงการเรียนรู้ผ่านโซเชียลมีเดียมากยิ่งขึ้น สามารถจัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมและออกแบบการเรียนรู้ได้มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ Nakasawat (2016) ได้กล่าวว่า ความผูกพันต่อองค์กร หมายถึง ความผูกพัน และความรักที่แสดงออกผ่านความรู้สึกเป็นความผูกพันทางอารมณ์ความคิด และการกระทำ

3.5 ด้านการพัฒนาและการเติบโตทางวิชาชีพ

ปัจจุบันสภาพแวดล้อมและเทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงอยู่อย่างต่อเนื่อง สถานศึกษาจึงควรมีการมุ่งเน้นให้ครูและบุคลากร เข้ารับการอบรมและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีความก้าวหน้าในวิชาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับ Clark & Mayer (2011) กล่าวไว้ว่า ผู้บริหารมืออาชีพหมายถึง ผู้บริหารที่มีความรู้ความสามารถ มีคุณลักษณะเฉพาะตัว และคุณลักษณะทางวิชาชีพเหมาะสม บริหารงานโดยใช้ทรัพยากรที่มีผลลัพธ์ของงานเป็นที่ยอมรับและความเคารพจากเพื่อนร่วมวิชาชีพ และประชาชน

3.6 ด้านการปรับวิสัยทัศน์ด้านบริบทและพื้นที่ในการเรียนรู้

การจัดการสถานศึกษา จะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามวิสัยทัศน์อย่างต่อเนื่อง และมีการจัดสรรพื้นที่ภายในสถานศึกษาให้เกิดประโยชน์กับนักเรียน เพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่งการเรียนรู้สำหรับนักเรียน โดยใช้บริบทแต่ละพื้นที่ซึ่งมีความแตกต่างกันให้เป็นจุดเด่นของการเรียนรู้ สอดคล้องกับ Kanchanathanachai (2019) กล่าวไว้ว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลมีการกระตุ้นให้เกิดวิสัยทัศน์ร่วมกันในการบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลที่สามารถส่งเสริมที่เอื้อต่อการบรรลุวิสัยทัศน์ ผู้นำทางการศึกษาสร้างกระบวนการ

พัฒนา และตรวจสอบแผนด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลให้บรรลุวิสัยทัศน์ ปฏิบัติตามนโยบายและส่งเสริมนโยบาย ระดับเขตและระดับประเทศ ผู้บริหารควรมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ของเขตพื้นที่การศึกษา หรือในสถานศึกษา มีการสื่อสารข้อมูลเกี่ยวกับการวางแผนด้านเทคโนโลยีดิจิทัล และนอกจากนี้ควรมีการจัดทำแผนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และนำมาเปรียบเทียบกับแผนกลยุทธ์ของเขตพื้นที่การศึกษา แผนพัฒนาสถานศึกษา รวมถึงแผนการจัดการเรียนรู้

3.7 ด้านการสร้างโอกาส

ผู้บริหารสถานศึกษา ต้องมีการกำหนดหรือรู้ ซึ่งจะสามารถนำพาสถานศึกษาไปสู่เป้าหมายและประสบความสำเร็จในด้านต่าง ๆ ทั้งนี้ไม่เพียงแต่เฉพาะการจัดการเรียนการสอน ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมองเห็นและสร้างช่องทางที่ทำให้สถานศึกษาได้รับโอกาสในด้านต่าง ๆ จากสังคม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Anga Bangkok Company Limited Office (2023) กล่าวไว้ว่า “โอกาส” (Opportunities) คือ สถานการณ์ภายนอกที่เกิดขึ้นเองแล้วส่งผลดีเอื้อประโยชน์ต่อการทำงานขององค์กร ช่วยส่งเสริมให้องค์กรสามารถสร้างรายได้หรือทำกำไรเพิ่มขึ้นได้ โดยจะวิเคราะห์โอกาสจากปัจจัยภายนอก

เอกสารอ้างอิง

- Anga Bangkok Company Limited office. (2023). **What is SWOT Analysis? How important is it in doing business?** Retrieved from <https://Anga.co.th/Marketing/What-is-Swot/> [2024, 24 Jun.] (In Thai)
- Barnard, C. I. (1995). **Organization and Management**. Massachusetts: Massachusetts University Press.
- Chaemchoi, S. (2019). **School Management in the Digital Era**. (2nd Printing). Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Chaemjamroon, B. (2014). **Atmosphere Factors in Communication Within an Organization Communication Process and Social Media Affects the Efficiency of Internal Communication in Private Companies in Bangkok**. (Master of Administration). Bangkok University, Thailand. (In Thai)
- Clark, R. C., & Mayer, R. E. (2011). **E-Learning and The Science of Introduction: Proven Guidelines for Consumers And Designers of Multimedia Learning**. San Francisco: Pfeiffer.
- Houghton Mifflin Company. (2006). **The American Heritage Dictionary of the English Language**. Boston: Houghton Mifflin Company.
- Department of Education. (2023). **Annual Operational Plan for the Year 2023** (Report). Bangkok: Department of Education. (In Thai)
- Horprasert, B. (2020). **Leadership Characteristics of the School Administrators of Private Chinese Schools in Bangkok**. (Master of Education). Rajamangala University of Technology Thanyaburi, Pathumthani. (In Thai)
- Kanchanathanachai, C. (2019). **Digital Leadership Indicators of School Administrators under the Office of the Basic Education Commission**. (Doctoral Dissertation). Mahamakut Buddhist University, Nakhon Pathom. (In Thai)
- Kasaparakon, P. (2015). **Public Relations Strategies for Identity and Image Management and Corporate Reputation (3rd Revised Edition)**. Pathumthani: Bangkok University. (In Thai)

- Keesukphan, E. (2016). **School Management in Digital Era**. Retrieved from <https://www.Trueplookpanya.Com/Dhamma/Content/52232> [2023, 30 Aug.]
- Kongton, P. (2022). Transformational Leadership of School Administrators School Affiliation Bangkok Talingchan District. **Journal of Academic for Educational Administration Innovation**, 1(2), 56-66. (In Thai)
- Krejcie, R. V., & Morgan, D.W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. **Educational and Psychological Measurement**, 30(3), 607-610.
- Marston, J. E. (1979). **Modern Public Relations**. New York: McGraw-Hill.
- Nakasawat, S. (2016). **Surveying Employee Work Engagement, Concepts, Theories, and Practices**. Bangkok: H.R. Center.
- Office of The Basic Education Commission. (2022). **Basic Education Development Plan (2023-2027)** (Report). Bangkok: Office of The Basic Education Commission. (In Thai)
- Sheninger, E. (2019). **Digital Leadership: Changing Paradigms for Changing Times (2nd Ed.)**. California: Sage Publications Asia-Pacific Pte. Ltd.
- Srisuwan, J. (2019). **Academic Leadership of Educational Institution Administrators In Schools Small Primary School in Bangkok**. (Master of Education). Kasetsart University, Thailand. (In Thai)
- Yukl, G. A. (2013). **Leadership in Organizations (8th Ed)**. Boston: Pearson.
-

มาตรการทางกฎหมายในการพัฒนาประสิทธิภาพการสอบสวนในประเทศไทย

LEGAL MEASURES ON THE DEVELOPMENT OF THE EFFICIENCY OF INVESTIGATION IN THAILAND

ปฎิภูมิ ผลโสตร* และ พรเพชร ชลศักดิ์ตระกูล
สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร กรุงเทพมหานคร
ประเทศไทย

Patibhum Polsot* and Porphet Cholsaktrakul

Master of Laws, Program in Laws, Humanities and Social Science Faculty, Phranakhon Rajabhat University,
Bangkok, Thailand

*E-mail: patipooml@gmail.com

Received: 08-04-2024

Revised: 01-08-2024

Accepted: 01-08-2024

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อวิเคราะห์หามาตรการทางกฎหมายในการพัฒนาประสิทธิภาพการสอบสวนในประเทศไทย โดยการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการวิจัยเอกสาร ศึกษาเปรียบเทียบกับสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ ประเทศญี่ปุ่น และสาธารณรัฐฝรั่งเศส

ผลการวิจัยพบว่า มาตรการทางกฎหมายในการพัฒนาประสิทธิภาพการสอบสวนในประเทศไทย ได้แก่ 1.การให้พนักงานอัยการมีส่วนร่วมในการสอบสวน เพราะในประเทศไทย พนักงานอัยการมีอำนาจสอบสวนเพียงไม่กี่ประเภทคดี แตกต่างจากในต่างประเทศที่ให้อำนาจพนักงานอัยการมีอำนาจสอบสวนในคดีอาญาทั่วไป 2.การตรวจสอบการตั้งข้อกล่าวหาในชั้นสอบสวน ซึ่งควรจะให้พนักงานอัยการเข้าไปมีส่วนร่วมในการตั้งข้อกล่าวหา ไม่ใช่มีเพียงพนักงานสอบสวน 3. การเพิ่มอำนาจให้เจ้าหน้าที่รัฐหน่วยงานอื่น ๆ มีอำนาจสอบสวน โดยเพิ่มอำนาจให้หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง และพนักงานฝ่ายปกครองมีอำนาจสอบสวนเพิ่มมากขึ้น

ข้อเสนอแนะของงานวิจัย คือ การแก้ไขร่างพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีอาญา พ.ศ. มาตรา 8, 15 (1) หรือเพิ่มมาตรา 19/1, 134 ทวิ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา รวมถึงการยกเลิกกฎกระทรวงกำหนดการสอบสวนความผิดอาญาบางประเภทในจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานคร โดยพนักงานสอบสวนฝ่ายปกครอง พ.ศ. 2554 และแก้ไขพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้อง เพื่อเพิ่มอำนาจสอบสวนให้หน่วยงานอื่น ๆ

คำสำคัญ: การสอบสวน พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน การตั้งข้อกล่าวหา

ABSTRACT

The main purpose of this research is to conduct an analysis to seek legal measures to develop of the efficiency of investigation in Thailand. The qualitative research will be conducted based on literature review, documentary research, and comparative studies with the Republic of the Philippines, Japan, and the Republic of France.

The research found that legal measures to improve the efficiency of investigations in Thailand include the following: 1. allowing public prosecutors to participate in investigations because, in Thailand, public prosecutors have investigative authority in only a few types of cases, unlike in other countries where public prosecutors have the authority to investigate general criminal cases; 2. reviewing charges at the investigation stage, which should involve public prosecutors in the process of filing charges, not just the investigation officers; and 3. empowering other state officials with investigative authority by increasing the authority of relevant state agencies and administrative officials to conduct investigation

It is then proposed, in the research, that the Criminal Investigation Bill B.E. Section 8, 15(1) be amended, or alternatively that section 19/1 and section 134 bis of the Criminal Procedure Code be added, as well as with a proposal of the revocation of Ministerial Rules on the Stipulation of Certain Types of Criminal Investigation in Other Provinces Apart from Bangkok by Administrative Inquiry Officials B.E. 2554 (2001), and the amendment of legal provisions in other related Acts to empower other agencies with the power of investigation.

Keywords: Investigation, Public Prosecutor, Inquiry Official, Criminal Charge

บทนำ

การสอบสวนเป็นกระบวนการที่สำคัญ ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เนื่องจากเป็นต้นธารของกระบวนการยุติธรรม เป็นกลไกของรัฐที่ใช้ในการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม และเป็นหลักประกันในการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหา จำเลย และผู้เสียหาย ดังนั้น

พนักงานสอบสวนจึงต้องทำการสอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐานทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับคดีทั้งที่เป็นคุณและเป็นโทษแก่ผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยด้วยความสุจริต เทียงธรรม ซึ่งจะทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับคดีได้รับความยุติธรรมด้วยกันทุกฝ่าย และสร้างความเชื่อมั่นในกระบวนการ

ยุติธรรมให้กับประชาชน (Seema, 2021) หากการสอบสวนกระทำไปโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย จะส่งผลกระทบต่ออำนาจฟ้องของพนักงานอัยการ ทำให้ไม่สามารถนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้ หรือหากสอบสวนไปโดยไม่ระมัดระวัง อาจทำให้ผู้บริสุทธิ์ต้องมารับโทษจากการดำเนินการของศูนย์ช่วยเหลือลูกหนี้และประชาชนที่ไม่ได้รับความเป็นธรรม (ศนธ.ยธ.) พบว่าปัญหาที่ประชาชนเข้ามาร้องเรียนที่ศูนย์ช่วยเหลือประชาชนที่เดือดร้อนและไม่ได้รับความเป็นธรรมนั้น เป็นความเดือดร้อนที่ประชาชนได้รับจากการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมของเจ้าหน้าที่อื่นเป็นบุคลากรภาครัฐที่มีอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบในการขับเคลื่อนกระบวนการยุติธรรม ซึ่งหลายกรณีที่พบข้อที่น่าสังเกตหลายประการ จนทำให้เกิดความสงสัยโดยมีข้อสงสัยว่าบุคลากรฝ่ายรัฐที่รับผิดชอบในกระบวนการแสวงหาพยานหลักฐาน เพื่อพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ถูกกล่าวหาได้ใช้ความละเอียดรอบคอบตลอดจนใช้ความสามารถอย่างเต็มกำลังในการทำให้เกิดความเป็นธรรมโดยการรวบรวมพยานหลักฐานทั้งที่จะทำให้เห็นว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำความผิด หรือพิสูจน์ความบริสุทธิ์แก่ผู้ถูกกล่าวหาอย่างเป็นธรรมหรือไม่ ตลอดทั้งการวิเคราะห์ในการจะเชื่อว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำความผิดหรือมีความบริสุทธิ์ตามที่ผู้ถูกกล่าวหา นั้นมีการใช้ดุลยพินิจโดยรอบคอบเพียงใด (Bhurikup & Ketthet, 2015)

จากปัญหาที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า การสอบสวนเป็นกระบวนการที่สำคัญยิ่งที่รัฐควร

จะให้ความสำคัญ และควรมีการปฏิรูปหรือพัฒนาเพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 258 ง (2) ที่ได้บัญญัติให้ดำเนินการปฏิรูปประเทศ โดยให้ปรับปรุงระบบการสอบสวนคดีอาญาให้มีการตรวจสอบและถ่วงดุลระหว่างพนักงานสอบสวนกับพนักงานอัยการอย่างเหมาะสม กำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้ชัดเจน เพื่อมิให้เกิดข้อขัดแย้ง และความเชื่อมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการในการสอบสวนคดีอาญา จึงเป็นที่มาของร่างพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีอาญา พ.ศ. ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อปฏิรูปประเทศในด้านกระบวนการยุติธรรมให้เกิดผล โดยปรับปรุงระบบการสอบสวนคดีให้มีการตรวจสอบและถ่วงดุลระหว่างพนักงานสอบสวนกับพนักงานอัยการอย่างเหมาะสม กำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้ชัดเจน เพื่อมิให้เกิดข้อขัดแย้ง และความเชื่อมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวน และพนักงานอัยการในการสอบสวนคดีอาญา และเพื่อให้ระบบการสอบสวนคดีอาญาสามารถอำนวยความสะดวกได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ สมควรให้มีกฎหมายกลางว่าด้วยการสอบสวนคดีอาญาของข้าราชการตำรวจ เพื่อพัฒนาระบบการบริหารงานสอบสวนร่วมกันระหว่างองค์กรที่เกี่ยวข้อง และยกระดับการให้บริการแก่ประชาชนที่ดีและมีมาตรฐาน ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาและวิเคราะห์ในประเด็น

ดังต่อไปนี้ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการสอบสวนในประเทศไทย

1. การให้พนักงานอัยการมีส่วนร่วมในการสอบสวน

ในประเทศไทยผู้มีอำนาจสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 18 และมาตรา 19 คือ พนักงานสอบสวนและพนักงานฝ่ายปกครอง ยกเว้นในบางกรณี พนักงานอัยการมีอำนาจสอบสวนได้ เช่น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 20 กรณีความผิดเกิดนอกราชอาณาจักร มาตรา 155/1 การสอบสวนในกรณีที่มีความตายเกิดขึ้น โดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือในกรณีที่ผู้ตายถูกกล่าวหาว่าต่อสู้ขัดขวางเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือในกรณีที่ผู้ต้องหาเป็นเด็กอายุไม่เกิน 18 ปี ในวันที่สอบสวน ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134/2 และ 133 ทวิ บัญญัติให้พนักงานอัยการต้องร่วมในการสอบสวนด้วย เป็นต้น ซึ่งจากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าพนักงานอัยการมีอำนาจสอบสวนในคดีที่มีลักษณะพิเศษบางคดีเท่านั้น หากเป็นคดีอาญาทั่วไป ซึ่งเกิดในราชอาณาจักรจะเป็นอำนาจของพนักงานสอบสวนหรือพนักงานฝ่ายปกครอง เป็นพนักงานสอบสวนเท่านั้น

จากที่กล่าวมาจึงเป็นต้องมีการวิเคราะห์ปัญหาว่าในประเทศไทยควรให้พนักงานอัยการมีส่วนร่วมในการสอบสวนหรือไม่ อย่างไร

2. การตรวจสอบการตั้งข้อกล่าวหาในชั้นสอบสวน

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134 บัญญัติให้พนักงานสอบสวนต้องแจ้งข้อกล่าวหาให้ผู้ต้องหาทราบ โดยในการแจ้งข้อกล่าวหาจะต้องมีหลักฐานตามสมควรว่าผู้นั้นน่าจะได้กระทำความผิดตามข้อหา นั้น ซึ่งถือเป็นกระบวนการหนึ่งที่สำคัญในชั้นสอบสวน ประเทศไทยในคดีอาญามีเพียงพนักงานสอบสวนเท่านั้นที่เป็นผู้รวบรวมพยานหลักฐานและตั้งข้อกล่าวหากับผู้ต้องหา โดยไม่มีการตรวจสอบจากหน่วยงานอื่นอีก หากมีการตั้งข้อหา หรือการสอบสวนที่ผิดพลาดนั้นส่งผลให้ผู้ต้องหาต้องถูกดำเนินคดี โดยไม่ได้รับความเป็นธรรม และกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน จากที่กล่าวจึงมีประเด็นปัญหาที่ต้องวินิจฉัยว่าประเทศไทยควรจะมีการตรวจสอบการตั้งข้อกล่าวหาของพนักงานสอบสวนหรือไม่ อย่างไร เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาไม่ให้ต้องถูกดำเนินคดีโดยไม่เป็นธรรม

3. การเพิ่มอำนาจให้เจ้าหน้าที่รัฐหน่วยงานอื่น ๆ มีอำนาจสอบสวน

การที่เจ้าพนักงานใดจะเป็นพนักงานสอบสวนนั้น ในคดีความผิดอาญาทั่วไปที่เกิดในราชอาณาจักร ได้มีกฎหมายบัญญัติถึงตัวบุคคลไว้โดยเฉพาะในมาตรา 18 และมาตรา 19 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งเมื่อกฎหมายบัญญัติไว้โดยเฉพาะเช่นนี้แล้ว บุคคลอื่นจะเป็นพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่ได้ นอกจากจะมีกฎหมายบัญญัติขึ้นเป็นลักษณะเฉพาะเรื่อง ๆ ไป หากไม่มี

กฎหมายบัญญัติให้มีอำนาจสอบสวนแล้ว จะทำการสอบสวนไม่ได้ (Fred, 2007) ในคดีอาญาทั่วไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พนักงานสอบสวนที่มีอำนาจสอบสวนคือ พนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจ และพนักงานสอบสวนฝ่ายปกครอง ซึ่งพนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองมีอำนาจสอบสวนคดีอาญา 16 ประเภท ตามกฎกระทรวงกำหนดการสอบสวนความผิดอาญาบางประเภทในจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานคร โดยพนักงานสอบสวนฝ่ายปกครอง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2555 เท่านั้น ส่วนกรณีที่มีกฎหมายบัญญัติไว้เฉพาะให้มีอำนาจสอบสวนได้ เช่น เจ้าพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ ตามพระราชบัญญัติสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย คณะกรรมการแข่งขันทางการค้าตามพระราชบัญญัติแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2560 คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ตามประมวลกฎหมายยาเสพติด เป็นต้น

ถึงแม้ประเทศไทยจะมีกฎหมายบัญญัติให้มีพนักงานสอบสวนฝ่ายปกครอง แต่ก็มีอำนาจสอบสวนคดีเพียง 16 ประเภท ส่วนพนักงานสอบสวนที่มีอำนาจตามพระราชบัญญัติต่าง ๆ ก็มีเพียงไม่กี่พระราชบัญญัติ คดีอาญาส่วนใหญ่การสอบสวนจึงเป็นอำนาจของพนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจทำการสอบสวนเพียงหน่วยงานเดียว ทั้ง ๆ ที่บางคดีพนักงานสอบสวนอาจไม่ได้มีความถนัดเท่ากับเจ้าพนักงานในหน่วยงานนั้น ๆ จากที่กล่าวมาจึงจำเป็นต้องศึกษาถึงความเหมาะสมในการให้เจ้าพนักงานฝ่ายปกครองและเจ้าพนักงานที่

มีอำนาจตามกฎหมายอื่น ๆ มีอำนาจสอบสวนเพิ่มขึ้น เพื่อพัฒนากระบวนการยุติธรรมของไทย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาหลักการ แนวคิด ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาประสิทธิภาพการสอบสวนในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ กฎหมายต่างประเทศ กฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาประสิทธิภาพการสอบสวนในประเทศไทย
3. เพื่อวิเคราะห์ หามาตรการทางกฎหมายในการพัฒนาประสิทธิภาพการสอบสวนในประเทศไทย
4. เพื่อหาแนวทางแก้ไขกฎหมายเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการสอบสวนในประเทศไทย

ทบทวนแนวคิด

1. แนวคิดการสอบสวนฟ้องร้อง

การสอบสวนและการฟ้องคดีอาญาแบ่งออกเป็นสองกลุ่ม กลุ่มแรก คือ ประเทศที่รวมการสอบสวนและการฟ้องคดีเข้าด้วยกัน อยู่ภายใต้การควบคุมของอัยการ เช่น สาธารณรัฐฝรั่งเศส และสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี กลุ่มที่สองคือ ประเทศที่แยกการสอบสวนและการฟ้องคดีออกจากกัน หมายถึง ให้ตำรวจสอบสวน และให้อัยการฟ้องคดี เช่น ประเทศอังกฤษ และประเทศไทย ซึ่งพนักงานอัยการซึ่งเป็นตัวแทนรัฐมีอำนาจหน้าที่สำคัญในการตัดสินใจว่าจะฟ้องคดีอาญาหรือไม่ฟ้อง (Srisanit, 2020) โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1 แนวคิดสอบสวนฟ้องร้องเป็นกระบวนการเดียวกัน

แนวคิดตามหลักการสอบสวนฟ้องร้องเป็นกระบวนการเดียวกันเป็นหลักการที่เกี่ยวข้องกับระบบการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ (Public Prosecution) ซึ่งมาจากแนวคิดที่ว่า รัฐมีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อย ผู้ที่มีอำนาจดำเนินคดีอาญาคือรัฐ (Wongniti, 2007) หากมีการกระทำผิดเกิดขึ้นรัฐย่อมเป็นผู้เสียหาย เว้นแต่จะเป็นความผิดบางประเภทที่ไม่เป็นประโยชน์สาธารณะ (Public Interest) รัฐอาจผ่อนคลายเป็นเอกชนที่เป็นผู้เสียหายฟ้องคดีอาญาได้เอง เมื่อรัฐเป็นผู้เสียหายในคดีอาญา รัฐจึงมีหน้าที่ต้องดำเนินการหาตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษ โดยเจ้าพนักงานที่มีอำนาจหน้าที่ในการฟ้องร้องดำเนินคดีคืออัยการ ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า ตามหลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ รัฐได้มอบหมายให้อัยการเป็นผู้รับผิดชอบการสอบสวนและการฟ้องร้องคดี ซึ่งตามระบบอัยการสากล หรือระบบอัยการที่สมบูรณ์ถือว่า การสอบสวนฟ้องร้องเป็นกระบวนการดำเนินคดีอาญากระบวนการเดียวกับที่แบ่งแยกมิได้ เนื่องจากต่างก็เป็นกระบวนการดำเนินคดีในขั้นก่อนฟ้อง (Pre-trial Stages) อัยการเป็นผู้รับผิดชอบการสอบสวนฟ้องร้อง โดยมีตำรวจเป็นผู้ทำการสอบสวนเบื้องต้นและเป็นผู้ช่วยเหลืออัยการเท่านั้น (Krachangsaeng, 1989) และศาสตราจารย์ ดร.คณิต ญ นคร ได้กล่าวว่า การสอบสวนเป็นการกระทำที่กระทบ

ถึงสิทธิและเสรีภาพของบุคคล การดำเนินคดีอาญาในระบบกล่าวหา ผู้กล่าวหาเป็นประธานในคดี ฉะนั้นหากพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการผู้ที่มีอำนาจและหน้าที่ต่างคนต่างทำหน้าที่ของตนตามอำนาจที่มีย่อมอาจกระทบต่อหลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาข้อหนึ่งที่ว่า บุคคลจะไม่เดือดร้อนหลายครั้งในเรื่องเดียวกัน (Na-Nakhon, K. 2021) โดยหลักแล้วอำนาจของพนักงานสอบสวนถือเป็นการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะที่เป็นองค์การในการดำเนินคดีอาญาที่สามารถทำการสอบสวนคดีอาญาที่อยู่ในอำนาจของตนได้ทั่วราชอาณาจักรและอำนาจสอบสวนเป็นอำนาจเดียว มีอาจแบ่งแยกออกเป็น ส่วน ๆ ได้ ส่วนการกำหนดเขตอำนาจสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นการแบ่งเขตพื้นที่เพื่อกำหนดตัวพนักงานสอบสวนที่มีหน้าที่ในการสอบสวนเท่านั้น ทั้งนี้เพื่อป้องกันการเกี่ยงงอนการทำหน้าที่ของพนักงานสอบสวน ป้องกันมิให้สิทธิของบุคคลที่จะถูกสอบสวนถูกระทบกระเทือนจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และจากการกระทำของพนักงานด้วยเหตุที่พนักงานสอบสวนอาจอาศัยอำนาจสอบสวนดังกล่าวทำการสอบสวนผู้ถูกกล่าวหาออกเขตที่มีจุดเกาะเกี่ยวกับการกระทำ ความผิด อันจะส่งผลให้สิทธิของผู้ถูกกล่าวหาถูกระทบกระเทือนโดยการกระทำของอำนาจรัฐได้ ดังนั้นอำนาจสอบสวนโดยหลักแล้วต้องเป็นอำนาจเดียว ไม่สามารถที่จะแบ่งแยกเป็น ส่วน ๆ ได้ (Piewthongkham, 2022)

1.2 แนวคิดการแยกการสอบสวน ฟ้องร้องออกจากกัน

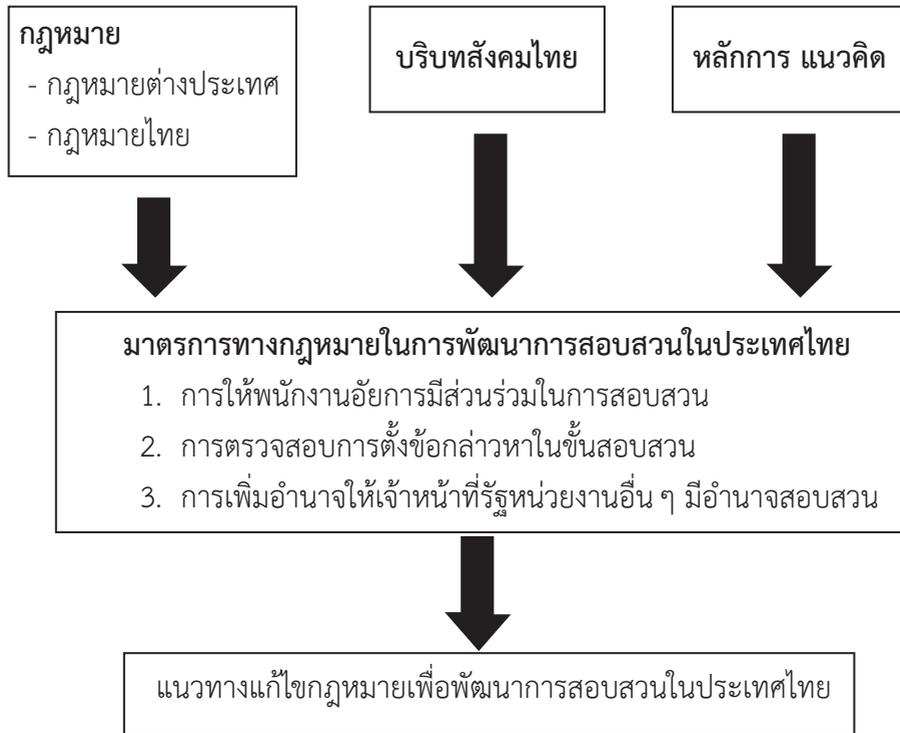
แนวคิดตามหลักการแยกอำนาจสอบสวนออกจากอำนาจฟ้องร้อง เป็นหลักที่แยกความรับผิดชอบในการดำเนินคดีอาญาชั้นเจ้าพนักงานออกเป็น 2 ส่วน กล่าวคือ แบ่งองค์กรที่ทำหน้าที่ในการสอบสวนและองค์กรที่ทำหน้าที่ฟ้องร้องออกเป็น 2 องค์กรหลัก โดยให้พนักงานสอบสวนรับผิดชอบการสอบสวนและให้อัยการรับผิดชอบการฟ้องร้อง (Charoenwut, 2007) พนักงานสอบสวนจะมีบทบาทหลักในขั้นตอนการสอบสวนในฐานะเป็นผู้ควบคุมการสอบสวน อัยการจะไม่มีบทบาทในขั้นตอนนี้มากนัก แตกต่างจากระบบการสอบสวนฟ้องร้องเป็นกระบวนการเดียวที่อัยการเป็นผู้รับผิดชอบทั้งกระบวนการขั้นตอนในขั้นสอบสวนและกระบวนการในขั้นฟ้องร้องดำเนินคดีประเทศที่ใช้ระบบการสอบสวนประเภทนี้ คือ ประเทศอังกฤษ ประเทศแคนาดาในบางมลรัฐ และประเทศไทย ระบบกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยแยกความรับผิดชอบในการดำเนินคดีอาญาชั้นเจ้าพนักงานออกเป็น 2 ส่วนอย่างเด็ดขาด โดยให้ตำรวจรับผิดชอบการสอบสวนเพียงองค์กรเดียว และให้อัยการรับผิดชอบ

ฟ้องร้องคดี ด้วยเหตุนี้ฐานะของอัยการตามหลักการแยกอำนาจสอบสวนออกจากอำนาจฟ้องร้องนี้จึงเป็นเพียงผู้ไต่ร่ตรงสำนวนคดีที่ตำรวจเสนอมาเท่านั้น อัยการไม่มีอำนาจสอบสวนแม้จะเห็นว่า สำนวนการสอบสวนที่ตำรวจเสนอมาไม่ครบถ้วนสมบูรณ์หรือมีความบกพร่อง และการสอบสวนเพิ่มเติมก็ต้องกระทำโดยตำรวจเท่านั้น หลักการแยกอำนาจสอบสวนออกจากอำนาจฟ้องร้องและหลักการสอบสวนฟ้องร้องเป็นกระบวนการเดียวจึงเป็นหลักสำคัญที่ส่งผลต่อการแบ่งแยกระบบการสอบสวนคดีอาญาของประเทศต่าง ๆ ในโลก (Piewthongkham, 2022)

สมมติฐาน

การสอบสวนเป็นต้นธารของกระบวนการยุติธรรม การพัฒนาการสอบสวนจึงเป็นแนวทางหนึ่งที่จะทำให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม โดยเฉพาะในการให้พนักงานอัยการมีส่วนร่วมในการสอบสวน การตรวจสอบการตั้งข้อกล่าวหาในขั้นสอบสวน และการเพิ่มอำนาจให้เจ้าหน้าที่รัฐหน่วยงานอื่น ๆ มีอำนาจสอบสวน จะทำให้การสอบสวนในประเทศไทยมีประสิทธิภาพมากขึ้น

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ภาพที่ 1 ภาพกรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเป็นการวิจัยเอกสาร ศึกษาค้นคว้า รวบรวมข้อมูลจากหนังสือ บทความทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย สื่อออนไลน์ เอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง กับกฎหมายต่างประเทศ กฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการสอบสวนในประเทศไทย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาพบมาตรการในการพัฒนาการสอบสวนในประเทศไทย ดังนี้

1. การให้พนักงานอัยการมีส่วนร่วมในการสอบสวนในประเทศไทย

ในประเทศไทย อำนาจสอบสวนความผิดอาญาที่เกิดในราชอาณาจักรบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 18 และมาตรา 19 โดยผู้มีอำนาจสอบสวนคดีอาญาทั่วไปคือ พนักงานสอบสวนและพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ซึ่งในคดีอาญาทั่วไป พนักงานอัยการจะไม่มีส่วนร่วมในการสอบสวน ยกเว้นเป็นคดีที่กฎหมายบัญญัติไว้เป็นพิเศษ ให้พนักงานอัยการมีส่วนร่วมในการสอบสวน

พนักงานอัยการจะมีอำนาจสั่งคดีที่จำกัด และไม่สามารถไปร่วมสอบสวนกับเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ มีแต่เพียงอำนาจสั่งให้เจ้าหน้าที่ตำรวจสอบสวนเพิ่มเติมเท่านั้น ผิดกับในสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ ประเทศญี่ปุ่น และสาธารณรัฐฝรั่งเศส ที่ให้อำนาจพนักงานอัยการมีส่วนร่วมในการสอบสวน หรือมีอำนาจสั่งให้เจ้าหน้าที่ตำรวจสอบสวนได้ แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยมีแนวคิดในการแยกอำนาจสอบสวนออกจากอำนาจฟ้องร้อง ด้วยเหตุนี้ฐานะของอัยการตามหลักการแยกอำนาจสอบสวนออกจากอำนาจฟ้องร้องนี้ จึงเป็นเพียงผู้ไต่ตรองสำนวนคดีที่ตำรวจเสนอมาเท่านั้น อัยการไม่มีอำนาจสอบสวนแม้จะเห็นว่า สำนวนการสอบสวนที่ตำรวจเสนอมา ไม่ครบถ้วนสมบูรณ์หรือมีความบกพร่อง และการสอบสวนเพิ่มเติมก็ต้องกระทำโดยตำรวจเท่านั้น ส่วนในสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ ประเทศญี่ปุ่น และสาธารณรัฐฝรั่งเศส มีแนวคิดว่าการสอบสวนฟ้องร้องต้องเป็นกระบวนการเดียวกัน ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า ตามหลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐรัฐได้มอบหมายให้อัยการเป็นผู้รับผิดชอบการสอบสวนและการฟ้องร้องคดีซึ่งตามระบบอัยการโดยถือว่าการสอบสวนฟ้องร้องเป็นกระบวนการดำเนินคดีอาญากระบวนการเดียวกับที่แบ่งแยกมิได้ เนื่องจากต่างก็เป็นกระบวนการดำเนินคดีในชั้นก่อนฟ้อง อัยการเป็นผู้รับผิดชอบการสอบสวนฟ้องร้องโดยมีตำรวจเป็นผู้ทำการสอบสวนเบื้องต้นและเป็นผู้ช่วยเหลืออัยการเท่านั้น

เมื่อเปรียบเทียบกับในต่างประเทศ เช่น ประเทศญี่ปุ่น พนักงานอัยการมีอำนาจสืบสวน

สอบสวนคดีอาญาได้ (The Ministry of Justice, 2023) หรือในสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ The Revised Rules of Criminal Procedure 2000, Section 4 สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ บัญญัติว่า พนักงานอัยการนอกจากเป็นทนายความแผ่นดินแล้ว มีหน้าที่หลักในการสืบสวน สอบสวนคดีอาญาอีกด้วย

จากที่กล่าวมาผู้วิจัยเห็นว่า ประเทศไทยควรจะมีการใช้ระบบการสอบสวนฟ้องร้องเป็นกระบวนการเดียวกันไม่ควรแยกออกจากกัน เพราะเมื่อประเทศไทยแยกการสอบสวนออกจากการฟ้องร้องแล้ว ส่งผลให้การดำเนินคดีขาดประสิทธิภาพ โดยให้เจ้าหน้าที่ตำรวจมีอำนาจสอบสวนอย่างอิสระและมีลักษณะผูกขาด โดยขาดการตรวจสอบจากองค์กรอื่นในกระบวนการยุติธรรมค่อนข้างน้อย พนักงานอัยการซึ่งเป็นผู้มีหน้าที่สั่งคดีและต้องไปว่าความในศาล ไม่ได้รู้เห็นขั้นตอนตั้งแต่เริ่มต้น เห็นเพียงสำนวนการสอบสวนที่พนักงานสอบสวนเขียนมาเท่านั้น ทำให้ประสิทธิภาพการกลั่นกรองคดีด้อยลง หากให้พนักงานอัยการมีส่วนร่วมในการสอบสวนตั้งแต่แรก จะทำให้พนักงานอัยการเห็นกระบวนการสอบสวน ได้ใกล้ชิดกับพยานหรือที่เกิดเหตุ ทำให้พนักงานอัยการรู้ข้อเท็จจริงในคดีมากขึ้น การสั่งคดีของพนักงานอัยการจะเป็นไปโดยยุติธรรมมากขึ้น สร้างความเชื่อมั่นแก่ประชาชน สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 258 ง (2) บัญญัติให้ดำเนินการปฏิรูปประเทศให้เกิดผลในด้านกระบวนการยุติธรรม ปรับปรุงระบบการสอบสวนคดีอาญาให้มีการตรวจสอบและถ่วงดุล

ระหว่างพนักงานสอบสวนกับพนักงานอัยการอย่างเหมาะสม กำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้ชัดเจน เพื่อมิให้เกิดข้อขัดแย้ง และสร้างความเชื่อมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวน และพนักงานอัยการในการสอบสวนคดีอาญา จึงเป็นที่มาของร่างพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีอาญา พ.ศ. ซึ่งมีการกำหนดบทบาทของพนักงานอัยการในการสอบสวนให้มากขึ้น โดยบัญญัติไว้ในร่างมาตรา 15 ดังนี้

“เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม เมื่อพนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนคดีดังต่อไปนี้ และได้แจ้งข้อหาให้ผู้ต้องหาทราบแล้ว ให้แจ้งให้พนักงานอัยการที่มีเขตอำนาจทราบด้วย

(1) คดีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษขั้นต่ำให้จำคุกตั้งแต่สิบปีขึ้นไปหรือโทษสถานหนักกว่านั้น

(2) คดีตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าย

(3) คดีอื่นตามที่คณะรัฐมนตรีกำหนด

ในการให้พนักงานอัยการเข้ามามีส่วนร่วมในการสอบสวนนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าควรจะใช้อัตราโทษเป็นเกณฑ์ในการให้พนักงานอัยการมีส่วนร่วมในการสอบสวน เหมือนเช่นในร่างพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีอาญา พ.ศ. มาตรา 15 ที่กำหนดให้คดีอาญาที่มีอัตราโทษขั้นต่ำให้จำคุกตั้งแต่สิบปีขึ้นไปหรือโทษสถานหนักกว่านั้น ต้องแจ้งให้พนักงานอัยการรับทราบด้วย ซึ่งกฎหมายเปิดช่องให้พนักงานอัยการสามารถเข้า

มามีส่วนร่วมในการสอบสวนได้ ผู้วิจัยเห็นด้วยกับบทบัญญัติดังกล่าว แต่ผู้วิจัยเห็นว่าอัตราโทษที่กำหนดไว้ในร่างพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีอาญา พ.ศ. มาตรา 15 ที่กำหนดให้อัตราโทษขั้นต่ำให้จำคุกตั้งแต่สิบปีขึ้นไปต้องรายงานต่อพนักงานอัยการนั้น มีการกำหนดไว้สูงเกินไป แสดงให้เห็นว่าเฉพาะแต่ในคดีความผิดอาญาร้ายแรงเท่านั้น ที่ให้อำนาจพนักงานอัยการสามารถมาร่วมสอบสวนได้ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า ควรกำหนดอัตราไว้ต่ำกว่านี้ เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้พนักงานอัยการตรวจสอบ ถ่วงดุลการสอบสวนได้ เพื่อเป็นการพัฒนาการสอบสวนในประเทศไทยให้พัฒนาไปมากขึ้น สร้างความเชื่อมั่นแก่ประชาชน

2. การตรวจสอบการตั้งข้อกล่าวหาในชั้นสอบสวน

การแจ้งข้อหาให้ผู้ต้องหาทราบ เป็นขั้นตอนของการสอบสวนที่กฎหมายกำหนดให้พนักงานสอบสวนต้องปฏิบัติก่อนที่จะสอบปากคำผู้ต้องหาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134 หากการสอบสวนผู้ต้องหาในความผิดฐานใด มิได้มีการแจ้งข้อหาให้ผู้ต้องหาทราบ ย่อมเป็นการสอบสวนที่กระทำไปโดยฝ่าฝืนต่อหลักฟังความทุกฝ่าย การที่กฎหมายบังคับให้ต้องแจ้งข้อหาให้ผู้ต้องหาทราบนั้น สืบเนื่องมาจากสิทธิของผู้ต้องหาในการต่อสู้คดีอย่างเต็มที่ การไม่แจ้งข้อหาให้ผู้ต้องหาทราบ มีผลทำให้การสอบสวนไม่ชอบด้วยกฎหมาย ส่งผลให้พนักงานอัยการฟ้องคดีนั้นไม่ได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 120 การแจ้งข้อหาจึงเป็นเรื่องที่สำคัญมากในกระบวนการสอบสวน

ประเทศไทยในคดีอาญามีเพียงพนักงานสอบสวนเท่านั้นที่ เป็นผู้รวบรวมพยานหลักฐาน และตั้งข้อกล่าวหา กับผู้ต้องหา โดยไม่มีการตรวจสอบจากหน่วยงานอื่นอีก หากมีการตั้งข้อหาหรือการสอบสวนที่ผิดพลาดนั้นส่งผลให้ผู้ต้องหาต้องถูกดำเนินคดีโดยไม่ได้รับความเป็นธรรม และกระทบต่อสิทธิ เสรีภาพของประชาชน ซึ่งแตกต่างจากต่างประเทศ เช่น ในสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ The Revised Rules of Criminal Procedure 2000, Section 4 บัญญัติไว้ว่าเมื่อการสอบสวนเสร็จสิ้นลงแล้ว ต้องส่งผลการสอบสวนไปให้พนักงานอัยการประจำจังหวัดหรือประจำเมือง หัวหน้าพนักงานอัยการของรัฐ หรือผู้ตรวจการแผ่นดิน ตามเขตอำนาจศาล เพื่อให้พิจารณาว่าควรสั่งฟ้องผู้ต้องหาหรือไม่ เพื่อให้ผู้ต้องหาต้องถูกตั้งข้อกล่าวหา หรือถูกดำเนินคดีโดยไม่จำเป็น หากไม่มีหลักฐานที่น่าเชื่อถือ เป็นต้น

ในร่างพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีอาญา พ.ศ. มาตรา 8 ได้บัญญัติเกี่ยวกับการแจ้งข้อหาไว้ ดังนี้ “กำหนดให้การแจ้งข้อหาพนักงานสอบสวนจะแจ้งข้อหาโดยยังมีได้มีหลักฐานพอสมควรที่แสดงว่าผู้ต้องหาน่าจะ ได้กระทำความผิดตามข้อหา นั้นมิได้” จากบทบัญญัติดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการที่พนักงานสอบสวนจะแจ้งข้อหาได้ จะต้อง มีหลักฐานพอสมควรว่าผู้ นั้นได้กระทำความผิดตามข้อหา นั้น เพราะพนักงานสอบสวนมักจะตั้งข้อหาไปตามที่ผู้เสียหายร้องเรียน โดยไม่ได้มีการตรวจสอบข้อเท็จจริงให้ชัดเจน ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อสิทธิของผู้ถูกกล่าวหา เมื่อมีการแจ้งข้อหาแล้วจะส่งผลให้

ผู้นั้นกลายเป็น “ผู้ต้องหา” หากมีการตั้งข้อหาไม่ถูกต้อง ขาดการตรวจสอบจะกระทบต่อสิทธิผู้ต้องหาบางประการ เช่น การประกันตัวอาจทำผู้ต้องหาต้องมีหลักประกันที่สูงขึ้น

จากที่กล่าวมาผู้วิจัยจึงเห็นว่า การตั้งข้อกล่าวหาควรจะมีการตรวจสอบจากพนักงานอัยการ เช่นเดียวกับในต่างประเทศ ซึ่งหากพิจารณาร่างพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีอาญา พ.ศ. มาตรา 15 มีการกำหนดให้พนักงานอัยการเข้ามามีส่วนร่วมในการสอบสวนในคดีอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกไม่ต่ำกว่า 10 ปี จึงเป็นการให้พนักงานอัยการมีส่วนร่วมในการสอบสวน ซึ่งพนักงานอัยการสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการตั้งข้อกล่าวหาได้ เป็นการตรวจสอบการตั้งข้อกล่าวหาของพนักงานสอบสวนได้ แต่ในคดีอาญาที่มีอัตราโทษต่ำกว่า 10 ปี ยังไม่ปรากฏแนวทางที่จะให้พนักงานอัยการเข้าไปมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการตั้งข้อกล่าวหา ผู้วิจัยจึงเห็นว่าควรต้องมีการให้อำนาจพนักงานอัยการในการตรวจสอบการตั้งข้อกล่าวหาได้ เพื่อเป็นการตรวจสอบการตั้งข้อหาของพนักงานสอบสวน ซึ่งหากให้พนักงานอัยการเข้าไปมีส่วนร่วมในการตั้งข้อหา จะเป็นการพัฒนากระบวนการสอบสวนในประเทศไทยให้มีความเท่าเทียมอารยประเทศ

3. การเพิ่มอำนาจให้เจ้าหน้าที่รัฐ หน่วยงานอื่น ๆ มีอำนาจสอบสวน

ในคดีอาญาทั่วไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พนักงานสอบสวนที่มีอำนาจสอบสวน คือ พนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจ และพนักงานสอบสวนฝ่ายปกครอง ซึ่งพนักงาน

สอบสวนฝ่ายปกครองมีอำนาจสอบสวนคดีอาญา 16 ประเภท ตามกฎกระทรวงกำหนดการสอบสวนความผิดอาญาบางประเภทในจังหวัดอื่น นอกจากกรุงเทพมหานคร โดยพนักงานสอบสวนฝ่ายปกครอง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2555 เท่านั้น หรือกรณีที่มีกฎหมายบัญญัติไว้เฉพาะให้มีอำนาจสอบสวนได้

ถึงแม้ประเทศไทยจะมีกฎหมายบัญญัติให้มีพนักงานสอบสวนฝ่ายปกครอง แต่ก็มีอำนาจสอบสวนคดีเพียง 16 ประเภท แต่ในทางปฏิบัติ พนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองจะไม่ทำการสอบสวนเอง แต่จะส่งให้พนักงานสอบสวนที่เป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจทำการสอบสวนเอง ส่วนพนักงานสอบสวนที่มีอำนาจตามพระราชบัญญัติต่าง ๆ ก็มีเพียงไม่กี่พระราชบัญญัติ คดีอาญาส่วนใหญ่ การสอบสวนจึงเป็นอำนาจของพนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจ ทำการสอบสวนเพียงหน่วยงานเดียว ทั้ง ๆ ที่บางคดีพนักงานสอบสวนอาจไม่ได้มีความถนัดเท่ากับเจ้าพนักงานในหน่วยงานนั้น ๆ

หากเปรียบเทียบกับในต่างประเทศ เช่น ประเทศญี่ปุ่น นอกจากเจ้าหน้าที่ตำรวจที่มีอำนาจสอบสวนคดีอาญา เจ้าพนักงานในสังกัดของหน่วยงานต่าง ๆ โดยส่วนใหญ่มีอำนาจสอบสวนคดีอาญาได้ (Meeboonsalang, 2023) สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ The Revised Rules of Criminal Procedure 2000, Section 2 บัญญัติให้ในการสืบสวนสอบสวนเบื้องต้น ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจตามกฎหมายนั้น ๆ มีอำนาจสืบสวนสอบสวนได้ เป็นต้น จากที่กล่าวมาผู้วิจัยจึงเห็นว่าการให้อำนาจพนักงานหน่วยงานอื่นมีอำนาจ

สอบสวนมีความสำคัญเป็นอย่างมากในการพัฒนาการสอบสวน โดยผู้วิจัยจะขอวิเคราะห์เป็น 2 กรณี คือ

1) กรณีพนักงานฝ่ายปกครองมีอำนาจสอบสวน

กฎกระทรวงกำหนดการสอบสวนความผิดอาญาบางประเภทในจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานคร โดยพนักงานสอบสวนฝ่ายปกครอง พ.ศ. 2554 กำหนดอำนาจให้พนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองมีอำนาจสอบสวนคดีอาญาได้แค่ 16 ประเภทคดี ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าเป็นการจำกัดอำนาจของพนักงานสอบสวนฝ่ายปกครอง พนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองควรมีอำนาจสอบสวนตามที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาให้อำนาจไว้ ไม่ควรต้องถูกจำกัดไว้เพียงไม่กี่ประเภทคดี โดยเฉพาะเมื่อพิจารณาแล้วกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับฝ่ายปกครองยังมีกฎหมายอีกหลายฉบับ ไม่ใช่แค่ 16 ฉบับ และในอนาคตประเทศไทยยังอาจจะมีการออกพระราชบัญญัติขึ้นมาอีกมาก ผู้วิจัยจึงเห็นว่า ควรยกเลิกกฎกระทรวงกำหนดการสอบสวนความผิดอาญาบางประเภทในจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานคร โดยพนักงานสอบสวนฝ่ายปกครอง พ.ศ. 2554

2) กรณีการให้อำนาจหน่วยงานอื่น ๆ มีอำนาจสอบสวน

ในคดีอาญาไม่ว่าจะเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา หรือพระราชบัญญัติอื่น ๆ ที่มีโทษทางอาญา จะเห็นได้ว่าจะอยู่ในอำนาจของพนักงานสอบสวน เว้นแต่กรณีที่มีกฎหมายบัญญัติไว้เฉพาะให้มีอำนาจสอบสวนได้ แต่ก็ยังมี

พระราชบัญญัติอีกมากมายที่มีความเฉพาะแต่ไม่ได้ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานนั้น ๆ มีส่วนร่วมในการสอบสวน ซึ่งเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ต้องถือว่าเป็นผู้รับทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำความผิดเป็นอย่างดี แต่ในการสอบสวนกลับไม่สามารถมีส่วนร่วมในการสอบสวนหรือมีอำนาจสอบสวนเองได้ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าควรจะให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องสามารถเข้าร่วมหรือมีอำนาจในการสอบสวนได้เอง เพราะจะเป็นการลดภาระของพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งมีคดีมากอยู่แล้ว แต่กลับต้องมาสอบสวนในคดีอื่น ๆ อีกมาก ทั้ง ๆ ที่ไม่ได้เป็นผู้เชี่ยวชาญในเรื่องนั้น ๆ ซึ่งจะเป็นการเพิ่มภาระให้แก่พนักงานสอบสวนมากจนเกินไป ผู้วิจัยเห็นด้วยกับร่างพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีอาญา พ.ศ. มาตรา 13 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนหรือสอบสวนการกระทำความผิดตามกฎหมายใด พนักงานสอบสวนอาจขอให้พนักงานเจ้าหน้าที่หรือเจ้าพนักงานตามกฎหมายนั้น หรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ ให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน หรือเข้าร่วมปฏิบัติหน้าที่ได้ตามความจำเป็น” ซึ่งถือเป็นการพัฒนาการสอบสวนไปอีกขั้นหนึ่ง แต่ร่างพระราชบัญญัตินี้ยังเป็นการให้อำนาจหน่วยงานอื่นเข้าร่วมการสอบสวนได้เท่านั้น ยังไม่ได้ให้อำนาจหน่วยงานนั้น ๆ มีอำนาจสอบสวนได้เองเหมือนเจ้าพนักงานฝ่ายปกครอง หรือเหมือนพระราชบัญญัติอื่น ๆ ที่ให้อำนาจในการสอบสวนไว้โดยตรง โดยสามารถยื่นสำนวนการสอบสวนต่อพนักงานอัยการได้โดยตรง ผู้วิจัยจึงเห็นว่า เพื่อ

เป็นการพัฒนาการสอบสวนให้พัฒนาไปให้มากที่สุด ควรจะให้เจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมีอำนาจสอบสวนคดีอาญาได้เอง

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า มาตรการทางกฎหมายในการพัฒนาประสิทธิภาพการสอบสวนในประเทศไทย ได้แก่

1. การให้พนักงานอัยการมีส่วนร่วมในการสอบสวน โดยควรให้พนักงานอัยการมีส่วนร่วมในการสอบสวนคดีอาญาทั่วไปด้วยเช่นกัน
2. การตรวจสอบการตั้งข้อกล่าวหาในชั้นสอบสวน ควรให้มีพนักงานอัยการเข้าร่วมในการตรวจสอบการตั้งข้อกล่าวหาด้วย
3. การเพิ่มอำนาจให้เจ้าหน้าที่รัฐหน่วยงานอื่น ๆ มีอำนาจสอบสวน ซึ่งควรเพิ่มอำนาจให้พนักงานฝ่ายปกครองมีอำนาจสอบสวนมากขึ้น แต่ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐหน่วยงานอื่น ๆ มีอำนาจในการสอบสวนในคดีที่เกี่ยวข้องด้วย

จากข้อสรุปที่ได้ สอดคล้องกับในสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ ประเทศญี่ปุ่น และสาธารณรัฐฝรั่งเศส ที่มีการให้พนักงานอัยการมีส่วนร่วมในการสอบสวน และการตั้งข้อกล่าวหา รวมถึงมีการให้หน่วยงานอื่น ๆ เข้าไปมีส่วนร่วมในการสอบสวน จากผลการวิจัยที่ได้แสดงว่า สมมุติฐานที่วางไว้มีความถูกต้อง

ข้อเสนอแนะ

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาการสอบสวนในประเทศไทย จึงพบว่า มี

แนวทางในการพัฒนาการสอบสวนทั้งหมด 3 มาตรการ เพื่อให้แนวทางดังกล่าวสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์เพื่อพัฒนาการสอบสวนในประเทศไทย ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะในการแก้ไขกฎหมาย ดังนี้

1. การให้พนักงานอัยการมีส่วนร่วมในการสอบสวนในประเทศไทย

เนื่องจากประเทศไทยมีร่างพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีอาญา พ.ศ. ซึ่งกำลังอยู่ในช่วงรับฟังความคิดเห็น ซึ่งร่างพระราชบัญญัตินี้ มีบทบัญญัติเกี่ยวข้องกับการให้พนักงานอัยการมีส่วนร่วมในการสอบสวน ในมาตรา 15 ผู้วิจัยเห็นว่า ควรจะมีการแก้ไขร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว ในมาตรา 15 เป็นดังนี้

“เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม เมื่อพนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนคดี ดังต่อไปนี้ และได้แจ้งข้อหาให้ผู้ต้องหาคดีแล้ว ให้แจ้งให้พนักงานอัยการที่มีเขตอำนาจทราบด้วย

(1) คดีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษ ขั้นต่ำให้จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไปหรือโทษสถานหนักกว่านั้น

(2) คดีตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้ายาเสพติด

(3) คดีอื่นตามที่คณะรัฐมนตรีกำหนด เมื่อได้รับแจ้งจากพนักงานสอบสวน ให้พนักงานอัยการมีอำนาจเข้าร่วมสอบสวน กับพนักงานอัยการ ณ ที่ทำการของพนักงานสอบสวน หรือขอให้พนักงานสอบสวนแจ้งความคืบหน้าในการสอบสวนเป็นระยะ หรือขอให้ตรวจสอบพยาน

หลักฐานหรือประเด็นใดเพิ่มเติมเป็นการเฉพาะก็ได้ แต่ไม่ตัดอำนาจพนักงานสอบสวนในการดำเนินการสอบสวนไปก่อนที่พนักงานอัยการจะเข้าร่วมการสอบสวน ทั้งนี้ ในการสอบสวนร่วมกันดังกล่าว หรือในกรณีที่พนักงานสอบสวนเห็นว่า ควรได้รับคำปรึกษาแนะนำจากพนักงานอัยการ เมื่อพนักงานอัยการเห็นสมควร ให้พนักงานอัยการปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับพนักงานสอบสวนเพื่อให้คำแนะนำ หรือตรวจสอบพยานหลักฐานตั้งแต่ชั้นเริ่มการสอบสวน โดยให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติตามคำแนะนำของพนักงานอัยการในเรื่องที่เกี่ยวกับการสอบสวนคดี แต่ในกรณีที่พนักงานสอบสวนไม่เห็นด้วยกับคำแนะนำนั้น หรือมีเหตุขัดข้องไม่อาจปฏิบัติตามคำแนะนำนั้นได้ ให้พนักงานสอบสวนบันทึกการไม่เห็นด้วยหรือเหตุขัดข้องพร้อมด้วยเหตุผลนั้นไว้ในสำนวนการสอบสวน อย่างไรก็ตาม ในการดำเนินการเช่นว่านั้น ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่อัยการสูงสุด และผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ร่วมกันกำหนด ในระหว่างที่ยังไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขดังกล่าว ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการไปตามที่พนักงานอัยการแจ้งให้ทราบ ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่อัยการสูงสุดกำหนด ทั้งนี้ ในการแจ้งหรือติดต่อประสานงานจะติดต่อกันทางอิเล็กทรอนิกส์ก็ได้”

ในกรณีที่ร่างพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีอาญา พ.ศ. ไม่ได้ใช้บังคับ ผู้วิจัยเห็นว่าควรที่จะเพิ่มมาตรา 19/1 ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดังนี้

“เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม เมื่อ

พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนคดีดังต่อไปนี้ และได้แจ้งข้อหาให้ผู้ต้องหาทราบแล้ว ให้แจ้งให้พนักงานอัยการที่มีเขตอำนาจทราบด้วย

(1) คดีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษขั้นต่ำให้จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไปหรือโทษสถานหนักกว่านั้น

(2) คดีตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้ายาเสพติด

(3) คดีอื่นตามที่คณะรัฐมนตรีกำหนด เมื่อได้รับแจ้งจากพนักงานสอบสวน ให้พนักงานอัยการมีอำนาจเข้าร่วมสอบสวน กับพนักงานอัยการ ณ ที่ทำการของพนักงานสอบสวน หรือขอให้พนักงานสอบสวนแจ้งความคืบหน้าในการสอบสวนเป็นระยะ หรือขอให้ตรวจสอบพยานหลักฐานหรือประเด็นใดเพิ่มเติมเป็นการเฉพาะก็ได้ แต่ไม่ตัดอำนาจพนักงานสอบสวนในการดำเนินการสอบสวนไปก่อนที่พนักงานอัยการจะเข้าร่วมการสอบสวน ทั้งนี้ ในการสอบสวนร่วมกันดังกล่าว หรือในกรณีที่พนักงานสอบสวนเห็นว่าควรได้รับคำปรึกษาแนะนำจากพนักงานอัยการ เมื่อพนักงานอัยการเห็นสมควร ให้พนักงานอัยการปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับพนักงานสอบสวนเพื่อให้คำแนะนำ หรือตรวจสอบพยานหลักฐานตั้งแต่ชั้นเริ่มการสอบสวน โดยให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติตามคำแนะนำของพนักงานอัยการในเรื่องที่เกี่ยวกับการสอบสวนคดี แต่ในกรณีที่พนักงานสอบสวนไม่เห็นด้วยกับคำแนะนำนั้น หรือมีเหตุขัดข้องไม่อาจปฏิบัติตามคำแนะนำนั้นได้ ให้พนักงานสอบสวนบันทึกการไม่เห็นด้วยหรือ

เหตุขัดข้องพร้อมด้วยเหตุผลนั้นไว้ในสำนวนการสอบสวน อย่างไรก็ตาม ในการดำเนินการเช่นนั้น ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่อัยการสูงสุดและผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติร่วมกันกำหนด ในระหว่างที่ยังไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขดังกล่าว ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการไปตามที่พนักงานอัยการแจ้งให้ทราบตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่อัยการสูงสุดกำหนด ทั้งนี้ ในการแจ้งหรือติดต่อประสานงานจะติดต่อกันทางอิเล็กทรอนิกส์ก็ได้”

2. การตรวจสอบการตั้งข้อกล่าวหาในชั้นสอบสวน

ในร่างพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีอาญา พ.ศ. มาตรา 8 ได้บัญญัติเกี่ยวกับการแจ้งข้อไว้ ดังนี้ “กำหนดให้การแจ้งข้อหา พนักงานสอบสวนจะแจ้งข้อหาโดยยังมีได้มีหลักฐานพอสมควรที่แสดงว่าผู้ต้องหาน่าจะได้กระทำความผิดตามข้อหา นั้นมีได้”

ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการแก้ไข มาตรา 8 ของร่างพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีอาญา พ.ศ. เพื่อให้พนักงานอัยการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการตั้งข้อหาได้ทุกคดี ดังนี้

“กำหนดให้การแจ้งข้อหา พนักงานสอบสวนจะแจ้งข้อหาโดยยังมีได้มีหลักฐานพอสมควรที่แสดงว่าผู้ต้องหาน่าจะได้กระทำความผิดตามข้อหา นั้นมีได้”

ให้ พนักงานอัยการมีอำนาจที่จะตรวจสอบการตั้งข้อหาของพนักงานสอบสวนได้ เมื่อพนักงานอัยการเห็นสมควร หรือผู้กระทำความผิด หรือผู้เสียหาย หรือผู้ที่เกี่ยวข้องร้องขอ

หากพนักงานอัยการเห็นว่า การตั้งข้อหาของพนักงานสอบสวนไม่ถูกต้อง ให้พนักงานอัยการแนะนำพนักงานสอบสวนให้ตั้งข้อหาใหม่ หากพนักงานสอบสวนไม่เห็นด้วยกับพนักงานอัยการ ให้พนักงานสอบสวนทำความเห็นแย้งไว้ แล้วส่งให้อัยการสูงสุดวินิจฉัย คำวินิจฉัยของอัยการสูงสุดถือเป็นที่สุด”

หากร่างพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีอาญา พ.ศ. ไม่ได้ใช้บังคับ ผู้วิจัยเห็นควรเพิ่มมาตรา 134 ทวิ ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดังนี้

“กำหนดให้การแจ้งข้อหา พนักงานสอบสวนจะแจ้งข้อหาโดยยังมีได้มีหลักฐานพอสมควรที่แสดงว่าผู้ต้องหาจะได้กระทำความผิดตามข้อหา นั้นมีได้

ให้พนักงานอัยการมีอำนาจที่จะตรวจสอบการตั้งข้อหาของพนักงานสอบสวนได้ เมื่อพนักงานอัยการเห็นสมควร หรือผู้กระทำความผิด หรือผู้เสียหาย หรือผู้ที่เกี่ยวข้องร้องขอ

หากพนักงานอัยการเห็นว่า การตั้งข้อหาของพนักงานสอบสวนไม่ถูกต้อง ให้พนักงานอัยการแนะนำพนักงานสอบสวนให้ตั้งข้อหาใหม่ หากพนักงานสอบสวนไม่เห็นด้วยกับพนักงานอัยการ ให้พนักงานสอบสวนทำความเห็นแย้งไว้ แล้วส่งให้อัยการสูงสุดวินิจฉัย คำวินิจฉัยของอัยการสูงสุดถือเป็นที่สุด”

3. การเพิ่มอำนาจให้เจ้าหน้าที่รัฐหน่วยงานอื่น ๆ มีอำนาจสอบสวน ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1) ในกรณีของพนักงานฝ่ายปกครอง ผู้วิจัยเห็นว่า ควรยกเลิกกฎกระทรวงกำหนดการสอบสวนความผิดอาญาบางประเภทในจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานคร โดยพนักงานสอบสวนฝ่ายปกครอง พ.ศ. 2554

2) ในกรณีของเจ้าหน้าที่หน่วยงานอื่น ๆ ควรเพิ่มอำนาจสอบสวนให้เจ้าหน้าที่หน่วยงานต่าง ๆ ที่มีความพร้อมที่จะสอบสวนได้โดยแก้ไขพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานนั้น ๆ

เอกสารอ้างอิง

Bhurikup, N., & Ketthet, P. (2015). **Unfairness in Cases and Solutions**. Retrieved from <https://www.dsi.go.th/en/Detail/> [2023, 18 Jul.] (In Thai)

Charoenwut, J. (2007). **Evolution of criminal investigation: Study of the Role of Prosecutors**. (Master Thesis). Dhurakij Pundit University, Bangkok. (In Thai)

Fred, A. (2007). **Preliminary Investigation in Criminal Case**. Retrieved from <https://jlp-law.com/blog/preliminary-investigation-criminal-cases/> [2023, 18 Jul.]

Krachangsaeng, A. (1989). **Prosecutors and Criminal Investigation**. (Master Thesis). Thammasat University, Bangkok. (In Thai)

Meeboonsalang, N. (2023). **Criminal Justice System**. Bangkok: Winyuchon. (In Thai)

- Na-Nakhon, K. (2021). **Criminal Procedure Law 1**. Bangkok: Winyuchon. (In Thai)
- Piewthongkham, S. (2022). **Development of the Criminal Investigation System in the Role of Investigators**. (Doctoral Thesis). Department of Justice Administration Faculty of Law, Thammasat University, Bangkok. (In Thai)
- Seema, S. (2021). **Criminal Investigation**. Retrieved from <https://dl.parliament.go.th/backoffice/viewer2300/web/viewer.php> [2023, 18 Jul.] (In Thai)
- Srisanit, P. (2020). **Solution in the Case of the Prosecutor's Order not to Prosecute that was Wrong**. Retrieved from <https://www.the101.world/reconsidering-prosecution-decision/> [2023, 13 Sep.] (In Thai)
- The Ministry of Justice. (2023). **Public Prosecutors Office**. Retrieved from <https://www.moj.go.jp/ENGLISH/PPO/ppo-01.html> 18/7/66 [2023, 18 Jul.] (In Thai)
- Wongniti, W. (2007). **Criminal Investigation Powers of Officials: Study of measures to protect People's Rights and Freedoms**. (Master Thesis). Dhurakij Pundit University, Bangkok. (In Thai)
-

ความก้าวหน้าของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในประเทศไทย
ผ่านมิติของสุขภาวะในการทำงาน: การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ

ADVANCES IN HUMAN RESOURCE MANAGEMENT IN THAILAND THROUGH THE
DIMENSIONS OF WELL-BEING AT WORK: A SYSTEMATIC LITERATURE REVIEW

มาศญา ศรีสุข^{1*} และ ประสพชัย พสุนนท์²

¹สาขาวิชาการจัดการ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี เพชรบุรี ประเทศไทย

Masaya Srisook^{1*} and Prasopchai Pasunon²

Management Program, Faculty of Management Science, Silpakorn University, Petchaburi IT
Campus, Petchaburi, Thailand

*E-mail: masaya1993.s@hotmail.com

Received: 02-05-2024

Revised: 26-09-2024

Accepted: 26-09-2024

บทคัดย่อ

การบริหารทรัพยากรมนุษย์ในประเทศไทยเป็นพื้นที่สำคัญที่ช่วยให้องค์กรต่าง ๆ สามารถขับเคลื่อนไปได้อย่างมีประสิทธิภาพผ่านหลาย ๆ มิติเพื่อให้พนักงานในองค์กรนั้นเกิดสุขภาวะองค์รวมที่ดี ซึ่งบทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมและสังเคราะห์วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อแสดงความก้าวหน้าของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในประเทศไทย ผ่านมิติของสุขภาวะในการทำงาน ระหว่าง พ.ศ. 2562 – 2567 ด้วยการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ โดยการรวบรวมบทความวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Management) และสุขภาวะ (Well-being) ที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ใน ปี ค.ศ. 2020 - 2024 จากฐานข้อมูล Scopus และ ศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) ร่วมกับกำหนดกรอบในการสืบค้น (PICO Framework) กำหนดเกณฑ์การคัดเลือกผลงาน (Inclusion Criteria) และเกณฑ์การคัดผลงานออก (Exclusion Criteria) โดยนำผลงานที่ถูกคัดเลือกมารวบรวมโดยใช้ (Data Extraction Sheet) แล้วจึงเข้าสู่กระบวนการวิเคราะห์ และสังเคราะห์องค์ความรู้เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ตามลำดับ

ผลการวิจัยพบว่า การบริหารทรัพยากรมนุษย์มีบทบาทสำคัญในการพัฒนานโยบายหรือมาตรการที่จะส่งเสริมความสุข ความเป็นอยู่ที่ดีหรือสุขภาวะที่ดีของพนักงาน ตลอดจนการพัฒนาทักษะที่สำคัญ นำไปสู่ระบบการทำงานที่มีประสิทธิภาพสูงสุดเพื่อเกิดการพัฒนางานองค์กร การยกระดับ

ความสามารถด้านการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่ยั่งยืน โดยการส่งเสริมสุขภาพของพนักงาน เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานขององค์กรในทางบวก ในบริบทของประเทศไทย องค์กรต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความก้าวหน้าของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในประเทศไทยผ่านมิติสุขภาพในการทำงาน ประกอบด้วย (1) การส่งเสริมสุขภาพกายและจิตใจ (2) การสร้างสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงาน (3) การพัฒนาทักษะและความรู้ และ (4) การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อสุขภาพ อย่างไรก็ตามมิติข้างต้นเป็นอีกแนวทางสำคัญที่ช่วยขับเคลื่อนและพัฒนาให้องค์กรหรือหน่วยงานต่าง ๆ นั้นเกิดความก้าวหน้าตลอดจนนำไปสู่การยกระดับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลต่อองค์กรหรือหน่วยงานบนพื้นฐานการมีสุขภาพที่ดีอย่างยั่งยืนต่อไป

คำสำคัญ: การบริหารทรัพยากรมนุษย์ สุขภาพ การทบทวนวรรณกรรม การพัฒนา

ABSTRACT

Human resource management in Thailand is an important gear that allows organizations to effectively drive through many dimensions to ensure that employees in the organization achieve good holistic well-being, according to this research article aims to collect and synthesize related literature to show the progress of human resource management in Thailand through the lens of workplace health from 2020 to 2024. A systematic literature review was conducted by collecting research articles related to Human Resource Management and Well-being, published between 2020 and 2024, from the Scopus database and the Thai Journal Citation Index Center (TCI). The framework for searching (PICO Framework) set criteria for selecting works (Inclusion Criteria) and excluding works (Exclusion Criteria). The selected works were collected using a Data Extraction Sheet and then analyzed and synthesized for use in order.

The research results found that Human Resource Management plays an important role in developing policies and measures that promote employee happiness and well-being, as well as in developing important skills. This leads to highly efficient work systems for organizational development and sustained enhancement of human resource management capabilities. Promoting employee well-being is a crucial factor that positively influences organizational performance. In the context of Thailand, various organizations strive to advance human resource management to promote progress through the dimension of workplace well-being, which includes

(1) promoting physical and mental health, (2) achieving work-life balance, (3) fostering skill and knowledge development and (4) building an organizational culture that fosters well-being. However, the above dimensions are another important approach that helps drive and develop organizations or agencies to progress and lead to the enhancement of human resource management effectively and effectively for organizations or agencies on the basis of sustainable well-being.

Keywords: Human resource management, Well-being, Literature review, Development

บทนำ

การบริหารทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Management : HRM) คือ กลยุทธ์สำคัญในการผลักดันองค์กรให้มีการพัฒนาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ตลอดจนการให้ความสำคัญถึงกระบวนการในการจัดการบุคลากรในองค์กร เพื่อให้บุคลากรสามารถดำเนินการทำงานตามหน้าที่ของตนให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดการบริหารทรัพยากรมนุษย์จึงเป็นหน้าที่สำคัญหน้าที่หนึ่งของผู้บริหาร เนื่องจากหลายองค์กร ล้วนต้องเผชิญกับปัญหาเรื่องการจัดการทรัพยากรบุคคล อาทิ อัตราการลาออกของพนักงานสูง ภาระงานที่ได้รับไม่ตรงกับตำแหน่งงานที่สมัครเข้ามาหรือพบว่าสภาพการทำงานบรรยากาศในองค์กรไม่มีความปลอดภัยเพียงพอ รวมทั้งไม่เป็นที่พอใจให้พนักงานปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการมีการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่ดีจะทำให้ช่วยแก้ไข ปัญหาเหล่านี้ได้ (Puangpejara, 2015) อย่างไรก็ตามในช่วงหลายปีที่ผ่านมาหลายองค์กรเผชิญปัญหาอัตราการลาออกของพนักงานที่เพิ่มสูงขึ้นหนึ่งในสาเหตุคือการที่พนักงานที่ไม่มีความสุขในการทำงาน มีแนวโน้มในการลาออกไป (Kainzbauer & Phajonariphai, 2018) ซึ่งการขาด

ความสุขเป็นประเด็นหลักของปัญหาเหล่านี้ การที่องค์กรสร้างสุขภาวะที่ดี หรือเป็นองค์กรแห่งความสุข ไม่เพียงแต่สร้างความพึงพอใจในการทำงาน แต่ยังเป็นกลยุทธ์ขององค์กรเพื่อช่วงชิงบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถโดดเด่นให้มาร่วมงาน ด้วยเหตุนี้เองหลายองค์กรจึงให้ความสำคัญกับความเป็นอยู่ที่ดีของพนักงาน (Martin et al., 2005) นอกจากนี้ยังมีการศึกษาพบว่า การสร้างบรรยากาศให้เต็มไปด้วยความสุขมีนัยสำคัญต่อความสำเร็จของงาน เนื่องจากเมื่อพนักงานรู้สึกสบายใจก็จะสามารถสร้างผลงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและสร้างความยั่งยืนในการดำเนินงานให้องค์กรรวมถึงสร้างความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน

ในปัจจุบันสภาพแวดล้อมการทำงาน และการบริหารธุรกิจมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ในแต่ละองค์กรนั้นประกอบไปด้วยบุคลากรที่หลากหลายหน้าที่ อีกทั้งมีแรงงานเจนเนอเรชันใหม่เข้ามาในตลาดแรงงานมากขึ้น ทั้งองค์ความรู้ และเทคโนโลยีที่เข้ามาทดแทนกำลังคนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ โดยเฉพาะการจัดการกำลัง

คนก็มีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนไปเช่นกัน การศึกษาของ Weziak-Biatowolska et al. (2020) ระบุว่า การขาดความสมดุลระหว่างชีวิตการทำงานและชีวิตส่วนตัวเป็นสาเหตุให้พนักงานลางาน และส่งผลให้ประสิทธิภาพ และประสิทธิผลในการทำงานลดลง ในทางกลับกันหากคนทำงานมีความสมดุลระหว่างชีวิตการทำงานและชีวิตส่วนตัวก็มีแนวโน้มที่จะทำงานได้ดีขึ้น

อย่างไรก็ตามความก้าวหน้าของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในประเทศไทยของแต่ละองค์กรหรือหน่วยงานต่าง ๆ นั้นก็ยังเผชิญกับภาวะของการทำงานในองค์กรหรือหน่วยงานของพนักงานในที่ทำงาน ซึ่งการสร้างเสริมสุขภาวะที่ดีนั้นร่วมกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ให้เกิดประสิทธิภาพนั้นจะนำไปสู่แนวทางการพัฒนาและเสนอแนะนโยบายในการแก้ไขวิกฤตการณ์ดังกล่าวได้ ทั้งนี้การบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่ไม่มีประสิทธิภาพนั้นส่งผลให้องค์กรหรือหน่วยงานดำเนินการได้อย่างไม่เกิดประสิทธิผล ปัญหาเหล่านี้จึงเป็นอีกสาเหตุสำคัญที่ทำให้องค์กรหรือหน่วยงานในสังคมไทยไม่พัฒนาและไม่เกิดความก้าวหน้า

ดังนั้นการใช้เพียงองค์ความรู้ทางทฤษฎีหลักเพียงอย่างเดียวโดยไม่พัฒนากรณีศึกษาหรือแนวคิดทางการจัดการแบบใหม่จึงอาจไม่ส่งผลด้านประสิทธิภาพที่ดีแบบเดิมได้ ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจในการศึกษาความก้าวหน้าของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในไทย ผ่านมิติของสุขภาวะในการทำงาน ด้วยกระบวนการการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ เพื่อเป็นโอกาสในการ

เรียนรู้ความก้าวหน้าของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในประเทศไทย ผ่านมิติของสุขภาวะในการทำงานและเป็นประโยชน์ในการนำไปปรับใช้กับงานบริหารทรัพยากรบุคคลในองค์กรต่าง ๆ

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อรวบรวม และสังเคราะห์วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อแสดงความก้าวหน้าของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในประเทศไทย ผ่านมิติของสุขภาวะในการทำงาน ระหว่าง พ.ศ. 2567 – 2567 ด้วยการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ

ทบทวนแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การศึกษานี้มีประเด็นเชิงแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ สุขภาวะและภาวะการทำงานที่สมดุล เพื่อศึกษาความก้าวหน้าของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในประเทศไทยผ่านมิติของสุขภาวะในการทำงานให้เกิดประสิทธิภาพตลอดจนนำไปสู่การสร้างเสริมคุณภาพภายในองค์กรได้อย่างมั่นคง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ เดิมเรียกกันว่าการบริหารงานบุคคล นักวิชาการส่วนใหญ่มองว่าบุคลากรมีฐานะเป็นทรัพยากรขององค์กร ซึ่งเรียกในปัจจุบันว่า ทุนมนุษย์ ที่มีส่วนร่วมส่งเสริมและสนับสนุนให้ภาระงานต่าง ๆ ขององค์กรดำเนินอย่างมีประสิทธิภาพ ในทำนองเดียวกัน ทุนมนุษย์นั้นมีความสัมพันธ์กับการเพิ่มประสิทธิผลขององค์กร การบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่ดีนั้นจะส่งผลทำให้

ผลิตผลและผลการปฏิบัติงานขององค์กรเพิ่มขึ้น (Wechayanon, 2016) การบริหารทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์จึงมีบทบาทสำคัญและเหมาะสมในการนำมาประยุกต์ใช้ต่อการปฏิบัติงานขององค์กรให้ประสบความสำเร็จ รวมทั้งก่อให้เกิดศักยภาพและความได้เปรียบทางการแข่งขันของธุรกิจในอนาคต การศึกษาของ Vasayangkura & Ployduangrat (2022) ได้อธิบายว่า การเปลี่ยนแปลงและความท้าทายในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในอนาคตจะต้องเผชิญกับความท้าทายที่เป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยแวดล้อมของธุรกิจที่เกิดขึ้นตลอดเวลา การบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่ดีจะส่งผลให้สามารถใช้ศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ได้อย่างเหมาะสมในการทำงานและบรรลุตามวัตถุประสงค์ขององค์กร จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า “การบริหารทรัพยากรมนุษย์มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของทรัพยากรบุคคลในองค์กรให้มีความสามารถในการทำงาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงานที่ได้รับมอบหมาย ตลอดจนสร้างความได้เปรียบทั้งในด้านการแข่งขันทางธุรกิจและการพัฒนาองค์กรให้เติบโต ภายใต้สภาวะทางสังคมและสิ่งแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง”

2. แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสุขภาวะ (Well-being) เป็นการประเมินตนเองของบุคคลว่ามีสุขภาพดี มีภาวะที่บุคคลรับรู้ตนเองมีความสุขชีวิต ทั้งร่างกาย จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณ ผู้มีสุขภาวะจะมีสุขภาพที่ดี

มีสภาวะอารมณ์ทางบวก อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสอดคล้องกลมกลืน (Suwanphahu, 2013) โดยสุขภาวะเป็นแนวคิดที่เน้นความสำคัญไปที่ความสุขซึ่งอาศัยหลักธรรมชาติของมนุษย์ที่ต่างพยายามที่จะแสวงหาความพึงพอใจ และหลีกเลี่ยงการกระทำที่ก่อให้เกิดความเจ็บปวด (Arunsiriwong, 2017) ซึ่งสอดคล้องกับ Myers et al. (2000) ได้อธิบายถึงโมเดลวงล้อมแห่งความสุข ซึ่งบูรณาการสุขภาวะ 5 ด้านหลักอย่างสมดุล เน้นการส่งเสริมคุณภาพชีวิตและการป้องกันปัญหาด้านจิตใจทุกช่วงวัย ได้แก่ ด้านจิตวิญญาณ ด้านการมีทิศทางของตนเองและมีเป้าหมายของชีวิต การทำงานและการใช้เวลาว่าง ด้านมิตรภาพ และด้านความรัก จากความหมายของสุขภาวะ จะเห็นได้ว่า สุขภาวะนั้น หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่รับรู้ถึงความสุขทั้งทางร่างกายและจิตใจ การมีสภาวะทางอารมณ์ที่เป็นบวกและเข้มแข็ง มีการดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมด้วยความพึงพอใจและรู้คุณค่าของตนเอง ตลอดจนการพัฒนาตนเองอย่างเหมาะสมและก่อให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดีต่อไป

3. แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับภาวะการทำงานที่สมดุล หมายถึง “การบริหารเวลาในการดำเนินชีวิตและการทำงานให้มีสัดส่วนที่เหมาะสมและมุ่งเน้นให้ประสบความสำเร็จตามที่ต้องการทำให้ได้รับการยอมรับและถือเป็นบรรทัดฐานที่เป็นประโยชน์ร่วมกันทั้งบุคคล องค์กรและสังคม นำมาซึ่งความสุขความสำเร็จที่ยั่งยืนและสมบูรณ์ต่อไป” (Srivirat, 2016) การสร้างภาวะการทำงานที่สมดุล

เป็นกรรมวิธีหนึ่งในการดำเนินชีวิตในการทำงานที่มีปริมาณงานเพิ่มจำนวนมากขึ้น แต่จะต้องลดความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างการทำงาน และการดำเนินชีวิตในครอบครัวและไม่ส่งผลกระทบต่อความสมดุลระหว่างครอบครัวและการทำงาน (Frone, 2003) ซึ่งสอดคล้องกับ Greenhas et al. (2003) ความสมดุลระหว่างชีวิตในการทำงานและครอบครัว หมายถึง การทำให้การใช้ชีวิตทั้งในการทำงานและครอบครัวเกิดความพึงพอใจต่อกันและกัน และการทำงานเพื่อทำให้เกิดความผูกพันสามารถดำเนินการไปด้วยกันได้ด้วยดี จากความหมายดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปความหมายของภาวะการทำงานที่สมดุลได้ดังนี้ “ความสามารถในการบริหารหรือจัดสรรเวลาระหว่างการทำงานและครอบครัว ไม่ให้เกิดความขัดแย้งหรือผลกระทบต่อการทำงานและสามารถก่อให้เกิดความพอใจในชีวิตและการทำงานภายใต้สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไป” (Raub et al., 2021)

ดังนั้นในการศึกษาความก้าวหน้าของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในประเทศไทยผ่านมิติของสุขภาวะในการทำงานนั้นจำเป็นต้องอาศัยแนวคิดและทฤษฎีข้างต้นในการดำเนินงานภายในองค์กรหรือหน่วยงาน เพื่อให้เกิดการบริหารทรัพยากรมนุษย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดภาวะการทำงานได้อย่างสมดุลและนำไปสู่การยกระดับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ต่อไป

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาความก้าวหน้าของการบริหาร

ทรัพยากรมนุษย์ในไทย ผ่านมิติของสุขภาวะในการทำงาน ด้วยการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ ถือเป็นรูปแบบการวิจัยชนิดหนึ่งในระดับทุติยภูมิ (Secondary Study) เนื่องจากเป็นกระบวนการศึกษาผลงานวิจัย โดยมีกระบวนการที่ชัดเจน มีการกำหนดวัตถุประสงค์การศึกษาเพื่อตอบคำถามวิจัยหรือคำถามของการทบทวนวรรณกรรม (Review Question) โดยการใช้การสืบค้นข้อมูลจากผลการศึกษาวิจัยที่ผ่านมาในประเด็นที่ผู้วิจัยสนใจ โดยปรับใช้ตามแนวทางของ Scott (2014) ซึ่งประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การสืบค้นบทความจากฐานข้อมูล 2) การใช้เกณฑ์พิจารณาบทความ 3) การคัดกรองบทความที่มีความเกี่ยวข้องโดยสังเขป และ 4) การวิเคราะห์ข้อมูลบทความเพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบ

การศึกษาในครั้งนี้มีการกำหนดแนวทางในการสืบค้นด้วย PICO Framework โดยกำหนดเกณฑ์การคัดเลือกผลงาน และเกณฑ์การคัดผลงานออก มีกระบวนการในการกำหนดคำสืบค้น การกำหนดฐานข้อมูลในการสืบค้นเพื่อแสดงให้เห็นถึงกระบวนการในการสืบค้นข้อมูลที่เป็นระบบ และมีกระบวนการประเมินค่างานวิจัยเพื่อคัดเลือกเฉพาะผลงานที่ได้มาตรฐานมาใช้ในการทบทวนวรรณกรรม โดยนำผลงานที่ถูกคัดเลือกมารวบรวมโดยใช้ Data Extraction Sheet แล้วจึงเข้าสู่กระบวนการวิเคราะห์ และสังเคราะห์องค์ความรู้เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

การกำหนดเกณฑ์การพิจารณาบทความใช้ตามแนวทางของ Charles et al. (2022)

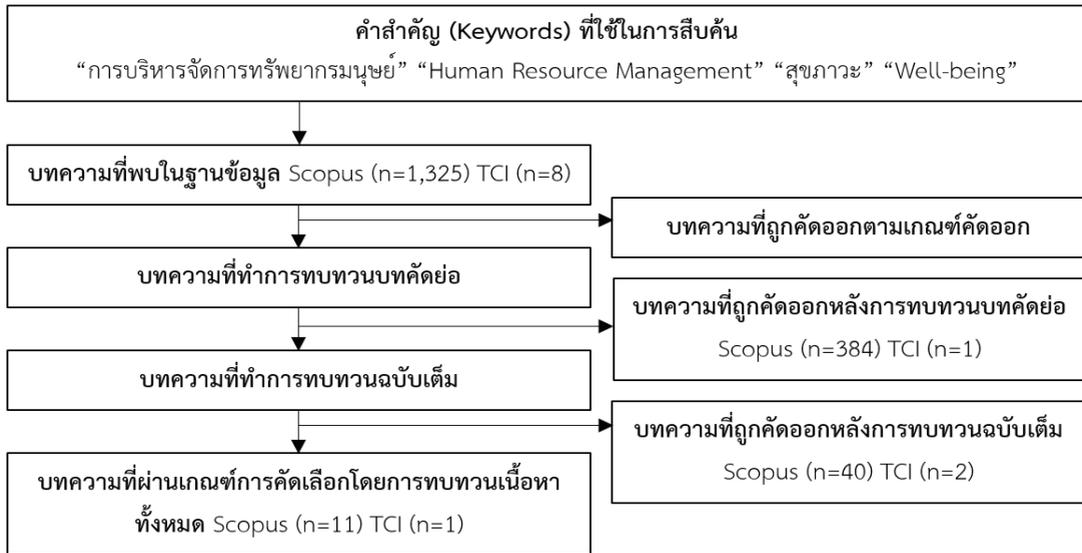
ซึ่งบทความมาจากแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ สอดคล้องตามบริบทที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาเผยแพร่ ผู้ศึกษาได้กำหนด 5 ปีย้อนหลัง คือปี 2020-2024 เนื่องจากมีความทันสมัย และสอดคล้องกับบริบทปัจจุบัน สืบค้นข้อมูลจากฐานข้อมูล Scopus และศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI)

โดยใช้คำสำคัญในการค้นหาที่เจาะจงว่า “การบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์” “Human Resource Management” เพื่อจำกัดถึงประเภทของเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ และ “สุขภาพ” “Well-being”

ตารางที่ 1 เกณฑ์การพิจารณาการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบด้านการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพในประเทศไทย

เกณฑ์	ฐานข้อมูล Scopus		ฐานข้อมูล TCI	
	การคัดเลือกเข้า (Inclusion Criteria)	การคัดออก (Exclusion Criteria)	การคัดเลือกเข้า (Inclusion Criteria)	การคัดเลือกเข้า (Inclusion Criteria)
ฐานข้อมูล	บทความที่เผยแพร่ ในฐานข้อมูล Scopus	บทความที่ไม่ได้เผยแพร่ ในฐานข้อมูล Scopus	บทความที่เผยแพร่ ในฐานข้อมูล TCI	บทความที่ไม่ได้เผยแพร่ใน ฐานข้อมูล TCI
ช่วงเวลาเผยแพร่	บทความตีพิมพ์ระหว่าง ปี ค.ศ. 2020-2024 (5 ปี)	บทความตีพิมพ์ก่อน ปี ค.ศ. 2020	บทความตีพิมพ์ระหว่าง ปี ค.ศ. 2020-2024 (5 ปี)	บทความตีพิมพ์ก่อน ปี ค.ศ. 2020
หัวข้อ บทความ หรือ คำสำคัญ	Human Resource Management, Well-being	บทความที่มีหัวข้อหรือ คำสำคัญที่แตกต่างกับ ที่กำหนด	การบริหารจัดการ ทรัพยากรมนุษย์ และ สุขภาวะ	บทความที่มีหัวข้อหรือ คำสำคัญที่แตกต่างกับ ที่กำหนด
ภาษา	บทความที่เผยแพร่โดยใช้ ภาษาอังกฤษ	บทความที่ไม่ได้เผยแพร่ โดยใช้ภาษาอังกฤษ	บทความที่เผยแพร่โดย ภาษาอังกฤษ หรือ ไทย	บทความที่ไม่ได้เผยแพร่โดย ใช้ภาษาอังกฤษ หรือ ไทย
เนื้อหาจาก บทความ ฉบับเต็ม	ผลการศึกษาที่เกี่ยวข้อง กับประสิทธิภาพของการ บริหารจัดการทรัพยากร มนุษย์	แสดงเฉพาะแผนงาน การศึกษา ไม่มีผลลัพธ์ เกี่ยวกับประสิทธิภาพ ของการบริหารจัดการ ทรัพยากรมนุษย์	ผลการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับ ประสิทธิภาพ	แสดงเฉพาะแผนงานการ ศึกษา ไม่มี ผลลัพธ์เกี่ยว กับประสิทธิภาพ ของการ บริหารจัดการทรัพยากร มนุษย์
อันดับวารสาร ของ (Q)	อันดับของวารสารอยู่ ใน Q1 และ Q2	อันดับของวารสารไม่อยู่ ใน Q1 และ Q2	-	-
ความสามารถ ในการเข้าถึง บทความ	บทความสามารถเปิดอ่าน เนื้อหาฉบับเต็มได้	บทความที่ไม่สามารถ เปิดอ่านเนื้อหาฉบับ เต็มได้	บทความสามารถเปิดอ่าน เนื้อหาฉบับเต็มได้	บทความที่ไม่สามารถเปิด อ่านเนื้อหาฉบับเต็มได้

ที่มา: Thai-Journal Citation Index Centre (2023)

ภาพที่ 1 กระบวนการคัดเลือกบทความสำหรับทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ
ที่มา: Scopus (2021)

ผลการวิจัย

ผลการสืบค้นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความก้าวหน้าของการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ในไทย ผ่านมิติของสุขภาวะในการทำงาน โดยใช้คำสำคัญในการค้นหาที่เจาะจงว่า การบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ “HRM” และ สุขภาวะ “Well-being” เพื่อจำกัดถึงประเภทของเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์และสุขภาวะ ดังนั้นเนื้อหาของบทความที่ได้จะเป็นลักษณะของการบริหาร

จัดการทรัพยากรมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับสุขภาวะในการทำงานเป็นหลัก โดยคัดเลือกจากเนื้อหาที่ตรงกับประเด็นที่ต้องการศึกษามาสังเคราะห์จำนวนทั้งหมด 12 เรื่อง เป็นบทความที่เผยแพร่ในฐานข้อมูล Scopus จำนวน 11 เรื่อง และเป็นบทความที่เผยแพร่ในฐานข้อมูล TCI จำนวน 1 เรื่อง โดยเป็นการวิจัยแบบการสำรวจจำนวน 9 เรื่อง และงานวิจัยแบบทบทวนวรรณกรรม จำนวน 3 เรื่อง

ตารางที่ 2 รายชื่อวารสารและปี ค.ศ. ที่เผยแพร่บทความวิจัย

รายชื่อวารสาร	ปี ค.ศ. ที่เผยแพร่บทความวิจัย เกี่ยวกับการบริหารจัดการ ทรัพยากรมนุษย์และสุขภาวะ
European Management Journal	2024
International Journal of Hospitality Management	2024 2021
Employee Relations	2022
Human Resource Management Review	2022
Sustainability	2022
Heliyon	2021
International Journal of Lean Six Sigma	2021
Problems and perspectives in management	2021
Society and Business Review	2021
World Development	2020
วารสารสมาคมนักวิจัย	2021

ที่มา: Thai-Journal Citation Index Centre (2023)

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับความก้าวหน้าของการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ในไทย ผ่านมิติของสุขภาวะในการทำงานสามารถสังเคราะห์เนื้อหาของบทความที่ได้จะเป็นลักษณะของการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับสุขภาวะในการทำงานเป็นหลัก โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ประกอบด้วย ความสำคัญของการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์เกี่ยวข้องกับสุขภาวะในการทำงาน ความก้าวหน้าของการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ในไทยในมิติของสุขภาวะในการทำงาน โดยจะนำเสนอตามลำดับ ดังต่อไปนี้

1. ความสำคัญของการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์เกี่ยวข้องกับสุขภาวะในการ

ทำงาน “ทรัพยากรมนุษย์” หรือ “บุคลากร” คือทรัพยากรที่มีคุณค่าที่สุดขององค์กรที่สามารถสร้างสรรค์ผลประโยชน์อย่างสูงให้แก่องค์กร การบริหารทรัพยากรมนุษย์จึงมีบทบาทสำคัญเพื่อให้การดำเนินงานขององค์กรเป็นไปอย่างราบรื่น ทั้งนี้การมีสุขภาวะที่ดีในการทำงานถือเป็นเรื่องสำคัญที่ทุกองค์กรให้ความสำคัญ การสร้างความพึงพอใจในชีวิตและการทำงานภายใต้สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องสำหรับการทำงานของบุคลากรในองค์กรเป็นความท้าทายที่ทุกองค์กรต้องหาทางออกที่ดีที่สุด โดยสรุปตามการศึกษาจากการทบทวนวรรณกรรมจากบทความวิจัย ดังที่ปรากฏในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความสำคัญของการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับสุขภาวะ

ชื่อผู้วิจัย / ปีที่พิมพ์	ความสำคัญ	ฐานข้อมูล / อันดับของวารสาร
1. De Koeijer et al. (2022)	การจัดการทรัพยากรบุคคลที่ดีสามารถส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ที่ดีของพนักงานในการดูแลสุขภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วประกอบความไว้วางใจและความสุข	Scopus / Q1
2. Chillakuri & Vanka (2021)	การปฏิบัติด้านทรัพยากรบุคคลมีบทบาทเป็นสื่อกลางของระบบการทำงานที่มีประสิทธิภาพสูง ซึ่งความเป็นอยู่ที่ดีในสถานที่ทำงานช่วยลดผลกระทบที่ไม่พึงประสงค์ของระบบการทำงานที่มีประสิทธิภาพสูง	Scopus/ Q1
3. Jaskeviciute et al. (2021)	แนวทางปฏิบัติ HRM ที่ยั่งยืนที่มุ่งเน้นไปที่การตอบสนองความต้องการของพนักงานมีความสำคัญอย่างยิ่ง	Scopus/ Q1
4. Tortia et al. (2022)	แนวปฏิบัติ HRM ที่ยั่งยืนส่งผลต่อความเป็นอยู่ที่ดีของคนงานและประสิทธิภาพขององค์กรในแง่ของคุณภาพการบริการและนวัตกรรมขององค์กรในบริการทางสังคมและการดูแล	Scopus/ Q1
5. Xiao & Cooke (2022)	ความเจริญรุ่งเรืองในที่ทำงานเป็นสื่อกลางด้านทรัพยากรบุคคลภายในและความเป็นอยู่ที่ดีของพนักงาน	Scopus/ Q1
6. Azizi et al. (2021)	กลยุทธ์การจัดการทรัพยากรมนุษย์ ในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด19 ต้องมีการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์เพื่อสนับสนุนการปรับตัวและการสร้างสภาพแวดล้อมการทำงานที่สนับสนุนสุขภาพจิตและความเป็นอยู่ที่ดีของพนักงาน	Scopus/ Q1
7. Apascaritei & Elvira (2022)	การจัดการทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ กับ ความสามารถแบบไดนามิกเป็นสิ่งสำคัญสำหรับความสำเร็จขององค์กรและความสุขของพนักงาน โดยการพัฒนาระบบ HR ที่ยืดหยุ่นและตอบสนองได้	Scopus/ Q1
8. Anand et al. (2024)	การพัฒนานโยบายและการจัดให้มีเวลาว่างกลับ ในที่ทำงาน สามารถนำมาปรับใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานได้	Scopus/ Q1
9. Guerra-Lombardi et al. (2024)	การรวมกลยุทธ์ความยั่งยืนมาใช้ในการดำเนินงานในโรงแรมอย่างมีประสิทธิภาพ	Scopus/ Q1
10. Weziak-Biatowolska et al. (2020)	การล่องละเมิดในที่ทำงานและความรุนแรงในครอบครัวต่อผลลัพธ์การทำงานในประเทศกำลังพัฒนา	Scopus/ Q1
11. Raub et al. (2021)	HRM มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนานโยบายและมาตรการที่ช่วยลดความเครียดและความขัดแย้ง	Scopus/ Q1

ที่มา: Scopus (2021)

จากตารางข้างต้นเห็นได้ว่าการศึกษาวิจัยด้านการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับสุขภาวะมีความสอดคล้องต่อความเป็นอยู่ที่ดี หรือ สุขภาวะที่ดีของพนักงาน ดังนั้น การจัดการทรัพยากรบุคคล จึงมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีของพนักงาน อีกทั้งความเป็นอยู่ที่ดีในสถานที่ทำงานมีส่วนช่วยลดผลกระทบที่ไม่พึงประสงค์ของระบบการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพสูง อาทิ ในการจัดการปฏิสัมพันธ์พนักงานใหม่ การลดความเครียดและความขัดแย้งในที่ทำงาน เป็นบทบาทหลักของ HRM ในการสร้างสภาพแวดล้อมการทำงานที่สนับสนุน เพื่อส่งเสริมทัศนคติที่ดีและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานในอุตสาหกรรมบริการหรือการพัฒนา นโยบาย และการจัดการเวลาที่สนับสนุนการพักผ่อนของพนักงานเป็นส่วนหนึ่งของ HRM ซึ่งการจับหลักช่วงสั้น ๆ ในที่ทำงานสามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน และสร้างสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงาน ทั้งหมดนี้ช่วยส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีของพนักงานได้

2. ความก้าวหน้าของการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ในไทยในมิติสุขภาวะในการทำงาน พบว่า การบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Management หรือ HRM) ในประเทศไทยมีความก้าวหน้าอย่างมากในหลายด้าน โดยเฉพาะในมิติของสุขภาวะในการทำงาน ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพและความพึงพอใจของพนักงาน ทุกองค์กรหันมาใส่ใจในการพัฒนาศักยภาพทรัพยากรมนุษย์มากขึ้น สรุประเด็นหลักได้ ดังนี้

2.1 การส่งเสริมสุขภาพกายและจิตใจของพนักงาน การส่งเสริมสุขภาพกายและจิตใจเป็นองค์ประกอบสำคัญของการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่มุ่งเน้นความยั่งยืนและสุขภาวะในการทำงานในประเทศไทยหลายองค์กรมีการส่งเสริมและให้การสนับสนุนในด้านนี้ การจัดเตรียมทรัพยากรและการสนับสนุนต่าง ๆ เช่น ห้องพักผ่อน สถานที่ออกกำลังกาย และโปรแกรมสุขภาพจิต เพื่อให้บุคลากรสามารถดูแลสุขภาพของตนเองได้อย่างเต็มที่ สอดคล้องกับการศึกษาของ Azizi et al. (2021) ได้จัดทำที่ปรึกษาทางจิตวิทยาและโปรแกรมสนับสนุนสุขภาพจิตให้กับพนักงานเพื่อช่วยลดความเครียด พนักงานมีช่องทางในการพูดคุยและรับคำปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญ และการจัดกิจกรรมออนไลน์ เช่น การฝึกสมาธิ เพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตและความเป็นอยู่ที่ดี รวมถึงการเสนอนโยบายและการจัดให้มีการจับหลักช่วยลดความเสี่ยงของปัญหาสุขภาพ เช่น โรคหัวใจและหลอดเลือด ความดันโลหิตสูง ซึ่งส่งผลดีต่อสุขภาพกายและจิตใจของพนักงาน (Anand et al., 2024)

2.2 การสร้างสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงานที่ดีส่งผลให้พนักงานมีความพึงพอใจและผูกพันต่อองค์กรมากขึ้น ลดอัตราการขาดงานและการลาออก และเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ในบริบทประเทศไทยหลายองค์กรมีการพัฒนานโยบายและข้อกำหนดเพื่อให้สอดคล้องกับสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงานของพนักงานมากขึ้น (De Koeijer et al., 2021) ไม่ว่าจะเป็นนโยบายเวลาการทำงานที่ยืดหยุ่น เพื่อให้บุคลากรสามารถจัดการเวลาการทำงาน

และชีวิตส่วนตัวได้อย่างเหมาะสม การจัดสรรเวลาพักผ่อนที่เพียงพอ การลดชั่วโมงการทำงานในบางกรณี และการเสนอแนวทางการทำงานจากที่บ้าน เพื่อให้พนักงานสามารถจัดการชีวิตส่วนตัวและการทำงานได้ดีขึ้น มีนโยบายการลางานและสวัสดิการที่เอื้อต่อการดูแลสุขภาพและครอบครัว เช่น การให้สิทธิ์การลาพักผ่อนที่เพียงพอ การให้วันหยุดพิเศษในโอกาสสำคัญของครอบครัว

การพัฒนาทักษะและความรู้ของพนักงาน องค์กรหลายแห่งเน้นการฝึกอบรมพัฒนาทักษะของพนักงาน เพื่อให้พนักงานมีความรู้และทักษะที่ทันสมัยสามารถตอบสนองต่อความท้าทายใหม่ ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาทักษะการเป็นผู้นำที่สามารถปรับตัวและนำพาทีมงานไปสู่ความสำเร็จในระดับผู้บริหาร หัวหน้า และพนักงานในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (Apascaritei & Elvira, 2022) บางองค์กรได้เพิ่มการฝึกอบรมออนไลน์เพื่อเพิ่มความรู้ความสามารถของพนักงานในช่วงที่ไม่สามารถจัดการฝึกอบรมแบบดั้งเดิมได้ เช่น การพัฒนาทักษะทางเทคโนโลยี และการสื่อสาร เพื่อให้พนักงานปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Azizi et al., 2021) การฝึกใช้เทคโนโลยีเพื่อการทำงานร่วมกัน เช่น Zoom, Microsoft Teams, และ Slack เพื่อให้การสื่อสารและการทำงานร่วมกันเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และการสนับสนุนการเรียนรู้นอกเวลา หลายบริษัทสนับสนุนให้พนักงานเข้าร่วมหลักสูตรการเรียนรู้นอกเวลาและการเรียนรู้ผ่านออนไลน์ เช่น การเรียนผ่านแพลตฟอร์ม E-Learning ซึ่งส่งเสริมให้พนักงาน

เรียนรู้ทักษะใหม่ ๆ อยู่เสมอ อีกทั้งการสนับสนุนการใช้แอปพลิเคชันและแพลตฟอร์มออนไลน์ โดยการนำแอปพลิเคชันสุขภาพต่าง ๆ มาใช้ เช่น แอปพลิเคชันที่ช่วยติดตามการออกกำลังกาย การนอนหลับ และการบริหารจัดการความเครียด (Anand et al., 2024)

การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อสุขภาวะเป็นกระบวนการที่ต้องการการร่วมมือและการมุ่งมั่นจากทุกฝ่ายในองค์กร เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมการทำงานที่ดีและส่งเสริมสุขภาวะที่ยั่งยืน Chillakuri & Vanka (2021) กล่าวถึง สร้างวัฒนธรรมการทำงานที่เชื่อมโยงกับวัตถุประสงค์ขององค์กรและสร้างความผูกพันและความมุ่งมั่นในการทำงานของพนักงาน ในขณะที่ Guerra-Lombardi et al. (2024) กล่าวถึง การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ยั่งยืน โดยส่งเสริมให้ความสำคัญกับความยั่งยืน และสุขภาวะของพนักงาน เช่น การสนับสนุนการมีส่วนร่วมของพนักงานในกิจกรรมความยั่งยืน สอดคล้องกับการสร้างวัฒนธรรมการทำงานที่ยืดหยุ่นและเปิดกว้างผ่านการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เปิดรับการเปลี่ยนแปลงและมีความยืดหยุ่นในการทำงาน เพื่อให้พนักงานรู้สึกผ่อนคลาย และส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมในที่ทำงาน เพื่อให้พนักงานมีโอกาสพัฒนาทักษะใหม่ ๆ รวมถึงส่งเสริมความหลากหลายและการยอมรับในองค์กร เพื่อให้บุคลากรรู้สึกมีคุณค่าและได้รับการยอมรับจากเพื่อนร่วมงานทั้งหมดนี้มีบทบาทสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพและทัศนคติเชิงบวกลดอัตราการลา

ออกและการกลางาน และเสริมสร้างความยั่งยืนในการดำเนินงานขององค์กร (Wilardkanchanadhamma & Sippapas Ananuoshongsa, 2022)

การศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่าการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ในประเทศไทยได้มีความก้าวหน้าในหลายด้าน ช่วยให้บุคลากรมีสุขภาวะที่ดีและสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ความสำคัญของการสร้างสภาพแวดล้อมการทำงานที่สนับสนุนสุขภาพกายและจิตใจ รวมถึงการส่งเสริมสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงานที่ดีขึ้น โดยความก้าวหน้าเหล่านี้เป็นผลจากการที่องค์กรต่าง ๆ ตระหนักถึงความสำคัญของสุขภาวะในการทำงาน และการที่ทรัพยากรมนุษย์เป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่ความสำเร็จขององค์กร การบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่ดีจึง และยังส่งผลให้มีประสิทธิภาพในการทำงานสูงขึ้นด้วย

สรุปและอภิปรายผล

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับความก้าวหน้าของการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ในไทย ผ่านมิติของสุขภาวะในการทำงาน พบว่าการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์เกี่ยวข้องกับสุขภาวะในการทำงานอย่างมีนัยสำคัญ ส่งผลต่อการสร้างภาวะการทำงานที่สมดุลในการดำเนินชีวิตของบุคลากรในองค์กร สอดคล้องกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ สรุปได้ว่า ความสุขในการทำงาน ถือเป็นสิ่งที่ทุกคนในองค์กรต้องการ เนื่องจากการใช้เวลาในชีวิตประจำวันส่วนใหญ่หมดไปกับการทำงาน Kan-

chanajetani (2017) ได้ทำการศึกษาวิจัย ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์กับความสุขในการทำงานของบุคลากรในบริบทของสถานการณักรมหมอนใหม่ พบว่าการที่บุคลากรของภาครัฐจะสามารถส่งมอบการบริการที่ดีให้กับประชาชนได้ต้องเริ่มจากการส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรภายในองค์กรให้มีความสุขในการทำงาน

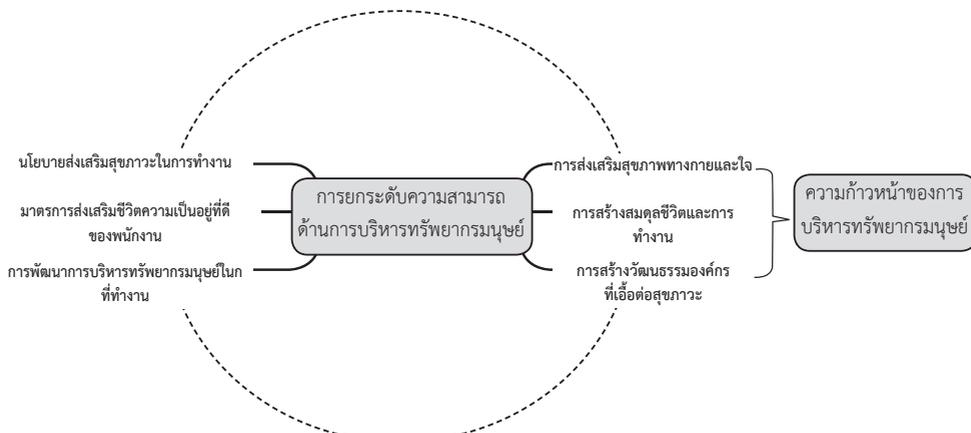
นอกจากนี้ Jaskeviciute et al. (2021) ให้ข้อสังเกตว่าแนวทางปฏิบัติ HRM ที่ยั่งยืนมีอิทธิพลในเชิงบวกต่อความเป็นอยู่ที่ดีของพนักงาน Tortia et al. (2022) ได้แสดงความเห็นทำนองเดียวกันว่า แนวปฏิบัติ HRM ที่ยั่งยืนส่งผลต่อความเป็นอยู่ที่ดีของคนงานและประสิทธิภาพขององค์กรในเชิงคุณภาพการบริการและนวัตกรรมขององค์กร ตามความเห็นของ Xiao & Cooke (2022) เชื่อว่าความเจริญรุ่งเรืองในที่ทำงานเป็นสื่อกลางด้านทรัพยากรบุคคลภายในและความเป็นอยู่ที่ดีของพนักงาน การศึกษาที่ดำเนินการโดยการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์เพื่อสนับสนุนการปรับตัวและการสร้างสภาพแวดล้อมการทำงานที่สนับสนุนสุขภาพจิตที่ดีของพนักงาน สอดคล้องกับการศึกษาของ Apascaritei & Elvira (2022) ที่เสนอเกี่ยวกับการบูรณาการระหว่าง SHRM และทฤษฎีความสามารถเชิงพลวัต ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญสำหรับความสำเร็จในการปรับตัวและพัฒนาความสามารถในการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในสภาพแวดล้อมทางธุรกิจ

กลยุทธ์เหล่านี้ไม่เพียงช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและความยืดหยุ่นขององค์กร แต่ยังส่งเสริมสุขภาพ

และความเป็นอยู่ที่ดีของพนักงานผ่านการสนับสนุน การพัฒนาตนเอง และการสร้างสมดุลระหว่างงาน และชีวิตส่วนตัว (Guerra-Lombardi et al., 2024) เช่นเดียวกับ Weziak-Białowska et al. (2020) ที่กล่าวถึงการส่งเสริมในที่ทำงานและความรุนแรงในครอบครัวต่อผลลัพธ์ การทำงาน การพัฒนานโยบายและมาตรการในการ ป้องกันและจัดการปัญหาดังกล่าวเป็นงานหลักของ HRM เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย และส่งเสริมความพึงพอใจในการทำงาน ทั้งนี้ การบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่เกี่ยวกับปัจจัยองค์การ สุขภาวะในภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ด้านการ ฝึกอบรม ด้านสวัสดิการ ด้านสภาพแวดล้อม ในการทำงาน ด้านการบริหารผลการปฏิบัติงาน ด้านพนักงานสัมพันธ์ ด้านค่าตอบแทนและ สิ่งจูงใจเป็นตัวเงิน มุมมองความคิดที่ส่งผลให้ บุคลากรเกิดความสุขในการทำงาน โดยเฉพาะ อย่างยิ่งด้านมุมมองความคิดที่ส่งผลให้พนักงาน เกิดความสุขในการทำงานในระดับมากที่สุด คือบรรยากาศในการทำงานมีความสุขกับ

เพื่อนร่วมงานที่ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีมิตรภาพ และความตั้งใจต่อกัน

ดังนั้นด้วยความก้าวหน้าของเทคโนโลยี ที่สามารถสร้างโอกาสในการหางานจากโลก ออนไลน์ได้ตลอด 24 ชั่วโมง ด้วยโอกาสที่เพิ่มขึ้น อย่างมากทำให้พนักงานมีอำนาจในการต่อรอง มากขึ้น จากในอดีตที่พนักงานเป็นเพียงลูกจ้างแต่ ปัจจุบันพนักงานถือเป็นหุ้นส่วนสำคัญขององค์กร ความก้าวหน้าของการบริหารจัดการทรัพยากร มนุษย์จึงเป็นส่วนสำคัญที่ต้องพัฒนาสำหรับความ ก้าวหน้าของการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ ในไทยในมิติของสุขภาวะในการทำงาน การดูแล เอาใจใส่เรื่องสุขภาวะของพนักงานเป็นเรื่องสำคัญ อย่างหนึ่งที่ต้องจัดการเพื่อรักษาสถานะที่ดีให้แก่ องค์กร ซึ่งเรื่องสุขภาวะนั้นไม่ใช่แค่การมีมือ เข้าฟรี หรือมีรถรับส่งพนักงานฟรี แต่องค์กรที่มี สถานะที่ดีและมีความก้าวหน้าในด้านการบริหาร ทรัพยากรมนุษย์ควรจะยึดเอาเรื่องสุขภาวะเป็น แก่นของวัฒนธรรมองค์กรด้วย สามารถสรุปได้ ตามแผนภาพต่อไปนี้ (ภาพที่ 2)

ภาพที่ 2 สรุป
ที่มา: ผู้ศึกษา (2567)

ข้อเสนอแนะ

- 1) ควรนำผลการวิจัยที่ค้นพบ ไปเป็นแนวทางในการพัฒนาความมีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่จะนำองค์กรไปสู่องค์กรสุภาพะ พร้อมทั้งผลักดันให้มีการปฏิบัติในองค์กรอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างชีวิตการทำงานและชีวิตส่วนตัวอย่างแท้จริง
- 2) การนำแนวคิดของกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) มาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรต่างๆ ของประเทศไทย จะช่วยส่งเสริมการมีสุขภาพในการทำงานของบุคลากรในองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- Anand, A., Tóth, R., Doll, J. L., & Singh, S. K. (2024). Wake up and get some sleep: Reviewing workplace napping and charting future directions. **European Management Journal**.
- Apascaritei, P., & Elvira, M. M. (2022). Dynamizing human resources: An integrative review of SHRM and dynamic capabilities research. **Human Resource Management Review**, 32(4), 100-878.
- Arunsiriwong, N. (2014). **Quality of life Development**. Bangkok: Sukhothai Thammathirat Open University.
- Azizi, M. R., Atlasi, R., Ziapour, A., Abbas, J., & Naemi, R. (2021). Innovative human resource management strategies during the COVID-19 pandemic: A systematic narrative review approach. **Heliyon**, 7(6).
- Charles, S. H., Chang-Richards, A. Y., & Yiu, T. W. (2022). A systematic review of factors affecting post-disaster reconstruction projects resilience. **International Journal of Disaster Resilience in the Built Environment**, 13(1), 113-132.
- Chillakuri, B., & Vanka, S. (2021). Examining the effects of workplace well-being and high-performance work systems on health harm: a Sustainable HRM perspective. **Society and Business Review**, 16(1), 71-93.
- De Koeijer, R., Pauwe, J., Huijsman, R., & Strating, M. (2022). Examining of the effect of HRM in mitigating negative effects of LM&SS on employee well-being in health care. *International Journal of Lean Six Sigma*, 13(1), 67-100.

- Frone, M. R. (2003). **Work-family balance**. In J.C. Quick, & L.E. Tetrick (Eds.), Handbook of occupational health psychology. Washington, DC: American Psychological Association.
- Greenhas, J. H., Collins, K.M., & Shaw, J.D. (2003). The relation between work-family balance and quality of life. **Journal of vocational Behavior**, **63**, 510-531.
- Guerra-Lombardi, V., Hernández-Martín, R., & Padrón-Fumero, N. (2024). Drivers, barriers and key practices of corporate sustainability strategy implementation in hotels. **International Journal of Hospitality Management**, **120**, 103791.
- Jaskeviciute, V., Stankeviciene, A., Diskiene, D., & Savicke, J. (2021). The relationship between employee well-being and organizational trust in the context of sustainable human resource management. **Problems and perspectives in management**, **19**(2), 118-131.
- Kainzbauer, A., Phajonariphai, S. (2018). **Happiness at work: an analysis of the operational department employees in the banking industry**.
- Kanchanajetani, N. (2017). **Human resource management functions with happiness at work : a case study of the Queen Sirikit Department of Sericulture**, (Master of Science) , National Institute of Development Administration (NIDA), Bangkok.
- Martin, A. J., Jones, E. S., & Callan, V. J. (2005). The role of psychological climate in facilitating employee adjustment during organizational change. **European Journal of work and organizational psychology**, **14**(3), 263-289.
- Myers, J. E., Sweeney, T. J., & Witmer, J. M. (2000). The Wheel of Wellness counseling for wellness: A holistic model for treatment planning. **Journal of Counseling & Development**, **78**(3), 251-266.
- Puangpejara, K. (2015). **Human resource management**. (1st ed). Pathum Thani: UOPEN COMPANY Co., Ltd. (In Thai)
- Raub, S., Borzillo, S., Perretten, G., & Schmitt, A. (2021). New employee orientation, role-related stressors and conflict at work: Consequences for work attitudes and performance of hospitality employees. **International journal of hospitality management**, **94**, 102-857.

- Scott, J. (2014). **A matter of record: Documentary sources in social research**. Oxford: Wiley.
- Scopus. (2021). Scopus: Access and use Support Center. Retrieved from elsevier.com/ejournal.mahidol.ac.th/app/answers/detail/a_id/14194/supporthub/scopus/#citescor eRank. [2024, 1 Mar.]
- Suwanphahu, B., Tuicomepee, A., & Kaemkate, W. (2013). The Causal Factors of Oral Health Care Behavior of Early Adolescents. **Journal of Behavioral Science**, **19**(2), 127-138
- Tortia, E. C., Sacchetti, S., & López-Arceiz, F. J. (2022). A human growth perspective on sustainable HRM practices, worker well-being and organizational performance. **Sustainability**, **14**(17), 11-64.
- Thai-Journal Citation Index Centre. (2023). **Quantitative criteria for evaluating the quality of academic journals in the TCI database, Round 4 (2020-2024)**. <https://tci-thailand.org/download/เกณฑ์เชิงปริมาณและเชิงคุณภาพในการประเมิน.pdf> [2024, 1 Mar.]
- Vasayangkura, T. & Ployduangrat, J. (2022). The human resource management in the disruption by creating an Agile Organization. **Journal of Association of Professional Development of Education Administration of Thailand (JAPDEAT)**, **4**(4), 15-28. (In Thai)
- Wechayanon, N. (2016). **Strategic human capital management** (2nd ed). Bangkok: THE GRAPHICO SYSTEMS Co., Ltd. (In Thai).
- Wilardkanchanadhamma, P. & Sippapas Ananuoshongsa, S. (2022). Strategic Human Resource Management for the Success of Modern Organization. **Journal of MCU Kanchana Review**, **2**(3), 152-162.
- Węziak-Białowolska, D., Białowolski, P., & McNeely, E. (2020). The impact of workplace harassment and domestic violence on work outcomes in the developing world. **World Development**, **126**, 104-732.
- Xiao, Q., & Cooke, F. L. (2022). The joint impact of HRM attributions and HRM system consistency on employee well-being: a two-wave study. **Employee Relations: The International Journal**, **44**(4), 926-947.
-

STRATEGIES FOR SUSTAINABLE HERITAGE MANAGEMENT OF MT. QINGCHENG

Chen Yi* and Yuttapong Tonpradoo

Faculty of Fine-Applied Arts and Cultural Sciences, Mahasarakham University, Khamriang Sub-District,
Kantarawichai District, Mahasarakham, Thailand

*Email: yi462chen@gmail.com

Received: 12-07-2024

Revised: 26-09-2024

Accepted: 26-09-2024

ABSTRACT

Mount Qingcheng (MT. QINGCHENG) is a prominent cultural heritage site in Sichuan Province, China, notable for its contribution to the evolution of Taoism. As a UNESCO World Heritage site, it confronts the combined problem of regulating visitor influx and protecting its cultural and ecological integrity. This study seeks to examine the historical importance of Mt. Qingcheng and the contemporary sustainable practices implemented in its administration. It seeks to identify and enhance sustainable practices to better leverage the site's cultural and natural attributes. Employing a qualitative research approach, the study utilized a combination of documentary analysis, observations, structured interviews, and focus group discussions. Participants ranged from academics to local community leaders, providing a diverse perspective on the sustainability practices at the site. The findings highlight Mt. Qingcheng's pivotal role in Taoism and its recognition as a global cultural heritage landmark. However, there are significant opportunities to enhance sustainability efforts, with potential to more fully integrate cultural elements into the site's management practices to improve its appeal and impact. The study underscores the untapped potential for integrating sustainability with cultural heritage management at Mt. Qingcheng. By enhancing sustainable practices, the site can better preserve its cultural significance while adapting to modern tourism demands, thereby ensuring its viability and integrity for future generations.

Keywords: Cultural Heritage, Destination Management, Mt. Qingcheng, Sustainability

INTRODUCTION

Sustainability is a topic of paramount concern in modern society. The surge in global tourism over the past few decades has raised critical questions about its impact on sustainability and cultural heritage preservation. As the tourism industry continues to expand, it brings into focus the imperative of integrating sustainability into its core practices to ensure the protection of valuable cultural and natural resources (Chiu 2021). This growth has benefited local communities but has also precipitated a host of challenges, particularly in sustainable cultural heritage preservation (Haibo et al. 2020; Wijjayanti et al. 2020). The influx of tourists to sites like Mt. Qingcheng has raised awareness of the balance between exploiting these attractions for economic gain and safeguarding their historical and cultural integrity (Waldman 2020; Yuan and Sun 2014). Furthermore, the industry's growing interest in sustainability underscores a pressing need to harmonize economic objectives with environmental stewardship - a complex undertaking that demands astute managerial strategies (Zhang et al. 2017). Mt. Qingcheng

provides a compelling study of how cultural preservation and sustainable development can be integrated.

The transition of natural landscapes into cultural heritage sites, as witnessed with Mt. Qingcheng, is not merely a matter of designation but involves intricate planning, substantial infrastructure development, and collaborative efforts among various stakeholders, including governmental bodies, local communities, and the tourism sector itself. This complex process demands a reevaluation of traditional approaches to heritage management, advocating for strategies that prioritize the long-term preservation of cultural and natural resources while facilitating responsible tourism and community engagement. This study delves into the comprehensive spectrum of tourism management at Mt. Qingcheng, scrutinizing strategies and practices that could efficiently navigate the prevailing challenges. The intent is to furnish insights that not only direct the future trajectory of Mt. Qingcheng as a cultural heritage tourism destination but also offer instructive lessons for similar endeavors globally.

This investigation uncovers a

significant research gap concerning the systematic integration of sustainability into the management of cultural heritage sites like Mt. Qingcheng. Despite its status and the acknowledgment of its cultural and environmental significance, there exists a critical need for a more structured approach to documenting and analyzing the efficacy of sustainability practices in place. Moreover, the research emphasizes the challenges in aligning these practices with the preservation of tangible and intangible cultural elements while simultaneously catering to growing tourist demands. This dual focus presents a complex problem where the potential for cultural dilution or ecological degradation must be carefully managed through innovative, evidence-based management strategies. Thus, the primary research problem centers on developing a comprehensive understanding of how sustainable practices can be effectively integrated into heritage management to ensure that cultural significance, ecological integrity, and economic viability are harmonized to support long-term sustainability at Mt. Qingcheng. By doing so, this investigation aims to establish a foundational framework that

can inform and adapt cultural heritage tourism development strategies across diverse geographic contexts, thereby contributing to the formulation of a holistic heritage tourism management paradigm.

RESEARCH OBJECTIVES

This study is designed with two primary objectives:

1. To investigate the historical evolution and significance of Qingcheng Mountain.
2. To analyze the strategies and initiatives undertaken to develop Qingcheng Mountain as a cultural heritage tourism attraction.

LITERATURE REVIEW

Sustainability awareness within the management of cultural heritage sites necessitates an integrative approach that harmonizes natural, cultural, and economic resource management. This alignment is not only pivotal for ensuring environmental stewardship but also for securing economic viability and fostering social equity (Ahi and Searcy, 2015). The triple bottom line (TBL) framework emerges as a critical tool in this context, facilitating a comprehensive evaluation

of environmental, economic, and social outcomes (McElroy & Van Engelen, 2012; Morali & Searcy, 2013). Such an approach is indispensable for cultural heritage sites, where the objective extends beyond merely attracting tourists to preserving the site's ecological integrity, bolstering local economies, and reinforcing the social fabric of the host communities. The complexities in the definition and application of sustainability, particularly when adopting the TBL sustainability approach with its myriad interacting factors, underscore the challenges faced in heritage management (Singh et al., 2012).

The inherent multidimensionality of sustainability introduces significant hurdles in developing suitable measures to monitor sustainability performance within the context of cultural heritage management (Bodini, 2012). While several theoretical and practical approaches have been proposed to address these challenges, there remains a recognized need for further research, especially in devising performance measures that encapsulate the TBL's comprehensive scope (Alhaddi, 2015). Given oft-conflicting objectives embedded within the TBL approach, an integrative sustainability

framework is necessary (Lovicsek, 2020).

Quantitative models have gained prominence for assessing sustainability, categorized into distinct analytical modeling approaches such as life-cycle assessment (LCA) (Nunberg, Sanchez and Eckelman, 2024), analytical hierarchy process (AHP) (Mushtaha et al. 2020), equilibrium models (Zhao et al., 2023), multi-criteria decision making (MCDM) (Nadkarni and Puthuvayi, 2020), input-output analysis (IOA) (Wang, Lu and Hung, 2021), and composite metrics (Selim, Abdel-Fattah & Hegazi, 2021). Specifically, LCA has been recognized as a potent tool for evaluating potential environmental impacts across a site's lifecycle, hence supporting environmental integrity as part of the TBL (Nunberg, Sanchez & Eckelman, 2024). On the other hand, AHP and MCDM offer structured frameworks for analyzing complex, multi-objective decisions, integrating environmental, economic, and, albeit to a lesser extent, social goals within heritage site management (Nesticò & Somma, 2019). Despite advancements, the literature reveals an overemphasis on addressing environmental dimensions (Talan, Tyagi & Surampalli, 2020). This skew highlights a research gap: the

need for more inclusive frameworks that concurrently address all three sustainability dimensions.

Sustainable cultural heritage preservation

In the literature on sustainable cultural heritage preservation, the concept of authenticity is pivotal in evaluating the value of heritage sites. Authenticity is often regarded as a marker of uniqueness or distinctiveness, contributing to the cultural identity of communities (Kim, Whitford & Arcodia, 2021). This notion extends beyond originality to encompass traditions, techniques, and a sense of historical and cultural continuity. However, the definition of authenticity varies among stakeholders (Zhu, Fong & Gan 2023). Traditionally, the authenticity of tangible cultural heritage, such as monuments, has been determined by materiality, design, and location. Yet, the global acknowledgment of intangible values has prompted a shift towards a broader understanding of authenticity, recognizing the importance of intangible cultural heritage (ICH) in conveying social value (Li et al., 2022). This perspective necessitates a flexible approach to authenticity that accommodates the dynamic nature of cultural heritage.

Objective authenticity focuses on the genuineness of a tourism resource, distinguishing between original and replicated artifacts (Domínguez-Quintero, González-Rodríguez & Paddison, 2020). This perspective aligns with notions of ‘staged authenticity’, where a curated slice of culture is presented to tourists, often contrasting with the ‘genuine’ culture experienced away from the public eye (Tan et al., 2020). Conversely, constructive authenticity underscores the subjective construction of authenticity by tourists and host communities, highlighting how cultural interpretations evolve in response to contemporary understandings (Zhou et al., 2015). Existential authenticity, meanwhile, values personal identity and experience over tangible attributes of cultural resources, advocating for community-driven cultural expressions and transformations (Steiner & Reisinger, 2006).

Incorporating these varied conceptions of authenticity into the management of cultural heritage sites underlines the complexity of preserving physical and intangible aspects. Sustainable tourism is crucial in this context. This approach advocates for a balance between

community-based and resource-based strategies (Moayerian, McGehee & Stephenson Jr., 2022). Moreover, it recognizes the potential of cultural heritage, including ICH, to foster positive and constructive relationships between preservation efforts and tourism development (Nikbin, 2023). Through this lens, the study explores strategies for leveraging ICH as a sustainable tourism resource.

Conceptual framework for sustainable cultural heritage tourism

Integrating sustainability into the management and development of cultural heritage sites requires an approach that aligns with principles of environmental responsibility, economic viability, and social equity. The conceptual framework for this study adopts the TBL as its guiding structure. This includes implementing sustainable infrastruc-

ture, conservation practices, and visitor education programs aimed at reducing habitat degradation, pollution, and resource depletion. Economic sustainability is also crucial, focusing on generating revenue through tourism in a way that supports conservation efforts and delivers tangible benefits. Socially, the framework emphasizes preserving cultural authenticity of heritage sites and host communities. It advocates for tourism practices that respect and celebrate local cultures, thereby contributing to the vitality and continuity of these communities. Adaptive management also highlights the need for resilience thinking in heritage site management. Furthermore, the framework acknowledges the complex challenges and opportunities presented by cultural heritage tourism, environmentally, economically, and socio-culturally.

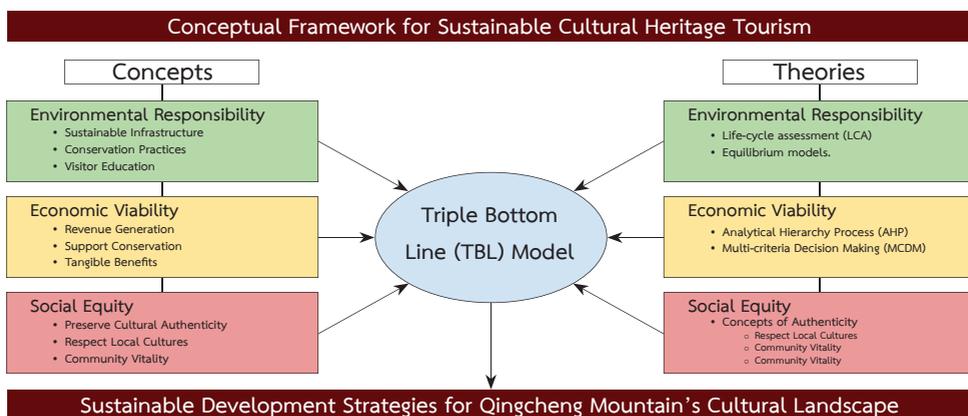

Figure 1. Conceptual framework for the investigation

RESEARCH METHODOLOGY

Participants were categorized to provide insights across different facets of tourism and cultural heritage. Key informants were representatives from the Dujiangyan Irrigation Project Tourism and Culture Bureau, including its PR ambassador, along with personnel from the ticketing office at Qingcheng Mountain, local entrepreneurs, and individuals involved in non-heritage tourism activities such as the traditional sliding pole operators. Additionally, individuals responsible for leisure services, including managers of prominent local hotels and transportation services, were integrated into the study to offer perspectives on the broader leisure and hospitality landscape of Qingcheng Mountain. Furthermore, the researchers gathered viewpoints from general visitors, including tourists and local businessmen.

Adopting predominantly qualitative research methods, this study explored the historical development of Qingcheng Mountain's culture through an extensive review of literature and field research. The initial phase involved distributing questionnaires and conducting on-site investigations segmented by age groups, complemented by on-site observations

informed by prior research findings. The questionnaire component was divided into unstructured and structured formats. Unstructured questionnaires, designed with open-ended questions, sought to capture the breadth of tourist experiences and perceptions outside the predefined research parameters. Conversely, structured questionnaires focused on specific aspects related to Qingcheng Mountain's historical significance and its impact on the local tourism landscape. In-depth interviews with tourism professionals also provided depth to the study, focusing on Qingcheng Mountain's historical context, resource development, and potential tourism strategies. Observational studies were conducted in two forms: direct observations of tourist behaviors and interactions within the site and non-participatory observations aimed at understanding the operational dynamics of the location.

The analytical phase involved organizing the collected data through various visualization techniques, including charts and tables, to facilitate a clearer understanding of the findings. Descriptive statistical methods were employed to summarize and interpret the data, while

advanced statistical techniques, such as t-tests, analysis of variance, and regression analysis, were used to validate the statistical significance of the findings and support the research conclusions.

Expanding upon concepts discussed in the literature review, the methodology for this investigation was designed based on theoretical insights identified in related studies. The purposive selection of participants ensured a comprehensive understanding of the various dimensions of tourism development at Qingcheng Mountain. This approach facilitated an in-depth exploration of the strategies employed to preserve Qingcheng Mountain's cultural heritage while fostering sustainable tourism growth, thereby attempting to reconcile the often-competing objectives highlighted by the literature. The use of questionnaires, interviews, and on-site observations as primary data collection tools allows for the examination of Qingcheng Mountain's historical context, resource development, and potential tourism strategies from a variety of angles. This qualitative exploration is essential for capturing the dynamic interactions and uncertainties inherent in heritage site

management, which often elude more rigid, quantitative analyses. Moreover, this methodology supported the development of an integrative understanding of how Qingcheng Mountain's unique dynamics influence its sustainability practices.

RESULTS

Cultural Heritage and Ecological Preservation at Qingcheng Mountain

Qingcheng Mountain, nestled in the northwest of the Dujiangyan Irrigation Project's grassland, is located merely 10 kilometers from Dujiangyan and 68 km from Chengdu. It boasts an evergreen vista, its lush peaks resembling the grandeur of ancient city walls, hence earning its name Qingcheng, which translates to 'Green City'. It has been recognized as a premier 5A level scenic spot in the country, gaining global acknowledgment with its inclusion in the World Natural Heritage List in 2000, and further celebrated with its designation as part of the Sichuan Giant Panda Sanctuaries in 2006. Key informants stressed the need for strategies adaptable for various ages, suggesting dynamism to ensure historical and educational messages resonate.

Qingcheng Mountain's cultural landscape contributes to the mountain's distinctive religious beliefs and cultural systems. As one of the cradles of Taoism, this sacred mountain traces its spiritual roots back to the era of the First Emperor of the Qin Dynasty. It is imbued with a profound Taoist cultural essence and religious heritage, distinguished by its profound commitment to both internal and external rejuvenation aimed at achieving immortality and liberation. Its pivotal role in the genesis and spread of Taoism underscores the mountain's significance beyond its geographical confines. The integration of cultural narratives and education within tourism activities was highlighted by informants as essential for preserving and disseminating traditional culture, with visits to landmarks like the Shangqing Palace and Laojun Pavilion identified as opportunities to deepen tourists' connections to cultural heritage.

The Taoist tradition is notable for its authenticity and depth. This spiritual lineage dates back to the Han Dynasty, with evidence of monastic life emerging by the Tang Dynasty. The region saw a significant flourish in Taoist practices during

the Song and Yuan dynasties, transforming it into a pivotal centre for the Fax School of Taoism. By the Ming and Qing dynasties, the mountain attracted numerous Taoist figures. Casual informants suggested the incorporation of Qingcheng Mountain's historical narratives and myths into the tourism experience, advocating for cultural performances as a means to animate the mountain's storied past.

Qingcheng Mountain is at the vanguard of China's efforts to cultivate ecological civilization. It has been the site of numerous ecological initiatives aimed at enhancing drainage, conserving water sources, developing ecological corridors, and restoring vegetation, all directed towards preserving its untouched environment. This ecological preservation aligns with broader global efforts towards sustainable development, highlighting the balance of cultural heritage and environmental stewardship. General informants underscored the role of cultural tourism in promoting local culture and stimulating economic growth, calling for research-driven strategies to align with government policies and meet the evolving demands of the tourism market.

In parallel, Qingcheng Mountain has emerged as a hub of cultural innovation and tourism. Initiatives encompass Taoist cultural derivatives, Baiju culture, and local specialties, and offer visitors a distinctive experience. The diversity of tourism activities on Qingcheng Mountain includes mountaineering, hiking, camping, cycling, and sightseeing. Additionally, the mountain is a venue for cultural gatherings, hosting events like the Taoist Culture Festival, music, and literature festivals, thereby attracting a global community of cultural enthusiasts, artists, scholars, and practitioners.

Distinctively marked by its Taoist architecture, such as the Laojun Pavilion, Yuecheng Lake, Tianshi Cave, and Shangqing Palace, Qingcheng Mountain serves as an educational landscape for those keen on exploring Taoist philosophy. This is enriched by contributions to Taoist humanities, including music, Qigong, literature, and arts. Traditional musical instruments produced 'Qingcheng Piano Sounds' and 'Flowing Water', receiving recognition in 2005 for their cultural value. This acknowledgment from the cultural sector underscores the mountain's

ongoing influence in the preservation of Taoist arts, integral components of China's intangible cultural heritage. The mountain is also a host to various Taoist rituals and festivities, providing insights into the spiritual practices of Taoism and a haven for reflection and spiritual growth.

However, Qingcheng Mountain faces challenges in maximizing its tourism potential. Despite attracting a significant number of tourists, especially during peak seasons, there is a noticeable void in offering a holistic tourism experience that encompasses sustainable and participative activities. Presently, the focus is primarily on sightseeing, with scant opportunities for visitors to engage with the mountain's Taoist culture, including its cuisine, healthcare practices, martial arts, and meditative disciplines. Addressing these challenges requires a blend of innovative and engaging strategies. The local government and tourism bodies have begun to fortify infrastructure and diversify marketing initiatives. Yet, integrating Taoist cultural heritage with immersive, participatory tourism activities presents a promising avenue to enhance the mountain's appeal as a cultural and ecological landmark. This strategy not

only seeks to amplify visitor engagement but also aims to fortify Qingcheng Mountain's position within the global narrative of cultural and ecological preservation. Through fostering a deeper appreciation of its Taoist roots and environmental significance, Qingcheng Mountain can offer a more profound, enriching experience to its visitors, thus showcasing the harmonious interplay between human culture and natural splendor.

The ongoing challenge lies in crafting experiences that allow for a meaningful interaction with the mountain's cultural depth and ecological beauty, transcending conventional tourism models. It is consequently imperative to harness innovative methodologies that enable the dissemination and experiential engagement with its Taoist heritage and natural wonders. In doing so, Qingcheng Mountain not only retains its esteemed heritage but also evolves into a dynamic site of cultural exchange. The urgency for such strategic enhancements is underscored by the fluctuating visitor volume and rankings of Qingcheng Mountain among scenic spots in Sichuan Province over the last five years. There has

been a notable decline in tourist volume from 2018 to 2022, despite maintaining a high ranking among Sichuan's scenic spots.

Sustainable Development Strategies for Qingcheng Mountain's Cultural Landscape

In the management of the Qingcheng Mountain cultural landscape, emphasis must be placed on the guiding principles of landscape tourism development. Foremost among these principles is the prioritization of safeguarding. Development initiatives must be balanced with the preservation of natural landscapes, environmental integrity, and cultural heritage. This not only safeguards the authentic natural scenery but also fosters an environment for innovative tourism product and service development. By leveraging the unique characteristics of Qingcheng Mountain, novel tourism offerings can significantly enhance the site's market competitiveness. An example of this is the Qingcheng Mountain slide, a tourist attraction that has garnered considerable interest. However, variability in pricing for different stages of the mountain slide, as well as elevator services, has prompted adverse reactions, impacting overall perception and raising

concerns regarding the management of pricing strategies (Zhang Bo, personal communication, February 10, 2023).

It is essential that the formulation of a comprehensive and reasonable planning strategy is grounded in a strategy that ensures the sustainable growth of tourism. Such planning should adhere to a set of core principles: prioritizing conservation, fostering innovation, engaging in planning, tailoring developments to meet identified needs, and focusing on customer satisfaction (Hu Xiuli, personal communication, February 11, 2023). Adherence to these principles can guide the holistic and sustainable advancement of landscape development and tourism within the region. Consequently, their implementation is projected to facilitate the sustainable development and value augmentation of tourism on Qingcheng Mountain, ensuring the site can continue to offer enriching and environmentally responsible experiences.

Targeted development objectives focus primarily on augmenting tourism

benefits, enhancing the tourist experience, and bolstering the overall economic benefits derived from tourism (Zhang Xin, personal communication, February 10, 2023). This entails the comprehensive development of the Qingcheng Mountain Scenic Area to ameliorate the environment within the area, thereby augmenting visitor satisfaction and loyalty, which in turn promotes tourism and facilitates a people-oriented approach (Li Changqing, personal communication, February 12, 2023). To realize these objectives, several strategic initiatives have been identified. Enhancing Qingcheng Mountain's brand to attract more visitors, developing personalized cultural tourism products and services to boost customer satisfaction and loyalty, and expanding the tourism market by integrating Qingcheng Mountain with adjacent cities and cultural attractions are pivotal. A feasibility analysis (Table 1) shows the economic, social, and environmental considerations underlying the development strategies for Qingcheng Mountain.

Table 1. Feasibility Analysis of Development of Mt. Qingcheng

Aspect	Considerations
Economic Feasibility	Return on investment from infrastructure upgrades, scenic area enhancements, and marketing; Market size and growth potential; Operating costs including labor, maintenance, and protection.
Social Feasibility	Enhancements to the social environment through ecological construction and governance; Preservation and promotion of Taoist heritage; Benefits to public interest including economic development, employment, and income enhancement.
Environmental Feasibility	Commitment to ecological protection and governance; Focus on ecotourism and cultural tourism development.

Conclusion

This study reveals the role of Mt. Qingcheng in the development of Taoism and its contribution to the cultural and spiritual landscape of the region. Qingcheng Mountain's designation as a UNESCO World Heritage site underlines its influence on the region's tourism and economic development. The research findings demonstrate the importance of integrating cultural insights and historical depth, which not only enrich the visitor experience but also foster appreciation for local traditions. Such integration promotes regional development, positioning

Qingcheng Mountain as an example of how cultural landmarks can drive the expansion of the tourism industry. Furthermore, infrastructure enhancements, stakeholder collaboration, and sustainability measures are key developmental drivers. By advocating for a symbiotic relationship between cultural preservation and tourism, this research makes a significant contribution to the establishment of a sustainable landscape tourism mechanism in Sichuan. It highlights the potential of cultural heritage as a cornerstone for local economic advancement and tourism innovation.

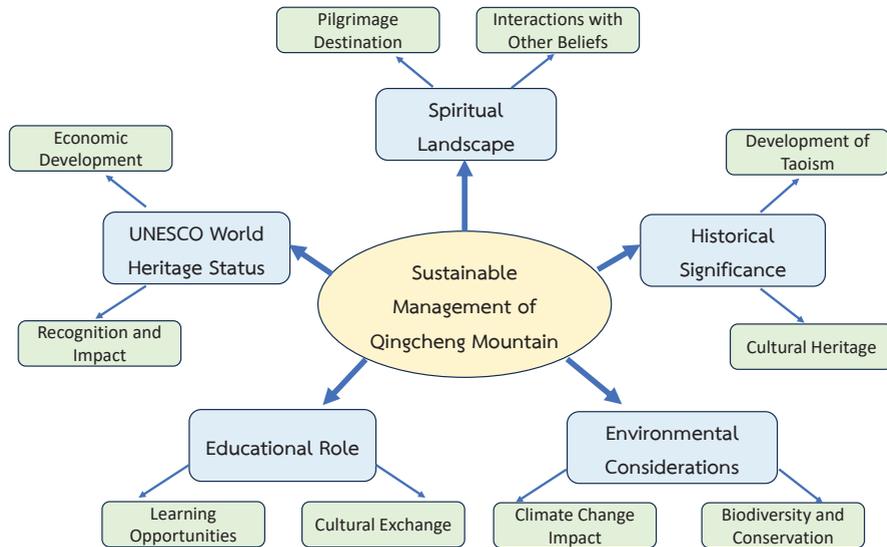

Figure 2 Mindmap to demonstrate the sustainable management of Qingcheng Mountain

DISCUSSION

The findings highlight the need to adopt an integrative framework that harmonizes environmental, economic, and social sustainability, as delineated by Ahi and Searcy (2015), and the crucial role of the triple bottom line approach in ensuring a holistic evaluation of outcomes (McElroy & Van Engelen, 2012; Morali & Searcy, 2013). This thematic exploration emphasizes how Qingcheng Mountain's development strategies embody principles of sustainability while navigating complexities in heritage management (Singh et al., 2012).

The role of Qingcheng Mountain as a UNESCO World Heritage site shows how

strategic focus on utilizing cultural assets to drive tourism development can ensure balance, a move that echoes Ahi and Searcy's (2015) call for integrative strategies that simultaneously cater to environmental, economic, and social dimensions. The innovative creation of tourism products also serves as a practical manifestation of theories surrounding sustainable cultural heritage preservation. These stress the importance of maintaining authenticity and adopting a flexible interpretation of cultural heritage (Kim, Whitford & Arcodia, 2021). Qingcheng Mountain exemplifies how cultural heritage sites can engage in sustainable

practices that enhance appeal and contribute to socio-economic uplifting of surrounding communities. This aligns with the triple bottom line framework, advocating for a comprehensive evaluation of heritage management strategies through the lenses of environmental stewardship, economic viability, and social equity (McElroy and Van Engelen, 2012; Morali & Searcy, 2013). Qingcheng Mountain shows the potential of cultural heritage sites to serve as custodians of history and culture, thereby contributing to the broader goals of cultural preservation and sustainable development (Talan, Tyagi & Surampalli, 2020; Loviscek, 2020).

The use of multimedia or cultural dissemination at Qingcheng Mountain illustrates the acknowledgment of technology's role in augmenting visitor engagement, a recurrent theme in heritage discourse (Nunberg, Sanchez & Eckelman, 2024). This approach mirrors calls to embrace innovative technological solutions to communicate cultural narratives more effectively (Mushtaha et al., 2020). By integrating multimedia technologies, Qingcheng Mountain's management is able to present its Taoist heritage and values in a manner that is

engaging and informative. This not only aligns with the sustainability objective of preserving the site's ecological and cultural integrity but also exemplifies the practical application of theoretical models that advocate for the harmonization of environmental, economic, and social sustainability (Ahi & Searcy, 2015; Morali & Searcy, 2013). Furthermore, this integration of technology enhances the site's visibility and attractiveness as a sustainable tourism destination, showing how such strategies can contribute to competitive advantage (Talan, Tyagi & Surampalli, 2020; Zhao et al., 2023).

Effective market supervision and the critical implementation of multilingual signage to welcome international visitors resonates with discussions advocating for vigilant market oversight and the improvement of accessibility and inclusivity (Domínguez-Quintero, González-Rodríguez & Paddison, 2020; Talan, Tyagi & Surampalli, 2020). Such inclusive practices are instrumental in promoting the sustainable evolution of Qingcheng Mountain and are pivotal in constructing a socio-economic framework that favors the preservation of cultural heritage and accommodates diverse

linguistic and cultural needs. In doing so, Qingcheng Mountain can enhance its global appeal and align with the triple bottom line approach in seeking to harmonize economic viability with environmental stewardship and social equity (McElroy & Van Engelen, 2012; Morali & Searcy, 2013). This approach underlines the importance of considering the visitor experience from a holistic perspective, recognizing that the sustainable management of cultural heritage sites requires a careful balancing of conservation efforts with the demands and expectations of a global audience (Kim, Whitford & Arcodia, 2021; Zhou et al., 2015).

RECOMMENDATIONS

Feedback from respondents during this investigation has led to actionable recommendations, emphasizing the critical need for a holistic approach to the sustainable management of Qingcheng Mountain as a cultural heritage site. The integration of age-specific programming aims to widen the site's demographic reach, ensuring that the intrinsic value and lessons of local culture permeate societal

strata. By fostering an early connection to cultural heritage, the initiative seeks to cultivate future custodians of Qingcheng Mountain's legacy. The enhancement of experiences through the deliberate incorporation of cultural education and emotional engagement with the site's landmarks also offers a blueprint for enriching visitor interactions.

Simultaneously, the strategic promotion of Qingcheng Mountain's historical narratives and myths, alongside the adoption of cultural performances, presents a pathway to cultural tourism development. This approach not only revitalizes the local cultural landscape but also underscores the potential of cultural heritage as a lever for socio-economic development. Informants advocate for the alignment of research outcomes with policy-making, underscoring the necessity of adaptive strategies that respond to the dynamic tourism market. Ultimately, these recommendations envision Qingcheng Mountain as a paragon of sustainable cultural tourism, where the preservation of cultural heritage and the promotion of economic vitality coalesce.

REFERENCES

- Ahi, P. & Searcy, C. (2015). Assessing sustainability in the supply chain: A triple bottom line approach. **Applied Mathematical Modelling**, **39**(10-11), 2882-2896.
- Alhaddi, H. (2015). Triple bottom line and sustainability: A literature review. **Business and Management Studies**, **1**(2), 6-10.
- Bodini, A. (2012). Building a systemic environmental monitoring and indicators for sustainability: What has the ecological network approach to offer? **Ecological Indicators**, **15**(1), 140-148.
- Chiu, C-N. (2021). Tourism expansion and economic development: Evidence from the United States and China. **Journal of China Tourism Research**, **17**(1), 120-141.
- Domínguez-Quintero, A.M., Rosario González-Rodríguez, M. & Paddison, B. (2020). The mediating role of experience quality on authenticity and satisfaction in the context of cultural-heritage tourism. **Current Issues in Tourism**, **23**(2), 248-260.
- Haibo, C., Ayamba, E.C., Udimal, T.B., Agyemang, A.O. and Ruth, A. 2020. Tourism and sustainable development in China: A review. **Environmental Science and Pollution Research**, **27**(1), 39077-39093.
- Kim, S., Whitford, M. & Arcodia, C. (2021). Development of intangible cultural heritage as a sustainable tourism resource: The intangible cultural heritage practitioners' perspectives. In Chhabra, D. (Ed.), **Authenticity and Authentication of Heritage (pp.34-47)**. London, UK: Routledge.
- Li, X., Abbas, J., Dongling, W., Baig, N.U.A. & Zhang, R. (2022). From cultural tourism to social entrepreneurship: Role of social value creation for environmental sustainability. **Frontiers in Psychology**, **13**(1), 925768.
- Loviscek, V. (2020). Triple bottom line toward a holistic framework for sustainability: A systematic review. **Revista de Administração Contemporânea** **25** (1), e200017.
- McElroy, M.W. & Van Engelen, J.M.L. (2012). **Corporate Sustainability Management: The Art and Science of Managing Non-Financial Performance**. London: Routledge.

- Moayerian, N., McGehee, N.G. & Stephenson Jr., M.O. (2022). Community cultural development: Exploring the connections between collective art making, capacity building and sustainable community-based tourism. **Annals of Tourism Research** **93** (2022), 103355.
- Morali, O. & Searcy, C. (2013). A review of sustainable supply chain management practices in Canada. **Journal of Business Ethics** **117** (1), 635-658.
- Mushtaha, E., Shamsuzzaman, M., Abdouli, S.A., Hamdan, S. & Soares, T.G. (2020). Application of the analytic hierarchy process to developing sustainability criteria and assessing heritage and modern buildings in the UAE. **Architectural Engineering and Design Management** **16** (5), 329-355.
- Nadkarni, R.R. & Puthuvayi, B. (2020). A comprehensive literature review of multi-criteria decision-making methods in heritage buildings. **Journal of Building Engineering** **32** (2020), 101814.
- Nesticò, A. & Somma, P. (2019). Comparative analysis of multi-criteria methods for the enhancement of historical buildings. **Sustainability** **11** (17), 4526.
- Nikbin, M.N. (2023). A meta-synthesis study of sustainable development of cultural tourism at world heritage sites. **International Journal of Tourism, Culture & Spirituality** **6** (2), 77-96.
- Nunberg, S., Sanchez, S.A. & Eckelman, M.J. (2024). Sustainability tools in cultural heritage: Life cycle assessment examining crates for heritage objects. **Journal of the American Institute for Conservation** (2024), 1-13.
- Qiuchen, J. (2022). **Research on the problems and countermeasures of Dujiangyan Irrigation Project tourism market regulation**. (Master's Thesis) Sichuan University, China.
- Selim, M.A., Abdel-Fattah, N.A. & Hegazi, Y.S. (2021). A composite index to measure smartness and competitiveness of heritage tourism destination and historic building. **Sustainability**, **13**(23), 13135.
- Singh, R.K., Murty, H.R., Gupta, S.K. & Dikshit, A.K. (2012). An overview of sustainability assessment methodologies. **Ecological Indicators**, **15**(1), 281-299.
- Steiner, C.J. & Reisinger, Y. (2006). Understanding existential authenticity. **Annals of Tourism Research**, **33**(2), 299-318.

- Talan, A., Tyagi, R.D. & Surampalli, R.Y. (2020). Social dimensions of sustainability. **Sustainability: Fundamentals and Applications** (2020), 183-206.
- Tan, S.-K., Lim, H.-H., Tan, S.-H. & Kok, Y.-S. (2020). A cultural creativity framework for the sustainability of intangible cultural heritage. **Journal of Hospitality & Tourism Research**, **44**(3), 439-471.
- Waldman, L. (2020). Evaluating local environmental, cultural, and economic implications of the Chinese park system: Taking Sichuan province parks as an example. **The Macksey Journal** **1** (1).
- Wang, S.-X., Lu, W.-M. & Hung, S.-W. (2021). You gain when you give: Constructing a sustainable development model for world heritage sites. **Journal of Cleaner Production**, **328**(1), 129547.
- Wijijayanti, T., Agustina, Y., Winarno, A., Istanti, L.N. & Dharma, B.A. (2020). Rural tourism: A local economic development. **Australasian Accounting, Business and Finance Journal**, **14**(1), 5-13.
- Yuan, N. & Sun, K. (2014). A comparative study on heritage tourism development in Mt. Qingcheng and Mount Emei. **Sustainable Development (Shanghai)**, **4**(1), 1-5.
- Zhao, L., Li, Y., Zhang, N. & Zhang, Z. (2023). Public policies and conservation plans of historic urban landscapes under the sustainable heritage tourism milieu: Discussions on the equilibrium model on Kulangsu Island, UNESCO World Heritage Site. **Built Heritage**, **7**(1), 6.
- Zhang, Y.-L., Zhang, J., Zhang, H.O., Zhang, R.Y., Wang, Y., Guo, Y.R. & Wei, Z.C. (2017). Residents' environmental conservation behaviour in the mountain tourism destinations in China: Case studies of Jiuzhaigou and Mt. Qingcheng. **Journal of Mountain Science**, **14**(12), 2555-2567.
- Zhou, Q.B., Zhang, J., Zhang, H. & Ma, J. (2015). A structural model of host authenticity. **Annals of Tourism Research**, **55**(2015), 28-45.
- Zhu, C., Fong, L.H.N. & Gan, M. (2023). Rethinking the consequences of postmodern authenticity: The case of a world cultural heritage in augmented reality. **Current Issues in Tourism** **26**(4), 617-631.
-

กลยุทธ์การสื่อสารเทศบาลตำบลสันพระเนตรเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมการพัฒนาชุมชน
ของประชาชน ตำบลสันพระเนตร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

SAN PHRANET MUNICIPALITY COMMUNICATION STRATEGY FOR COMMUNITY
DEVELOPMENT ENGAGEMENT OF THE PEOPLE SAN PHRANET, SAN SAI, CHIANG MAI

แสง ส่องสว่างไพบุลย์*

*สาขาวิชาการพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการ หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน
สมุทรสงคราม ประเทศไทย

Sang Songsawangphaiboon*

* Program of Integrated Local Development, Faculty of The Master of Arts, Learning Institute for Everyone (LIFE)
Samut Songkhram, Thailand

*E-mail: handmade4freedom@gmail.com

Received: 03-08-2024

Revised: 24-09-2024

Accepted: 03-10-2024

บทคัดย่อ

บริบทสภาพแวดล้อมตำบล สันพระเนตร กิ่งเมือง กิ่งชนบที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ช่วงอายุ การศึกษา เศรษฐกิจ ที่แตกต่างกัน เทคโนโลยีโดยเฉพาะสื่อใหม่เป็นประเด็นสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่เทศบาลตำบลสันพระเนตรส่งไปสู่ประชาชน การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมบริบทที่ส่งผลต่อการสื่อสารของเทศบาลตำบล สันพระเนตร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ 2) เพื่อศึกษากลยุทธ์และรูปแบบการสื่อสารของ เทศบาลตำบลสันพระเนตร ตำบลสันพระเนตร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือในการวิจัยคือการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยมีกลุ่มเป้าหมายในการศึกษา จำนวน 31 คน ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบงานกลยุทธ์ในการสื่อสาร งานงบประมาณ และงานเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ของเทศบาลสันพระเนตร และตัวแทนกลุ่มผู้รับสารที่อาศัยในเทศบาลตำบลสันพระเนตร ใช้วิธีคัดเลือกแบบเจาะจง

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพแวดล้อมบริบทที่ส่งผลต่อการสื่อสารไปยังผู้รับสาร คือ สภาพภูมิประเทศและประชากร สภาพสังคมวัฒนธรรมการเป็นชุมชนพื้นเมืองเดิมและผู้ย้ายถิ่นมาอาศัย ในหมู่บ้านจัดสรร รวมถึงสภาพเศรษฐกิจการประกอบอาชีพของประชาชน 2) กลยุทธ์และรูปแบบการสื่อสารของเทศบาลตำบลสันพระเนตร เนื้อหาของการสื่อสารเป็นไปตามนโยบาย โครงการและกิจกรรม

ที่ดำเนินการของเทศบาล โดยใช้ช่องทางการสื่อสาร ทั้งในรูปแบบสื่อเก่าผ่านผู้นำทางความคิดในชุมชน และสื่อเทคโนโลยีใหม่ ไม่ว่าจะเป็นสื่อมวลชน แอปพลิเคชัน ผู้บริหารและบุคลากรของเทศบาลตำบลสันพระเนตร ต้องให้ความสนใจและบูรณาการการทำงานร่วมกัน เพื่อให้การสื่อสารเกิดประสิทธิภาพสูงสุด ให้ผู้รับสารคือ ประชาชนทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของเทศบาลได้อย่างเท่าเทียมทั่วถึง เพื่อให้ได้รับข้อมูลข่าวสารที่มีประโยชน์ และสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนร่วมกัน บริบทสภาพแวดล้อมของพื้นที่ ความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ เพศ อายุ อาชีพ การศึกษา การเข้าถึงเทคโนโลยี ส่งผลต่อการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชนในตำบลสันพระเนตร

คำสำคัญ: กลยุทธ์การสื่อสาร สื่อ ผู้นำทางความคิด

ABSTRACT

The environment context of San Phranet Subdistrict is a semi-urban, semi-rural area with a diverse mix of ethnicities, age groups, educational levels, and economic backgrounds. Technology, especially new media, plays a significant role in influencing how information disseminated by the San Phranet Subdistrict Municipality is received by the public

The objectives of this research are 1) to study the environmental context affecting the communication of San Phranet Subdistrict Municipality, San Sai District, Chiang Mai Province, and 2) to study the communication strategies and patterns of San Phranet Subdistrict Municipality, San Sai District, Chiang Mai Province, using qualitative research methods including in-depth interviews with a target group of 31 individuals responsible for communication strategies, budgeting, and public relations of San Phranet Subdistrict Municipality, as well as representatives of information recipients residing in the subdistrict. The research employed purposive sampling. The findings of the research are as follows: Environmental factors affecting communication to information recipients include geographical and demographic conditions, socio-cultural conditions of indigenous and migrant communities allocated in housing development and the economic conditions and occupations of the population.

Communication strategies and patterns of San Phranet Subdistrict Municipality align with policies, projects, and activities of the municipality, utilizing communication channels such as traditional media through thought leaders and contemporary media

including the press, applications, and municipal executives and staff. Attention and collaboration among stakeholders are required to maximize communication efficiency, ensuring equal access for all groups of information recipients, disseminating useful information, and fostering community participation in collaborative community development. The environmental context of the area, along with the diversity in ethnic groups, gender, age, occupation, education level, and access to technology, significantly impacts public information awareness among residents of San Phranet Subdistrict.

Keywords: Communication strategies, Media, Thought leaders

บทนำ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีสภาท้องถิ่นและคณะผู้บริหารหรือผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน อย่างไรก็ตาม การมีส่วนร่วมของประชาชน ไม่ได้มีความหมายแค่การใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเท่านั้น แต่หมายถึงการที่ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของ อปท. โดยประชาชนมีส่วนร่วมในระดับต่าง ๆ เช่น การร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมตัดสินใจ และร่วมตรวจสอบ การมีส่วนร่วมกับการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เริ่มตั้งแต่การมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภา อปท. การมีส่วนร่วมเสนอร่างข้อบังคับท้องถิ่น การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร แผนพัฒนาท้องถิ่น การดำเนินงาน การตรวจสอบ ร้องเรียน ร้องทุกข์ ในการบริหารงานของ อปท. ให้บริการสาธารณะต่าง ๆ สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นมากที่สุด และยังทำให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความโปร่งใส เป็นธรรม ลดการทุจริต และลดความขัดแย้งในการทำงาน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้กำหนดสิทธิและเสรีภาพ และการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้อย่างชัดเจนในหน้าที่ 10 แนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนหลายมาตรา เช่น มาตรา 45 เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น สิทธิในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารในครอบครองของราชการ มาตรา 87 การส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผน การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม เป็นต้น โดย อปท. ต้องมีการพัฒนากลยุทธ์และรูปแบบในการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมการพัฒนาชุมชนของประชาชน จึงเป็นบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารและปฏิบัติงานที่ต้องให้ความสำคัญและทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นไปอย่างมีความหมาย ซึ่งจะนำไปสู่การให้บริการประชาชนอย่างมีคุณภาพ โดยออกแบบที่ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศที่เหมาะสมให้ประชาชนเข้าถึงเข้าใจได้ง่ายและหลากหลายรูปแบบ

ช่องทาง ครอบคลุมกลุ่มผู้รับบริการที่มีความแตกต่างหลากหลาย มีการทบทวนตรวจสอบสำรวจความพึงพอใจของประชาชน เพื่อนำมาวิเคราะห์และปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการบริการอย่างจริงจัง

เทศบาลตำบลสันพระเนตร มีความตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ ในการให้บริการและสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา โดยเริ่มจากการสร้างการรับรู้ในกิจกรรมโครงการ การพัฒนา เน้นความสำคัญของกลยุทธ์ในการสื่อสารสร้างความเข้าใจเป้าหมายที่ตรงกันระหว่างเทศบาลกับประชาชน การสร้างความเข้าใจความสามัคคี ตลอดจนการเข้าถึงการบริการ ผ่านช่องทางการสื่อสารของเทศบาล ได้อย่างถูกต้องชัดเจนและรวดเร็วทันสถานการณ์ ซึ่งเทศบาลได้นำรูปแบบช่องทางการสื่อสารแบบเก่าหรือดั้งเดิม มาผสมผสานเข้ากับการสื่อสารที่เรียกว่า “สื่อใหม่” หรือแม้กระทั่งสื่อบุคคลผ่าน “ผู้นำทางความคิด” ในขณะเดียวกันก็ยังคงให้ความสำคัญสภาพแวดล้อมบริบทของเทศบาล เพื่อที่จะสร้างกลยุทธ์การสื่อสารให้เหมาะสมต่อประชาชนทุกกลุ่ม ที่อาศัยในพื้นที่ได้อย่างทั่วถึงเท่าเทียม กลยุทธ์การสื่อสาร และ แนวทางรูปแบบในการสื่อสารกับประชาชน ของเทศบาลตำบลสันพระเนตร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ผ่านช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย ทั้งสื่อใหม่ สื่อเก่า สื่อบุคคล เพื่อให้การสื่อสารเกิดประสิทธิภาพ ส่งผลให้ประชาชนเกิดความรู้ความเข้าใจและมีส่วนร่วมการพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่องอย่างยั่งยืน ประเด็นปัญหาการวิจัย คือ

1) บริบทสภาพแวดล้อมของพื้นที่มีลักษณะกึ่งเมืองกึ่งชนบท 2) กลยุทธ์การสื่อสารของเทศบาลตำบล สันพระเนตรในการสร้างการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และ 3) รูปแบบช่องทางการสื่อสารที่เหมาะสมกับประชาชน เป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมบริบทชุมชน ที่ส่งผลต่อการสื่อสารของเทศบาลตำบลสันพระเนตร ตำบลสันพระเนตร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

2. เพื่อศึกษากลยุทธ์และรูปแบบการสื่อสารของเทศบาลตำบลสันพระเนตร ตำบลสันพระเนตร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

ทบทวนแนวคิด

1. แนวคิดทฤษฎีการสื่อสาร

การสื่อสารมีความสำคัญต่อสังคมในมิติสร้างการรับรู้ เพื่อเกิดความเข้าใจ กฎ ระเบียบ การอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขในสังคม ด้านความสัมพันธ์ต่ออุตสาหกรรมและธุรกิจ เป็นเครื่องมือในการเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับสินค้า ชักจูงผู้บริโภคโดยการโฆษณา และด้านการปกครองใช้เป็นกลไกการกระจายข่าวสารต่าง ๆ จากผู้ปกครองสู่ผู้ถูกปกครอง (Prakobphon, 1997)

การสื่อสารมีวัตถุประสงค์ให้ผู้รับได้ทราบความต้องการของตนว่าตนต้องการสื่อไปในรูปแบบไหน อาจจะมีผู้รับมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามที่ ผู้ส่งสารกำหนดไว้ มุ่งให้เกิดผลทางจิตใจหรืออารมณ์ มุ่งเน้นให้ผู้รับสาร

คล้อยตาม และเพื่อเสนอหรือชักจูงใจให้กระทำ และตัดสินใจ (Chitchinakun, 2014) 1) แจ้งให้ทราบ (inform) บอกกล่าวหรือชี้แจงข่าวสาร เรื่องราว เหตุการณ์ หรือสิ่งอื่นใดให้ผู้รับสาร ได้รับทราบ 2) สอนหรือให้การศึกษา (Teach or Education) จะถ่ายทอดวิชาความรู้ หรือ เรื่องราวเชิงวิชาการ เพื่อให้ผู้รับสารได้มีโอกาส พัฒนาความรู้ให้เพิ่มพูนยิ่งขึ้น 3) สร้างความพอใจ หรือให้ความบันเทิง (Please of Entertain) 4) เสนอหรือชักจูงใจ (Propose or Persuade) ผู้ทำการสื่อสารอาจใช้วัตถุประสงค์ในการสื่อสาร เพื่อให้ข้อเสนอแนะ หรือชักจูงใจในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ต่อผู้รับสาร และอาจชักจูงใจให้ผู้รับสารมีความคิด คล้อยตาม หรือยอมปฏิบัติตามการเสนอแนะ ของตน 5) เรียนรู้ (Learn) ทำความเข้าใจกับ เนื้อหาของสารที่ผู้ทำการสื่อสารถ่ายทอดมาถึงตน 6) กระทำหรือตัดสินใจ (Dispose or Decide) การเสนอแนะ หรือชักจูงใจให้กระทำอย่างนั้น ขณะที่ (Dominick, 1993) ได้จำแนกสถานการณ์ การสื่อสารออกได้เป็น 3 รูปแบบ 1) การสื่อสาร ระหว่างบุคคล (Interpersonal Communication) 2) การสื่อสารแบบกึ่งกลาง (Machine – Assisted Interpersonal Communication) 3) การสื่อสาร มวลชน (Mass Communication)

ทฤษฎีการสื่อสาร (SMCR) ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อขีดความสามารถของผู้ส่ง และผู้รับ คือ ทักษะของผู้ส่ง และผู้รับจะมีผลต่อการสื่อสาร ถ้าผู้ส่ง และผู้รับ มีทัศนคติที่ดีต่อกัน จะทำให้การสื่อสารได้ผลดี ซึ่ง (Berlo, 1960) เบลอร์โล ได้อธิบายแบบจำลองกระบวนการสื่อสาร

SMCR (Source, Message, Channel, Receiver) ดังนี้ 1) ผู้ส่ง (Source) ต้องเป็นผู้ที่มีทักษะความชำนาญในการสื่อสารโดยมีความสามารถในการเข้ารหัส (Encode) เนื้อหาข้อมูลให้เหมาะสม และถ่ายทอดระดับความรู้ของผู้รับ ตลอดจนพื้นฐานทางสังคม และวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับผู้รับ 2) ข้อมูลข่าวสาร (Message) ข่าวสารต่าง ๆ เช่น ด้านเนื้อหา ด้านสัญลักษณ์ ที่จะส่งไปยังผู้รับสาร ซึ่งเกี่ยวข้องกับวิธีการส่งข่าวสาร 3) ช่องทางในการส่ง (Channel) ช่องทางที่ผู้รับได้รับข่าวสาร ข้อมูล คือ การได้ยิน การดู การสัมผัส การลิ้มรส หรือการได้กลิ่น 4) ผู้รับ (Receiver) ต้องเป็นผู้ที่มีทักษะความชำนาญในการสื่อสารโดย มีความสามารถในการ “การถอดรหัสสาร” (Decode) เป็นผู้ที่มีทัศนคติ ระดับความรู้ และพื้นฐานทางสังคม วัฒนธรรม เช่นเดียว หรือคล้ายคลึงกันกับผู้ส่งสาร จึงจะทำให้การสื่อความหมาย หรือการสื่อสารนั้น ได้ผล โดยจุดเริ่มต้นของการสื่อสารที่บรรลุเป้าหมายที่สุดก็คือ การทำให้สาร และการสื่อสารนั้นเรียบง่าย ปฏิบัติได้มากที่สุด และง่ายต่อการจำที่สุด การติดต่อสื่อสารมี 2 ระบบ ซึ่งคือ 1) การสื่อสารระบบทางเดียว (One-way Communication) เป็นการติดต่อสื่อสารในลักษณะที่ผู้ส่งเป็นผู้ให้ข่าวมีอิทธิพลต่อผู้รับเพียงฝ่ายเดียว โดยผู้รับไม่มีโอกาสโต้ตอบหรือซักถามข้อสงสัยใด ๆ 2) การสื่อสารระบบสองทาง (Two-way Communication) เป็นการติดต่อสื่อสารที่ผู้รับสาร มีการตอบสนอง และมีปฏิกริยาป้อนกลับไปยังผู้ส่งสารสามารถโต้ตอบปรึกษาหารือ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นได้

แนวคิดกลยุทธ์การสื่อสาร

ปารีชาติ สถาปิตานนท์ ได้อธิบายถึงกลยุทธ์การสื่อสารเชิงรุกในการจัดการการสื่อสารแบบประยุกต์ (Applied Management Communication) ประกอบด้วย กลยุทธ์การสื่อสารเชิงรุก (Proactive Communication Strategy) ประกอบด้วย 5 กลยุทธ์สำคัญ ได้แก่ 1) กลยุทธ์การวางระบบการแพร่กระจายข้อมูล ได้แก่ ระบบการแลกเปลี่ยนข้อมูล ระบบสืบค้นข้อมูลต่าง ๆ 2) กลยุทธ์การพัฒนาและรักษาสัมพันธภาพกับสาธารณชนกลุ่มต่าง ๆ 3) กลยุทธ์การชี้แนะประเด็นอันจะส่งผลทำให้สื่อมวลชนให้ความสำคัญกับประเด็นและบุคคลที่เกี่ยวข้อง 4) กลยุทธ์การสื่อสารผ่านกิจกรรม และ 5) การกระตุ้นการมีส่วนร่วมของสาธารณชน (Public Participation) (Sthapitanon, 2006) ในขณะเดียวกันก็ต้องวางแผนสร้างกลยุทธ์การสื่อสารในเชิงรับเพื่อป้องกันปัจจัยต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้ ประกอบด้วย 6 กลยุทธ์หลักดังนี้ 1) กลยุทธ์การช่วงชิงจังหวะในการให้ข้อมูลกับสาธารณะชน 2) การแสดงปฏิกิริยาเชิงก้าวร้าว 3) กลยุทธ์การแสดงปฏิกิริยาปกป้อง 4) กลยุทธ์การพูดจาให้ดูน่าสงสาร 5) กลยุทธ์การกระทำพฤติกรรมเชิงแก้ไข และ 6) กลยุทธ์การไม่เคลื่อนไหวอย่างมีชั้นเชิง (Thorkaew, 2020)

แนวคิดทฤษฎีสื่อใหม่

การเปลี่ยนแปลงของระบบเทคโนโลยีสามารถแบ่งสื่อออกเป็น 2 ประเภท ตามลักษณะของการใช้สื่อ เพื่อการกระจายเสียงวิทยุโทรทัศน์

คือ สื่อแบบดั้งเดิม และสื่อใหม่ สื่อดั้งเดิม (Traditional Media) หมายถึง สื่อที่ผู้ส่งสารทำหน้าที่ส่งสารไปยังผู้รับสารได้ทางเดียวที่ผู้รับสารไม่สามารถติดต่อกลับทางตรงไปยังผู้ส่งสารได้ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ สื่อโทรเลข และสื่อวิทยุ สื่อที่ทำหน้าที่ส่งสารสองอย่าง คือ ส่งทั้งภาพและเสียงพร้อมกับ ได้แก่ สื่อโทรทัศน์ สื่อภาพยนตร์

สื่อใหม่ (New Media) หมายถึง สื่อที่เอื้อให้ผู้ส่งสารและผู้รับสารทำหน้าที่ส่งสารและรับสาร ได้พร้อมกันเป็นการสื่อสารสองทาง และสื่อยังทำหน้าที่ส่งสาร ได้หลายอย่างรวมกัน คือ ภาพ เสียง และข้อความไปพร้อมกัน โดยรวมเอาเทคโนโลยีของสื่อดั้งเดิม เข้ากับความก้าวหน้าของระบบเทคโนโลยีสัมพันธ์ (Kawamoto, 2003) สื่อใหม่ และการตลาดดิจิทัล ลักษณะสำคัญของเนื้อหาอยู่ในรูปแบบดิจิทัล ประกอบด้วย “อิสระ 5 ประการ” (5 Freedoms) ได้แก่ 1) อิสระจากข้อจำกัดด้านเวลา (Freedom from Scheduling) 2) อิสระจากข้อจำกัดด้านพรมแดน (Freedom from Geological Boundaries) 3) อิสระจากข้อจำกัดด้านขนาด (Freedom to Scale) 4) อิสระจากข้อจำกัดด้านรูปแบบ (Freedom from Formats) 5) อิสระจากยุคนักการตลาดสร้างเนื้อหา มาสู่ยุคนักบริโภคเริ่มสร้างและควบคุมเนื้อหาเอง (From Marketer-Driven to Consumer-Initiated, Created and Controlled)

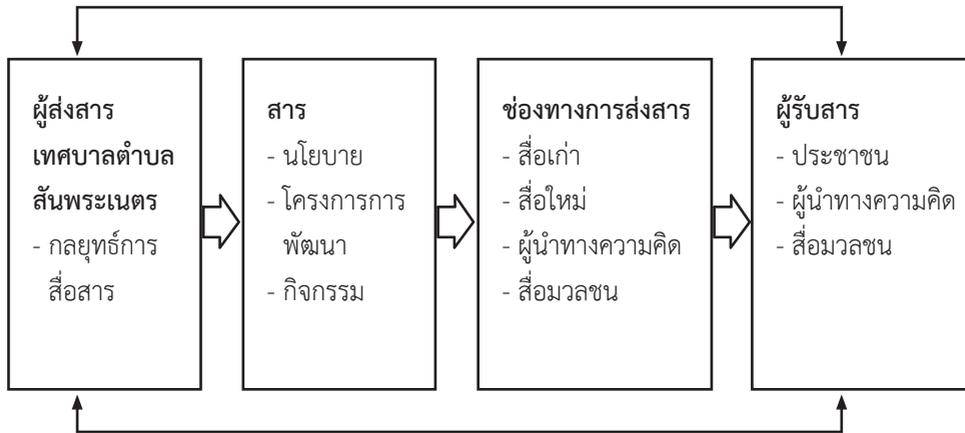
สรุปได้ว่าการที่นำสื่อใหม่เข้ามาใช้งานในปัจจุบันนั้นจะทำให้ สามารถเข้าถึงผู้รับสารได้

มากขึ้น เปิดกว้างให้กับทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสารในการเข้าถึงข้อมูลในรูปแบบต่าง ๆ ที่ข้อจำกัดของสื่อแบบเดิมไม่สามารถทำได้ มีความทันสมัยมากขึ้น สามารถโต้ตอบสื่อสารได้แบบ Two - way

Communication สื่อใหม่และเทคโนโลยีการสื่อสารนั้นก่อให้เกิดกระบวนการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม ค่านิยม และระบบคุณค่าต่าง ๆ ในสังคมไทย

กรอบแนวคิดของการวิจัย

บริบทสภาพแวดล้อม ภายในและภายนอกองค์กร

ผลสะท้อนกลับ การมีส่วนร่วมการพัฒนาชุมชนของประชาชน ตำบลสันพระเนตร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

ภาพที่ 1 แผนภาพประกอบแนวความคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มุ่งศึกษาตามวัตถุประสงค์ โดยใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีการสื่อสารในตัวแบบ SMCR คือ ผู้ส่งสาร (Source) ตัวสาร (Message) ช่องทางการสื่อสาร (Channels) และผู้รับสาร (Receiver) มาวิเคราะห์กระบวนการรูปแบบ เนื้อหา และวิธีการ ภายใต้บริบทสภาพแวดล้อม เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในตำบลสันพระเนตร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

1. ประชากรเป้าหมาย ผู้วิจัยมีเกณฑ์ในการเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการวิจัย ซึ่งใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง จากผู้รู้ผู้เชี่ยวชาญผู้มีส่วนได้ส่วนเสียให้แก่ผู้บริหารท้องถิ่น ท้องที่ ผู้นำชุมชน ประชาชน นักวิชาการ ข้าราชการ ที่เกี่ยวข้องโดยตรง เพื่อให้ได้ข้อมูลตรงกับข้อเท็จจริงมากที่สุด จำนวน 31 คน

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยต้องการข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริง ชัดเจน ลุ่มลึก และรอบด้าน โดยมีประเด็นที่ศึกษา สำหรับใช้เครื่องมือวิจัย คือ การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตการณ์ ครอบคลุมประเด็นดังนี้

- 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ประกอบด้วย ชื่อ สกุล เพศ ที่อยู่ปัจจุบัน อาชีพ
- 2) ข้อมูลทั่วไปของตำบลสันพระเนตร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่
- 3) สภาพปัจจุบันและปัญหาของการสื่อสารของเทศบาลตำบลสันพระเนตร
- 4) วิธีการสื่อสารของผู้ส่งสารของเทศบาลตำบลสันพระเนตร

5) ช่องทางการสื่อสารต่อประชาชนของเทศบาลตำบลสันพระเนตร

6) การกำหนดประเด็นในการสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของเทศบาล

7) ปัญหา และอุปสรรคในการสื่อสารของเทศบาลต่อผู้รับสาร

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลโดยใช้เครื่องมือการศึกษา ดังนี้ 1) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เป็นการสนทนาที่ผู้ศึกษาผู้วิจัยจะได้คำตอบจากผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informants) เป็นรายบุคคล 2) การสังเกต ทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม 3) การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) เป็นการวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องของเทศบาล เช่น การประชาสัมพันธ์กิจกรรม โครงการต่าง ๆ ของเทศบาลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิจัยครั้งนี้แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การลดทอนข้อมูล (Data Reduction) 2) การแสดงข้อมูล (Data Display) 3) การสร้างข้อสรุปและยืนยันผลสรุป (Conclusion & Verification) ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัยมาแล้ว ก็นำข้อมูลที่ได้มาดำเนินการสังเคราะห์ข้อมูล เพื่อสรุป ลงรหัส แบ่งกลุ่มข้อมูลที่ได้ ปรับลดทอนข้อมูลที่ไม่สำคัญและไม่ส่งผลกระทบต่อการศึกษาเพื่อคัดตัดออก ในขณะที่เดียวกันก็ทำการเก็บข้อมูลเพิ่มเติม จนนำไปสู่ข้อสรุป และสามารถพิสูจน์สรุปข้อมูลตรงตามประเด็นที่ศึกษาวิจัย พร้อมทั้งนำข้อมูลมาแสดงโดยวิธีการพรรณนา ผู้วิจัยทำการจัดเก็บข้อมูล

ลดทอนข้อมูล แสดงข้อมูล และทำการสรุป ทดสอบข้อสรุป แล้วนำผลที่ได้มาปรับปรุงเพื่อหา จุดอ่อน และผู้วิจัยก็เข้าสู่กระบวนการเก็บข้อมูล ลดทอนข้อมูล แสดงข้อมูล ทดสอบข้อสรุป เพื่อสร้างข้อสรุปรวม และยืนยันผลสรุป

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 1 สภาพแวดล้อมบริบทชุมชน ที่ส่งผลต่อการ สื่อสารของเทศบาลตำบลสันพระเนตร ตำบล สันพระเนตร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ประกอบด้วย ปัจจัยดังนี้

1) ปัจจัยทางด้านการเมือง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับการกระจายอำนาจ ส่งผลให้พัฒนาช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย ตอบโจทย์ของประชาชนหลายกลุ่มวัยได้ดี ส่งผล ต่อความไว้วางใจในการสื่อสาร

2) ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ส่งการ เข้าถึงสื่อใหม่ได้ง่ายขึ้น แต่ผลกระทบต่อการเข้าถึง สื่อเดิม เช่น เสียงตามสาย แผ่นพับ สื่อบุคคลให้มี ต้นทุนสูงขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับสื่อใหม่

3) ปัจจัยทางด้านสังคมวัฒนธรรมชนเผ่า รวมสังคมผู้สูงอายุ ยังคงต้องการสื่อบุคคล ที่มีความเข้าใจและสร้างความไว้วางใจ โดยเฉพาะการ สื่อสารในเรื่องสิทธิประโยชน์ ในขณะที่ประชาชน ทั่วไป สามารถเข้าถึงเนื้อหาของสื่อใหม่มากขึ้น

4) ปัจจัยทางเทคโนโลยี โครงสร้าง อินเทอร์เน็ตครอบคลุมมากขึ้น การเข้าถึงสื่อใหม่ ง่ายขึ้นและถูกลง แต่ก็เผชิญความท้าทายด้านการ หลอกหลวง อาชญากรรมทางเทคโนโลยี

5) ปัจจัยสิ่งแวดล้อม พื้นที่ซึ่งยังเข้าถึง ยากและมีจุดอัปสัญญาณอินเทอร์เน็ตยังไม่ สามารถเข้าถึงสื่อใหม่ได้สะดวก ต้องอาศัยสื่อเดิม เช่น สื่อบุคคลและแผ่นพับ

6) ปัจจัยด้านกฎหมาย ที่มีการเพิ่มพื้นที่ บริการอินเทอร์เน็ตมากขึ้น ด้วยค่าบริการที่รัฐ สนับสนุนช่วยให้ประชาชนเข้าถึงบริการง่ายขึ้น อย่างไรก็ตาม การบังคับใช้กฎหมายต่อกรณีการ อาชญากรรม หรือการหลอกหลวงทางอินเทอร์เน็ต ยังบังคับใช้ได้น้อย ยังสร้างความกังวลให้กับกลุ่ม ผู้สูงอายุ

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 2 การศึกษากลยุทธ์การสื่อสารของเทศบาลตำบล สันพระเนตร ในฐานะผู้ส่งสาร ซึ่งเทศบาลสัน พระเนตรใช้กระบวนการสื่อสารมาเป็นกรอบใน การสร้างกลยุทธ์การสื่อสาร มีองค์ประกอบ คือ 1) ผู้ส่งสาร 2) สาร 3) ช่องทางการสื่อสาร 4) ผู้รับสาร

องค์ประกอบที่ 1 ผู้ส่งสาร ผู้รับผิดชอบ ต่อกระบวนการส่งสารโดยตรงของเทศบาล สันพระเนตร ซึ่งเป็นบุคลากรที่มีความรู้ความ สามารถมีทักษะด้านการสื่อสาร มีประสบการณ์ มีทัศนคติในเชิงบวกในฐานะผู้ส่งสาร มีเข้าใจใน ความสำคัญของการสื่อสารและผลกระทบใด ที่ตามมา สารที่ถูกส่งไปยังผู้รับสาร มีความเข้าใจ บทบาทอำนาจหน้าที่ในการให้บริการประชาชน รับรู้ข้อมูลข่าวสารจากเทศบาล และเป็นผู้ ขับเคลื่อน กลยุทธ์การสื่อสาร คือ สนับสนุนให้ บุคลากรของเทศบาลได้พัฒนาศักยภาพด้านการ สื่อสารอยู่ตลอด การจัดทำโครงการพัฒนาด้าน

การสื่อสารให้กับบุคลากร ตลอดจนส่งเสริมให้บุคลากรเพิ่มพูนประสบการณ์จากภายนอก

องค์ประกอบที่ 2 สาร หมายถึง เรื่องราวที่มีความหมาย หรือสิ่งต่าง ๆ อยู่ในรูปของข้อมูล ความรู้ ความคิด ความต้องการ ซึ่งถ่ายทอดจากผู้ส่งสารคือเทศบาลตำบลสันพระเนตรไปยังผู้รับสาร สารที่สำคัญ เช่น รูปแบบโครงการ กิจกรรม ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับแนวปฏิบัติ ระเบียบ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับประชาชน เนื่องจากบทบาทหน้าที่ของเทศบาลตำบลในการให้บริการประชาชนในด้านต่าง ๆ หลากหลาย การจัดทำแผน โครงการต่าง ๆ มีจำนวนมากที่ต้องครอบคลุมทั้งป้องกัน ปรังปรุง แก้ไข พัฒนา ส่งเสริม สนับสนุนให้กับประชาชนในพื้นที่ของเทศบาล เพราะฉะนั้นการจัดทำโครงการต่าง ๆ ต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์ตามแผนที่จัดทำในขณะเดียวกันการใช้ชื่อโครงการ วัตถุประสงค์ ผลประโยชน์ ของโครงการก็ต้องมีความชัดเจน เข้าใจได้ง่าย กลยุทธ์การสื่อสาร คือ การใช้ภาษา จึงต้องให้สร้างการรับรู้ของประชาชนซึ่งมีลักษณะเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ให้เหมาะสมตรงประเด็นกับผู้รับสาร ซึ่งโครงการของเทศบาลตำบลสันพระเนตรที่มีจำนวนมาก ผู้รับผิดชอบแต่ละโครงการ ให้ความสำคัญต่อประเด็นการตั้งชื่อโครงการ สารที่ส่งตรงจากเทศบาลล้วนได้ผ่านการประเมินจากผู้รับผิดชอบ โดยการคำนึงถึงเนื้อหาของสารที่ส่งไปสู่ผู้รับสาร เนื่องจากเทศบาลตำบลสันพระเนตรผู้รับสารมีความหลากหลายในกลุ่มชาติพันธุ์ วัฒนธรรม ภาษาที่สื่อสารจึงต้องให้ความสำคัญต่อผู้รับสารเป็นหลัก

องค์ประกอบที่ 3 ช่องทางการสื่อสาร เทศบาลสันพระเนตรใช้ช่องทางการส่งข้อมูลข่าวสารไปสู่ประชาชนของเทศบาลผ่านช่องทางสื่อทั้งสื่อเก่าและสื่อใหม่ สื่อเก่า ได้แก่

1) เสียงตามสาย เทศบาลได้ติดตั้งอุปกรณ์การสื่อสารถึงประชาชนกลุ่มเป้าหมาย โดยเฉพาะชุมชนดั้งเดิม โดยใช้ช่องทาง เสียงตามสาย ซึ่งประชาชนกลุ่มนี้ส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มแม่บ้าน อาชีพอิสระ ไม่ได้ออกไปทำงานนอกบ้าน โดยเลือกช่วงระยะเวลาที่เหมาะสม เช่น ตอนเย็น ซึ่งเป็นช่วงที่ว่างจากการทำงาน ข้อมูลที่ทางเทศบาลส่งถึงกลุ่มเป้าหมายจะมีลักษณะที่มีความกระชับได้ใจความเข้าใจได้ง่าย ซึ่งการประชาสัมพันธ์โครงการ กิจกรรมของเทศบาล จะผ่านทางกำนันผู้ใหญ่ ในพื้นที่เนื่องจากกำนันผู้ใหญ่บ้านจะมีความคุ้นชินกับวิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่นั้น สามารถที่ส่งข้อมูลข่าวสารได้เข้ากับบริบทของประชาชน และสามารถกระทำซ้ำได้ถ้ามีความเห็นว่าประชาชนยังรับทราบไม่ทั่วถึง เช่น โครงการฉีดพ่นกันยุง ซึ่งข้อมูลข่าวสารที่ส่งจะเป็นสถานที่ฉีด วันเวลา เป็นต้น แต่ในขณะเดียวกันก็มีปัจจัย อุปสรรคที่ส่งผลกระทบต่อช่องทางนี้ เช่น เมื่อเกิดลมพัดแรงหรือไฟฟ้าดับ ถ้าโพงมีปัญหา กลยุทธ์การสื่อสาร ต้องมีลักษณะที่มีความกระชับได้ใจความเข้าใจได้ง่าย และการใช้ป้ายประกาศหรือโปสเตอร์ เพื่อรณรงค์ ให้กับ คนในชุมชน ได้เห็นข่าวสารของทางเทศบาล

2) รถแห่กระจายเสียง มีบทบาทสำคัญในการส่งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโครงการปฏิบัติงาน

ของเทศบาล โดยรถแห่จะกระจายข่าวสารไปตามพื้นที่ ที่เสียงตามสายเข้าไม่ถึง โดยเฉพาะชุมชนที่อยู่ห่างจากเทศบาลที่เสียงตามสายยังไม่สามารถเข้าถึงได้ ซึ่งรถแห่กระจายเสียงสามารถที่จะส่งข้อมูลข่าวสารได้ครอบคลุมพื้นที่ของเทศบาล โดยเฉพาะพื้นที่ชุมชนชนบท กลยุทธ์การสื่อสาร คือ การเพิ่มความถี่ และเลือกเวลาประชาสัมพันธ์ ในช่วงที่ประชาชนอยู่ที่พักอาศัย

3) แผ่นพับ เป็นรูปแบบหนึ่งของการสื่อสารทางการสื่อสารที่ได้รับความนิยมในการสื่อสารไปยังกลุ่มเป้าหมาย เนื่องจากสามารถบรรจุข้อความโดยเฉพาะรายละเอียดของโครงการ หรือ กฎ ระเบียบต่างๆ ได้ค่อนข้างชัดเจน ตามเป้าหมายที่ต้องการของผู้ส่งสาร ได้ค่อนข้างชัดเจน ในขณะเดียวกันก็มีความสะดวกในการส่งถึงผู้รับสารได้หลายหลาก เช่น ส่งผ่านสื่อบุคคลในพื้นที่ รถแห่ อสม. ฯลฯ กลยุทธ์การสื่อสาร คือ การใช้สื่อแผ่นพับเพื่อให้รายละเอียดที่สำคัญ เช่น หลักฐานที่ต้องเตรียม รายละเอียดสวัสดิการที่จะได้รับ

4) สื่อบุคคลผู้นำทางความคิด โดยเฉพาะ อสม. ที่มีบทบาทในพื้นที่ ทั้งดูแลผู้เจ็บป่วย และ นำข่าวสารของ ทางเทศบาลหรือหน่วยงานต่างสู่ประชาชนตามหมู่บ้าน พื้นที่เกษตร และในขณะเดียวกันก็ทำหน้าที่ในบทบาทของช่องทางสื่อสารจากเทศบาลไปสู่ผู้นำท้องที่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เพื่อกระจายข่าวสารข้อมูลไปสู่ประชาชนในพื้นที่รับผิดชอบ กลยุทธ์การสื่อสาร คือ ส่งเสริมสื่อบุคคลให้เป็นช่องทางสื่อสารหลัก โดยเฉพาะ การสื่อสารที่เน้นการสร้างใจ การสื่อสารโครงการใหม่ การสื่อสารสิทธิประโยชน์ เนื่องจาก

สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างรวดเร็วและชัดเจน ซึ่งประกอบกับบริบทของพื้นที่ ที่เป็นกิ่งเมือง กิ่งชนบท การปฏิสัมพันธ์ระหว่างประชาชน ยังมีความถี่ค่อนข้างสูง ในขณะเดียวกัน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อสม. ในพื้นที่จะมีความรู้จักกันเป็นอย่างดีซึ่งเป็นจุดแข็งที่ทางเทศบาลสามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ ซึ่งเป็นจุดแข็งที่ทางเทศบาลนำมาใช้และประสบผลสำเร็จเป็นอย่างดี

สื่อใหม่ (New Media) คือ สื่อที่สามารถเข้าถึงเนื้อหาตามความต้องการทุกที่ทุกเวลา ทุกอุปกรณ์ดิจิทัล ซึ่งรวมไปถึงข้อมูลป้อนกลับของผู้ใช้ได้ตอบ ซึ่งในสภาพปัจจุบันการบริหารงานขององค์กรภาครัฐที่มีบทบาทหน้าที่โดยตรงในการให้บริการประชาชนเป็นเป้าหมายสูงสุด จึงจำเป็นต้องนำสื่อใหม่เข้ามาเครื่องมืออุปกรณ์ในการให้บริการเพื่อประหยัดเวลา ลดค่าใช้จ่าย เทศบาลตำบลสันพระเนตรตระหนักถึงความสำคัญของการสื่อสาร โดยเฉพาะสื่อใหม่ที่สามารถสื่อสารได้อย่างรวดเร็ว และสามารถสื่อสารได้ทั้งภาพ และเสียง ในขณะเดียวกันสามารถสื่อสารถึงกลุ่มเป้าหมายได้จำนวนมาก โดยสื่อที่เทศบาลได้นำมาใช้ เช่น

1) ไลน์ (Line) เป็นช่องทางสื่อสารที่กล่าวได้ว่าได้รับความนิยมจากประชาชนเป็นจำนวนมาก เนื่องจากระบบการใช้งานรวดเร็ว สามารถเข้าได้ถึงทุกกลุ่มอาชีพ และสามารถส่งข้อมูลได้ครั้งละจำนวนมาก และส่งได้พร้อมเสียง ภาพ โดยเฉพาะไลน์ กลุ่ม ซึ่งเทศบาลสันพระเนตรได้ให้ความสำคัญในสื่อชนิดนี้ โดยได้มี กลยุทธ์การสื่อสาร คือ การจัดตั้ง Line กลุ่มของเทศบาล

กับกลุ่มอสม. หรือ ผู้ใหญ่ กำนัน และกลุ่มจิตอาสาต่าง ๆ

2) เฟสบุ๊ก (Facebook) เป็นช่องทางสื่อสารอีกช่องทางหนึ่งที่ทางเทศบาลอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนในการติดต่อสื่อสารกับเทศบาล แต่เนื่องด้วยบริบทสภาพแวดล้อมของพื้นที่ ส่งผลให้ช่องทางสื่อสารผ่าน Facebook ได้รับความสนใจจากประชาชนมีจำนวนน้อย กลยุทธ์การสื่อสาร คือ การใช้ Facebook เป็นสื่อเสริม

3) เว็บไซต์ (Website) เป็นช่องทางที่สำคัญในการส่งข้อมูลข่าวสารของเทศบาลไปสู่ประชาชน ซึ่งเป็นช่องทางที่ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของเทศบาลได้สะดวกรวดเร็วตลอดเวลา แต่เนื่องจากข้อจำกัดบางประการที่ส่งผลต่อประชาชนในแง่ของการใช้เทคโนโลยี โดยเฉพาะประชาชนที่เป็นผู้สูงอายุในเขตชนบท และกิ่งเมืองกิ่งชนบท ซึ่งเทศบาลตำบลสันพระเนตรก็ประสบปัญหาปัจจัยด้านนี้ด้วยเหมือนกัน และจากการสำรวจประเมินพบว่ามีอัตราส่วนของประชาชนที่ใช้สืบค้นข้อมูลข่าวสารของเทศบาลตำบลสันพระเนตรผ่านช่องทาง เว็บไซต์ (Website) มีจำนวนน้อย ช่องทางการสื่อสารที่เทศบาลส่งไปยังผู้รับสารมีทั้งสื่อใหม่ สื่อเก่า สื่อบุคคล กลยุทธ์การสื่อสาร คือ การใช้ Website เป็นสื่อเสริมความเข้าใจ และการค้นหารายละเอียด

องค์ประกอบที่ 4 ผู้รับสาร (Receiver) ประชาชนในพื้นที่เทศบาลตำบลสันพระเนตร และประชาชนที่มาติดต่อขอรับบริการจากเทศบาล

ในงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง และทางอ้อม ซึ่งเป็นผู้ได้รับผลกระทบจากการบริการของเทศบาลตำบลสันพระเนตร

เทศบาลตำบลสันพระเนตร ได้จำแนกกลุ่มผู้รับสารออกเป็น 5 กลุ่มหลัก ๆ ตามบริบทสภาพแวดล้อม คุณสมบัติของผู้รับสาร เพื่อจะได้ออกแบบตัวสาร ช่องทางการสื่อสารให้ตรงกับกลุ่มเป้าหมาย กลุ่มผู้รับสารทั้ง 5 กลุ่มได้แก่ 1) กลุ่มที่เป็นพระสงฆ์ 2) เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองท้องถิ่น (กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน) 3) อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) 4) ชนเผ่าพื้นเมือง หรือ กลุ่มชาติพันธุ์ 5) ประชาชน ซึ่งแต่ละกลุ่มจะมีคุณสมบัติในฐานะผู้รับสารที่แตกต่างกันออกไป เพราะฉะนั้น เทศบาลในฐานะผู้ส่งสาร จะต้องวิเคราะห์ ถึงจุดอ่อนจุดแข็งของผู้รับสาร ว่าช่องทางไหนเหมาะกับกลุ่มไหน เช่น กลุ่มชาติพันธุ์ ช่องทางที่เหมาะสมและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด กลยุทธ์การสื่อสาร คือ ใช้ช่องทางที่มีความเหมาะสมมีความเข้าใจ ในภาษา ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิตประจำวันของแต่ละกลุ่มผู้รับสาร เช่น กลุ่มของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านสามารถใช้สื่อ ประเภทกลุ่มไลน์ เป็นต้น

เนื่องจากการสร้างการรับรู้ ความประทับใจในบทบาทผู้ให้บริการจำเป็นจะต้องเข้าใจถึงความต้องการที่สะดวกรวดเร็ว ชัดเจน ในประเด็นที่มาติดต่อขอรับบริการ การสร้างความเข้าใจจำเป็นที่ผู้ให้บริการโดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องตระหนัก โดยเฉพาะเรื่องประเด็นการสื่อสารเพื่อหลีกเลี่ยงข้อขัดแย้งระหว่างผู้ให้บริการกับผู้ขอรับบริการ

ซึ่งเทศบาลตำบลสันพระเนตรได้ให้ความสำคัญ
ทุกกระบวนการทุกขั้นตอนของการให้บริการ
โดยเฉพาะผู้รับสาร การสร้างความเข้าใจ ความ
พึงพอใจเทศบาลตำบลสันพระเนตรให้ความสำคัญ
สำคัญเป็นอย่างสูง ซึ่งปรากฏในรูปแบบลักษณะ
ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเอกสารหรือบุคคล โดยเฉพาะ
บุคคลซึ่งเป็นบุคลากรของเทศบาลทุกคนจะ
ทำหน้าที่เป็นประชาสัมพันธ์โดยตำแหน่งใน
ทุกพื้นที่ของที่ทำกรเทศบาล ซึ่งจะพบว่า
เจ้าหน้าที่ของเทศบาล จะสอบถามผู้ที่มาขอ
รับบริการทั้งที่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่ฝ่ายประชาสัมพันธ์ของ
เทศบาลโดยตรง ชี้แนะให้คำแนะนำประสานงาน
อำนวยความสะดวก

สรุปผลการวิจัยและอภิปราย

สรุปผลการวิจัย

สรุปผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์
ที่ 1 บริบทสภาพแวดล้อมภายใน และนอก
เทศบาลตำบลสันพระเนตร ที่มีผลกระทบต่อ
กลยุทธ์การสื่อสาร ได้แก่ 1.ปัจจัยทางด้าน
การเมือง 2.ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ 3.ปัจจัย
ทางด้านสังคม 4.ปัจจัยทางเทคโนโลยี 5.ปัจจัย
สิ่งแวดล้อม 6.ปัจจัยด้านกฎหมาย

สรุปผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 2
กลยุทธ์การสื่อสารของเทศบาลตำบลสันพระเนตร
สังเคราะห์ได้ 9 กลยุทธ์ ประกอบด้วย

- 1) สนับสนุนให้บุคลากรของเทศบาล
ได้พัฒนาศักยภาพด้านการสื่อสารอย่างต่อเนื่อง
- 2) การใช้ภาษาให้เหมาะสมตรงกับกลุ่ม
ชาติพันธุ์
- 3) เสียงตามสายต้องมีลักษณะที่มี
ความกระชับได้ใจความเข้าใจได้ง่าย ใช้ป้าย
ประกาศเสริม
- 4) รถแห่กระจายเสียง เพิ่มความถี่
และเลือกเวลาประชาสัมพันธ์ในช่วงที่ประชาชน
อยู่ที่พักอาศัย
- 5) การใช้สื่อแผ่นพับเพื่อให้รายละเอียด
ที่สำคัญ
- 6) สื่อบุคคลเน้นการสร้างความเข้าใจ
การสื่อสารโครงการใหม่ การสื่อสารสิทธิประโยชน์
- 7) การจัดตั้ง Line กลุ่มประชาชน
กับเทศบาล
- 8) การใช้ Facebook เป็นสื่อเสริม
- 9) การใช้ Website เป็นสื่อเสริมและ
การค้นหารายละเอียด สามารถสรุปได้ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 กลยุทธ์การสื่อสารเทศบาลตำบลเขาพระเนตรเพื่อสร้างการมีส่วนร่วม

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลสรุปการศึกษาวิจัย นำไปสู่การอภิปรายผล ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. สภาพแวดล้อมบริบทตำบลสันพระเนตร ส่งผลต่อการสื่อสารของเทศบาลตำบลสันพระเนตร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ด้วยความที่สภาพทางเศรษฐกิจ การศึกษา สังคม วัฒนธรรม ของประชาชน มีความหลากหลาย ทั้งกลุ่มพื้นที่ดั้งเดิมที่อาศัยมาก่อน และผู้ที่อพยพเข้ามาใหม่ ที่พักอาศัยในหมู่บ้านจัดสรร กลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งประชาชนแต่ละกลุ่มต่างมีความแตกต่างทางวัฒนธรรม วิธีการดำเนินชีวิต ภาษา เช่น กลุ่มชาติพันธุ์เป็นผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่ไม่สามารถสื่อสารภาษากลางได้ จำเป็นต้องใช้ผู้ที่มีความรู้ทางด้านภาษาชาติพันธุ์ การสื่อสารถึงกลุ่มนี้ต้องใช้สื่อบุคคลเป็นหลัก การศึกษาก็มีความหลากหลายโดยเฉพาะกลุ่มคนดั้งเดิมชาติพันธุ์ การสื่อสารก็ต้องออกแบบให้เหมาะสมสถานะทางเศรษฐกิจ การประกอบอาชีพ ที่แตกต่างกันส่งผลต่อการสื่อสาร ขณะเดียวกันพื้นที่บริบท

ที่ตั้งของตำบล มีความเป็นเมืองและกึ่งเมือง ช่องทางการสื่อสาร ก็จำเป็นจะต้องออกแบบให้เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ โดยเฉพาะการใช้สื่อเสียงตามสาย ไม่สามารถครอบคลุมพื้นที่ได้ทั้งหมด ไม่สามารถส่งสัญญาณถึงได้ จำเป็นต้องใช้สื่อบุคคล เช่น กำนัน ผู้ใหญ่ หรือ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เพราะฉะนั้นกลยุทธ์ในการสื่อสารของเทศบาลต่อประชาชนแต่ละกลุ่ม จึงจำเป็นจะต้องเข้าใจกลุ่มผู้รับสาร วิเคราะห์ ถึงปัญหาอุปสรรค การสื่อสารจึงประสบผลสำเร็จ

2. กลยุทธ์การสื่อสารเทศบาลตำบลสันพระเนตร เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมการพัฒนาชุมชนของประชาชนตำบลสันพระเนตร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งสอดคล้องแนวคิดทฤษฎี “SMCR” ของ (Berlo, 1960) กล่าวคือ S (Source) คือ ผู้ที่ทำหน้าที่ส่งสาร M (Message) คือ สาร หรือข้อมูลข่าวสาร (Information) C (Channel) คือ ช่องทาง หรือสื่อ (Media)

R (Receiver) คือ ผู้รับสาร เป็นแนวทางในการสร้างกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมการพัฒนาชุมชนของประชาชนตำบลสันพระเนตร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ โดยเริ่มตั้งแต่ผู้ส่งสาร ต้องมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการสื่อสารที่ดี มีประสบการณ์ทางด้าน การสื่อสาร การสร้างสาร หรือความเข้าใจภูมิหลังของผู้รับ ในขณะเดียวกันผู้ส่งสารต้องมีทัศนคติในการบริการประชาชนได้รับผลประโยชน์สูงสุด โดยผู้รับผิดชอบหลักในการส่งสารของเทศบาลตำบลสันพระเนตร มีจำนวน 6 คน มีประสบการณ์การมีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการสื่อสาร เข้าใจความสำคัญกลยุทธ์การสื่อสารต่าง ๆ เป็นผู้ทำงานเกี่ยวข้องกับประชาชน โดยเฉพาะงานด้านการเมือง การปกครอง ที่ต้องสัมผัสกับประชาชน มีความรู้ความเข้าใจในการใช้ภาษาถิ่น และภาษากลาง มีจิตใจ หัวใจ อุทิศการณ ที่เป็นบวกกับการให้บริการประชาชน มีความรู้ความเข้าใจ ประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างดี สอดคล้องกับแนวคิดการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมที่จะสามารถสนับสนุนการเป็นกลไกและเครื่องมือที่จะสร้างการเปลี่ยนแปลงและเพิ่มความสามารถทางการสื่อสารให้กับบุคคล กลุ่มบุคคล (Paiboonsin, 2018)

3. สาร (Message) ที่เทศบาลตำบลสันพระเนตรส่งไปสู่ประชาชนมีหลากหลายรูปแบบ ทั้งเป็นในรูปแบบโครงการ กิจกรรม หรือ ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับแนวปฏิบัติ ระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับประชาชน ขณะเดียวกันการใช้ชื่อโครงการ วัตถุประสงค์ ผลประโยชน์

ของโครงการก็ต้องมีความชัดเจนเข้าใจได้ง่าย มีเนื้อหาที่กระชับ ภาษาที่ใช้การสื่อสารเหมาะกับกลุ่มผู้รับสาร การใช้ภาษาจึงต้องให้ความสำคัญเพื่อสร้างการรับรู้ของประชาชนในทิศทางเดียวกัน ซึ่งโครงการของเทศบาลตำบลสันพระเนตรมีจำนวนมาก การตั้งชื่อโครงการเพื่อเข้าใจได้ง่าย มีความชัดเจนในเป้าหมายที่ชัดเจน เช่น บริบทของพื้นที่อยู่อาศัย อายุ การประกอบอาชีพ การใช้ชีวิตประจำวัน การศึกษา ประเพณีวัฒนธรรม มีความรู้ ความเข้าใจใน วิถีชีวิต ค่านิยม ทัศนคติของผู้รับสาร การใช้สื่อเก่า สื่อใหม่ หรือ สื่อบุคคล ผู้รับสารเข้าใจเนื้อหาของสาร รวดเร็ว ชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับ (Meesuk, et al., 2020) ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบการสื่อสารผลการดำเนินงานตามนโยบายการพัฒนาท้องถิ่นด้วย Facebook ของเทศบาลตำบลเขานิพันธ์ อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี” ที่พบว่า รูปแบบการนำเสนอ เนื้อหาการสื่อสารที่หลากหลายชวนให้ติดตาม ต้องมีคุณภาพมาตรฐานทั้งด้านภาพและเสียง สื่อความหมายตรงไปตรงมา กระชับ ความน่าสนใจ ต้องสร้างกิจกรรมส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการสื่อสาร โดยการพัฒนาศักยภาพการผลิตสื่อในการใช้เฟซบุ๊ก

4. ผู้รับสาร (Receiver) เทศบาลตำบลสันพระเนตร มีกลยุทธ์ในการจำแนกผู้รับสารออกเป็น 5 กลุ่ม หลัก ๆ คือ 1) กลุ่มพระสงฆ์ 2) เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ฯลฯ 3) อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) 4) ชนเผ่าพื้นเมือง หรือกลุ่มชาติพันธุ์ และ 5) ประชาชนทั่วไป เพื่อจะได้ออกแบบแนวทางการสื่อสารได้ส่งกลุ่ม

เป้าหมาย โดยเฉพาะช่องทางการสื่อสาร ออกแบบช่องทางการส่งสารที่เหมาะสมสะดวก เนื่องจากบริบทที่มีสภาพความเป็นกึ่งเมือง รวดเร็ว เพื่อป้องกันข้อผิดพลาด เช่น สารไม่ถึง กึ่งชนบท สภาพสังคม เศรษฐกิจ ของผู้รับสาร ผู้รับ หรือ ล่าช้า จนส่งกระทบก่อให้เกิดความ ที่มีความแตกต่างกันในระดับหนึ่ง เทศบาลจึงได้ เสียหายต่อผู้รับสาร และผู้ส่งสาร

เอกสารอ้างอิง

- Berlo, D. K. (1960). **The Process of Communication: An Introduction to Theory and Practice**. New York: Holt, Rinehart and Winston.
- Chitchinakun, K. (2014). **Principles of Communication** (1st ed.). Bangkok: Odeanstore. (In Thai)
- Dominick, J. R. (1993). **The Dynamics of communication**. Fourth edition. New York: McGraw-Hill, Inc.
- Meesuk, E., Torkaew, W. & Boonsiri, K. (2020). Communication models for implementing local development policies through Facebook: A case study of Khao Niphan subdistrict municipality, Surat Thani province. **Journal of Local Governance and Innovation**, 4(3). 59-78.
- Kawamoto, K. (2003). **Digital Journalism: Emerging Media and the Changing Horizons of Journalism**. Lanham, MD: Rowman & Littlefield Publishers.
- Paiboonsin, N. (2018). Communication and community engagement on northern Smog Pollution Problems of Youth in Chiang Mai. **Journal of Mass Communication Technology, RMUTP**, 3(2). 22-29. (In Thai)
- Prakobphon, R. (1997). **Components and process of communication**. In **Basic Principles and Theories of Communication** (13th ed.). Nonthaburi: Sukhothai Thammathirat Open University. (In Thai)
- Sthapitanon, P., Kamnoonwat, D., Kadnak, H., Srisamai, S., Buapakamkon, D., Yaichid, J., et al. (2006). **Participatory Communication and Community Development: From Theory to Research Practice in Thai Society**. Bangkok: Thailand Research Fund (TRF). (In Thai)
- Thorkaew, W. (2020). **Election Campaigning**. Political Communication Research and Development Center. Nonthaburi: Sukhothai Thammathirat Open University. (In Thai)
-

การพัฒนาชุดฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง รูปเรขาคณิตสามมิติ ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด เพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

THE DEVELOPMENT OF MATHEMATICAL SKILLS TRAINING PACKAGE ON THREE-DIMENSIONAL GEOMETRY WITH THINK-PAIR-SHARE TECHNIQUES TO ENHANCE MATHEMATICAL LEARNING ACHIEVEMENT FOR GRADE 6 STUDENTS

กาญจนา หวดขุนทด* และ กานต์รวี บุชยานนท์
สาขาวิชานวัตกรรมหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Karnchana Haudkuntod * and Kanrawee Bussayanon
Program in Innovative Curriculum and Learning Management, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University,
Bangkok, Thailand

*E-mail: 6512440003@rumail.ru.ac.th

Received: 02-09-2024

Revised: 17-10-2024

Accepted: 22-10-2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียน และหลังเรียนของนักเรียนที่ใช้ชุดฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง รูปเรขาคณิตสามมิติ ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด (2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง รูปเรขาคณิตสามมิติ ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/3 โรงเรียนทรงวิทยศึกษาศาสตร์ เขตคันนายาว จังหวัดกรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 38 คนได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ (1) ชุดฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง รูปเรขาคณิตสามมิติ (2) แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง รูปเรขาคณิตสามมิติ (3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องรูปเรขาคณิตสามมิติ (4)แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่องรูปเรขาคณิตสามมิติ ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด โดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที่แบบ Dependent sample T-test เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้ชุดฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง รูปเรขาคณิตสามมิติ ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยชุดฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง รูปเรขาคณิตสามมิติ ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อชุดฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง รูปเรขาคณิตสามมิติ ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($M= 4.62$, $S.D.= 0.48$)

คำสำคัญ: ชุดฝึกทักษะคณิตศาสตร์ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เทคนิคเพื่อนคู่คิด ความพึงพอใจต่อชุดฝึกทักษะคณิตศาสตร์

ABSTRACT

The objectives of this research were: (1) to compare the learning achievement before and after using the mathematical skill training package on three-dimensional geometry with Think-Pair-Share techniques, and (2) to study the satisfaction of grade 6 students towards the mathematical skills training package on three-dimensional geometry, with Think-Pair-Share techniques. The research sample comprised 38 sixth-grade students from Songwitsuksa School in Kannayao district, Bangkok, in the second semester of the academic year 2023. The research tools used in the study were: (1) mathematical skills training package on three-dimensional geometry, (2) lesson plans on three-dimensional geometry, (3) assessment tests measuring learning achievement in three-dimensional geometry, and (4) satisfaction assessment questionnaire for students regarding the mathematical skills training package on three-dimensional geometry with Think-Pair-Share techniques. The research was analyzed using mean, standard deviations, and dependent sample t-tests to compare learning achievement before and after using the mathematical skills training package on three-dimensional geometry with Think-Pair-Share techniques. The study found that (1) learning achievement using the mathematical skills training package on three-dimensional geometry with Think-Pair-Share techniques were statistically significant at the .05 level, and (2) students expressed a high level of satisfaction with the mathematical skills training package on three-dimensional geometry with Think-Pair-Share techniques, with a mean average of 4.62 and a standard deviation of 0.48.

Keywords: Mathematical Skills Training Package, Learning achievement, Think-Pair-Share Techniques, Satisfaction with the mathematical skills training package

บทนำ

คณิตศาสตร์มีบทบาทที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาในการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เนื่องด้วยวิชาคณิตศาสตร์นั้นมีส่วนที่ช่วยให้มนุษย์มีการจัดการความคิดได้อย่างเป็นระบบแบบแผน มีเหตุมีผลและคิดแบบริเริ่มสร้างสรรค์ อีกทั้งนำไปวิเคราะห์ในการแก้สถานการณ์หรือปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างมีขั้นตอนและรอบคอบ ทำให้รู้จักคาดการณ์ มีการจัดการวางแผนในการตัดสินใจเลือกวิธีการแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม สามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นวิชาคณิตศาสตร์ถือได้ว่าเป็นเครื่องมือหนึ่งที่ใช้เชื่อมโยงในการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และศาสตร์อื่น ๆ อันเป็นรากฐานในการพัฒนาทรัพยากรบุคคล และเศรษฐกิจในประเทศต่อไปได้ การศึกษาและเรียนรู้ในเนื้อหาวิชาคณิตศาสตร์จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการพัฒนาและปรับเปลี่ยนอย่างต่อเนื่องให้ทันเหตุการณ์ การเตรียมความพร้อมของนักเรียนให้มีทักษะทางวิชาคณิตศาสตร์ในด้านการคิดวิเคราะห์ การคิดแก้ปัญหาเป็น การคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การเลือกใช้เทคโนโลยี การสื่อสารเป็นและการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขที่นำไปสู่พัฒนาการของนักเรียนให้มีการเรียนรู้ที่เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสภาพแวดล้อม และการอยู่ร่วมกับประชาคมโลกได้เป็นอย่างดี ซึ่งในการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ให้บรรลุผลและประสบความสำเร็จนั้น จึงควรเตรียมความพร้อมของนักเรียน

ให้เกิดการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ อีกทั้งรู้จักศึกษาและหาแนวทางในการประกอบอาชีพหรือสามารถต่อยอดในการศึกษาต่อระดับที่สูงขึ้นไป ดังนั้นสถานศึกษาควรจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมตามศักยภาพของนักเรียน (Ministry of Education, 2017)

จากประสบการณ์การสอนวิชาคณิตศาสตร์ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่านักเรียนขาดทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ที่ระบุในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้แก่ การแก้ปัญหา การให้เหตุผล การเชื่อมโยงและการคิดสร้างสรรค์ ส่งผลไปยังการหาคำตอบและการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์เกี่ยวกับรูปเรขาคณิตสามมิติ ทั้งนี้เพราะนักเรียนขาดความสนใจในการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โดยคิดว่าวิชาคณิตศาสตร์เป็นวิชาที่มีเนื้อหาในการเรียนยาก ต้องมีการทำการบ้านและแบบฝึกหัดจำนวนมาก นักเรียนจึงรู้สึกไม่สนใจในการเรียนรู้ ซึ่งทำให้เกิดอุปสรรคโดยตรงต่อการพัฒนาทักษะในการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ (Klangkhonkao, 2020) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ในปัจจุบัน ไม่ควรหยุดแคในห้องเรียน แต่ต้องมีการเรียนการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนเกิดทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ สามารถนำความรู้ทางคณิตศาสตร์ที่ได้รับในห้องเรียนมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้ระบุถึงองค์ความรู้ทักษะสำคัญและคุณลักษณะของสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ว่าเป็นการนำความรู้

ทักษะ และกระบวนการทางคณิตศาสตร์ไปใช้ในการแก้ปัญหา การดำเนินชีวิต และศึกษาต่อ มีเหตุผล มีเจตคติที่ดีต่อวิชาคณิตศาสตร์ พัฒนาการคิดอย่างเป็นระบบและสร้างสรรค์ (Ministry of Education, 2008)

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยชุดฝึกทักษะถือเป็นสื่อการเรียนการสอนและเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยให้นักเรียนพัฒนาทักษะในเรื่องการเรียนรู้ให้มากขึ้น สร้างความเข้าใจให้ถูกต้องแม่นยำในเรื่องที่เรียน เพิ่มพูนทักษะให้นักเรียนได้พัฒนาในการเรียนรู้ต่าง ๆ ช่วยฝึกทักษะให้แก่นักเรียนได้ลงมือฝึกฝนด้วยตนเองและมีความสำคัญต่อนักเรียนเป็นอย่างมากในการช่วยส่งเสริมทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ให้กับนักเรียนได้เกิดการเรียนรู้และความเข้าใจได้อย่างรวดเร็ว มีความแตกฉานในการเรียนมากยิ่งขึ้น โดยทำให้การสอนของครูและการเรียนของนักเรียนประสบผลสำเร็จร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ (Pongaree, 2014) นอกจากนี้ Luakklang & Luakklang (2012) ได้กล่าวว่า ชุดฝึกเสริมทักษะนั้นมีความสำคัญที่จะช่วยให้นักเรียนสามารถเกิดการเรียนรู้ทั้งในด้านความรู้ความจำ เกิดความเข้าใจในเนื้อหาวิชา อีกทั้งมีทักษะในด้านต่าง ๆ ตามที่ครูได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ ซึ่งในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการสร้างหนังสือแบบฝึกเสริมทักษะ เพื่อนำมาใช้ในการสนับสนุนและช่วยเหลือให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้และฝึกฝนต่อยอดองค์ความรู้จนเกิดความเชี่ยวชาญและชำนาญโดยเฉพาะใน

วิชาคณิตศาสตร์ที่ต้องใช้ทักษะด้านการคิดการคำนวณเพราะการได้ลงมือและฝึกฝนทำสิ่งใดก็ตามซ้ำ ๆ และมีความสม่ำเสมอบ่อยครั้งเข้าก็จะทำให้เกิดความเชี่ยวชาญและชำนาญจนเกิดเป็นความรู้ที่คงทนจึงสามารถนำความรู้ไปใช้ได้อย่างถูกต้องและแม่นยำ (Thongthip, 2021)

เทคนิคเพื่อนคู่คิด (Think-Pair-Share) เป็นเทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือรูปแบบหนึ่ง ที่ส่งเสริมการทำกิจกรรมร่วมกันของนักเรียน ทำให้นักเรียนได้มีการแลกเปลี่ยนอธิบายความคิดหรือแนวคิดที่จะนำมาประกอบการแก้ปัญหาให้เพื่อนๆ ได้ฟัง ทำให้นักเรียนได้ฝึกทักษะในการคิด การสื่อสาร แลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีความกล้าแสดงความคิดเห็นได้อย่างมั่นใจ ในการทำกิจกรรมและเทคนิคที่ส่งเสริมการฝึกคิดฝึกทักษะ ฝึกการคิดในเชิงลึกและทักษะขั้นสูงอย่างการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นไปตามผลงานวิจัยต่าง ๆ ที่ผ่านมา เช่น Khamphake (2020) พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ เรื่องปริซึมและทรงกระบอก โดยใช้เทคนิคเพื่อนคู่คิดร่วมกับเกมคณิตศาสตร์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

จากเหตุผลดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจในการศึกษาค้นคว้าที่จะจัดการเรียนการสอนโดยใช้ชุดฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่องรูปเรขาคณิตสามมิติ ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อให้นักเรียนมีทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์รวมทั้งเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนา

คุณภาพการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ให้เหมาะสมกับนักเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่ใช้ชุดฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง รูปเรขาคณิตสามมิติ ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด

2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง รูปเรขาคณิตสามมิติ ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ทบทวนแนวคิด

ตอนที่ 1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คือ คะแนนที่ได้มาจากความสามารถในการเรียนรู้ โดยนำความรู้และทักษะไปใช้ในการแก้ปัญหาที่นำไปสู่การพัฒนาทางด้านความรู้ความจำด้านการคำนวณความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการ การนำไปใช้และการวิเคราะห์ โดยใช้แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คือ แบบทดสอบที่ใช้วัดประเมินผลทางด้านความรู้ ทักษะเกี่ยวกับเนื้อหาวิชาที่ต้องการให้นักเรียนได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด ซึ่งการแบ่งประเภทของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สามารถจัดได้หลายประเภทขึ้นอยู่กับเกณฑ์ที่จะใช้ในการจำแนก การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจึงต้องมีขั้นตอนในการสร้างให้ตรงตามเนื้อหา จุดประสงค์และมีการตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบทดสอบจึงจะมีคุณภาพ

และประสิทธิภาพต่อนักเรียน

ตอนที่ 2 ชุดฝึกทักษะ

ชุดฝึกทักษะ เป็นสื่อการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นเพื่อฝึกทักษะการเรียนรู้ที่หลากหลาย เสริมสร้างทักษะประสบการณ์ให้นักเรียนได้ฝึกฝนให้เกิดความรู้ ความชำนาญและถูกต้องแม่นยำในเนื้อหาที่กำหนด หลักในการสร้างชุดฝึกทักษะ ควรสร้างให้ตรงกับจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ต้องการวัดและประเมิน มีความเหมาะสมกับวัยและความรู้ความสามารถของนักเรียน มีการจัดเรียงเนื้อหาจากง่าย ไปยาก เพื่อให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้และสร้างความเข้าใจได้อย่างเป็นขั้นตอน มีความน่าสนใจและท้าทายความสามารถของนักเรียน โดยแต่ละเนื้อหาควรใช้เวลาให้พอเหมาะ และสามารถประเมินความก้าวหน้าในการฝึกทักษะของนักเรียนได้เป็นเรื่อง ๆ ลักษณะของชุดฝึกทักษะที่ดีควรมีความหลากหลาย ทั้งในส่วนของกิจกรรมและความยากง่ายของเนื้อหา เพื่อนำไปใช้กับนักเรียนที่มีความรู้ความสามารถที่แตกต่างกันได้อย่างทั่วถึง โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับจุดประสงค์ในการจัดการเรียนรู้ใช้ภาษาที่กระชับเกิดความเข้าใจได้ง่ายและมีความถูกต้องแม่นยำ ได้รับความสนใจและท้าทายความสามารถของนักเรียน

ตอนที่ 3 เทคนิคเพื่อนคู่คิด

การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิดเป็นการจัดรูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมกัน โดยเริ่มจากครูตั้งคำถามหรือสถานการณ์ปัญหาให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าหาความรู้และคิดหาคำตอบด้วยตนเองจากนั้นให้นักเรียนจับคู่เพื่อร่วมกันอภิปรายและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือ

คำตอบของคู่ตนเอง เมื่อได้คำตอบที่เป็นข้อสรุป ที่ถูกต้องตรงกัน แล้วนำมาส่งครูและนำเสนอ ความรู้หน้าชั้นเรียน โดยร่วมกันคิดวิเคราะห์ และอธิบายเหตุผลให้ได้คำตอบที่ถูกต้องตรงกัน สามารถแบ่งเป็นขั้นตอนได้ 3 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การคิด (Think) โดยครู ตั้งคำถามหรือสถานการณ์ปัญหาและกระตุ้น ความสนใจให้นักเรียนได้ค้นคว้าหาความรู้ ฝึกการคิดหาแนวทางการแก้ปัญหาหรือหา คำตอบด้วยตนเอง

ขั้นตอนที่ 2 การจับคู่คิดกับเพื่อน (Pair) เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้จับคู่กับเพื่อนเพื่อ ร่วมกันอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือวิธี การแก้ปัญหา และตรวจสอบความถูกต้องคำตอบ ของคู่ตนเอง

ขั้นตอนที่ 3 การแบ่งปันความคิด (Share) เป็นการนำเสนอความรู้ของตัวแทนนักเรียน หน้าชั้นเรียนเพื่อแบ่งปันให้ทุกคนในห้องเรียน โดยร่วมกันคิดวิเคราะห์และอธิบายเหตุผลให้ได้ คำตอบที่ถูกต้องตรงกัน

ประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค เพื่อนคู่คิด สามารถนำเทคนิคนี้มาประยุกต์ ใช้ในการจัดการเรียนการสอนกับทุกวิชาและ

ทุกระดับชั้น เนื่องจากการส่งเสริมให้นักเรียน ได้มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ ส่งผลให้นักเรียน มีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี เป็นการ ฝึกให้นักเรียนได้มีทักษะทางด้านการคิดวิเคราะห์ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มีทักษะในด้านการสื่อสาร การรู้จักแก้ปัญหา รวมทั้งการพัฒนาตนเองให้กล้าแสดงออก

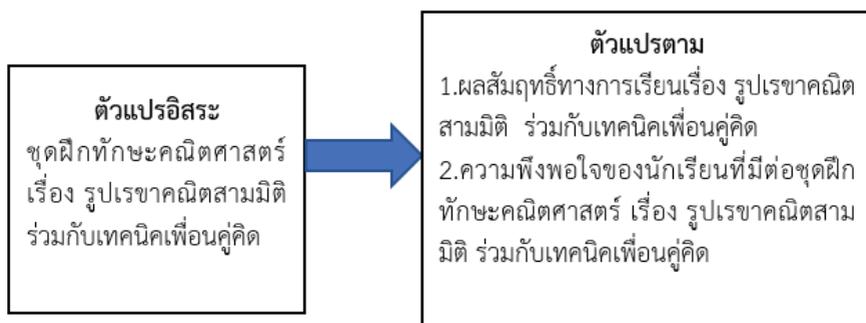
สมมติฐาน

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังใช้ชุดฝึก ทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง รูปเรขาคณิตสามมิติ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05

2. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อชุดฝึก ทักษะคณิตศาสตร์ เรื่องรูปเรขาคณิตสามมิติ ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด อยู่ในระดับดี

กรอบแนวคิดของการวิจัย

กรอบแนวความคิดการพัฒนาชุดฝึก ทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง รูปเรขาคณิตสามมิติ ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด เพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิด

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยในครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนทรงวิทยศึกษ เขตคันนายาว จังหวัดกรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 4 ห้องเรียน 188 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/3 โรงเรียนทรงวิทยศึกษ เขตคันนายาว จังหวัดกรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 38 คน ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ชุดฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง รูปเรขาคณิตสามมิติ ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด

ตัวแปรตาม ได้แก่

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องรูปเรขาคณิตสามมิติ

2. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง รูปเรขาคณิตสามมิติ

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

เนื้อหาที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ รายวิชาคณิตศาสตร์พื้นฐาน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) สาระที่ 2 การวัดและเรขาคณิต เรื่องรูปเรขาคณิตสามมิติ จำนวน 8 ชั่วโมงโดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 4 เรื่องดังนี้

1. ลักษณะและส่วนต่าง ๆ ของรูปเรขาคณิตสามมิติ จำนวน 2 ชั่วโมง

2. รูปคลี่ของรูปเรขาคณิตสามมิติ จำนวน 2 ชั่วโมง

3. ปริมาตรและความจุของรูปเรขาคณิตสามมิติ จำนวน 2 ชั่วโมง

4. โจทย์ปัญหาเกี่ยวกับรูปเรขาคณิตสามมิติ จำนวน 2 ชั่วโมง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

1. แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาคณิตศาสตร์พื้นฐาน เรื่องรูปเรขาคณิตสามมิติ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 4 แผน คิดเป็น 8 คาบ ประกอบไปด้วย

1) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง ลักษณะและส่วนต่าง ๆ ของรูปเรขาคณิตสามมิติ

2) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง รูปคลี่ของรูปเรขาคณิตสามมิติ

3) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง ปริมาตรและความจุของรูปเรขาคณิตสามมิติ

4) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง โจทย์ปัญหาเกี่ยวกับรูปเรขาคณิตสามมิติ

2. ชุดฝึกทักษะคณิตศาสตร์เรื่องรูปเรขาคณิตสามมิติ มีจำนวน 4 ชุดฝึกทักษะคณิตศาสตร์ ดังนี้

1) ชุดฝึกทักษะคณิตศาสตร์ที่ 1 ลักษณะและส่วนต่าง ๆ ของรูปเรขาคณิตสามมิติ

2) ชุดฝึกทักษะคณิตศาสตร์ที่ 2 รูปคลี่ของรูปเรขาคณิตสามมิติ

3) ชุดฝึกทักษะคณิตศาสตร์ที่ 3 ปริมาตรและความจุของรูปเรขาคณิตสามมิติ

4) ชุดฝึกทักษะคณิตศาสตร์ที่ 4 โจทย์ปัญหาเกี่ยวกับรูปเรขาคณิตสามมิติ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาคณิตศาสตร์พื้นฐาน เรื่อง รูปเรขาคณิตสามมิติ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ใช้เป็นแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ

ขั้นตอนการสร้างและพัฒนาเครื่องมือในการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาคณิตศาสตร์พื้นฐาน เรื่องรูปเรขาคณิตสามมิติ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและหาคุณภาพตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1) ศึกษาเอกสารหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) สารระการการเรียนรู้ คำอธิบายรายวิชา มาตรฐานและตัวชี้วัดผลการเรียนรู้ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

2) ศึกษาเอกสาร แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับการสอน โดยใช้ชุดฝึกทักษะคณิตศาสตร์ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด

3) วิเคราะห์เนื้อหาสาระการเรียนรู้ และมาตรฐานการเรียนรู้ เพื่อนำมาออกแบบและวางแผนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ กำหนด และการประเมินผลการเรียนรู้ให้ตรงตามหลักสูตร

4) สร้างแผนการเรียนรู้ เรื่องรูปเรขาคณิตสามมิติ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวนทั้งหมด 4 แผน ดังนี้

1) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง ลักษณะและส่วนต่าง ๆ ของรูปเรขาคณิตสามมิติ

2) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง รูปคลี่ของรูปเรขาคณิตสามมิติ

3) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง ปริมาตรและความจุของรูปเรขาคณิตสามมิติ

4) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง โจทย์ปัญหาเกี่ยวกับรูปเรขาคณิตสามมิติ

5) นำเสนอแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณา เพื่อให้คำปรึกษา คำแนะนำ ข้อเสนอแนะ และข้อปรับปรุงแก้ไข

6) นำเสนอแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วให้แก่ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน พิจารณาตรวจสอบประเมินคุณภาพด้าน ความถูกต้อง ความเหมาะสม ความชัดเจนและความสอดคล้องขององค์ประกอบต่าง ๆ ของแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น

7) นำผลประเมินที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญ มาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย เพื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์การประเมินแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของ Likert ซึ่งมี 5 ระดับ

8) นำผลการประเมินความถูกต้องเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้มาคำนวณหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดทุก

9) เป็นการนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้ผ่านการตรวจสอบและมีการแก้ไขปรับปรุงให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนจริง

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาคณิตศาสตร์พื้นฐาน เรื่องรูปเรขาคณิตสามมิติ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ใช้เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก

จำนวน 20 ข้อ โดยมีขั้นตอนการสร้างและหาประสิทธิภาพ ดังนี้

1) ศึกษาหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนทรงวิทย์ศึกษา ปีการศึกษา 2566 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์

2) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3) ศึกษาหลักการ และวิธีการสร้างแบบทดสอบแบบปรนัย

4) วิเคราะห์เนื้อหาแบบทดสอบตามตัวชี้วัด/จุดประสงค์การเรียนรู้

5) สร้างตารางวิเคราะห์ข้อสอบตามเนื้อหาสาระที่กำหนดและระดับพฤติกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ตามแนวคิดของ Bloom

6) สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยเลือกใช้แบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

7) นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สร้างเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมและปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

8) นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามของแบบทดสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้ (IOC) พบว่าแบบทดสอบมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 จำนวน 30 ข้อ

9) นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 30 ข้อ มาทดลอง (Try out)

กับนักเรียนที่เคยได้รับการจัดการเรียนการสอนเรื่องรูปเรขาคณิตสามมิติ มาแล้ว จำนวน 35 คน

10) นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิเคราะห์ค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) พิจารณาคัดเลือกแบบทดสอบโดยมีค่าความยากง่ายระหว่าง 0.40 - 0.70 และค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.23-0.89 ซึ่งผ่านเกณฑ์จำนวน 29 ข้อ และคัดเลือกไว้เป็นแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 20 ข้อ ซึ่งครอบคลุมเนื้อหาสาระและจุดประสงค์การเรียนรู้ทั้งหมดและเป็นข้อสอบที่มีค่าอำนาจจำแนกสูง

11) นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 30 ข้อ วิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ ตามวิธีของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson Method : KR-20) พบว่า แบบทดสอบมีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.92 แสดงว่ามีค่าความเชื่อมั่นสูง

12) นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง รูปเรขาคณิตสามมิติ เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ ไปทดลองจริงกับกลุ่มตัวอย่างในการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

3. การสร้างชุดฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง รูปเรขาคณิตสามมิติ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและหาคุณภาพตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1) ศึกษาหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนทรงวิทย์ศึกษา ปีการศึกษา 2566 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

วิชาคณิตศาสตร์กับการสอนโดยใช้ชุดฝึกทักษะคณิตศาสตร์

2) สร้างชุดฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่องรูปเรขาคณิตสามมิติ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวนทั้งหมด 4 ชุดฝึกทักษะคณิตศาสตร์ ดังนี้

1) ชุดฝึกทักษะคณิตศาสตร์ที่ 1 ลักษณะและส่วนต่าง ๆ ของรูปเรขาคณิตสามมิติ

2) ชุดฝึกทักษะคณิตศาสตร์ที่ 2 รูปคลี่ของรูปเรขาคณิตสามมิติ

3) ชุดฝึกทักษะคณิตศาสตร์ที่ 3 ปริมาตรและความจุของรูปเรขาคณิตสามมิติ

4) ชุดฝึกทักษะคณิตศาสตร์ที่ 4 โจทย์ปัญหาเกี่ยวกับรูปเรขาคณิตสามมิติ

3) นำชุดฝึกทักษะคณิตศาสตร์ที่ ผู้วิจัยสร้างขึ้น เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา และปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

4) นำชุดฝึกทักษะคณิตศาสตร์ที่ ปรับปรุงแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสมในเนื้อหา ซึ่งประกอบด้วย จุดประสงค์การเรียนรู้ กระบวนการจัดการเรียนรู้ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ ตลอดจนวิธีการและเครื่องมือวัดและประเมินผล โดยใช้แบบประเมินความเหมาะสมของชุดฝึกทักษะคณิตศาสตร์ ด้วยแบบประเมินเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) โดยใช้มาตราวัดของลิเคิร์ท (Likert)

5) นำผลการประเมินความเหมาะสมของชุดฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง รูปเรขาคณิตสามมิติ มาคำนวณหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบน

มาตรฐาน พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกชุดฝึก

6) นำชุดฝึกทักษะคณิตศาสตร์มาแก้ไข ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้เกิดความถูกต้องและสมบูรณ์มากขึ้น

7) นำชุดฝึกทักษะคณิตศาสตร์มาจัดพิมพ์เป็นหนังสือชุดฝึกทักษะคณิตศาสตร์ ฉบับสมบูรณ์ จำนวน 4 ชุดฝึกทักษะคณิตศาสตร์ แล้วนำไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล
ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 38 คน ซึ่งมีลำดับขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ

1) ทดสอบวัดประเมินผลก่อนเรียนโดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องรูปเรขาคณิตสามมิติ สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 20 ข้อ 20 คะแนน ภายในเวลา 30 นาที และนำผลสอบก่อนเรียนมาบันทึกคะแนน

2) นำชุดฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง รูปเรขาคณิตสามมิติ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มาใช้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ 4 แผน จำนวน 8 ชั่วโมงร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกฝนและเรียนรู้ในการทำชุดฝึกทักษะคณิตศาสตร์

3) ทดสอบวัดประเมินผลหลังเรียนหลังจากที่ให้นักเรียนใช้ชุดฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่องรูปเรขาคณิตสามมิติ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ครบทุกลำดับขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ แล้วทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้แบบทดสอบฉบับ

เดียวกันแต่สลับข้อกันในแบบทดสอบหลังเรียน และบันทึกคะแนน ผลสอบหลังเรียน

4) นำผลที่ได้จากข้อ (1) – (3) มาวิเคราะห์ทางสถิติ

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังเรียนของนักเรียนที่ใช้ชุดฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่องรูปเรขาคณิตสามมิติ ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด

	N	M	S.D.	t	Sig.
ก่อนเรียน	38	9.00	1.485	33.764	.000
หลังเรียน	38	17.89	1.677		

*p ≤ .05

จากตารางที่ 1 การเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่ใช้ชุดฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่องรูปเรขาคณิตสามมิติ ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด พบว่าคะแนนก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 9.00 คะแนนหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 17.89 และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า คะแนนหลังเรียนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ

สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย

1. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่ใช้ชุดฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่องรูปเรขาคณิตสามมิติ ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยชุดฝึกทักษะ

ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่ใช้ชุดฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่องรูปเรขาคณิตสามมิติ ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่ใช้ชุดฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่องรูปเรขาคณิตสามมิติ ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด

ทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 2 ผลศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง รูปเรขาคณิตสามมิติ ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด พบว่า ภาพรวมของนักเรียนกลุ่มทดลองมีความพึงพอใจต่อชุดฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง รูปเรขาคณิตสามมิติ ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (M= 4.62 , S.D.= 0.48)

คณิตศาสตร์ เรื่อง รูปเรขาคณิตสามมิติ ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยก่อนเรียนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมีค่าคะแนนเฉลี่ย 9.00 หลังเรียนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ

นักเรียนมีค่าคะแนนเฉลี่ย 17.89 การที่นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้น ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดฝึกทักษะคณิตศาสตร์ที่ผ่านการหาคุณภาพมาแล้ว และเป็นชุดฝึกทักษะที่ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด เน้นทักษะกระบวนการคิดนำมาใช้กับแผนการจัดการเรียนรู้ที่จัดทำขึ้นอย่างมีคุณภาพ โดยใช้เทคนิคเพื่อนคู่คิด ซึ่งแบ่งเป็นขั้นตอนได้ 3 ขั้นตอนดังต่อไปนี้ ขั้นตอนที่ 1 การคิด (Think) โดยครูตั้งคำถามหรือสถานการณ์ปัญหาและกระตุ้นความสนใจให้นักเรียนได้ค้นคว้าหาความรู้ฝึกการคิดหาแนวทางการแก้ปัญหาหรือหาคำตอบด้วยตนเอง ขั้นตอนที่ 2 การจับคู่คิดกับเพื่อน (Pair) เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้จับคู่กับเพื่อนเพื่อร่วมกันอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือวิธีการแก้ปัญหาและตรวจสอบความถูกต้องคำตอบของตนเอง ขั้นตอนที่ 3 การแบ่งปันความคิด (Share) เป็นการนำเสนอความรู้ของตัวแทนนักเรียนหน้าชั้นเรียนเพื่อแบ่งปันให้ทุกคนในห้องเรียน โดยร่วมกันคิดวิเคราะห์และอธิบายเหตุผลให้ได้คำตอบที่ถูกต้องตรงกัน อีกทั้งนักเรียนได้ฝึกทักษะจากการใช้ชุดฝึกทักษะคณิตศาสตร์ จำนวน 4 ชุดอย่างมีลำดับขั้นตอนจึงช่วยสร้างความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาบทเรียนและเกิดความแม่นยำได้มากขึ้น ส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Ngao-osa et al. (2023) กล่าวว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง ตรรกศาสตร์เบื้องต้น ก่อนและหลังการได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคเพื่อนคู่คิดร่วมกับแบบฝึกทักษะ มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน

สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อีกทั้งยังมีผลงานวิจัยที่สอดคล้องของ Hanmontri & Thongmoon (2020) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิดนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Wattanasiripong (2021) กล่าวว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง อัตราส่วน สัดส่วน และร้อยละมีค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 สรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่ใช้ชุดฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่องรูปเรขาคณิตสามมิติ ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการศึกษาความพึงพอใจต่อชุดฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง รูปเรขาคณิตสามมิติ ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่าชุดฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่องรูปเรขาคณิตสามมิติที่สร้างขึ้นมีรูปภาพดึงดูดความสนใจของนักเรียน อธิบายชัดเจน มีตัวอย่างประกอบทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจได้ง่าย ชุดฝึกทักษะคณิตศาสตร์มีความยากง่ายเหมาะสมตามวัยของผู้เรียน ส่งผลให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างสูงสุด จึงทำให้ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนทรงวิทยศึกษามีต่อชุดฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่องรูปเรขาคณิตสามมิติ ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดโดยรวมอยู่ใน

ระดับมากที่สุด เมื่อผู้วิจัยพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่า ผู้วิจัยสร้างชุดฝึกทักษะคณิตศาสตร์ที่ส่งผลต่อความรู้สึกเชิงบวกให้นักเรียนเปิดใจและเกิดความสนใจต่อการเรียนเนื้อหาในเรื่องรูปเรขาคณิตสามมิติ ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดได้มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Ngao-osa et al. (2023) กล่าวว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีความพึงพอใจต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์เรื่อง ตรรกศาสตร์เบื้องต้น โดยใช้เทคนิคเพื่อนคู่คิดร่วมกับแบบฝึกทักษะ ภาพรวมความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด อีกทั้งยังมีผลงานวิจัยที่สอดคล้องของ Srisang (2020) กล่าวว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ ภาพรวมมีความพึงพอใจระดับมากที่สุด สรุปได้ว่าความพึงพอใจต่อชุดฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่องรูปเรขาคณิตสามมิติ ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ชุดฝึกทักษะคณิตศาสตร์เป็นสิ่งที่จำเป็นในกระบวนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น ดังนั้นครูผู้สอนควรนำชุดฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่องรูปเรขาคณิตสามมิติ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นไปใช้ประกอบการจัดการ

เรียนการสอน อีกทั้งสามารถดึงดูดความสนใจของนักเรียนให้เกิดความกระตือรือร้นในการเรียนมากขึ้น เป็นการส่งเสริมให้นักเรียนได้เกิดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาบทเรียนได้ง่ายขึ้น และมีความเหมาะสมกับวัยของนักเรียน

2. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้ชุดฝึกทักษะคณิตศาสตร์ ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างสูงสุด ครูผู้สอนควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างนักเรียน ควรให้กำลังใจเสริมแรงให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นในการเรียนรู้และคอยชี้แนะแนวทางในการแก้ปัญหาที่ดีที่สุดให้กับนักเรียน ซึ่งจะทำให้นักเรียนได้มีโอกาสในการเปิดใจรับในเนื้อหาวิชาคณิตศาสตร์ และนำไปสู่ผลสำเร็จในการเรียนมากที่สุด

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์โดยใช้ชุดฝึกทักษะคณิตศาสตร์ กับหน่วยการเรียนรู้อื่น ร่วมกับเทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือในแบบต่าง ๆ เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกฝนทักษะและมีการเรียนรู้ในรูปแบบที่หลากหลาย สามารถดึงดูดความสนใจให้นักเรียนมีผลการเรียนที่ดีขึ้น

2. ควรมีการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเมื่อเรียนด้วยชุดฝึกทักษะคณิตศาสตร์ กับสื่อหรือนวัตกรรมอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- Hanmontri, T. & Thongmoon, M. (2020). Development of cooperative learning activities, peer-to-peer techniques to promote abilities. To solve mathematical problems about interest and the value of money of Mathayom 5 students. **Roi Et Rajabhat University Journal**, 16(1), 35-45. (In Thai).
- Khamphake, J. (2020). **Developing Mathematical Problem-Solving Skills on Prisms and Cylinders. Using the Peer-to-Peer Technique Combined with Mathematics Games for Mathayom 2 students**. Master of Science Program. Mathematics Education Graduate School Silpakorn University. (In Thai).
- Klangkhonkao, W. (2020). **The Use of Multiplication Skills Training Kits on the Academic Achievement of Students in 3rd grade**. Wat Monthon Prasit School. (Atthawat Prachanukul) Ayutthaya Province Phra Nakhon Si Ayutthaya Primary Educational Service Area Office, Area 1. (In Thai).
- Luakklang, K. & Luakklang, J. (2012). **Development of Educational Media/innovations to Advance Academic Status**. Bangkok: Sathaporn Books Publishing. (In Thai).
- Ministry of Education. (2017). **Indicators and Core Learning Content for the Mathematics Learning Group**. (Revised version 2017) according to the Basic Education Core Curriculum, B.E. 2008.
- Ministry of Education. (2008). **Basic Education Core Curriculum 2008**. Bangkok: Teachers' Council of Ladprao.
- Ngao-osa, S., Thianyutthakul, S. & Khansila, P. (2023). Development of mathematics learning achievement in the subject of basic logic by using the peer-to-peer technique along with skill exercises for Mathayom 4 students. . **Surindra Rajabhat Academic Journal, Kalasin University**. 1(4), 39-52. (In Thai).
- Pongaree, P. (2014). **Development of Mathematics Achievement of Mathayom 5 Students Using Skill Practice. About Sequence and Series**. Master of Science Thesis Mathematics field Ubon Ratchathani Rajabhat University. (In Thai).
- Srisang, Y. (2020). **Development of Mathematics Skill Training Using KWDL Techniques to Promote Problem Solving Ability on Percentages for 5th grade students**. Master of Science degree program. Department of Mathematics Education Mahasarakham University. (In Thai).

- Thongthip, A. (2021). Comparison of learning achievement in mathematics on the topic of linear inequalities in one variable. of Mathayom 3 students at Kuraburi Chaipattana Pittayakhom School who are taught using skill practice books and normal teaching. **Journal of Roi Kaensarn Academi**, 7(5), 323-335. (In Thai).
- Wattanasiripong, N. (2021). Development of mathematics skill training on ratios, proportions, and percentages for Mathayom 1 students at Wat Thamnawa School. Ayutthaya. **Journal of Research and Innovation in Science and Technology**, 3(2), 66-78. (In Thai).
-

THE EFFECT OF EXPERIENTIAL LEARNING APPROACH ON SCIENCE LEARNING ACHIEVEMENT FOR GRADE 6 BHUTANESE STUDENTS

Chimi Seldon Dorji* and Nipaporn Sakulwongs

Masters of Education in Curriculum and Instruction, Suryadhep Teacher's College
Rangsit University, Pathum Thani, Thailand

*E-mail: jia.li63@rsu.ac.th

Received: 21-08-2024

Revised: 29-10-2024

Accepted: 29-10-2024

ABSTRACT

The study aimed to compare science learning achievement before and after using experiential learning approach and students learning satisfaction towards experiential learning approach of grade 6 Bhutanese students. It involved 40 participants from primary school and adopted a quasi-experimental design, employing both qualitative and quantitative methods. Lesson plans served as interventional tools, while learning achievement tests and semi-structure interviews were used for data collection. Quantitative data were analyzed using paired sample t-test, and qualitative data were analyzed using thematic analysis. The analysis of pretest and posttests scores revealed that the mean score of the posttest was greater than that of the pretest. The difference was statistically significance at 0.01 level, indicating a significant increase in the posttest scores as compared to the pretest ones. Semi-structure interviews indicated that participants demonstrated positive learning satisfaction towards science incorporating an experiential learning approach. Therefore, study recommends using experiential learning approach as a learning strategy to improve the science learning achievement for grade 6 Bhutanese students.

Keywords: Experiential learning Approach, Science Learning Achievement and Grade 6 Bhutanese students'

INTRODUCTION

Carruthers (2017) defines science as a process of acquiring knowledge through discovery experimentation, investigations, testing as well as experiencing things by learning by doing. It can help us understand ourselves and our world, to recognize how it works and where we fit with it. Without learning by doing, the child won't have any access to learning. Childs et al. (2012) reviewed that in the past; students were expected to obey instructions without active participation in the classroom. Students' critical thinking, engagement and capacity to apply knowledge in real-world contexts were all hindered by conventional methods. Nonetheless, this had established the groundwork for curriculum revision and systemic change in Bhutan's educational system.

Tenzin (2023) found out that the progressive education movement emerged in the early 20th century as limitation to traditional learning which emphasis on experiential learning, student-centered approaches and the integration of subjects to promote critical thinking and practical skills through experiential learning. In essence, the NAPE marked the dawn

of child-centered learning in Bhutan. Additionally, Tenzin (2008) revealed that people from different social classes in Bhutan claimed that the localized primary science curriculum is out of date and has shallow material. To improve the quality of learning, the localized elementary science curriculum was changed in 2001, primarily with the goal of adding relevant content which aspired to provide learning experiences organized with better coordination, consistency, coherence, and progression.

Moreover, Dorji et al. (2022) stated that it is envisioned to provide learning experiences that are more enriching, challenging, and relevant to learners' needs for developmental appropriateness. Nidup et al. (2021) study shows that the students' experience in the classroom, interactions with the students and teachers, students' understanding about the subject and the curriculum matters will strongly determine students' perception about science. Furthermore, New Normal Curriculum (NNC) is grounded on the principles and practices of Competency Based Education vital in fostering resilient capabilities in learners. The

competency-based approach driven by digital technologies lends greater opportunities for experiential learning contextualized to the learner's physical, social, political, economic, spiritual and cultural setting. (New Normal Curriculum Instructional Guides – Royal Education Council, n.d.)

RESEARCH OBJECTIVES

1. To compare science learning achievement between before and after using experiential learning approach of grade 6 Bhutanese students.

2. To find out learning satisfaction of grade 6 students after using an experiential learning approach in learning science.

LITERATURE REVIEW

1. Science Curriculum in Bhutan

Wangdi & Utha (2020) found that Bhutanese science education was started in early 1960s with the introduction of modern education in Bhutan. In those days, Bhutanese education system did not have its own local curriculum like today. Bhutanese science curriculum was borrowed from India. However, in 1976 the Department of Education drafted the country's first curriculum.

Thus, Bhutan has recognized the need to align its education system with the demands of the 21st century. The transformative journey of the Bhutanese school curriculum as it transitions from a traditional, content-based approach to a competency-based education system. The shift towards competency-based education aims to empower students with the knowledge, skills, and dispositions necessary to thrive in an ever-changing global landscape (Tenzin & Maxwell, 2008)

On the same note Dorji et al. (2022) also reported Bhutanese students are therefore expected to use and apply scientific knowledge and skills to explain physical and natural phenomena, design and conduct scientific inquiry, and analyze, interpret, and relate the scientific data to the appropriate context by the end of their science education. The Bhutanese science curriculum is intended largely to provide certain ideals and principles including scientific inquiry, contextualization, logical progression of ideas; or developmentally age-appropriate learning. At the core, the reformed science curriculum aimed to provide a clear statement of what learners are expected to achieve as a result of science education. It desired to provide

well-coordinated, consistent, and coherent learning experiences. Many of them also opined that the reformed science curriculum is not only concise, experiential, inquisitive, and developmentally appropriate but also contextualized to suit Bhutan's emerging needs (Dorji, Jatsho, & Choden, 2022)

Learning is generally confined in the classroom, which negates experiential, exploratory, creative, and innovative ways of learning. Therefore, Bhutanese curriculum is rationalized to facilitate real time experiential learning and inspire them to generate knowledge and create ideas in solving problems and be productive individuals. Science education has been accorded great importance ever since modern education was instituted in the country. Ideally, the Bhutanese science curriculum is intended to focus more on the scientific process with the special attention to disciplinary core idea (Bhutan Education Blueprint Rethinking Education, 2014).

2. Experiential Learning Approach

Morris (2020) stated that in experiential learning, learners are involved, active, engaged, and participants in the

learning process. Learner participation is central, where "learning by doing", learners are placed physically, often in collaboration with others, in rich contextual learning environments that represent in the present moment uncontrived experience. Students are engaged socially, intellectually, and physically, which supports the embodied nature of experiential learning. Bates (2015), found out that according to Sigmund Fraser University, experiential learning may be defined as the strategic, active engagement of students in opportunities to learn through doing, and reflection on those activities, which empowers them to apply their theoretical knowledge to practical endeavors in a multitude of settings inside and outside of the classroom.

Giac et al. (2017) in their study states that experiential learning activities are usually organized in a cycle where at the beginning students use their own experience to solve problems and at the end of the day, students can use them. Knowledge and experience have been learned in order to solve the real issues of life in a society. Kolb's experiential learning model suggests four stages in this

process: The four stages include: 1) Concrete Experience 2) Reflective Observation 3) Abstract Conceptualization and 4) Active Experimentation.

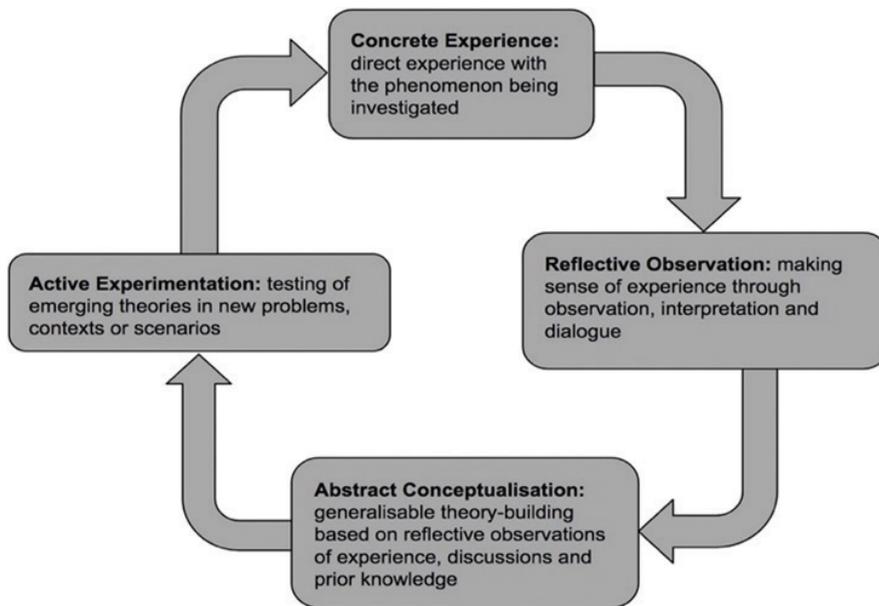

Figure 1 David Kolb's Model Experiential Learning Cycle

Source : Kolb, 1964

According to the Association for Experiential Education (2014), experiential learning has the following elements; Firstly experiences; The experiences are carefully chosen for their learning potential. Secondly, reflection; reflection on learning during and after one's experiences is an integral component of the learning process. This reflection leads to analysis, critical thinking, and synthesis. Thirdly Abstract conceptualization: Throughout the experiential learning process, the learner is actively engaged in posing questions, investigating, experimenting, being curious, solving problems, assuming responsibility. Lastly application: Learners are engaged intellectually, emotionally, socially and physically, which produces that learning task is authentic. Experiential learning is based on the premise that having experiences is best way to learn. Incorporating experiential learning into classes can ensure students' success by equipping them with the necessary knowledge to complete the task.

CONCEPTUAL FRAMEWORK

The study consisted of two variables: independent and dependent variables. The independent variable was experiential learning approach and dependent variables were science learning achievement and students' learning satisfaction. With the approach used, students' learning achievement and their reaction towards experiential learning

were expected to improve. The framework is illustrated below; classification of animals' concept was taught using experiential learning approach. A posttest and semi-structure interview were conducted after the intervention to gather quantitative and qualitative data respectively to compare science learning achievement before and after using experiential learning approach.

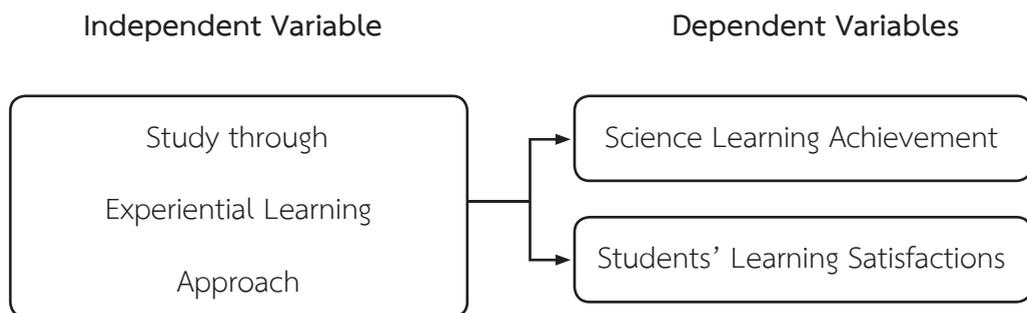

Figure 2 Independent and Dependent Variables

RESEARCH METHODOLOGY

A mixed-methods approach was adopted in this study, which integrates both quantitative and qualitative research techniques. Prior to using experiential learning approach, a pretest was administered, followed by a four-week instructional phase in which

1. Population and sample

To form a sample group for the study, a clustered random sampling

method was employed by the researcher, involving 40 students aged 11 to 14 from a Primary school. The selected sample group exhibited a mix of abilities and gender. In alignment with the principle outlined by Hossan (2023), the concept of clustered random sampling was implemented. The researcher specifically chose one section, consisting of 40 students from three available sections in the sixth grade.

This method involved dividing the population into clusters, randomly selecting certain clusters and subsequently including all individuals within the chosen clusters in the study.

2. Research Instruments

2.1 Lesson Plan

The researcher designed four lessons in all of 90 minutes each. One lesson plan covered 2 sessions, and 1 session was a period of 45 minutes. These lessons were designed to teach four topics from prescribed science curriculum textbook for grade 6 Bhutanese students which were relevant to experiential learning approach. These lessons were taught twice a week. To form a sample group for the study, a clustered random sampling method was employed by the researcher, involving 40 students aged 11 to 14 from a primary school a period of four weeks. The main focus of the lessons was to implement an experiential learning approach on science learning achievement which guided the research participants towards science learning.

2.2 Pretest and Posttest

To ascertain the effectiveness of the experiential learning approach of the research participants, the researcher

conducted a learning achievement test consisting of 5 marks of multiple-choice questions, 5 marks of true or false questions, 5 marks of fill in the blank's questions and 5 marks of short answer questions with a total of 20 marks. The researcher conducted the test before and after the intervention to analyze the learning achievement of research participants. The pretest and the posttest included the same test questions in order to ensure consistency with the evaluation.

2.3 Semi-Structured Interview

A semi-structured interview is qualitative research that prefers data collection method where researcher's goal is to better understand the participant's unique perspective rather than a generalized understanding of a phenomenon. A semi-structure interview guide often includes main open-ended questions with follow-up probe questions for the interviewer to refer to throughout the interview (Adeoye-Olatunde & Olenik, 2021). All the 40 participants were interviewed face to face to receive genuine responses towards the use of experiential learning approach in learning science. The interview consisted of 5 questions that the researcher has framed, focusing

specifically to gather insights into various aspects of student's experiences with experiential learning approach in learning science. The responses of each of them were recorded and later the researcher transcribed. Therefore, by using identical sets of questions, the researcher was able to conduct standardized analyses and facilitate the easier development of themes.

3. Validity and Reliability

3.1 Validity

Content validity was ensured through expert reviews, with all instrument's ratings above the acceptable threshold ($IOC > 0.67$). In this study all the instruments (lesson plans, learning achievement test and semi-structured interview form) were validated by three experts and had rated +1 which was above 0.67, it showed that the items were appropriate for the study as cited by Majid (2018).

3.2 Reliability

The reliability of achievement test was verified through a pilot test with 30 students from grade 7 yielding a Kuder-Richardson coefficient of 0.70, indicating reliable test items. The Kuder-Richardson (KR-20) formula was

used to determine the learning achievement test's reliability coefficient. The KR-20 coefficient for the instruments must be equal to or greater than 0.70 to be considered reliable. From the pilot test conducted in grade 7, the coefficient obtained was 0.70 which indicated that test items were reliable as aligned by Middleton (2019).

4. Ethical Consideration

For ethical consideration, the researcher obtained consents from relevant authorities including the research and development institute of Rangsit University and the Ministry of Education and Skills Development (MoESD), Bhutan. The confidentiality and anonymity of the participants' views and opinions maintained.

RESEARCH RESULTS

Analysis of achievement test scores

A comparative statistical analysis using paired sample t-test showed a mean difference of 10.18 between pretest and posttest scores. The result of the analysis indicated that the mean score of the posttest was higher than the mean score of the pretest as displayed in table below:

Table 1 Paired T-test Analysis

Group	Mean	S.D.	Mean difference	t	P- Value
N=40	Pretest	7.18	3.44	29.67	.01
	Posttest	17.36	2.59		

According to Table 1, the pretest and posttest mean scores were 7.18 and 17.36, respectively. The data clearly showed that the mean score of the posttest was higher than the pretest score for the group being analyzed, with a mean difference of 10.18. This implies that implementing an experiential learning approach proved more effective as is evident from the higher posttest mean score in comparison to the pretest score. The significance value (p) was .01, which also indicated that there was a significant improvement in scores. The study discovered that using experiential learning approach in learning science had a substantial positive impact on students' science learning abilities after assessing scores.

The maximum and the minimum scores in pretest were 15 and 1 respectively, whereas the maximum and minimum scores in the posttest were 20 and 11 respectively. Overall, the results indicated that after using experiential learning

approach, the grade 6 Bhutanese students significantly improved their learning achievement in science.

Semi-structured interview

The second objective of the study was to determine students' learning satisfaction of grade 6 students after using experiential learning. After the instructional sessions had concluded, the researcher conducted interviews with the sample group of students to further find out their satisfaction. A thematic analysis of the data obtained from semi-structure interviews led to the identification of four main themes: 1) Joy in learning, 2) Improved class participation and interaction, 3) Unity and cooperation and 4) Performance improvement. A vast majority of students expressed favorable feedback regarding the use of experiential learning approach in science learning.

1. Joy in Learning: Experiential learning promoted enjoyment in learning as students learned through hands on experience. Most of the learners expressed

their joy in carrying out the activities using an experiential learning approach. *“We enjoyed the class as we did fun activities like drawing fish, listening to birds sound through meditation activity and discovering animals in the locality by exploring the environment as well as doing quiz activity.”* (Group 1)

2. Improved class participation and interaction: The children talked about how participating in experiential learning activities gave them the opportunity to participate and interact with each other to promote collaboration as they worked in groups. *“We enjoyed the quiz the most while participating in classroom activities.”* (Group 4) They were able to discuss the ideas in groups to collaborate on topics they were presented to discuss. Students were motivated to take part in activities associated with outdoor activities since they get a chance to explore their ideas.

3. Unity and cooperation: Unity and cooperation creates a supportive atmosphere. Students feel valued, leading to a positive learning environment where they were more willing to participate. Students worked as a team to discuss questions and present their findings. They

worked together to complete the topic. *“To make a journey exciting and fun, we must work together, show respect for one another, and assist one another. Working as a team will now be my pastime.”* (Student 6, Student 13, Student 30). Furthermore, the field visits allowed Students to see the advantage of teamwork.

4. Performance Improvement: The majority of children who took part in the interview claimed that their performance had improved as a result of the experiential learning. Students felt that participating in a range of activities in a science class would improve their performance. *“The use of experiential learning helped me become better in science subject as this type of learning have improved the way of my studying and performance in test.”* (Student 1, from Group 1) Before the scores of the students were found to be low but after the intervention of experiential learning approach they found that their academic scores improved drastically.

Discussion

The findings of the first objective found that experiential learning approach could help enhance science learning achievement of grade 6 Bhutanese

students. With a sample of 40 children, a pretest and posttest were conducted before and after using the experiential learning approach to compare the learning achievement of grade 6 students. This was demonstrated by the learning achievement test results which showed a mean difference between the pretest and posttest scores of the sample group of 10.18. Before the score for pretest were found to be 7.18, after using experiential learning approach the posttest score was found to be 17.36 with increased improvement score of 10.18 as a mean difference in which the study clearly highlighted the positive impact of use of experiential learning approach towards science learning achievement of grade 6 students.

This outcome aligns with Ali (2019) study; by actively participating in activities that directly relate to the subject matter, they can internalize concepts and apply them in practical situations. This approach emphasizes the importance of reflection and feedback to enhance the learning experiences. This conclusion is further reinforced by Alicia (2021) investigation, which found that experiential learning approach provides an avenue for students

to explore their curiosity, make mistakes and learn from those mistakes in a low-risk environment. Through practicing experience students learn more quickly. When students experience more as a student, it can help them become more mature. The experiences in the learning process create a sense of relevance. Through real-world experiences, individuals can hone these skills in authentic contexts, preparing them for success in academic, professional, and personal pursuits.

The study's second major finding revealed that students exhibited positive learning satisfaction when experiential learning approaches were incorporated into science learning. The second objective was addressed in the structured interview with individual students. Thematic analysis was used to assess the data, and it became clear that students had a positive learning satisfaction towards experiential learning approach in science. The teaching learning session was enjoyable for the students because the classroom environment encouraged lively conversations and group interactions. The students described their learning experiences in experiential lessons throughout the interview.

Most students mentioned that

they had a chance to experiment and explore the knowledge they had learned from the lessons. As a result, a platform was developed where students could learn through art, campus tour, listening to sound through mindful meditations and quizzes, all of which improved their academic performance in science.

The results also demonstrated that the experiential learning approach improved students' understanding of science. Their knowledge of the subject matter and abilities to comprehend was enhanced by the experiential learning approach. Additionally, it demonstrated to them that learning can be enjoyable. Students also talked about how experiential learning made learning simple, which encouraged them to learn and be completely involved. Furthermore, students were more satisfied than those who sat in traditional lecture-based settings.

The findings were supported by the related research done by (Clope, 2023), in order to learn, one must first acquire abstract concepts that one may subsequently apply flexibly in a variety of contexts. In light of this, experience is transformed into knowledge. As such, it's experience that helps us to gather

information, build our knowledge and develop new skills. And this can only happen when we're playing an active and engaged role in learning process. As per Wangdi (2015) it was found that majority of students are unable to understand core concepts and apply knowledge to real life situation across the grades and subjects. The ability to independently drive one's own learning, coupled with the appreciation of the value of lifelong learning.

Conclusion

The study highlighted the importance of incorporating experiential learning approach in science instruction to improve their student's learning achievement. The result of comparison of science learning achievement between before and after using experiential learning approach showed a significant improvement in students' performance, with mean scores increasing from 7.18 in the pretest to 17.36 in the posttest. This improvement, confirmed by a statistically significant paired sample t-test ($p < .01$), demonstrated that the experiential learning approach was effective in improving students' learning achievement on science learning. The result of the study on learning satisfaction towards using experiential

learning approach showed that students had a very positive learning satisfaction towards experiential learning in learning science. Positive outcomes included motivation, curiosity, enjoyment, enjoyable interactions, greater classroom involvement, and academic accomplishment. Based on the findings of the interviews, every student said they found the lessons interesting and enjoyable. *“When science is taught in an engaging way, we are more inclined to learn it. Because it felt like a fun learning experience rather than a conventional one, we found it easy to understand”*.

Thus, the application of experiential learning generated positive students’ learning satisfaction in learning science.

Limitations

This study’s generalizability was limited due to its small sample of grade 6 students (40 participants). The study focused only on one section lacking controlled group to compare student performance results with other sections. Requires more time to cover up the lessons using the experiential learning approach which takes more time to conduct and cover up chapter while teaching.

REFERENCES

- Adeoye-Olatunde, O. A., & Olenik, N. L. (2021). Research and scholarly methods: Semi-structured interviews. *Journal of the American College of Clinical Pharmacy*, 4(10), 1358–1367.
- Alicia (2021). *11 Benefits of Experiential Learning*. Retrieved from <https://globalsummersacademy.com/2021/07/11-benefits-of-experiential-learning/> [2023, 26 Jul.]
- Bates, A. (2015, April 5). *3.6 Experiential Learning: Learning by doing (2) – Teaching in a Digital Age*. Retrieved from <https://opentextbc.ca/teachinginadigitalage/chapter/4-4-models-for-teaching-by> [2023, 26 Jul.]
- Bhutan education blueprint Rethinking Education. (2014). Retrieved from <http://www.education.gov.bt/wp-content/downloads/publications/publication/Bhutan-Education-Blueprint-2014-2024.pdf> [2023, 21 Jul.]
- Carruthers, T. (2017). *What is science? Curious*; Nova. Retrieved from <https://www.science.org.au/curious/people-medicine/what-science> [2023, 21 Jul.]

- Childs, A., Tenzin, W., Johnson, D., & Ramachandran, K. (2012). Science Education in *Bhutan: Issues and challenges*. **International Journal of Science Education**, **34**(3), 375–400.
- Cloke, H. (2023, September 28). **John Dewey’s Learning Theory: How We Learn Through Experience**. Retrieved from <https://www.growthengineering.co.uk/johndewey/> [2023, 1 Sep.]
- Dorji, K., Jatsho, S., & Choden, P. (2022). Issues of Bhutanese Science Curriculum: A View from the Exploratory Study. **RABSEL**, **22**(2), 1-21.
- Giac, C. C., Gai, T. T., & Hoi, P. T. T. (2017). Organizing the Experiential Learning Activities in Teaching Science for General Education in Vietnam. **World Journal of Chemical Education**, **5**(5), 180–184.
- Majid, U. (2018). Research Fundamentals: Study Design, Population, and Sample Size. **Undergraduate Research in Natural and Clinical Science and Technology (URNCSST) Journal**, **2**(1), 1–7.
- Middleton, F. (2019, July 3). **Reliability vs Validity in Research**. Retrieved from <https://www.scribbr.com/methodology/reliability-vs-validity/> [2023, 11 Sep.]
- Morris, T. H. (2020). Experiential Learning – a Systematic Review and Revision of Kolb’s Model. **Interactive Learning Environments**, **28**(8), 1064–1077.
- New Normal Curriculum Instructional Guides – Royal Education Council**. (n.d.). Retrieved from <https://rec.gov.bt/new-normal-curriculum-instructional-guides/> [2023, 16 May.]
- Royal Education Council. (n.d.). **New Normal Curriculum Instructional Guides**. Retrieved from <https://rec.gov.bt/new-normal-curriculum-instructional-guides/> [2023, 31 May.]
- Nidup, Y., Zangmo, S., Rinzin, Y., Yuden, S., Subba, H. R., & Rai, J. (2021). The Perception of Class X Students of Phuentsholing Higher Secondary School toward Chemistry. **Anatolian Journal of Education**, **6**(1), 51–66.
- Tenzin, W., & Maxwell, T. (2008). **Primary Science education in Bhutan** Retrieved From http://www.Researchgate.net/publication/29273977_Primary_science_education_in_Bhutan [2023, 31 May.]

- Tenzin, W. (2023). **The Journey of Bhutanese School Curriculum: Evolution towards Competency-Based**. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/372344920_THE_JOURNEY_OF_BHUTANESE_SCHOOL_CURRICULUM_Evolution_towards_Competency-Based_Education_Wangpo_Tenzin_Curriculum_Specialist_and_Dean_DCPD_M [2023, 31 Jan.]
- Wangdi, N., & Utha, K. (2020). Teachers' Difficulty in Teaching Classes VII and VIII Sciences in Bhutanese Schools: A Case Study in Gasa, Punakha and Wangdue Phodrang Districts. **Asian Journal of Education and Social Studies**, 10(1), 46–53.
-

THE USE OF BAR MODEL METHOD TO DEVELOP ADDITION AND SUBTRACTION WORD PROBLEM ACHIEVEMENT OF GRADE 4 BHUTANESE STUDENTS

Tshering Dolkar^{1*} and Nipaporn Sakulwongs²

Master of Education in Curriculum and Instruction, Suryadhep Teachers College
Rangsit University, Thailand

*E-mail: tsedolkar@education.gov.bt

Received: 21-08-2024

Revised: 29-10-2024

Accepted: 29-10-2024

ABSTRACT

The study aimed to compare students' achievement before and after studying through the use of the Bar model method in enhancing grade 4 students' achievement in solving addition and subtraction word problems and their overall satisfaction with the method. The sample group was 30 students of mixed abilities and genders from a school in Samdrup Jongkhar, Bhutan and the research employed a clustered random sampling method. The instruments included structured lesson plans, pretest and posttest assessments, and semi-structured interviews. Quantitative analysis revealed a significant improvement of students' achievements, with mean scores increasing from 12.13 (SD = 4.16) to 18.53 (SD = 3.09), a mean gain of 6.40, confirmed as statistically significant by a paired-sample t-test ($p < .01$). Qualitative data from the interview provided insights on students' experiences, showing a positive reception towards the Bar model method. The students appreciated its role in enhancing collaborative learning and expressed a desire to continue using the method in future mathematics lessons. The findings indicated that the Bar Model method not only significantly improved students' problem-solving achievements but also boosted engagement and satisfaction in mathematics learning. This results provided further evidence of an overall improvement in students' achievements in word problems related to addition and subtraction after the use of Bar Model method.

Keywords: Bar Model Method, Addition and Subtraction Word Problem Solving, Grade 4 Students

INTRODUCTION

Mathematics is a key component of education globally, including in Bhutan, where it is compulsory throughout primary schooling. Despite its significance, many Bhutanese students struggle with mathematics, particularly word problems, which are essential for applying mathematical concepts in real-world contexts but present challenges due to their complex language and abstract reasoning (Dorji & Tshering, 2020). The PISA-D national report highlights this issue, showing a significant gap in students' performance on complex tasks (Bhutan Council for School Examinations and Assessment, 2019). Mastery of foundational skills, such as addition and subtraction is critical for advancing in mathematics, yet, many students struggle to apply these skills in practical situations (Boaler, 2016).

The Bar Model method, a visual representation technique from Singapore Mathematics, has shown potential in enhancing students' understanding and problem-solving abilities (Kho, 2019). This method uses rectangular bars to visualize mathematical relationships, simplifying complex problems and fostering deeper conceptual understanding. Research

suggests that visual tools can enhance student engagement and comprehension, making mathematical concepts more accessible. However, research on the Bar model method in Bhutan is limited. This study addresses this gap by examining its impact on Grade 4 students' ability to solve addition and subtraction word problems, a critical stage where foundational skills are consolidated, and more complex strategies are introduced. The Bar model method aligns with Bhutan's holistic learning philosophy by incorporating familiar scenarios from daily life, making instruction more relevant and effective (Ginsburg et al., 2008).

This research was motivated by the recurring challenges that Bhutanese students face in solving word problems. Classroom observations have consistently shown that many students struggle to connect mathematical concepts with real-life contexts, resulting in low achievement in problem-solving tasks. These challenges highlight the need for instructional methods that strengthen students' conceptual understanding and practical application of mathematics. This study aims to contribute to the body of

knowledge on effective teaching strategies in Bhutanese mathematics education and to provide practical approaches for improving student learning outcomes.

RESEARCH OBJECTIVES

1. To compare grade 4 Bhutanese students' achievements before and after studying through the use of the Bar Model method for addition and subtraction word problem achievement.

2. To examine Grade 4 Bhutanese students' learning satisfaction with the use of the Bar Model method in solving addition and subtraction word problems.

LITERATURE REVIEW

1. Evolution of the Mathematics Curriculum in Bhutan

The mathematics curriculum in Bhutan has evolved significantly, shaped by the Royal Education Council's (REC) efforts to blend modern pedagogical practices with Bhutanese cultural heritage. Initially influenced by India, Bhutan's curriculum relied heavily on imported textbooks and teaching methods. However, as Bhutan developed, the need for a curriculum reflecting Bhutanese values and addressing unique student challenges became evident (REC, 2019).

Reforms introduced Bhutanese cultural references and examples to make learning more relevant, promoting a holistic approach to education that focuses on physical, emotional, and intellectual development. Despite these advancements, Wangmo and Tenzin (2019) note that students continue to struggle with Word Problems, which demand not only numerical skills but also language comprehension and the ability to apply mathematical concepts to real-life situations.

2. The Context of Mathematics Education in Bhutan

Mathematics education in Bhutan, like in many developing nations, faces challenges such as a shortage of trained teachers, limited resources, and a curriculum that, while culturally relevant, sometimes lags behind global standards. Bhutanese students often find mathematical concepts abstract and disconnected from their daily experiences, particularly in areas such as word problems (Wangchuk, 2017). To address these issues, recent initiatives by the Ministry of Education and Skills Development (MoESD) and the Royal Education Council (REC) aim to improve mathematics education by introducing new teaching methods and resources (REC, 2019).

3. The Bar Model Method

Originated from Singapore's mathematics curriculum, the Bar Model Method is a powerful visual tool that helps students break down complex problems into manageable parts by representing Word Problem elements as bars (Kho,

2019). In the part-whole model (Figure 1), a set (the whole) is composed of two or more subsets (the parts). In this approach, rectangular bars are utilized to denote the quantities that constitute the 'parts,' with the bars labeled and numbered to effectively represent the word problem, as shown in Figure 1

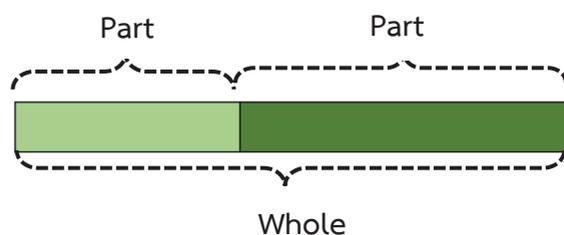

Figure 1 Part - whole model taken from Yeap (2014)

4. Empirical Evidence of Effectiveness

Research consistently supports the effectiveness of the Bar model method in improving students' mathematical problem-solving abilities. Studies across different educational contexts show that students taught using this method outperform those taught through traditional approaches (Gonzalez et al., 2020). For instance, Ng and Phang (2017) found that students using the Bar Model method made significant gains in solving complex word problems,

particularly those struggling with mathematics' abstract nature. They also added that the method's adaptability across diverse educational systems further suggests its potential effectiveness which is applicable in Bhutan as well.

5. Benefits of Using Bar Model Method

The Bar Model method is recognized for enhancing students' understanding of mathematical concepts, especially in solving addition and subtraction word problems. By visually representing mathematical relation-

ships, this method simplifies complex problems, fostering logical reasoning and critical thinking (Suh, 2015). The Bar model method assists students in visualizing problems by translating textual information into clear, recognizable diagrams, which aligns with their learning needs through both visual and practical engagement (Ng & Phang, 2017). By providing a visual framework, the Bar model method enables students to organize and interpret complex information, which is especially useful for tackling difficult mathematical problems (Garelick, 2006). Its adaptability across cultural contexts, makes it a valuable tool, although successful implementation depends on factors such as teacher training, curriculum alignment, and resources. Additionally, the visual framework aids memory retention and problem-solving organization (Choden & Chalermnirundorn, 2021).

CONCEPTUAL FRAMEWORK

The study consisted of an independent variable, the use of Bar model method for addition and subtraction word problem achievement among grade 4 Bhutanese students. The two dependent Variables were students' learning achievement and students' learning satisfaction. Learning achievement was assessed through pretest and posttest. To gain a deeper knowledge of satisfaction, the researcher incorporated a qualitative method that is semi-structured interview, allowing for a thorough study of students' satisfaction and broadening the overall study's insights on the use of the Bar Model method on the learning experience. The positive correlation between the Bar model method and these dependent variables highlighted the method's potential to enhance both academic performance and student engagement in the learning process. The framework is illustrated below:

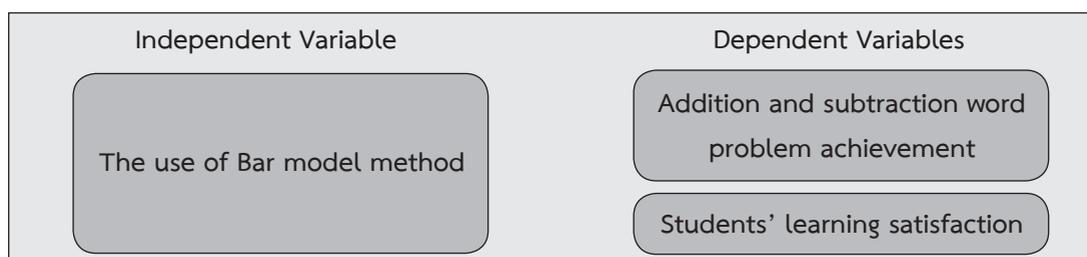

Figure 2 Independent and Dependent Variables for the study

RESEARCH METHODOLOGY

1. Research Design

This study employed a mixed-method design, integrating both qualitative and quantitative methods to investigate the learning achievement and learning

satisfaction of grade 4 Bhutanese students using the Bar Model method for solving addition and subtraction word problems. The researcher employed a mixed-method design to capitalize on the complementary strengths of both qualitative and quantitative approaches. This design was justified by its ability to provide a more comprehensive understanding of the research problem. Quantitative data, gathered through pretest and posttest, allowed for a measurable analysis of students' learning achievements, while qualitative data, obtained through semi-structured interview, offered deeper insights into students' experiences and satisfaction. This mixed method approach offers researchers the opportunity to measure data from multiple sources, providing a deeper understanding of the research questions under investigation (Tashakkori & Teddlie, 2010). By combining these methods, the researcher was able to

explore both the outcomes and subjective experiences, leading to a more robust and well-rounded interpretation of the study's findings.

2. Population and Sample

The study targeted grade 4 students from a school in Samdrup Jongkhar, Bhutan, encompassing a diverse group of students who are aged 9 to 11 years. A clustered random sampling method was used to select one section consisting of 30 students from five sections, ensuring a representative sample for the study. By maintaining careful oversight throughout the study, the researcher ensured that the sample size remained stable and sufficient for drawing valid conclusions.

By randomly selecting a cluster, such as a specific section of grade 4 students, the researcher minimized bias and ensured that each student within the selected cluster has an equal opportunity to participate. The randomness of cluster selection preserved the integrity of the sampling process, aligned with the study's goal of fair representation. Clustered random sampling was used to efficiently manage time and resources while minimizing disruptions in the school.

It allowed for the random selection of groups, such as classrooms, making it practical given logistical constraints, while still ensuring a representative sample.

3. Research Instruments

The research instruments included lesson plans, pretest and posttest, and semi-structured interview. The lesson plans, developed for four weeks of instruction, incorporated the Bar Model method and various multimedia tools like PowerPoint slides, video clips and worksheets to present the concept of Bar Model to enhance learning. The pretest and posttest, identical in content, were designed to measure learning achievement. The use of identical pretest and posttest assessments is a common practice in educational research, enabling researchers to measure changes in learning outcomes directly (Gall, Gall, & Borg, 2007). However, familiarity with the test can lead to practice effects, where participants may score higher on the posttest simply due to having seen similar questions beforehand (Bridger, 2014). To enhance the validity of the results, future research could employ alternative assessments or create varied test items that assess the same concepts, thereby minimizing the influence of prior

exposure. While semi-structured interview provided qualitative insights on students' satisfaction towards the Bar model method.

4. Validity

According to several studies, the acceptable threshold for Item-Objective Congruence (IOC) should be higher than 0.67 (Polit & Beck, 2012). Content validity was ensured through expert reviews, with all instruments receiving ratings above the acceptable threshold ($IOC > 0.67$). In this study all the instruments (lesson plans, learning achievement test, and semi-structured interview questionnaire form) were validated by three experts and had rated +1 which was above 0.67, it showed that the items were valid for the study.

5. Reliability

The reliability of the achievement test was verified through a pilot test with Grade 5 students, yielding a Kuder-Richardson (KR-20) coefficient of 0.71, indicating reliable test items. A Kuder-Richardson coefficient of 0.70 is generally considered to indicate acceptable reliability in educational assessments (Cohen, 2013). From the pilot test conducted in grade 5, the coefficient obtained was 0.71, which indicated that test items were reliable.

6. Ethical Considerations

Ethical approval was obtained from relevant authorities, including the Research and Development Institute at Rangsit University and the Ministry of Education and Skills Development in Bhutan. Informed consent was secured from parents, and the confidentiality and anonymity of all participants were rigorously maintained.

RESEARCH RESULTS

1. Analysis of achievement test scores

The quantitative results of the study demonstrated a significant improvement on grade 4 Bhutanese

students' achievement on addition and subtraction word problems following the implementation of the Bar Model method. The analysis, which involved 30 participants, yielded the following findings:

1.1 Improvement of Mean Scores

Figure 3 below displays the comparison of the mean score between the pretest and the posttest. The mean score of the participants increased from 12.13 in the pretest to 18.53 in the posttest, indicating a notable increase in 6.40 mean difference improvement. This increase suggested that the Bar model method had positive effect on the students' problem-solving achievements.

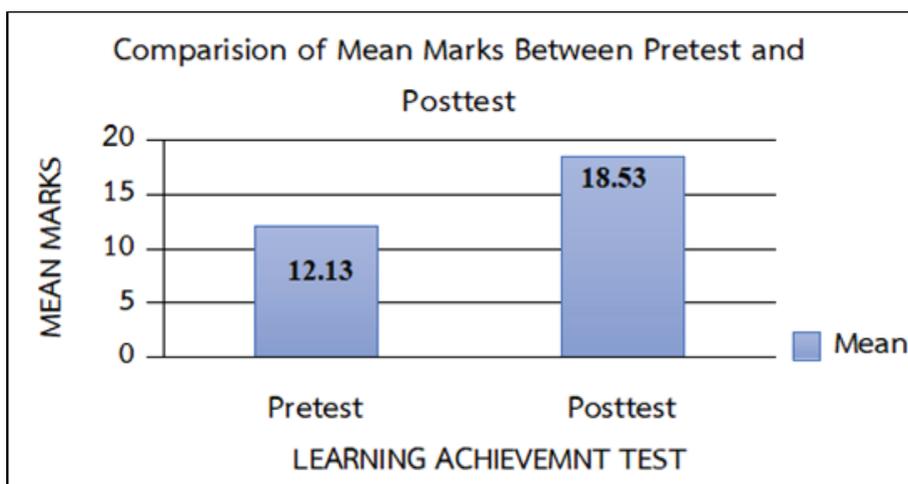

Table 1 Paired Sample T-test

		N	Mean	Std. Deviation	Mean Difference	t	Std. Error Mean	P (value)
Pair 1	Pretest	30	12.13	4.16	18.53-	-12.01	.76	.000
	Posttest	30	18.53	3.09	12.13=6.40		.57	

Figure 3 Comparison of Pretest and Posttest Mean Scores

1.2 Statistical Significance

As represented in Table 1 above, a paired sample t-test was conducted to determine the statistical significance of the observed improvement. The test revealed a statistically significant difference between the pretest and posttest scores ($t = -12.01$, $p < .01$). The significance level ($p < .01$) confirmed that the improvement in scores was not due to random variation but was likely a result of the intervention. The standard deviation of the scores decreased from 4.16 in the pretest to 3.09 in the posttest. This reduction in standard deviation indicated that students' performance became more consistent after the intervention, with less variability in their scores.

1.3 Correlation Between Pretest and Posttest Scores

A strong positive correlation

was found between the pretest and posttest scores ($r = .71$, $p < .01$). This suggested that students who initially performed well continued to improve, and those with lower initial scores also made significant progress.

1.4 Visual Representation and Data Presentation

Figures 4 and 5 in the study illustrated sample questions from the pretest and posttest, along with their corresponding answers.

These figures provided a visual representation of the students' problem-solving process before and after the intervention. The results were further detailed in Table 1 above, which presented the paired samples t-test, including the mean difference, standard deviation and standard error of the mean. The P-value was reported as .00, which is less than the

commonly accepted significance level of .05. This indicates that the improvement in test scores was statistically significant.

The quantitative analysis provided strong evidence that the Bar model method effectively enhanced the problem-solving skills of grade 4 students

in Bhutan. The significant improvement in mean scores, the reduction in score variability, and the strong positive correlation between pretest and posttest results collectively demonstrated the method's impact on students' academic achievement in solving addition and subtraction word problems.

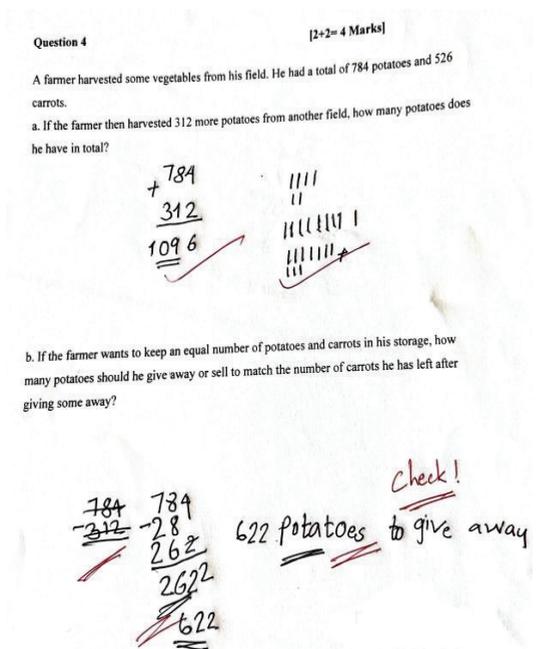

Figure 4 Pretest problem-solving sample question and its answers

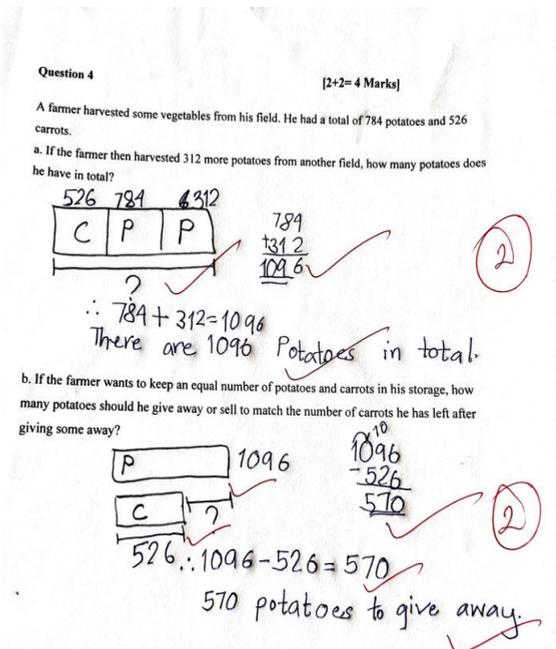

Figure 5 Posttest problem-solving sample question and its answers

2. Qualitative Analysis: Students' Learning Satisfaction

The qualitative data, derived from semi-structured interviews with 20 students, provided in-depth insights into their learning satisfaction towards the Bar Model method. Due to the time constraint

and the convenience of the research participants, 20 students randomly selected out of 30 students. The interviews in this study were conducted individually, in pairs, and in groups to accommodate the convenience and comfort of the participants. This flexible approach is

justified by the need to foster an environment where participants feel at ease, allowing for richer, more natural responses. Research shows that adapting interview formats based on participant preferences can enhance the quality of data collected, as it encourages more open and honest dialogue (Creswell, 2014). By providing different settings, the study ensured that participants were able to engage in a way that best suited their individual needs, thus improving the depth and reliability of the data collected. The analysis was organized under the following themes:

2.1 Experience gathered from the use of the Bar Model Method

Students' experiences with the Bar model method evolved over time, initially presenting challenges that later transformed into greater ease and understanding. Student 001 stated, "I found it really helpful because it made the problems easier to understand." Similarly, Student 002 reflected, "At first, it was a bit confusing, but once I got used to it, I liked using it for solving problems." These reflections indicated that, while the method required an initial adjustment period, its benefits in simplifying complex

word problems became apparent with continued use.

2.2 Preferences for Visual Learning

A preference for visual learning emerged as a consistent theme, with students appreciating the Bar Model method's ability to break down word problems into manageable parts. Student 018 remarked, "I liked that I could see the parts of the problem clearly," while Student 007 noted, "It helped me understand where to start and what steps to take." These comments underscored the method's effectiveness in providing a structured and visually guided approach to problem-solving.

2.3 Understanding and Clarity

Despite the initial confusion, students reported a clearer understanding of mathematical concepts after becoming accustomed to the Bar Model method. Student 030 mentioned, "It was confusing at the start, but then it got easier." Student 004, who initially struggled with breaking down problems into bars, emphasized the importance of guided practice, stating, "I had trouble understanding how to break down the problems into bars." Over time, the clarity and utility of the method

became more apparent as students adapted to its structured approach.

2.4 Attitude towards Collaborative Learning

The interview responses revealed varied experiences with collaborative learning. Some students enjoyed working together, with Student 008 stating, “We could help each other when someone didn’t understand.” However, there were few students who were less enthusiastic, as expressed by Student 026: “I don’t like working in a team as some friends don’t cooperate.” These differing experiences highlighted the importance of managing group dynamics to optimize the benefits of collaborative learning alongside the Bar model method.

2.5 Desire to Continue Using the Bar Model Method

Students expressed a strong desire to continue using the Bar Model method, reflecting its positive impact on their learning experiences. Student 014 articulated this sentiment, stating, “I would like to use it again because it makes mathematics word problems easier to understand and solve.” This enthusiasm suggested that the method not only enhanced their current performance but

also fostered confidence and a willingness to apply it in future mathematical challenges.

RESULTS CONCLUSION AND DISCUSSION

1. Results Conclusion

The study demonstrated that the Bar model method significantly improved grade 4 Bhutanese students’ achievement in solving addition and subtraction word problems. Quantitative analysis revealed a substantial increase in mean scores from 12.13 in the pretest to 18.53 in the posttest, indicating a 6.40 of mean difference of improvement. The paired sample t-test confirmed this improvement was statistically significant ($p < .01$). Additionally, the decrease in standard deviation from 4.16 to 3.09 suggested more consistent performance among students. This consistency, along with a strong positive correlation between pretest and posttest scores ($r = .71, p < .01$), underscored the method’s effectiveness in enhancing students’ problem-solving skills.

Qualitative analysis provided further insights into students’ learning satisfaction with the Bar model method. The majority of students expressed

positive experiences, noting that the visual and structured nature of the method made word problems more understandable and less intimidating. Students appreciated how the Bar Model Method helped them break down problems into manageable parts, leading to increased confidence and a more positive learning experience. However, initial challenges were reported, with some students requiring time to adjust to the method. Collaborative learning was also noted as beneficial, although some students faced challenges due to varying levels of cooperation among peers.

2. Discussion

2.1 Students' Learning Achievement

The findings of this study were consistent with previous research highlighting the advantages of visual learning tools in mathematics education. The significant improvement in test scores supported the effectiveness of the Bar model method, which aligned with theories such as Bruner's Theory of Instruction, emphasizing the use of visual aids to support cognitive development and aid in the retention of new information (Bruner, 1966). This result corroborated the work of Boaler (2016) and Van Garderen

(2006), who identified visual aids as crucial for enhancing students' understanding and retention of mathematical concepts.

The study's result also aligned with Mayer's Multimedia Learning Theory, suggesting that structured visual representations can reduce cognitive load and improve learning outcomes (Mayer, 2009). The paired sample t-test confirmed that the improvement in test scores was statistically significant ($p < .01$), validating the Bar Model Method's effectiveness in supporting students as they transitioned from basic arithmetic to more complex problem-solving tasks. Despite the initial confusion experienced by some students, the Bar model method proved effective as they became more familiar with it. This outcome supported Sweller, Ayres, and Kalyuga's (2011) emphasis on comprehensive instructional support when introducing new teaching methods. The improvement in problem-solving skills over time demonstrated the method's potential for long-term integration into the curriculum.

To maximize the effectiveness of the Bar model method in improving students' problem-solving skills, it is recommended to embed it into the grade

4 mathematics curriculum. This integration would allow students to better manage complex problems by breaking them into simpler, more comprehensible parts. Additionally, targeted professional development for teachers is essential, focusing on both the theory and practical application of the method, along with strategies to address potential challenges. Gradual implementation alongside traditional techniques is also suggested to ease student adaptation, minimizing confusion and anxiety while fostering greater proficiency over time.

2.2 Students' Learning Satisfaction

Students' qualitative feedback regarding their satisfaction with the Bar model method provided valuable insights into its practical application and acceptance in the classroom. Most students reported a positive experience, expressing that the visual and structured nature of the Bar model made word problems more approachable and less intimidating. The impact of collaborative learning was notable, with many students reporting positive experiences when working with peers. However, the mixed feedback regarding teamwork highlighted the need

for careful management of group dynamics to ensure effective collaborative learning (Johnson et al., 2000). Students expressed their preferences with comments like, "It helped me understand where to start and what steps to take," and "I liked drawing the bars because it made the problem look easier." These responses highlighted the method's ability to break down complex tasks into simpler steps, thus improving students' confidence in their problem-solving abilities. This aligned with the cognitive development stages of grade 4 students, who benefited significantly from visual and hands on learning aids (Mayer, 2009).

The analysis also revealed some challenges related to understanding and clarity. A few students initially struggled with the mechanics of the Bar Model method, such as correctly drawing the bars and placing the numbers. One student noted, "Sometimes I got mixed up with where to put the numbers." These difficulties, however, were largely mitigated with practice and proper instructional support. This underscored the importance of providing sufficient training and gradual implementation when introducing new teaching methodologies (Sweller, Ayres, & Kalyuga, 2011).

To improve students' learning satisfaction, promoting a collaborative learning environment alongside the Bar Model method is advised. Teamwork and peer learning can play a significant role in fostering positive learning experiences. Structured group activities and peer tutoring can create opportunities for students to assist each other in solving complex word problems, leading to greater engagement and satisfaction in the learning process.

For future research, it would be valuable to explore how the Bar Model method could be adapted to support other areas of mathematics, such as multiplication, division, and fractions. Investigating the method's applicability across various mathematical domains could provide a more comprehensive understanding of its effectiveness. Additionally, comparative studies could evaluate the Bar Model method against traditional problem-solving strategies to determine the most effective approaches for improving students' learning satisfaction and overall mathematical understanding.

The study had several limitations. The study was conducted with a single section of grade 4 students from one primary school in Bhutan, which restricts the ability to generalize the findings to all grade 4 students in Bhutan. Secondly, the data may have differed if the research had been conducted over a longer period. Lastly, the study focused solely on the Bar Model method for teaching addition and subtraction word problems, so it does not provide insights into student performance across the broader mathematics curriculum.

In conclusion, this study demonstrated that the Bar model method was an effective instructional tool for improving grade 4 students' achievement in to solving addition and subtraction word problems and enhancing their learning satisfaction. The visual and structured approach of the method, combined with its capacity to foster collaborative learning, supported its integration into the Bhutanese mathematics curriculum. The recommendations provided aim to maximize the benefits of the method and guide future research to further explore its potential in mathematics education.

REFERENCES

- Bhutan Council for School Examinations and Assessment. (2019). **PISA-D National Report for Bhutan 2018**. Thimphu: BCSEA. Retrieved from <http://www.bcsea.bt>
- Boaler, J. (2016). **Mathematical mindsets: Unleashing students' potential through creative math, inspiring messages, and innovative teaching**. Jossey-Bass.
- Bruner, J. S. (1966). **Toward a theory of instruction**. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Choden, P., & Chalermnirundorn, N. (2021). The Integration of Manipulatives and Cooperative Learning in the Learning Measurement of Grade Four Bhutanese Students. **Asia Social Issues**, 14(5), 249108
- Cohen, L. (2013). **Research methods in education** (7th ed.). Routledge.
- Creswell, J. W. (2014). **Research design: Qualitative, quantitative, and mixed method approaches** (4th ed.). SAGE Publications.
- Dorji, T., & Tshering, K. (2020). Challenges in Mathematics Education in Bhutan: A study of secondary school students' performance on word problems. **Bhutan Journal of Education**, 7(1), 45-56.
- Garelick, B. (2006). Miracle Math: A successful program from Singapore tests the limit of school reform in the suburbs. **Education Next** 4, 6(4), 40-45.
- Ginsburg, H. P., Lee, J. S., & Boyd, J. S. (2008). Mathematics Education for Young Children: What it is and how to promote it. **Social Policy Report**, 22(1), 3-22.
- Gonzalez, R. A., Krawec, J. L., & Ouyang, F. (2020). The Effectiveness of the Bar Modeling Method: A systematic review and meta-analysis. **Educational Psychology Review**, 32(1), 183-210.
- Johnson, D. W., Johnson, R. T., & Stanne, M. B. (2000). **Cooperative learning methods: A meta-analysis**. Cooperative Learning Center at the University of Minnesota.
- Kho, T. H. (2019). **Unpacking the singapore bar model method: A tool for teaching mathematics problem solving**. Routledge.
- Mayer, R. E. (2009). **Multimedia learning (2nd ed.)**. Cambridge University Press.

- Ng, S. F., & Phang, F. A. (2017). A comparison of two problem-solving models: The effects on students' problem-solving performance and conceptual understanding. **Eurasia Journal of Mathematics, Science and Technology Education**,**13**(8), 4817-4835.
- Polit, D. F., & Beck, C. T. (2012). **Nursing research: Generating and assessing evidence for nursing practice** (9th ed.). Lippincott Williams & Wilkins.
- Royal Education Council. (2019). **National Education Policy**. Thimphu, Bhutan. Retrieved from <http://www.education.gov.bt/wp-content/uploads/2021/09/National-Education-Policy.pdf>
- Suh, J. M. (2015). Developing mathematical modeling ability: The role of visual representation. **The Journal of Mathematical Behavior**, **39**, 132-147.
- Sweller, J., Ayres, P., & Kalyuga, S. (2011). **Cognitive load theory**. Springer.
- Tashakkori, A., & Teddlie, C. (Eds.). (2010). **Handbook of mixed methods in social and behavioral research**. Sage Publications.
- Van, G. D. (2006). Spatial visualization, visual imagery, and mathematical problem solving of students with varying abilities. **Journal of Learning Disabilities**, **39**(6), 496-506.
- Wangchuk, K. (2017). Mathematics Teaching and Learning at the Primary Level in Bhutan: A Qualitative Study. **International Journal of Education in Mathematics, Science and Technology**, **5**(3), 183-197.
- Wangmo, K., & Tenzin, P. (2019). Assessment of Mathematics Education in Bhutan. **Journal of Educational and Social Research**, **9**(4), 77-86.
- Yeap, B. H. (2014). **Bar Modelling—a problem-solving tool**. In **From research to practice: An effective Singapore math strategy**. Singapore: Marshall Cavendish Education.
-

ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของลูกค้าในสนามบินประเทศไทย

FACTORS AFFECTING CUSTOMER SATISFACTION IN AIRPORTS OF THAILAND

ณัฐกรานต์ ไชยหาวงศ์* กริช วงศ์เจริญ และ ปิยะวรรณ ดอนวิชัย
กองวิชาวิทยาการการบิน สถาบันการบินพลเรือน กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Nattakarn Chaihawong* Krit Wongchareem and Piyawan Donwichai
Aviation Science Management Division, Civil Aviation Training Center, Bangkok, Thailand

*E-mail: nattakarn@catc.or.th

Received: 05-09-2024

Revised: 14-11-2024

Accepted: 20-11-2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์หลักสามประการ ได้แก่ 1) ระบุและวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารในสนามบินประเทศไทย โดยเน้นปัจจัยคุณภาพการให้บริการ ความสะอาดสบาย มาตรการความปลอดภัย และการใช้เทคโนโลยี 2) วัดระดับความพึงพอใจในมิติต่าง ๆ ของการให้บริการสนามบิน และ 3) เสนอแนวทางการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพบริการสนามบินให้ตรงกับความต้องการของลูกค้า โดยการศึกษาดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้โดยสารที่ประกอบด้วยนักท่องเที่ยวต่างชาติ นักธุรกิจ และผู้โดยสารภายในประเทศ จากทั้งสนามบินหลักและสนามบินภูมิภาค ผลการวิจัยพบว่าคุณภาพการบริการและความสะอาดสบายเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความพึงพอใจ โดยมีค่าสหสัมพันธ์ในระดับสูง ($R^2 = 0.65$ และ 0.62 ตามลำดับ $p < 0.05$) งานวิจัยนี้ชี้แนะแนวทางในการพัฒนาการบริการ โดยเฉพาะการนำเทคโนโลยีมาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและยกระดับมาตรการความปลอดภัย เพื่อสร้างความพึงพอใจสูงสุดให้แก่ผู้โดยสารและสนับสนุนการเพิ่มศักยภาพการให้บริการสนามบินในระดับสากล

คำสำคัญ: ความพึงพอใจของลูกค้า การให้บริการ ความสะอาดสบาย ความปลอดภัย เทคโนโลยีในสนามบิน

ABSTRACT

This study has three objectives: 1) to identify and analyze the factors influencing passenger satisfaction toward airports in Thailand, focusing on service quality, comfort,

safety measures, and technology use; 2) to measure satisfaction across different dimensions of airport service; and 3) to propose recommendations for enhancing and developing airport service quality to meet customer expectations. Data was collected from diverse passenger groups, including international tourists, business travelers, and domestic passengers, at both major and regional airports. The findings indicate that service quality and comfort are significant factors affecting passenger satisfaction, with high correlation values ($R^2 = 0.65$ and 0.62 , respectively, $p < 0.05$). This study suggests that service improvements, particularly those involving technology to increase efficiency and safety, could further enhance passenger satisfaction and support Thailand's airport services in achieving international competitiveness.

Keywords: Passenger Satisfaction, Service Quality, Comfort, Safety, Airport Technology

บทนำ

การศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารในสนามบินประเทศไทย เป็นหัวข้อที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในเชิงวิชาการ เนื่องจากสนามบินถือเป็นโครงสร้างพื้นฐานที่มีบทบาทสำคัญในระบบการขนส่งทางอากาศทั้งในระดับภูมิภาคและระดับโลก (Castro et al., 2018) สำหรับประเทศไทย สนามบินไม่ได้ทำหน้าที่เป็นเพียงจุดเริ่มต้นและสิ้นสุดของการเดินทาง แต่ยังเป็นประตูสำคัญที่เชื่อมโยงเศรษฐกิจผ่านการท่องเที่ยว การค้า และการลงทุนที่ส่งผลให้เกิดรายได้มหาศาลต่อประเทศ (Pongsiri, 2020) ด้วยเหตุนี้ การสร้างความพึงพอใจให้กับผู้โดยสารจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ผู้บริหารสนามบินไม่อาจมองข้ามได้ (Smith, 2019)

งานวิจัยในอดีตโดย Alencar และ Neto (2021) ชี้ให้เห็นว่าการปรับปรุงประสบการณ์ของผู้โดยสารในสนามบินมีความสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างความพึงพอใจ โดยการวัดคุณภาพการให้บริการเป็นปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อการรับรู้และ

ประสบการณ์ของผู้โดยสาร ปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของลูกค้ามีความหลากหลายและซับซ้อน เช่น คุณภาพการบริการ ความสะอาดสบาย มาตรการความปลอดภัย และการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงาน (Han et al., 2019) ปัจจัยเหล่านี้ส่งผลโดยตรงต่อการประเมินความพึงพอใจของผู้โดยสารและมีอิทธิพลต่อความเต็มใจในการกลับมาใช้บริการซ้ำ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของลูกค้าในสนามบินประเทศไทย โดยผลการศึกษาที่ได้จะไม่เพียงช่วยให้ผู้บริหารสามารถพัฒนาคุณภาพการให้บริการให้ตรงกับความต้องการของลูกค้าเท่านั้น แต่ยังช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นในบริการจากผู้โดยสารทั้งในประเทศและต่างประเทศ ส่งผลให้เกิดการพัฒนาอุตสาหกรรมการบินและสนับสนุนเศรษฐกิจของประเทศ (Thawornwong & Wongsurawat, 2022)

กรอบแนวคิดการวิจัยนี้ใช้ทฤษฎีคุณภาพการบริการ (Service Quality Theory) ของ Parasuraman et al. (1988) ซึ่งพัฒนาโมเดล SERVQUAL ในการประเมินคุณภาพการบริการ โดยใช้มิติ 5 ประการ ได้แก่ ความน่าเชื่อถือ ความมั่นใจ การตอบสนอง ความเอาใจใส่ และสิ่งที่ป็นรูปธรรม ปัจจัยเหล่านี้ถูกนำมาใช้ในการวิเคราะห์และประเมินคุณภาพการบริการของสนามบินเพื่อทำความเข้าใจถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสาร งานวิจัยของ Fodness และ Murray (2007) สนับสนุนการใช้โมเดลนี้โดยพบว่ามิติความน่าเชื่อถือและความมั่นใจมีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อความพึงพอใจของผู้โดยสาร

ผลการวิเคราะห์จากข้อมูลเชิงสถิติ เช่น ค่าเฉลี่ยและการถดถอยเชิงพหุ ชี้ให้เห็นว่าปัจจัยด้านคุณภาพการบริการและความสะดวกสบายเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสาร โดยค่าสถิติที่ได้จากการวิเคราะห์ในงานวิจัยนี้แสดงให้เห็นความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงระหว่างปัจจัยเหล่านี้กับความพึงพอใจของผู้โดยสาร (R^2 และค่าเฉลี่ยที่มีนัยสำคัญทางสถิติ)

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อระบุและวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของลูกค้าในสนามบินประเทศไทย
2. เพื่อวัดระดับความพึงพอใจของลูกค้าในมิติต่าง ๆ ของการให้บริการในสนามบิน
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการบริการในสนามบินประเทศไทย

ทบทวนแนวคิด

ทฤษฎีคุณภาพการบริการ (Service Quality Theory) โดย Parasuraman et al. (1988) ได้พัฒนารูปแบบ SERVQUAL ซึ่งใช้ในการประเมินคุณภาพการบริการโดยวัดความแตกต่างระหว่างความคาดหวังของลูกค้ากับการรับรู้คุณภาพการบริการที่ได้รับจริง รูปแบบ SERVQUAL ประกอบด้วย 5 มิติหลักที่ครอบคลุมทุกด้านของการให้บริการ ได้แก่ ความน่าเชื่อถือ (Reliability) หมายถึงความสามารถขององค์กรในการให้บริการตามที่สัญญาไว้อย่างถูกต้องและสม่ำเสมอ ความมั่นใจ (Assurance) สะท้อนถึงระดับความมั่นใจที่ลูกค้ามีต่อความรู้ ความสามารถ และคุณภาพของพนักงาน; การตอบสนอง (Responsiveness) เน้นถึงความเต็มใจและความพร้อมของพนักงานในการให้ความช่วยเหลือและบริการแก่ลูกค้า ความเอาใจใส่ (Empathy) หมายถึงความสามารถของพนักงานในการให้บริการที่เป็นมิตรและคำนึงถึงความต้องการเฉพาะของลูกค้า และสิ่งที่ป็นรูปธรรม (Tangibles) ซึ่งเกี่ยวข้อง กับลักษณะของสิ่งที่สามารถมองเห็นหรือสัมผัสได้ เช่น สภาพแวดล้อม อุปกรณ์ และบุคลิกภาพของพนักงาน มิติเหล่านี้ทำให้ SERVQUAL เป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการวัดและประเมินคุณภาพการบริการจากมุมมองของผู้บริโภค

ในบริบทของการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของลูกค้าในสนามบินประเทศไทย โมเดล SERVQUAL สามารถนำมาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์และประเมินคุณภาพการบริการของสนามบิน เพื่อทำความเข้าใจถึง

เข้าใจปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารอย่างลึกซึ้ง หลักฐานเชิงประจักษ์ที่สนับสนุนการใช้ โมเดล SERVQUAL สามารถพบได้ในงานวิจัยของ Fodness และ Murray (2007) ซึ่งศึกษาคุณภาพการบริการในสนามบินนานาชาติ โดยพบว่ามิติต่าง ๆ ของ SERVQUAL เช่น ความน่าเชื่อถือและความมั่นใจ มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสาร โดยเฉพาะเมื่อสนามบินสามารถให้บริการได้อย่างสม่ำเสมอและน่าเชื่อถือ นอกจากนี้ งานวิจัยของ Suki (2014) ยังชี้ให้เห็นว่ามิติความน่าเชื่อถือและความเอาใจใส่เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญต่อความพึงพอใจของผู้โดยสาร

เมื่อพิจารณาถึงบริบทของประเทศไทย การประยุกต์ใช้โมเดล SERVQUAL ในการวิเคราะห์คุณภาพการบริการในสนามบินสามารถช่วยให้ผู้บริหารสนามบินเข้าใจปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น การให้บริการที่มีความน่าเชื่อถือและการเอาใจใส่ผู้โดยสารอย่างแท้จริง จะช่วยเพิ่มความพึงพอใจและสร้างความภักดีต่อสนามบิน งานวิจัยต่าง ๆ ได้แสดงให้เห็นว่าความน่าเชื่อถือและความเอาใจใส่เป็น ปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารในบริบทของสนามบิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศไทย ซึ่งปัจจัยเหล่านี้มีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างประสบการณ์ที่ดีและความไว้วางใจในบริการของสนามบิน

จากการวิเคราะห์ดังกล่าว การประยุกต์ใช้โมเดล SERVQUAL ถือเป็นกรอบแนวคิดที่มีประสิทธิภาพในการประเมินและพัฒนาคุณภาพ

การบริการในสนามบินประเทศไทย โดยสามารถนำมาใช้ในการ ปรับปรุงการให้บริการเพื่อให้สอดคล้องกับความคาดหวังและความต้องการของผู้โดยสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ.

ทฤษฎีความพึงพอใจของลูกค้า (Customer Satisfaction Theory) โดย

Oliver (1980) กล่าวว่าความพึงพอใจของลูกค้าเกิดขึ้นจากการเปรียบเทียบระหว่างความคาดหวังที่มีต่อสินค้าหรือบริการก่อนการใช้งานกับผลลัพธ์ที่ได้รับจริง หากผลลัพธ์ตรงหรือเกินกว่าความคาดหวัง ลูกค้าจะรู้สึกพึงพอใจ แต่หากผลลัพธ์ต่ำกว่าความคาดหวัง ความไม่พึงพอใจจะเกิดขึ้น แนวคิดนี้สามารถนำมาใช้ในการวิจัยเรื่องความพึงพอใจของลูกค้าในสนามบิน โดยพิจารณาว่าผู้โดยสารมีความคาดหวังอย่างไรต่อการใช้บริการในสนามบิน และสนามบินสามารถตอบสนองความคาดหวังเหล่านั้นได้มากน้อยเพียงใด หากผู้โดยสารคาดหวังในเรื่องความสะดวกสบาย การบริการที่รวดเร็ว และสิ่งอำนวยความสะดวกที่ครบครัน และสนามบินสามารถตอบสนองความต้องการเหล่านั้นได้ ก็จะนำไปสู่ความพึงพอใจของผู้โดยสาร

งานวิจัยของ Chen (2013) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารในสนามบินนานาชาติ พบว่าความสะอาดของสถานที่ ความเป็นมืออาชีพของพนักงาน และความรวดเร็วในการให้บริการ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจอย่างมาก ซึ่งสนับสนุนทฤษฎีความพึงพอใจของลูกค้าที่กล่าวถึงการตอบสนองความคาดหวังของลูกค้าในบริบทของสนามบินในประเทศไทย งานวิจัยของ Rittichainuwat et al.

(2014) พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารในสนามบินไทย ได้แก่ ความสะอาดของสถานที่ การบริการของพนักงาน และการจัดการปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีความพึงพอใจของลูกค้า โดยชี้ให้เห็นว่าหากสนามบินสามารถจัดการปัจจัยเหล่านี้ได้ดีจะนำไปสู่ความพึงพอใจของผู้โดยสารและเพิ่มโอกาสในการกลับมาใช้บริการอีกครั้ง

ดังนั้น การประยุกต์ใช้ทฤษฎีความพึงพอใจของลูกค้าในการวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของลูกค้าในสนามบินประเทศไทย” จึงเป็นกรอบแนวคิดที่สอดคล้องและเหมาะสมสำหรับการวิเคราะห์ และพัฒนาแนวทางในการเพิ่มความพึงพอใจของผู้โดยสารที่ใช้บริการสนามบิน

ทฤษฎีการออกแบบบริการ (Service Design Theory) โดย Bitner (1992) เน้นการออกแบบสิ่งแวดล้อมทางกายภาพและการจัดการบริการเพื่อสร้างประสบการณ์ที่ดีให้กับลูกค้า โดยเฉพาะในบริบทของสนามบิน ความสะอาดสบายและความปลอดภัยถือเป็นสององค์ประกอบสำคัญที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารในด้านความสะดวกสบาย ทฤษฎีนี้เน้นที่การออกแบบพื้นที่ใช้งานในสนามบินให้เอื้อต่อการใช้บริการของผู้โดยสาร เช่น การจัดวางที่นั่งที่เพียงพอ การให้บริการอินเทอร์เน็ตฟรี การจัดทำป้ายบอกทางที่ชัดเจน และการจัดการกระบวนการเช็คอินและตรวจสัมภาระให้รวดเร็ว งานวิจัยของ Kim et al. (2014) พบว่าความสะดวกสบายในการใช้บริการภายในสนามบิน เช่น การจัดการเวลารอคอยและการเข้าถึงบริการเสริม มีผล

อย่างมีนัยสำคัญต่อความพึงพอใจของผู้โดยสาร ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการออกแบบบริการที่กล่าวถึงการสร้างประสบการณ์การใช้งานที่ราบรื่นและสะดวกสบาย

ในด้านความปลอดภัย ทฤษฎีการออกแบบบริการเน้นการจัดการด้านความปลอดภัยที่ไม่เพียงทำให้ผู้โดยสารรู้สึกปลอดภัยแต่ยังไม่กระทบต่อความสะดวกสบายของผู้โดยสาร เช่น การตรวจสอบความปลอดภัยที่มีประสิทธิภาพแต่ไม่สร้างความไม่สะดวกมากเกินไป งานวิจัยของ Tsai et al. (2011) พบว่าความปลอดภัยเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารในสนามบิน โดยผู้โดยสารต้องการกระบวนการตรวจสอบที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ขณะเดียวกันก็ต้องการรู้สึกปลอดภัยระหว่างการใช้บริการสนามบิน

ในบริบทของสนามบินในประเทศไทย การออกแบบบริการที่คำนึงถึงความสะดวกสบายและความปลอดภัยจึงเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างความพึงพอใจให้กับผู้โดยสาร การจัดทำระบบการตรวจสอบความปลอดภัยที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพควบคู่กับการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกที่เพียงพอและเข้าถึงง่ายเป็นปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารอย่างชัดเจน งานวิจัยของ Rittichainuwat et al. (2015) ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับความพึงพอใจของผู้โดยสารในสนามบินประเทศไทย ยังสนับสนุนว่าความสะดวกสบายและความปลอดภัยเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความพึงพอใจ โดยผู้โดยสารที่ได้รับประสบการณ์การใช้บริการที่ราบรื่นและมีความ

รู้สึกปลอดภัยจะมีความพึงพอใจมากกว่า

ดังนั้น การนำแนวคิดและทฤษฎีการออกแบบบริการมาใช้ในการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของลูกค้าในสนามบินประเทศไทยจึงเป็นแนวทางที่สอดคล้องและเหมาะสมในการพัฒนาการบริการที่ตรงกับความต้องการของผู้โดยสาร

จากการวิเคราะห์แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของลูกค้าในสนามบินประเทศไทย ผู้วิจัยได้ตัดสินใจเลือกใช้ ทฤษฎีคุณภาพการบริการ (Service Quality Theory) โดย Parasuraman et al. (1988) ซึ่งได้พัฒนารูปแบบ SERVQUAL สำหรับการประเมินคุณภาพการบริการ ทฤษฎี SERVQUAL นี้เน้นการวัดความแตกต่างระหว่างความคาดหวังของลูกค้ากับการรับรู้คุณภาพการบริการที่ได้รับจริง โดยใช้ 5 มิติหลัก ได้แก่ ความน่าเชื่อถือ (Reliability) ความมั่นใจ (Assurance) การตอบสนอง (Responsiveness) ความเอาใจใส่ (Empathy) และสิ่งที่เป็นรูปธรรม (Tangibles) ซึ่งมีมิติเหล่านี้ครอบคลุมทุกด้านของการให้บริการและมีความสอดคล้องกับบริบทของการให้บริการในสนามบิน การเลือกใช้ทฤษฎีนี้เป็นกรอบในการวิจัยครั้งนี้มีความเหมาะสมเนื่องจากคุณภาพการบริการในสนามบินเป็นปัจจัย

สำคัญที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสาร

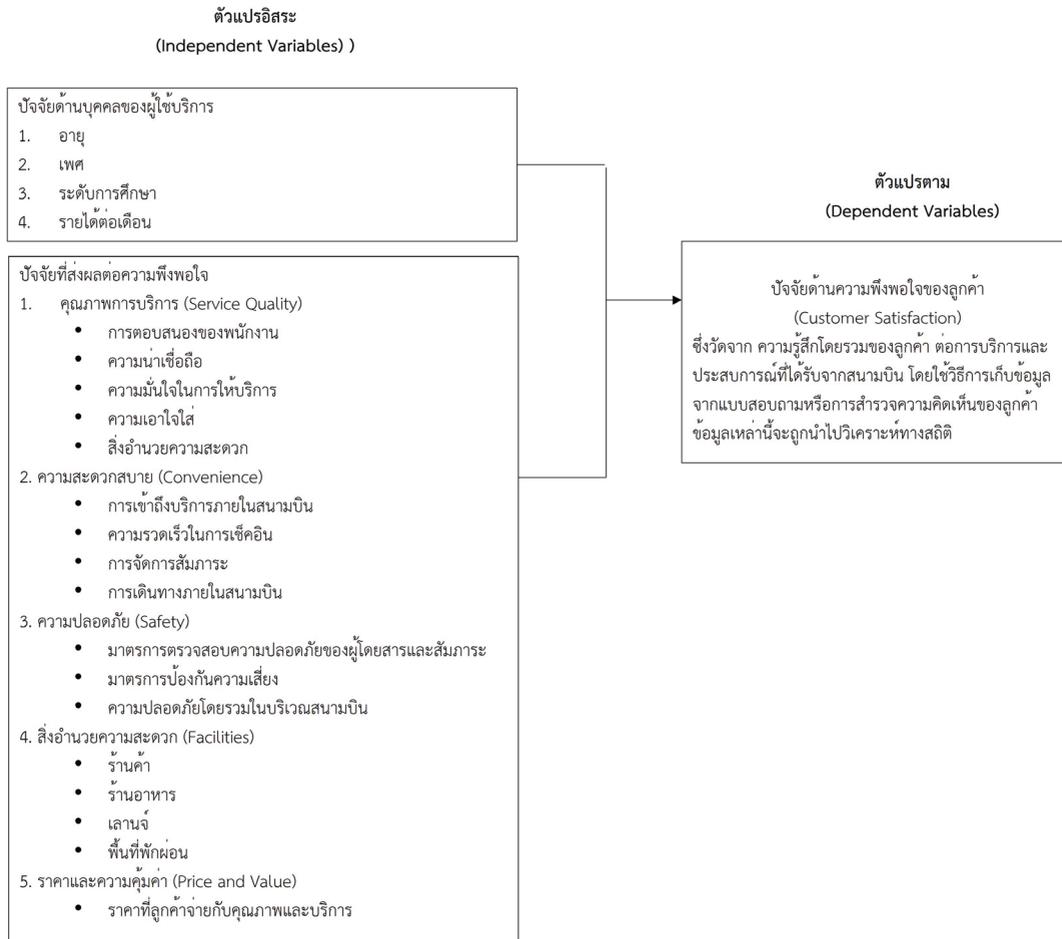
งานวิจัยของ Fodness และ Murray (2007) และ Suki (2014) สนับสนุนว่ามีมิติต่าง ๆ ของ SERVQUAL เช่น ความน่าเชื่อถือและความเอาใจใส่ มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะในบริบทของสนามบินที่มีผู้โดยสารจำนวนมาก การให้บริการที่มีคุณภาพสูงจะช่วยเพิ่มความพึงพอใจและสร้างความภักดีต่อสนามบินได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้น การประยุกต์ใช้โมเดล SERVQUAL ในการวิเคราะห์คุณภาพการบริการในสนามบินประเทศไทยจะช่วยให้ผู้วิจัยสามารถเข้าใจปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น และนำไปสู่การพัฒนาการบริการที่ตรงกับความต้องการและความคาดหวังของผู้โดยสารอย่างมีประสิทธิภาพ

สมมติฐาน

1. คุณภาพการบริการ ความสะอาด สบาย และความปลอดภัยในสนามบินประเทศไทย มีผลต่อระดับความพึงพอใจของผู้โดยสาร
2. ความพึงพอใจของผู้โดยสารในสนามบินประเทศไทยแตกต่างกันตามกลุ่มประชากร เช่น นักท่องเที่ยวต่างชาติและผู้โดยสารภายในประเทศ

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของงานวิจัย

จากการศึกษากรอบแนวคิดของการวิจัยที่ปรับปรุงแล้ว โดยผู้วิจัยได้ทำตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้การนำเสนอข้อมูลมีความชัดเจนและครบถ้วน การวิจัยนี้มุ่งเน้นไปที่การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารในสนามบินประเทศไทย โดยใช้ตัวแปรอิสระสองกลุ่มหลัก ได้แก่ ปัจจัยด้านบุคคลของผู้ใช้บริการ และ ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจ

ในส่วนของปัจจัยด้านบุคคลนั้น ประกอบด้วย อายุ เพศ ระดับการศึกษา และ รายได้ต่อเดือน ซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานที่อาจมีอิทธิพลต่อการรับรู้และความคาดหวังของลูกค้าในการใช้บริการสนามบิน ส่วนปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจ ครอบคลุม คุณภาพการบริการ ความสะดวกสบาย ความปลอดภัย สิ่งอำนวยความสะดวก และราคาและความคุ้มค่า

โดยคุณภาพการบริการจะประเมินจากการตอบสนองของพนักงาน ความน่าเชื่อถือ ความมั่นใจ ในการให้บริการ ความเอาใจใส่ และสิ่งอำนวยความสะดวก

สำหรับความสะดวกสบาย จะวัดจากการเข้าถึงบริการ ความรวดเร็วในการเช็คอิน การจัดการสัมภาระ และการเดินทางภายในสนามบิน ด้านความปลอดภัยจะพิจารณาจากมาตรการ ตรวจสอบความปลอดภัย การป้องกันความเสี่ยง และความปลอดภัยโดยรวมของสนามบิน ส่วนสิ่งอำนวยความสะดวกนั้นจะรวมถึงร้านค้า ร้านอาหาร เลาจน์ และพื้นที่พักผ่อน ปัจจัยสุดท้ายคือ ราคาและความคุ้มค่า ซึ่งพิจารณาจากการเปรียบเทียบระหว่างราคาที่ถูกจ่ายกับคุณภาพและบริการที่ได้รับ

สำหรับตัวแปรตามของการวิจัยนี้ คือ ความพึงพอใจของลูกค้า ซึ่งวัดจากความรู้สึกรวมของลูกค้าต่อการบริการและประสบการณ์ที่ได้รับในสนามบิน ข้อมูลนี้จะถูกรวบรวมผ่านการตอบแบบสอบถามหรือการสำรวจความคิดเห็นของลูกค้า การวิเคราะห์ข้อมูลจะใช้ การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) เพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม รวมถึงการทดสอบสมมติฐานเพื่อระบุว่าปัจจัยใดมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของลูกค้ามากที่สุด ผลที่ได้จากการวิจัยนี้สามารถนำไปปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการบริการในสนามบินได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ระเบียบวิธีวิจัย

ในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและเข้าใจลึกซึ้งถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของลูกค้าในสนามบินประเทศไทย การวิจัยเชิงปริมาณดำเนินการผ่านการแจกแบบสอบถาม โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน ซึ่งสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ขนาดของกลุ่มตัวอย่างนี้ กำหนดตามคำแนะนำของ Hair et al. (2010) ที่ระบุว่าขนาดตัวอย่างที่เหมาะสมไม่ควรน้อยกว่า 200 ตัวอย่าง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือในการวิเคราะห์ข้อมูลหลายตัวแปร การใช้กลุ่มตัวอย่างที่มากกว่าค่าเฉลี่ยที่แนะนำ ยังช่วยเพิ่มความแม่นยำในการวิเคราะห์ข้อมูล สถิติ และทำให้ผลการวิจัยมีความน่าเชื่อถือมากขึ้น (Hair et al., 2010)

แบบสอบถามที่ใช้ในงานวิจัยนี้ถูกออกแบบตามโมเดล SERVQUAL ซึ่งวัดมิติด้านคุณภาพการบริการ 5 ด้าน ได้แก่ ความน่าเชื่อถือ (Reliability) ความมั่นใจ (Assurance) การตอบสนอง (Responsiveness) ความเอาใจใส่ (Empathy) และสิ่งที่เป็นรูปธรรม (Tangibles) การวัดผลในแต่ละมิติใช้เครื่องมือที่ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ และมีค่าสัมประสิทธิ์ครอนบาค (Cronbach's Alpha) มากกว่า 0.70 เพื่อยืนยันความน่าเชื่อถือ

นอกจากนี้ การวัดระดับความพึงพอใจของผู้โดยสารในด้านต่าง ๆ เช่น ความสะดวกและความปลอดภัย ใช้การตอบแบบ Likert scale เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนและละเอียด

การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณดำเนินการผ่านการแจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่างในช่วงเวลาที่กำหนด ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพถูกเก็บรวบรวมผ่านการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้โดยสารที่ถูกคัดเลือก การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพนี้ดำเนินการผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) กับผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการสนามบินและผู้โดยสารจำนวน 15 คน การสัมภาษณ์เน้นที่การสำรวจความคิดเห็นและประสบการณ์ในการใช้บริการสนามบิน โดยครอบคลุมประเด็นสำคัญ เช่น คุณภาพการบริการ ความสะดวกสบาย และการจัดการด้านความปลอดภัย ข้อมูลเชิงคุณภาพนี้ช่วยให้สามารถเข้าใจความคิดเห็นและประสบการณ์ของผู้เข้าร่วมการวิจัยได้อย่างละเอียด ทำให้ข้อมูลมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และสามารถนำมาสนับสนุนการวิเคราะห์เชิงปริมาณได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Creswell, 2014; Yin, 2018)

ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลเริ่มด้วยการใช้สถิติเชิงพรรณนา เช่น ค่าร้อยละและค่าเฉลี่ย เพื่อตรวจสอบข้อมูลเชิงปริมาณ และดำเนินการวิเคราะห์การถดถอย (Multiple Regression Analysis) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยในโมเดล SERVQUAL กับระดับความพึงพอใจของผู้โดยสาร ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพถูกวิเคราะห์โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content

Analysis) ซึ่งช่วยในการตีความและแยกแยะความคิดเห็นและประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของลูกค้าในสนามบิน การวิเคราะห์ทั้งสองประเภทนี้ทำให้ผลการวิจัยมีความครอบคลุมและชัดเจนมากขึ้น (Miles & Huberman, 1994)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยนี้รวมผู้โดยสารที่ใช้บริการสนามบินในประเทศไทย ทั้งในสนามบินหลัก เช่น สนามบินสุวรรณภูมิและสนามบินดอนเมือง รวมถึงสนามบินภูมิภาค เช่น สนามบินเชียงใหม่ สนามบินภูเก็ต และสนามบินอุตะเถา การเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ทำให้การวิจัยครอบคลุมและสะท้อนความเป็นจริงได้ดี ทั้งในแง่เพศ อายุ และวัตถุประสงค์ในการเดินทาง ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ถูกนำมาใช้เพื่อสร้างข้อเสนอแนะในการปรับปรุงบริการที่ตอบโจทย์ ความต้องการของผู้โดยสารอย่างแท้จริง (Patton, 2002)

ผลการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าได้นำโมเดล SERVQUAL ของ Parasuraman et al. (1988) มาใช้ประเมินคุณภาพการให้บริการในสนามบินของประเทศไทย โดยพิจารณามิติหลัก 5 ประการ ได้แก่ ความเชื่อถือได้ (Reliability) ความมั่นคง (Assurance) ความตอบสนอง (Responsiveness) ความเอาใจใส่ (Empathy) และความเป็นรูปธรรม (Tangibles) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสาร

ตารางที่ 1 ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (Multiple Regression Analysis)

มิติของ SERVQUAL	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (R ²)
ความเชื่อถือได้ (Reliability)	4.42	0.640	0.58
ความมั่นคง (Assurance)	4.51	0.592	0.65
ความตอบสนอง (Responsiveness)	4.48	0.604	0.60
ความเอาใจใส่ (Empathy)	4.52	0.633	0.62
ความเป็นรูปธรรม (Tangibles)	4.55	0.647	0.59

หมายเหตุ: ค่าความสัมพันธ์ทุกมิติในตารางมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < 0.05$

ความเชื่อถือได้ (Reliability) ผู้โดยสารให้คะแนนสูงในด้านการบริการที่ตรงต่อเวลา และการจัดการข้อมูลที่ต้อง เช่น การเช็คอิน และการจัดการสัมภาระ ค่าเฉลี่ยที่ได้อยู่ที่ 4.42 และค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (R²) ที่ 0.58 ซึ่งสะท้อนถึงความสำคัญของการสร้างความเชื่อมั่นในบริการที่สม่ำเสมอและเชื่อถือได้ ความมั่นคง (Assurance) ผู้โดยสารรู้สึกมั่นใจในความปลอดภัยและทักษะของพนักงานสนามบิน ค่าเฉลี่ย 4.51 และ R² 0.65 ซึ่งเป็นมิติที่มีค่าสัมประสิทธิ์สูงสุดในงานวิจัยครั้งนี้ แสดงถึงความสำคัญในการสร้างความมั่นใจของผู้โดยสาร โดยเฉพาะในประเด็นความปลอดภัยและความเชี่ยวชาญ ความตอบสนอง (Responsiveness) ผู้โดยสารให้ความสำคัญกับความรวดเร็วในการบริการและการตอบสนองต่อความต้องการเฉพาะ ค่าเฉลี่ยที่ 4.48 และ R² 0.60 ซึ่งสะท้อนถึงความจำเป็นในการปรับปรุงการตอบสนองของพนักงานในสถานการณ์ต่าง ๆ ความเอาใจใส่ (Empathy)

การให้บริการที่เป็นมิตรและการคำนึงถึงความต้องการของผู้โดยสารได้รับค่าเฉลี่ย 4.52 และ R² 0.62 แสดงให้เห็นถึงบทบาทสำคัญของ การสร้างความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างพนักงานและผู้โดยสาร ความเป็นรูปธรรม (Tangibles) ความสะอาดและสิ่งอำนวยความสะดวกในสนามบิน ได้รับค่าเฉลี่ยสูงสุดที่ 4.55 และ R² 0.59 แสดงถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อมที่ดีต่อความพึงพอใจของผู้โดยสาร เช่น การออกแบบที่ทันสมัยและการรักษาความสะอาดในพื้นที่

จากข้อมูลที่รวบรวมในงานวิจัย พบว่า ปัจจัย ความมั่นคง (Assurance) มีผลสูงสุดต่อความพึงพอใจของผู้โดยสาร (R²=0.65) ตามมาด้วยความเอาใจใส่ (Empathy) (R² = 0.62) และ ความตอบสนอง (Responsiveness) (R² = 0.60) ซึ่งแสดงถึงความต้องการในด้านการบริการที่ใส่ใจและรวดเร็ว นอกจากนี้ มิติ ความเป็นรูปธรรม (Tangibles) ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (4.55) สะท้อนถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวก

สะดวกในสนามบิน เช่น ความสะอาด ความสะดวกสบาย และการจัดวางพื้นที่ที่เหมาะสม ทั้งนี้จากการศึกษานี้แสดงให้เห็นว่าคุณภาพการให้บริการที่ครอบคลุมทั้ง 5 มิติของ SERVQUAL เพื่อแสดงถึงความสอดคล้องและขยายความในส่วนของสมมติฐานการวิจัย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 จากผลการวิเคราะห์ Multiple Regression Analysis พบว่าคุณภาพการบริการมีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อความพึงพอใจของผู้โดยสาร โดยเฉพาะมิติ ความมั่นใจ (Assurance) ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยสูงสุด ($R^2 = 0.65$) และมิติ ความเอาใจใส่ (Empathy) ที่สะท้อนถึงการตอบสนองต่อความต้องการเฉพาะของผู้โดยสาร ($R^2 = 0.62$) การวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่าคุณภาพด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในมิติความเป็นรูปธรรม (Tangibles) ก็มีบทบาทสำคัญในการเพิ่มประสบการณ์ที่ดีให้กับผู้โดยสารด้วยค่าเฉลี่ยสูงสุดที่ 4.55

สมมติฐานที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) พบว่า ความพึงพอใจของผู้โดยสารแตกต่างกันตามกลุ่มประชากร โดยนักท่องเที่ยวต่างชาติมีระดับความพึงพอใจสูงกว่าในมิติ ความสะอาดและสิ่งอำนวยความสะดวก (Tangibles) ขณะที่ผู้โดยสารภายในประเทศให้ความสำคัญกับ ความรวดเร็วและความปลอดภัย (Responsiveness and Assurance) มากกว่ากลุ่มผู้โดยสารทั้งสองกลุ่มยังมีความคิดเห็นร่วมกันว่าคุณภาพการบริการที่ครอบคลุมทุกมิติของ

SERVQUAL มีความสำคัญต่อการสร้างประสบการณ์การเดินทางที่น่าประทับใจ

สรุปผลการวิจัยและอภิปราย

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยนี้วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารในสนามบินประเทศไทย โดยใช้โมเดล SERVQUAL ของ Parasuraman et al. (1988) ซึ่งแบ่งการประเมินคุณภาพบริการออกเป็น 5 มิติ ได้แก่ ความเชื่อถือได้ (Reliability) ความมั่นใจ (Assurance) ความตอบสนอง (Responsiveness) ความเอาใจใส่ (Empathy) และ ความเป็นรูปธรรม (Tangibles) โดยผลการวิเคราะห์จากแบบสอบถามจำนวน 400 ชุดแสดงให้เห็นว่า มิติ ความมั่นใจ (Assurance) มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยสูงสุด ($R^2 = 0.65$) บ่งชี้ถึงความสำคัญของการสร้างความเชื่อมั่นในบริการ เช่น ความปลอดภัยและความชำนาญของพนักงาน

มิติ ความเอาใจใส่ (Empathy) มีค่าสัมประสิทธิ์ $R^2 = 0.62$ และค่าเฉลี่ย 4.52 แสดงให้เห็นถึงบทบาทสำคัญของการตอบสนองต่อความต้องการเฉพาะของผู้โดยสาร

มิติ ความเป็นรูปธรรม (Tangibles) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (4.55) ซึ่งเน้นถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อมในสนามบิน เช่น ความสะอาดและการออกแบบที่ทันสมัย

ทั้งนี้จากผลการวิเคราะห์สมมติฐานที่ 2 ชี้ให้เห็นว่า ความพึงพอใจแตกต่างกันตามกลุ่ม

ประชากร โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวต่างชาติที่ให้ความสำคัญกับสิ่งอำนวยความสะดวก ขณะที่ผู้โดยสารในประเทศให้ความสำคัญกับความเร็วและความปลอดภัย ซึ่งสะท้อนถึงลักษณะและความต้องการที่แตกต่างกันของผู้โดยสารแต่ละกลุ่ม

อภิปรายผล

ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยก่อนหน้า เช่น Bitner (1992) ที่ระบุว่าสิ่งแวดล้อมทางกายภาพมีผลโดยตรงต่อประสบการณ์ของผู้โดยสาร เช่นเดียวกับงานของ Rittichainuwat et al. (2015) ซึ่งพบว่าปัจจัยความมั่นใจและความเอาใจใส่เป็นตัวขับเคลื่อนหลักที่สร้างความพึงพอใจของผู้โดยสาร โดยการเน้นมิติความมั่นใจ (Assurance) และความเอาใจใส่ (Empathy) อธิบายได้จากความคาดหวังของผู้โดยสารที่ต้องการบริการจากพนักงานที่เชี่ยวชาญและใส่ใจในรายละเอียด

ในขณะเดียวกัน มิติ ความเป็นรูปธรรม (Tangibles) ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด สะท้อนถึงความต้องการของผู้โดยสารในเรื่องความสะดวก การออกแบบที่ทันสมัย และสิ่งอำนวยความสะดวกที่เพียงพอ ทั้งนี้ผลวิจัยยังชี้ว่าการให้บริการที่ตอบโจทย์ลักษณะเฉพาะของผู้โดยสารแต่ละกลุ่ม เช่น การจัดพื้นที่เฉพาะสำหรับนักท่องเที่ยวต่างชาติหรือการให้บริการรวดเร็วสำหรับผู้โดยสารภายในประเทศ สามารถเพิ่มความพึงพอใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การวิจัยนี้จึงชี้ให้เห็นถึงแนวทางสำคัญในการพัฒนาและปรับปรุงบริการสนามบิน โดยเฉพาะการให้ความสำคัญกับการฝึกอบรมพนักงาน การปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวก และการใช้เทคโนโลยีเข้ามาเพิ่มประสิทธิภาพในบริการ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้โดยสารอย่างครบถ้วน นอกจากนี้การนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ เช่น ระบบเช็คอินอัตโนมัติ และการปรับปรุงแอปพลิเคชันสำหรับการบริการผู้โดยสาร ยังช่วยลดระยะเวลาการรอคอยและเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการ

ข้อเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงและพัฒนาการบริการ

การเสริมสร้างทักษะของพนักงาน ควรพัฒนาทักษะของพนักงานในด้านการสร้างความมั่นใจ เช่น การอบรมเรื่องการจัดการสถานการณ์ฉุกเฉิน และการให้ข้อมูลที่ถูกต้องและชัดเจน การฝึกอบรมควรรวมถึงการจำลองสถานการณ์ที่ผู้โดยสารต้องการความช่วยเหลือเร่งด่วน เพื่อเพิ่มความมั่นใจในประสิทธิภาพการทำงานของพนักงาน

การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในสนามบิน ควรจัดตั้งพื้นที่สำหรับผู้โดยสารที่ต้องการเที่ยวบินต่อเครื่อง เช่น พื้นที่พักผ่อน พื้นที่ชาร์จแบตเตอรี่ และ Wi-Fi ความเร็วสูง สนามบินควรปรับปรุงป้ายบอกทางให้ชัดเจน และเพิ่มจุดข้อมูลสำหรับผู้โดยสารที่อาจต้องการความช่วยเหลือในการเดินทาง

การใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ระบบเช็คอินอัตโนมัติและการแจ้งเตือนผ่านแอปพลิเคชัน เช่น เวลาขึ้นเครื่องหรือสถานะประตูขึ้นเครื่อง จะช่วยเพิ่มความสะดวกและลดความเครียดของผู้โดยสาร สนามบินควรพัฒนาระบบติดตามสัมภาระผ่านแอปพลิเคชันแบบเรียลไทม์ เพื่อเพิ่มความมั่นใจและลดความกังวลของผู้โดยสารเกี่ยวกับสัมภาระสูญหาย

การปรับปรุงมาตรการความปลอดภัยควรใช้ระบบตรวจสอบความปลอดภัยอัตโนมัติที่รวดเร็ว เช่น การนำ AI มาช่วยวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อลดความล่าช้า เทคโนโลยี AI ยังสามารถใช้

ตรวจสอบพฤติกรรมที่ผิดปกติ เพื่อเพิ่มความแม่นยำในการรักษาความปลอดภัย

ข้อจำกัดและแนวทางการวิจัยในอนาคต

การวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นเฉพาะสนามบินหลักและสนามบินภูมิภาคในประเทศไทย ซึ่งอาจไม่ครอบคลุมสนามบินขนาดเล็กและพื้นที่ห่างไกล การศึกษาครั้งต่อไปควรขยายขอบเขตเพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในสนามบินที่มีบริบทต่างกัน รวมถึงการสำรวจผลกระทบจากเทคโนโลยีใหม่ เช่น AI และ IoT ในการให้บริการที่สนามบินไทย

เอกสารอ้างอิง

- Alencar, R. R., & Neto, A. R. (2021). Improving passenger experience in airports: A case study of service quality assessment. *Transportation Research Procedia*, *60*, 227-234.
- Bitner, M. J. (1992). Servicescapes: The impact of physical surroundings on customers and employees. *Journal of Marketing*, *56*(2), 57-71.
- Castro, M., Rodrigues, P., & Silva, L. (2018). The role of airports in the global air transport network. *Journal of Air Transport Management*, *74*, 19-28.
- Chen, F. Y. (2013). The factors affecting passenger's satisfaction and behavioral intentions in international airports: Evidence from Taiwan. *Journal of Air Transport Management*, *33*, 30-40.
- Fodness, D., & Murray, B. (2007). Passenger expectations of airport service quality. *Journal of Air Transport Management*, *13*(3), 135-144.
- Han, H., Moon, H., & Kim, W. (2019). Determinants of customer satisfaction and loyalty in the airport service environment: A case study of South Korea. *Journal of Hospitality and Tourism Research*, *43*(6), 833-854.
- Kim, Y. K., Lee, H. R., & Park, J. W. (2014). The role of passenger perceived service quality in the relationship between airport security and satisfaction. *Journal of Air Transport Management*, *36*, 1-13.

- Oliver, R. L. (1980). A cognitive model of the antecedents and consequences of satisfaction decisions. **Journal of Marketing Research**, 17(4), 460-469.
- Parasuraman, A., Zeithaml, V. A., & Berry, L. L. (1988). SERVQUAL: A multiple-item scale for measuring consumer perceptions of service quality. **Journal of Retailing**, 64(1), 12-40.
- Patton, M. Q. (2002). **Qualitative research & evaluation methods** (3rd ed.). SAGE Publications.
- Pongsiri, K. (2020). The impact of airports on economic development in Thailand. **Asian Economic Policy Review**, 15(2), 205-224. (In Thai)
- Rittichainuwat, B. N., Mingsarn, K., & HwanSook, L. (2014). Quality and risk perceptions of Bangkok as an international education hub. **Journal of Hospitality & Tourism Education**, 26(2), 70-81.
- Rittichainuwat, B. N., Qu, H., & Mongkonvanit, C. (2015). Factors affecting international travelers' fear of terrorism and its impact on travel decisions. **Journal of Travel & Tourism Marketing**, 32(8), 1046-1059.
- Smith, J. A. (2019). Customer satisfaction in the aviation industry: An analysis of contributing factors. **Journal of Transportation Research**, 53(1), 45-62.
- Suki, N. M. (2014). Passenger satisfaction with service quality in Malaysian low-cost airports. **Journal of Air Transport Management**, 37, 107-112.
- Thawornwong, S., & Wongsurawat, W. (2022). Factors affecting customer satisfaction in Thai airports: A comprehensive analysis. **Southeast Asian Journal of Management**, 16(3), 318-336.
- Tsai, W. H., Su, H. J., & Chen, C. H. (2011). A MCDM approach for evaluating airport service quality. **International Journal of Services and Operations Management**, 10(4), 389-407.
-

ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาสมุทรปราการ

TECHNOLOGICAL LEADERSHIP OF EDUCATIONAL ADMINISTRATORS UNDER
THE SAMUT PRAKANSECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE

จัตูรนต์ เจริญสุข* และ คึกฤทธิ์ ศิลาฉาย
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Jaturon Charoensuk* and Khukrit Silalai
Education Administration, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University , Bangkok, Thailand

*E-mail: 6614470057@rumail.ru.ac.th

Received: 31-10-2024

Revised: 18-12-2024

Accepted: 18-12-2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ และ 2) เปรียบเทียบภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ จำแนกตามระดับการศึกษา ขนาดของสถานศึกษา และตำแหน่งวิทยฐานะ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูผู้ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ จากการเปิดตารางสำเร็จรูปของโคเฮน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 333 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามมีค่าความสอดคล้องระหว่าง 0.60-1.00 และค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.98 สถิติที่ใช้คือ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที วิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว หากพบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 จึงเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีของเซฟเฟ่

ผลการวิจัยปรากฏดังนี้ 1) ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ จำแนกตามระดับการศึกษา ขนาดของสถานศึกษา เมื่อเปรียบเทียบทุกคู่ไม่พบความแตกต่าง ตำแหน่งวิทยฐานะ พบว่าโดยภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยี ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ

ABSTRACT

This research article aims to study the technological leadership of school administrators under the Secondary Educational Service Area Office in Samut Prakan and to compare the technological leadership of these administrators based on education levels, school sizes, and positions. The sample used in the research was teachers who practiced teaching in educational institutions affiliated to the Samut Prakan Secondary Education Area Office. From the launch of Cohen's ready-made program, a sample size of 333 teachers. The data collection tool was a questionnaire. Index of Item Objective Congruence was between 0.60-1.00 and a reliability coefficient of 0.98. Statistical analyses included frequency distribution, percentage, mean, standard deviation, independent t-test, and one-way ANOVA. If significant differences were found at the .05 level, pairwise comparisons of means were made using Scheffé's post hoc comparison method.

Findings are as follows. The overall technological leadership of school administrators under the Secondary Educational Service Area Office in Samut Prakan was rated as high. The Comparison of teachers' opinions on the technological leadership of school administrators under the Office of the Secondary Education Service Area of Samut Prakan, classified by educational level and size of the school. When comparing all pairs, no differences were found. Academic positions were found to be significantly different overall and in each area at a statistical level of 05.

Keywords: Technological Leadership, Educational Administrators Affiliated to the Samut Prakan Secondary Education Area Office

บทนำ

แนวโน้มของโลก (Global Trends) อาชีพ การศึกษา รวมทั้งการดำเนินชีวิตประจำ
ในศตวรรษที่ 21 (Office of the Secretary วันด้านอื่น ๆ เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้
General of the Council of Education, 2016) ประชากรมี การปรับตัวในการใช้ชีวิตเพื่อให้
ทั้งในด้านเทคโนโลยีการสื่อสาร การประกอบ สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างปกติและมีคุณภาพ

ในโลกแห่งการเปลี่ยนแปลง การดำเนินชีวิตสามารถดำรงอยู่และเจริญเติบโตอย่างยั่งยืน ความเข้าใจกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกเป็นสิ่งจำเป็น (Khammanee, 2018) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกในศตวรรษที่ 21 หรือยุคดิจิทัล ซึ่งมีลักษณะเป็นสองมิติ ก่อให้เกิดความท้าทายในการจัดการศึกษาส่งผลให้ต้องพัฒนาสู่ระบบการศึกษา ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาจำเป็นต้องเปลี่ยนการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง (Siribanpitak, 2018) แสดงให้เห็นว่าการศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ ดังที่ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 (Office of the Basic Education Commission, 2017) ได้บัญญัติหลักในการปฏิรูปการศึกษาของชาติในหลายด้านโดยเฉพาะด้านเทคโนโลยีเพื่อการเรียนที่ปรากฏอยู่ในหมวด 9 บริบททางสังคมโลกที่เปลี่ยนแปลง การจัดการศึกษา ในการสนับสนุนสามารถบูรณาการเทคโนโลยี และดำเนินงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์และความต้องการของผู้เรียน ครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ต้องให้ความสำคัญกับการใช้เทคโนโลยีอย่างรอบคอบ มีความเข้าใจในการใช้เครื่องมือเทคโนโลยีอย่างเท่าเทียม พร้อมทั้งคำนึงถึงคุณธรรมและจริยธรรม ในกระบวนการใช้งาน กฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง และความปลอดภัย ซึ่งทั้งหมดนี้คือการแสดงถึงภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี (Jongpattana, 2019) พบว่า สิ่งสำคัญของครูในยุคดิจิทัลนอกจากการ

พิจารณาเป้าหมายส่วนตัวของผู้เรียนแล้วมาเป็นพันธมิตรการเรียนรู้ ให้คำแนะนำเหมือนโค้ชและแรงจูงใจให้กับนักเรียน ครูจะต้องสามารถบูรณาการเทคโนโลยีเพื่อจัดการการเรียนรู้ ให้นักเรียนสามารถบรรลุศักยภาพสูงสุดและ ทำให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว และเรียนรู้ได้อย่างกว้างขวาง (Chamchoy, 2018) พบว่า ปัจจัยหนึ่งส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาคือ สื่อการสอนที่ใช้ประกอบในการจัดการเรียนรู้ปัจจุบันเทคโนโลยีมีบทบาทการใช้ชีวิตเรามาก การปรับตัวในยุคสมัยเราทุกคนมีการพัฒนาและปรับตัวตามกระแสความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก

จากที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจเพื่อที่จะศึกษาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาในยุคของการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ด้านวิทยาการของโลกสิ่งที่ขาดไม่ได้ อย่างหนึ่งในยุคปัจจุบัน คือ ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องตระหนักถึงความสำคัญของการนำเทคโนโลยีไปบูรณาการใช้ในการจัดการศึกษาและมีภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีแล้วเพื่อปรับปรุงการบริหารงานของสถานศึกษา และเปิดโอกาสให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนสถานศึกษาไปสู่เป้าหมาย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ

2. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ จำแนกตามระดับการศึกษา ขนาดของสถานศึกษา และตำแหน่งวิทยฐานะ

ทบทวนแนวคิด

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการโดยสภาพของผู้ตอบแบบสอบถามมีข้อความเกี่ยวกับระดับการศึกษา ขนาดของสถานศึกษา และตำแหน่งวิทยฐานะ มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการและจากการสังเคราะห์องค์ประกอบ ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีไว้ 4 ด้าน 1) ภาวะผู้นำและวิสัยทัศน์ 2) การสนับสนุน ส่งเสริม การจัดการและการปฏิบัติ 3) การวัดผลและการประเมินผล 4) สังคม กฎหมาย และจริยธรรมจากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องภาวะผู้นำทางเทคโนโลยี ซึ่งมี 4 ด้านดังนี้ ภาวะผู้นำและวิสัยทัศน์หมายถึงความสำคัญของการใช้สื่อเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษาอาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษามีการเปิดโอกาสให้ครูและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์พันธกิจ ยุทธศาสตร์ของสถานศึกษาวิเคราะห์ทิศทางของสถานศึกษา และการบริหารความเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยี เป็นแบบอย่างในการใช้เทคโนโลยีเพื่อเข้าถึงข้อมูล วิเคราะห์ตีความข้อมูลเพื่อพัฒนาสถานศึกษา การสนับสนุน ส่งเสริม การจัดการ

และการปฏิบัติ หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาบริหารจัดการสถานศึกษาโดยมุ่งเน้นความสามารถในการบูรณาการเทคโนโลยีสารสนเทศ มีการปรับใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อปรับปรุงการบริหารงานของสถานศึกษา และเปิดโอกาสให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนสถานศึกษาไปสู่เป้าหมาย การวัดผลและการประเมินผล หมายถึง การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการพัฒนาติดตามและประเมินผล การปฏิบัติงาน เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความสามารถในการปรับประยุกต์และส่งเสริมการใช้เทคโนโลยี และนวัตกรรมในการวัดผลและประเมินผลการศึกษาตลอดจนการประเมินผลการปฏิบัติงาน สังคม กฎหมาย และจริยธรรม หมายถึง แสดงออกถึงการเป็นแบบอย่างในการใช้เทคโนโลยีด้วยความระมัดระวังรับผิดชอบต่อสังคมจะต้องทำให้นักเรียนทุกคนเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศได้ตรงกับความต้องการอย่างถูกกฎหมายและจริยธรรม สอดคล้องกับแนวคิดของ (Boonpo, 2018) พบว่า ภาวะผู้นำมีความสำคัญต่อการบริหารทุกหน่วยงาน โดยเป็นการเสริมสร้างศักยภาพของผู้นำให้สามารถใช้อำนาจและความสามารถได้เต็มที่ สร้างอิทธิพลในการครองใจผู้ใต้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการทำงาน นอกจากนี้ ภาวะผู้นำยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้นำได้รับการมี ความเชื่อมั่น ความนับถือ รวมถึงกำลังใจและความอบอุ่นในการทำงาน เป็นทีมช่วยผลักดันการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ (Phakotang, 2018) พบว่า ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศ

หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของครู นักเรียน ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการจัดการศึกษา โดยอาศัยกระบวนการเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การบริหาร การเปลี่ยนแปลง การใช้เทคโนโลยีบริหารจัดการและการเรียนรู้สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การพัฒนาครูและการพัฒนานักเรียน

จากความหมายดังกล่าว สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำเป็นการใช้ความสามารถและทักษะของตนให้เป็นแบบอย่าง ต่อบุคคลอื่น ในการสร้างสรรค์หรือสร้างศรัทธา ความสามัคคี ความร่วมมือร่วมใจ สร้างความสัมพันธ์อันดีให้เกิดขึ้นกับผู้นำและผู้ตาม เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปในทิศทางที่ผู้นำ ต้องการและให้เป็นไปตาม เป้าหมายขององค์กร องค์กรประกอบภาวะผู้นำทางเทคโนโลยี ความสำคัญในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนการสอนของครูนั้นมีความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะจะทำให้การจัดการเรียนการสอนมีความน่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีเป็นสิ่งที่ผู้นำหรือผู้บริหารควรมี และควรสนับสนุนให้มีการใช้เทคโนโลยี นวัตกรรมเพิ่มมากขึ้น มีการจัดการเรียนการสอนที่ใช้เทคโนโลยีในห้องเรียนการสอนของครูและบุคลากรทางการศึกษา สามารถใช้เทคโนโลยีได้ การเข้าถึงแหล่งข้อมูลในการจัดการเรียนการสอนของครูและนักเรียนมีความสะดวก รวดเร็ว นับว่าเทคโนโลยีและนวัตกรรม มีความสำคัญมากสอดคล้องกับแนวคิดของภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหาร ตามแนวคิดของ

(Sodkhomkam, 2020) ได้ศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางเทคโนโลยี เป็นความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาที่สามารถกระตุ้น หรือชี้แนะแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาด้านเทคโนโลยีทางการศึกษาในขนาดของสถานศึกษาที่ทันสมัย มีการสื่อสารกับครูและบุคลากรในสถานศึกษาเพื่อนำแนวคิดมาใช้ในการวางแผนด้านเทคโนโลยีของสถานศึกษา กระตุ้นให้ครูและบุคลากรในสถานศึกษามีส่วนร่วมในการกำหนดและวางแผน วิสัยทัศน์ร่วมกัน มีการวิเคราะห์ความสอดคล้องของแผนพัฒนาสถานศึกษากับแผนกลยุทธ์ สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีให้เข้าร่วมกิจกรรมการสัมมนา การพัฒนาตนเองบูรณาการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน และสนับสนุนส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศ และสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการนำวิสัยทัศน์ในการปฏิบัติ

สมมติฐานของการวิจัย

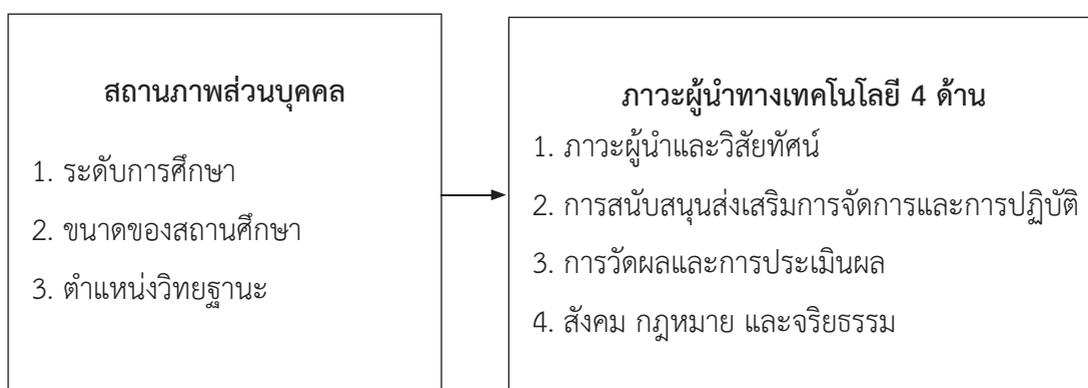
ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ ตามความคิดเห็นของครูที่ปฏิบัติงานในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ จำแนกตามระดับการศึกษา ขนาดของสถานศึกษา และตำแหน่งวิทยฐานะ แตกต่างกัน

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ

สรุปได้ว่าภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ ดังนี้ 1) ภาวะผู้นำและวิสัยทัศน์ 2) การสนับสนุน ส่งเสริมการจัดการและการปฏิบัติ 3) การวัดผลและการประเมินผล 4) สังคม กฎหมาย และจริยธรรม ทั้งนี้ จากการสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยสามารถตั้งสมมุติฐานได้ว่า

ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ ตามความคิดเห็นของครูที่ปฏิบัติงานในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ จำแนกตามระดับการศึกษา ขนาดของสถานศึกษา และตำแหน่งวิทยฐานะ แตกต่างกัน และผู้วิจัยกำหนดเป็นกรอบแนวความคิดในการวิจัย ดังภาพ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่องภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา ดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ จำแนกตามระดับการศึกษา ขนาดของสถานศึกษา และตำแหน่งวิทยฐานะ

2. สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และตรวจสอบความสอดคล้องเชิงเนื้อหาได้ค่าความสอดคล้อง 0.60-1.00 และได้นำไปทดลองใช้ พบว่า มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98

3. เก็บรวบรวมข้อมูลจาก ครูผู้ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ ปี พ.ศ. 2566 จำนวน 25 โรงเรียน จำนวนครู 2,541 คน กำหนดกลุ่มขนาดตัวอย่างที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้จำนวน 333 คน เมื่อได้ขนาด

ของกลุ่มตัวอย่างแล้วจึงนำมาหากลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน ดังนี้การสุ่มแบบแบ่งชั้นโดยการสุ่มสถานศึกษาแต่ละขนาด (เล็ก กลาง ใหญ่ ใหญ่พิเศษ) สุ่มครูจากแต่ละสถานศึกษาโดยการสุ่มอย่างง่ายตามสัดส่วนของขนาดกลุ่มตัวอย่าง

4. วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปตามลักษณะของข้อมูลดังนี้ ข้อมูลสถานภาพของครูผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ระดับการศึกษาขนาดของสถานศึกษา ตำแหน่ง วิทยฐานะมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ ข้อมูลภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นแบบจำแนกความหมาย 5 ระดับ เป็นรายชื่อและรายด้าน วิเคราะห์เปรียบเทียบ คิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา ที่แตกต่างกัน ด้วยการทดสอบค่าที แบบกลุ่มตัวอย่างที่เป็นอิสระจากกัน วิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของครู มีต่อภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา เมื่อจำแนกตามขนาดสถานศึกษา และตำแหน่ง วิทยฐานะ ที่แตกต่างกัน ด้วยการทดสอบเอฟ โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว หากพบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .05 จึงเปรียบเทียบความแตกต่าง เป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ ได้ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้ง 4 ด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า เรียงตามคะแนนค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ สังคม กฎหมาย และจริยธรรม การวัดผลและการประเมินผลการสนับสนุน ส่งเสริม การจัดการ และการปฏิบัติ และภาวะผู้นำและวิสัยทัศน์ เมื่อพิจารณาในรายละเอียด ปรากฏผลดังนี้

1.1 ภาวะผู้นำและวิสัยทัศน์ โดยภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายชื่อเรียงลำดับ 3 อันดับแรก ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษามีการใช้เทคโนโลยีกำหนดทิศทางจัดการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษามีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในกระบวนพัฒนาของครู และบุคลากร ผู้บริหารสถานศึกษามีวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยีที่ก่อให้เกิดการพัฒนาสถานศึกษา ส่วนรายชื่อลำดับสุดท้าย คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีอิทธิพลต่อบุคคลหรือสถานศึกษาที่ก่อให้เกิดการทำกิจกรรมโดยการใช้เทคโนโลยี

1.2 การสนับสนุนส่งเสริมการจัดการและการปฏิบัติ โดยภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายชื่อเรียงลำดับ 3 อันดับแรก ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนครูและบุคลากรเพื่อสร้างและใช้ระบบเทคโนโลยีสำหรับการบริหารและการปฏิบัติงาน ผู้บริหาร

สถานศึกษามีการบริหารจัดการสถานศึกษาโดย มุ่งเน้นการบูรณาการการใช้เทคโนโลยี ผู้บริหาร สถานศึกษาสนับสนุนการบริหารจัดการและการ จัดการเรียนการสอน ส่วนรายชื่อลำดับสุดท้าย คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการสนับสนุนอุปกรณ์ ฮาร์ดแวร์ซอฟต์แวร์ และระบบเครือข่าย ภายใน สถานศึกษา

1.3 การวัดผลและการประเมินผล โดยภาพรวมและรายชื่ออยู่ในระดับมาก และ เมื่อพิจารณารายชื่อเรียงลำดับ 3 อันดับแรก ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษามีการใช้ระบบเทคโนโลยี เป็นฐานในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้บริหารสถาน ศึกษา มีการส่งเสริมให้ครูใช้เทคโนโลยีในการ เก็บรวบรวมข้อมูลการวัดผลและประเมินผลการ เรียนรู้ ของนักเรียน ผู้บริหารสถานศึกษา ใช้เทคโนโลยีในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ ข้อมูล และแปลผลข้อมูล เพื่อนำไปใช้ในการ บริหาร การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ส่วนรายชื่อ ลำดับสุดท้าย คือผู้บริหารสถานศึกษาใช้ เทคโนโลยีเป็นฐานในการวัดผลและประเมินผล ระบบวิชาการเพื่อการปรับปรุงและพัฒนา

1.4 สังคม ภูมิหมาย และจริยธรรม โดยภาพรวมและรายชื่ออยู่ในระดับมาก และเมื่อ พิจารณารายชื่อเรียงลำดับ 3 อันดับแรก ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาแสดงออกถึงการเป็นแบบ อย่างในการใช้เทคโนโลยีด้วยความระมัดระวัง และมีความรับผิดชอบต่อสังคม ผู้บริหารสถาน ศึกษา มีความรู้ความเข้าใจกฎหมายเทคโนโลยี และบริบทต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยี ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมความรู้ความเข้าใจ

ในด้านสังคมกฎหมาย และจริยธรรมเกี่ยวกับ การใช้เทคโนโลยี ส่วนรายชื่อลำดับสุดท้าย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนให้ครูและนักเรียน ตระหนักถึงความสำคัญการใช้เทคโนโลยีให้ ถูกต้อง มีจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี และผลที่ เกิดจากการใช้เทคโนโลยี

2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของครู ที่มีต่อภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาสมุทรปราการ จำแนกตามระดับ การศึกษา ขนาดของสถานศึกษา และตำแหน่ง วิทยฐานะ พบว่า

2.1 ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ ที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีการจำแนกระดับ การศึกษา มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทาง เทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา เมื่อเปรียบเทียบ ทุกคู่ ไม่พบความแตกต่าง

2.2 ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ ที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีการจำแนกตาม ขนาดของสถานศึกษา มีความคิดเห็นต่อภาวะ ผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา เมื่อเปรียบเทียบทุกคู่ ไม่พบความแตกต่าง

2.3 ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ ที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีตำแหน่งวิทยฐานะ มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของ ผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปและการอภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการมีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา ได้จากการสังเคราะห์องค์ประกอบได้กำหนดภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีไว้ 4 ด้าน ภาวะผู้นำและวิสัยทัศน์ พบว่า ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษามีการใช้เทคโนโลยีกำหนดทิศทางการจัดการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษามีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการกระตุ้นพัฒนาของครูและบุคลากร ผู้บริหารสถานศึกษามีวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยีที่ก่อให้เกิดการพัฒนาสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (Sirimatyapan, 2022) ได้ศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 จังหวัดตรัง โดยภาพรวมและรายชื่ออยู่ในระดับมาก คือผู้บริหารกระตุ้นให้ทุกฝ่ายเกิดวิสัยทัศน์ในการใช้เทคโนโลยีในการส่งเสริมการเรียนรู้ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารมีการกำหนดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนในการนำเทคโนโลยีมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดด้านการส่งเสริมการเรียนรู้จึงจำเป็นต้องให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องรับทราบและนำไปปฏิบัติให้เกิดประสิทธิภาพ และบรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ (Matadam, 2019) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการศึกษาและเปรียบเทียบภาวะผู้นำ

เชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู โรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสงขลา จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางสำเร็จรูป โดยวิธีการจับสลาก ผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี ในภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบ พบว่า ครูที่มีอายุ ระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีโดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ส่วนครูที่มีเพศ ประสบการณ์ทำงาน และทำงานในขนาดสถานศึกษาที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นโดยภาพรวมไม่แตกต่าง รายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (Porananon, 2021) ได้ศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผู้บริหารสนับสนุนการให้บริการด้านเทคโนโลยีที่มีคุณภาพอย่างพอเพียง เช่น การจัดหาสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องอำนวยความสะดวกด้านเทคโนโลยีมาใช้ในโรงเรียน ผู้บริหารส่งเสริมให้มีบริการความช่วยเหลือด้านเทคโนโลยีในสถานศึกษา ผู้บริหารจัดสรรงบประมาณเพื่อการปรับปรุง ซ่อมแซม หรือทดแทนเทคโนโลยีที่ใช้ในปัจจุบันให้เพียงพอต่อความต้องการของบุคลากร ครูและนักเรียน ผู้บริหารสร้างแนวทางปฏิบัติเพื่อส่งเสริมให้ครู

และนักเรียนใช้เทคโนโลยีในการปฏิบัติงานและการเรียนรู้ ผู้บริหารดำเนินการตรวจสอบความพึงพอใจของครูและนักเรียนต่อการให้บริการด้านเทคโนโลยีของโรงเรียน วัดผลและการประเมินผล พบว่า ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา อยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษามีการใช้ระบบเทคโนโลยีเป็นฐานในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมให้ครูใช้เทคโนโลยีในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ผู้บริหารสถานศึกษา ใช้เทคโนโลยีในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และแปลผลข้อมูล เพื่อนำไปใช้ในการบริหาร การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ สังคม กฎหมาย และจริยธรรม พบว่า ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา อยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาแสดงออกถึงการเป็นแบบอย่างในการใช้เทคโนโลยีด้วยความระมัดระวัง และมีความรับผิดชอบต่อสังคม ผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้ความเข้าใจกฎหมายเทคโนโลยี และบริบทต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยี ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในด้านสังคมกฎหมาย และจริยธรรมเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (Choosangnil, 2020) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษานราธิวาสเขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นแบบอย่างในการใช้เทคโนโลยีด้วยความระมัดระวัง และมีความรับผิดชอบต่อสังคม ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศได้ตรงกับความต้องการอย่างถูกกฎหมายและจริยธรรม และผู้บริหารสถานศึกษาร่วมกับครู และบุคลากร กำหนดกฎเกณฑ์ออกกฎระเบียบในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศภายในสถานศึกษา สอดคล้องกับ (Rogers, 2000) ได้กล่าวว่า ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับการนำเทคโนโลยีไปบูรณาการความรู้กับการพัฒนาหลักสูตรและการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ของครู ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจ ศึกษาการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล เป็นการวิจัยและพัฒนา ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการ บูรณาการแนวคิดและทฤษฎีภาวะผู้นำด้านต่าง ๆ ตลอดจนมุมมองของนักวิชาการที่สอดคล้องกับ คุณลักษณะ พฤติกรรม และสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบัน ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหาร สถานศึกษาในยุคดิจิทัล ให้ประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการสามารถนำผลการวิจัยองค์ประกอบ ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาไปปรับใช้ในด้านของ

การปฏิบัติงาน โดยการนำองค์ความรู้เป็นเครื่องกำหนดทิศทางการพัฒนาสถานศึกษาให้มีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ด้านการบริหารมากขึ้น

2. ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการสามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีสำหรับผู้บริหารของสถานศึกษาในสังกัดให้มีความรู้เชิงเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มศักยภาพให้ผู้บริหารสถานศึกษาด้านการปฏิบัติหน้าที่ให้มีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดประสิทธิผล

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ

2. ควรมีการศึกษาการสร้างตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ

3. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ

เอกสารอ้างอิง

- Boonpo, K. (2018). **Academic Leadership of Educational Administrators in Administrative Organizations.** (Master of Education Thesis). Chaiyaphum Rajabhat University, Chaiyaphum. (In Thai)
- Chamchoy, S. (2018). Innovative Concepts for School Administration in the 21st Century. *Journal of Education, Naresuan University*, 14(2), 117-128. (In Thai)
- Choosangnil, C. (2020). **The Relationship between the Technological Leadership of School Administrators and the Learning Organization of Educational Institutions under the Narathiwat Primary Education Area Office 2.** (Master of Education Thesis). Sukhothai Thammathirat University, Nonthaburi. (In Thai)
- Jongpattana, W. (2019). An Analysis of the Needs of Teacher Development. In Kindergarten Schools Based on the Concept of Technological Leadership. *Chulalongkorn University Journal of Educational Electronics*, 14(2), 18-23. (In Thai)
- Khammanee, T. (2018). **Pedagogical Science: Knowledge for Effective Learning Process.** Bangkok: Chulalongkorn University. (In Thai)

- Matadam, S. (2019). **Technological Leadership of School Administrators Based on Opinions of Private School Teachers Affiliated to the Songkhla Provincial Office of Private Education.** (Master of Education Thesis), Thaksin University, Songkhla. (In Thai)
- Office of the Basic Education Commission. (2017). **Driving Thai Secondary Education 4.0 for 21st Century Employment.** Bangkok: Cooperative Printing House. (In Thai)
- Office of the Secretary General of the Council of Education. (2016). **Directions and Research topics of Thai education for Achieving the Sustainable Development Goals of the World.** Bangkok: 21 Century Limited. (In Thai)
- Phakotang, J. (2018). **Digital Leadership for Professional Educational Administrators.** Ubon Ratchathani: Siritham Offset. (In Thai)
- Porananon, A. (2021). **Guidelines for Developing Technological Leadership of School Administrators Affiliated to the Phayao Primary Education Area Office.** (Master of Education Thesis). Phayao University, Phayao. (In Thai)
- Roger, (2000). **Diffusion of Innovations** (5th ed.). New York: A Division of Macmillan Publishing.
- Siribanpitak, P. (2018). **Managing Education for Sustainable Development: Fundamentals of Economic Social and Environmental Education.** Bangkok: Thai Relations. (In Thai)
- Sirimatyapan, K. (2022). **Technological Leadership of School Administrators from the Teacher's Perspective Affiliated to the Secondary Education Area Office, District 13. Phiboonsongkram Rajabhat Krupaiboon Journal Faculty of Education, 9(1),125-135.** (In Thai)
- Sodkhomkam, W. (2020). **Technological Leadership of School Administrators Affecting Technology Integration and Teachers' Attitudes to the Use of Technology in Educational Institutions Affiliated to the Suphanburi Primary Education Area Office, District 1.** (Master of Education Thesis). Srinakharinwirot University, Bangkok. (In Thai)
-

แนวทางการนำมาตรการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่งเชิงบังคับมาใช้ในประเทศไทย

GUIDELINES ON INTRODUCTION OF COERCIVE MEASURES OF MEDIATION IN CIVIL DISPUTES IN THAILAND

ณัฐสิทธิ์ บุตรพรม^{1*} พรเพชร ชลศักดิ์ตระกูล² และ ปรัชญา มหาวิจิณชัยมนตรี³

^{1,2} สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

³ อัยการจังหวัดประจำสำนักงานอัยการสูงสุด กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Natthasit Butprom^{1*} Pornphet Cholsaktrakul² and Pratyha Mahavinijchaimontri³

^{1,2} Program in Laws, Humanities and Social Science Faculty, Phranakhon Rajabhat University, Bangkok, Thailand

³ Provincial Public Prosecutor Attached to the Office of the Attorney General, Bangkok, Thailand

*E-mail: nopparak03062535@gmail.com

Received: 31-10-2024

Revised: 05-01-2025

Accepted: 21-02-2025

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อหาแนวทางการนำมาตรการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่งเชิงบังคับมาใช้ในประเทศไทย โดยการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการวิจัยเอกสาร ศึกษากฎหมายไทยเปรียบเทียบกับกฎหมายสหรัฐอเมริกา และแคนาดา

จากการศึกษาในสหรัฐอเมริกา และแคนาดา มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่งเชิงบังคับ โดยจะมีการบังคับให้คู่กรณีเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนที่จะฟ้องคดีต่อศาล สำหรับในประเทศไทยไม่มีกฎหมายบังคับให้คู่กรณีต้องเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยก่อนที่จะฟ้องคดี ผลการวิจัยพบว่าประเทศไทยควรจะมีการบังคับให้คู่กรณีเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่งก่อนที่จะฟ้องคดีเช่นเดียวกับในต่างประเทศ เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้คู่กรณีได้มีโอกาสพูดคุยกัน หาทางออกของปัญหาผ่านทางคนกลาง เพราะหากไม่มีการบังคับให้คู่กรณีเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท คู่กรณีอาจจะปฏิเสธที่จะไม่เข้าร่วมไกล่เกลี่ย โอกาสที่จะระงับข้อพิพาทจะลดน้อยลง ทำให้ปริมาณคดีเข้าสู่ศาลมากขึ้น

งานวิจัยนี้มีข้อเสนอแนะให้แก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 20 ตรี เพื่อให้คู่กรณีต้องผ่านการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนที่จะฟ้องคดีต่อศาลได้

คำสำคัญ: การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเชิงบังคับ คดีแพ่ง กระบวนการยุติธรรม การระงับข้อพิพาท

ABSTRACT

The main objective of this research is to find out guidelines on the introduction of the coercive measures of mediation in civil disputes in Thailand. It is qualitative research by conducting documentary research and studying the comparison between the law of Thailand and the laws of the United States of America and Canada.

According to the study, in the United States of America and Canadian Confederation, there is the coercive mediation in civil disputes by forcing the parties to go through the process of mediation in the disputes before filing a lawsuit to a law court. As for Thailand, there is no law to force the parties to go through the process of mediation before filing a lawsuit. According to the research outcome, in Thailand, the parties should be forced to go through the process of mediation in civil disputes before filing a lawsuit in the same way as those in the foreign countries. This process of mediation will provide the parties with an opportunity to have a discussion on a solution to the problem through an intermediary. If the parties are not forced to go through the process of mediation in the disputes, they are likely to refuse to go through the process of mediation, resulting that there is less chance to settle the disputes, and there will be a great number of lawsuits to be filed to a law court.

This research has a suggestion that Section 20 ter of the Civil Procedure Code should be amended in order that the parties must go through the mediation in the disputes before filing a lawsuit to a law court.

Keywords: coercive mediation in disputes, civil cases, justice process, settlement of disputes

บทนำ

คดีแพ่ง คือ คดีที่เกี่ยวกับการผิดสัญญา หรือข้อตกลงระหว่างคู่พิพาทหรือบุคคลทั้ง 2 ฝ่าย และเกิดความเสียหายที่เป็นตัวเงิน เช่น คดีเช่าซื้อ คดีเช่าทรัพย์ คดีผิดสัญญา คดีกู้ยืมเงิน คดีมรดก เป็นต้น ซึ่งทั้งหมดล้วนเป็นคดีที่มีโอกาสเกิดขึ้นบ่อย (Thailand Arbitration Center, 2024) และทำให้เกิดปัญหาข้อพิพาทระหว่างคู่กรณีที่ถูก

โต้แย้งสิทธิเป็นจำนวนมาก ซึ่งทางออกคือการที่นำคดีขึ้นสู่ศาล เพื่อให้ศาลพิจารณาพิพากษาคดี ซึ่งในแต่ละปีจะมีข้อพิพาททางแพ่งเกิดขึ้นเป็นจำนวนมากที่ต้องเข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดี (Office of Planning and Budget, 2024) ทำให้เกิดปัญหาปริมาณคดีที่เข้าสู่ศาลเป็นจำนวนมาก แนวทางหนึ่งที่มีการนำมาแก้ไขปัญหาคดีขึ้นศาล

คือ การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท (Mediation) การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเป็นการพูดคุยหาข้อสรุปโดยมีบุคคลที่สามที่เรียกว่าผู้ไกล่เกลี่ย ซึ่งเป็นผู้ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับปัญหาข้อพิพาทแต่อย่างใด เข้ามาช่วยคู่พิพาทในการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้ง (Limparungsi, 2012) การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทจะมีส่วนช่วยในการลดปริมาณคดีที่เข้าสู่การพิจารณาของศาล ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย ทำให้ข้อพิพาทได้ข้อยุติ (Susarot, 2024) ในประเทศไทยมีกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้หลายวิธีการ อาจเป็นการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องคดีต่อศาล ตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 หรือตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 20 นอกจากนี้สำหรับการไกล่เกลี่ยหลังฟ้องหรือระหว่างการพิจารณาคดีของศาล คู่ความสามารถขอให้ศาลใช้การไกล่เกลี่ยเวลาใด ๆ ก็ได้ระหว่างการพิจารณาคดี หากคู่ความ 2 ฝ่ายไกล่เกลี่ยตกลงกันได้ก็นำมาสู่การถอนฟ้อง ถอนคำร้องทุกข์ หรือศาลมีคำพิพากษาไปตามสัญญาประนีประนอมยอมความตามที่คู่ความตกลง นอกจากนี้ยังมีกรณีที่ศาลเห็นว่ามีความเหมาะสมที่จะตกลงได้ก็จะดำเนินการสอบถามหรือเชิญชวนให้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้เช่นกัน (Thailand Arbitration Center, 2024) หรือแม้กระทั่งในชั้นบังคับคดีก็มีกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเช่นกัน (Legal Execution Department, 2018) หากคู่กรณีเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมีโอกาสที่คู่กรณีจะตกลงกันได้สูง และส่งผลให้คดีไม่สิ้นศาล กระบวนการยุติธรรมจะรวดเร็วยิ่งขึ้น แต่จะเห็น

ได้ว่าการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเป็นกระบวนการที่ต้องเกิดขึ้นโดยสมัครใจ และเนื่องจากคู่กรณีมีความขัดแย้งกันมาก่อน ซึ่งบางกรณีคู่กรณีอาจมีความขัดแย้งกันรุนแรง จนไม่สนใจเข้าร่วมการไกล่เกลี่ย ทั้งๆที่หากเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยโอกาสที่คู่กรณีตกลงกันได้มีอยู่สูงมาก แต่ในประเทศไทยไม่มีการบังคับให้คู่กรณีเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่งเชิงบังคับเหมือนเช่น ในสหรัฐอเมริกา และแคนาดา ซึ่งมีการบังคับให้คู่กรณีเข้าสู่การไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่งเชิงบังคับก่อนที่จะศาลจะพิจารณาคดี ในงานวิจัยนี้จึงจะศึกษาหาแนวทางการนำมาตรการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่งเชิงบังคับมาใช้ในประเทศไทย

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาความหมาย หลักการ แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่งเชิงบังคับเพื่อศึกษาและวิเคราะห์กฎหมายต่างประเทศ กฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่งเชิงบังคับเพื่อวิเคราะห์ความเหมาะสมของการนำการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่งเชิงบังคับมาใช้ในประเทศไทย

1. เพื่อหารูปแบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่งเชิงบังคับที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย

ทบทวนแนวคิด

แนวคิดการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเชิงบังคับ
การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท เป็นวิธีการระงับ

ข้อพิพาทโดยบุคคลที่สาม ซึ่งมีความเป็นกลาง ในการทำหน้าที่ช่วยเหลือ เสนอแนวทางและ หาทางออกที่คู่พิพาทน่าจะยอมรับและพึงพอใจ เสนอแก่คู่พิพาท หากตกลงเห็นชอบด้วยกับ ข้อเสนอก็จะนำไปสู่การตกลงเพื่อประนีประนอม ยอมความกัน โดยการทำสัญญาประนีประนอม ยอมความจะมีผลผูกพันให้คู่พิพาทต้องปฏิบัติตาม (Department of Foreign Affairs, 2008) โดย หลักแล้วการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทจึงต้องเป็นการ ไกล่เกลี่ยโดยสมัครใจจากคู่กรณี แต่เนื่องจากการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททำให้เกิดข้อดีมากมาย ในปัจจุบันจึงเริ่มมีแนวคิดการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

เชิงบังคับ เพื่อให้คู่กรณีเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ย การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท (Mediation) เป็นแนวคิดที่พัฒนามาจากแนวคิดของการเจรจา (Negotiation) ซึ่งเป็นกระบวนการแก้ปัญหาที่ ประกอบด้วยคนสองคนหรือมากกว่านั้นสมัครใจ ตกลงกัน และพยายามที่จะบรรลุเป้าหมายร่วมกัน โดยการเจรจา ไม่ว่าจะ เป็นแบบทางการ หรือแบบ ไม่เป็นทางการ เช่น เจรจากับเพื่อน ครอบครัว หรือคนรู้จัก เป็นต้น การเจรจานั้นไม่เพียงแต่ เป็นวิธีการต่อรองเพื่อให้ได้มาซึ่งที่ต้องการ แต่ยังเป็นการค้นหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา ของบุคคลหรือกลุ่มบุคคล ดังนั้น ในการเจรจา ทุกฝ่ายควรร่วมมือกันในการค้นหาแนวทาง เพื่อแก้ไขปัญหาในแต่ละประเด็น การไกล่เกลี่ย ข้อพิพาทต้องเป็นโดยความสมัครใจ หมายความว่า “การสมัครด้วยความเต็มใจ” คือการกระทำใด ๆ เพราะสมัครใจและเต็มใจที่จะทำ หลักความสมัครใจนี้ ถือเป็นหลักสำคัญของการไกล่เกลี่ย เพราะหาก

คู่ความไม่สมัครใจที่จะทำการไกล่เกลี่ย โดยหลัก การไกล่เกลี่ยก็จะเกิดขึ้นไม่ได้ เพราะจะทำให้ คู่กรณีไม่ยอมเปิดใจยอมรับความต้องการของอีก ฝ่ายหนึ่ง (Gumphan, 2014)

แนวคิดการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเชิงบังคับ เป็นการนำคำที่มีความหมายตรงข้ามกันมารวม เป็นคำเดียวกัน กล่าวคือ หลักความสมัครใจซึ่ง เป็นหลักการที่สำคัญของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ประการหนึ่งแตเมื่อนำคำว่าเชิงบังคับมาใช้ ร่วมกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทจึงเกิดข้อสงสัยว่าจะขัดกับ หลักการความสมัครใจในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท หรือไม่ จากการศึกษาพบว่า เป็นเพียงการบังคับ ให้คู่พิพาทเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ก่อนการฟ้องคดี หรือการดำเนินคดีในชั้นศาล เท่านั้น เพื่อแก้ไขปัญหากรณีคู่พิพาทไม่ยอม เข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทแบบสมัครใจ และให้ประชาชนในสังคมเมื่อเกิดข้อพิพาทขึ้นได้ ตระหนักถึงความสำคัญการระงับข้อพิพาทการ ไกล่เกลี่ยที่คู่พิพาทสามารถระงับข้อพิพาทด้วย ตัวคู่พิพาทเองโดยมีผู้ไกล่เกลี่ยเป็นคนกลางใน การอำนวยความสะดวกและช่วยเหลือคู่พิพาท ในส่วนของกระบวนการภายหลังจากเข้าสู่การ ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทแล้ว มีลักษณะไม่แตกต่าง จากการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทแบบสมัครใจ ในทาง ทฤษฎีในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเชิงบังคับมี แนวความคิดลักษณะเดียวกันกับการไกล่เกลี่ย ข้อพิพาทแบบสมัครใจ โดยเฉพาะทฤษฎีการแก้ไข ปัญหาเนื่องจากการบังคับให้คู่พิพาทเข้าร่วมการ ไกล่เกลี่ยเพื่อให้ทุกฝ่ายต้องเผชิญหน้ากันสื่อสาร ระหว่างกันและนำไปสู่การทำข้อตกลงด้วยความ

สมัครใจบรรลุผลผลประโยชน์ร่วมกันและเป็นการรักษาความสัมพันธ์ระหว่างคู่พิพาท พบว่าเมื่อบังคับให้เข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททำให้การสื่อสารระหว่างคู่พิพาทและนายความดีขึ้น นอกจากนี้การศึกษาส่วนใหญ่แสดงให้เห็นว่ากรณีที่มีการไกล่เกลี่ยเชิงบังคับมีอัตราการยุติคดีมากกว่าคดีที่ไม่ผ่านการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท และอัตราการปฏิบัติตามคำข้อตกลงระหว่างคู่พิพาทที่มากขึ้นกว่าการตัดสินผ่านกระบวนการดำเนินคดีในชั้นศาลประเด็นของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเชิงบังคับ ในกรณีที่คู่พิพาทถูกเรียกร้องสิทธิโดยกระบวนการพิจารณาคดีทางแพ่ง เช่น คดีครอบครัว คดีทรัพย์สินทางปัญญา คดีความรับผิดทางแพ่ง เป็นต้น จึงมีการบังคับให้คู่พิพาทมีส่วนร่วมในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนที่คดีจะได้รับการดำเนินการฟ้องคดีในศาล พบว่ามีหลายประเทศได้นำแนวคิดการบังคับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องไปใช้ในการระงับข้อพิพาทเพื่อแก้ไขหรือตัดสินคดี เนื่องจากการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมีผลบังคับใช้ค่อนข้างเร็ว โดยการบังคับให้คู่พิพาทแต่ละฝ่ายพิจารณาจุดแข็งและจุดอ่อนของข้อพิพาทก่อนในช่วงเริ่มต้น แตกต่างจากระบบศาลที่ศาลเป็นผู้กำหนดให้ต้องดำเนินการตามกระบวนการพิจารณาของศาล อีกทั้งการฟ้องคดีมีค่าใช้จ่ายที่สูงและคาดเดาถึงผลของการตัดสินไม่ได้ (Yungyuen, 2019)

จากที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงให้ความหมายของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่งเชิงบังคับ หมายถึง การให้คนกลางมาระงับข้อพิพาททางแพ่ง โดยก่อนที่จะเข้าสู่กระบวนการพิจารณาของ

ศาลจะต้องมีการบังคับให้คู่กรณีเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยก่อน หากคู่กรณีตกลงกันไม่ได้ จึงจะสามารถเข้าสู่กระบวนการพิจารณาของศาลได้

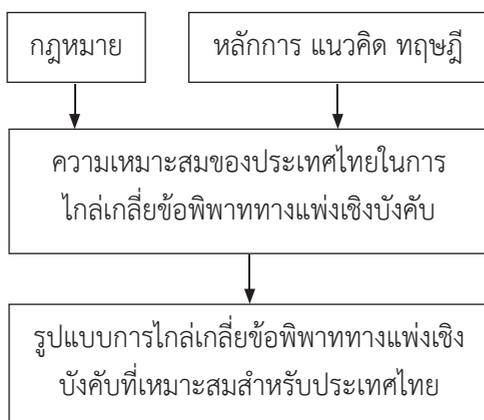
สมมติฐาน

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเป็นแนวทางหนึ่งที่จะทำให้ปริมาณคดีแพ่งที่เข้าสู่การพิจารณาคดีของศาลน้อยลง เพราะคู่กรณีที่เข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทส่วนใหญ่จะตกลงกันได้ ในประเทศไทยมีกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่งทั้งในศาล และนอกศาล แต่การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในประเทศไทยเป็นแบบสมัครใจ ไม่มีการบังคับ ซึ่งทำให้มีคดีจำนวนมากที่ไม่เข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเหมือนเช่นในต่างประเทศ เพื่อให้ปริมาณคดีแพ่งที่ต้องเข้าสู่กระบวนการพิจารณาของศาลน้อยลง ประเทศไทยจึงมีความเหมาะสมที่จะนำการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่งเชิงบังคับมาใช้ในประเทศไทย โดยมีรูปแบบที่เหมาะสมสำหรับบริบทสังคมไทย

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ประเทศไทยมีปริมาณคดีแพ่งที่เข้าสู่ศาลจำนวนมาก ทำให้เกิดปัญหาคดีล้นศาล ส่งผลให้กระบวนการพิจารณาพิพากษาคดีล่าช้า การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเป็นแนวทางหนึ่งที่ทำให้ปริมาณคดีที่เข้าสู่ศาลน้อยลง ซึ่งแนวคิดในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่งต้องเกิดจากความสมัครใจของคู่กรณี คู่กรณีจึงจะสามารถมีโอกาสที่จะตกลงกันได้ แต่ในต่างประเทศมีกระบวนการ

ไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่งเชิงบังคับ ซึ่งมีการบังคับให้คู่กรณีเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยก่อนเข้าสู่การพิจารณาพิพากษาคดี ถึงแม้คู่กรณีไม่ได้สมัครใจก็ตาม จึงจำเป็นต้องมีการวิเคราะห์ความเหมาะสมและหารูปแบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่งเชิงบังคับมาใช้ในประเทศไทย

ภาพที่ 1 ภาพกรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาวิจัยเอกสาร ศึกษาค้นคว้า รวบรวมข้อมูลจากหนังสือ บทความทางวิชาการวิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย สื่อออนไลน์กฎหมายต่างประเทศ กฎหมายไทยที่เกี่ยวข้อง กับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่งเชิงบังคับ

ผลการวิจัย

1. การบังคับคู่กรณีให้เข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยทางแพ่ง

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่ง เป็นวิธีการระงับข้อพิพาทโดยบุคคลที่สาม โดยบุคคลที่สามหรือที่เรียกว่าผู้ไกล่เกลี่ยมีหน้าที่ในการหา

ทางออกเพื่อช่วยเหลือคู่กรณีให้สามารถตกลงประนีประนอมยอมความกันได้โดยทั่วไปแล้ว การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทต้องเกิดขึ้นด้วยความสมัครใจของคู่กรณีที่จะเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเอง หลักความสมัครใจนี้ถือเป็นหลักสำคัญของการไกล่เกลี่ย เพราะหากคู่ความไม่สมัครใจที่จะทำการไกล่เกลี่ย การไกล่เกลี่ยก็จะเกิดขึ้นไม่ได้

ในการดำเนินคดีแพ่งของประเทศไทยนั้น คู่กรณีสามารถไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้ทั้งก่อนฟ้องคดีแพ่ง และหลังฟ้องคดีแพ่ง โดยหากเป็นการไกล่เกลี่ยก่อนฟ้องคดีแพ่งนั้นคู่กรณีสามารถไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้ตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 20 ตรี ส่วนการไกล่เกลี่ยหลังฟ้องคดีแพ่งสามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ก่อนที่ศาลจะมีคำพิพากษา เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 20 เนื่องจากคดีแพ่งโดยส่วนใหญ่เป็นคดีพิพาทระหว่างเอกชนกับเอกชน การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทจึงเกิดขึ้นได้ง่ายกว่าคดีอาญา และคดีปกครอง การไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่งจึงมักจะให้คู่กรณีตกลงกันเองได้อย่างอิสระ ซึ่งในปัจจุบันเมื่อมีการยื่นฟ้องคดีต่อศาล ศาลไทยจะนัดให้คู่กรณีมาไกล่เกลี่ยก่อนที่จะดำเนินกระบวนการใด ๆ ก่อน หากคู่กรณีไม่สามารถไกล่เกลี่ยได้ ศาลจึงจะดำเนินกระบวนการพิจารณาทางศาลต่อไป กระบวนการไกล่เกลี่ยในศาลไทยไม่ได้เป็นกระบวนการบังคับ เนื่องจากอาศัยหลักความสมัครใจของคู่กรณีเป็นสำคัญ แม้ศาลจะให้คู่กรณีไปไกล่เกลี่ยก่อน แต่บางครั้งคู่กรณีปฏิเสธการไกล่เกลี่ยตั้งแต่แรก

และต้องการเข้าสู่กระบวนการพิจารณา ซึ่งเป็นสิทธิของคู่กรณีที่สามารถปฏิเสธไม่เข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยได้ เนื่องจากคู่กรณีเห็นว่าถึงแม้จะไกล่เกลี่ยข้อพิพาทไปก็ไม่เกิดผลดี ซึ่งทำให้ปริมาณคดีที่เข้าสู่ศาลมีจำนวนมาก ทั้ง ๆ ที่ในบางคดีหากคู่กรณียินยอมเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยได้เสนอสิ่งที่ต้องการของตนออกมา อาจจะทำให้เกิดข้อตกลงขึ้นมาได้ โดยไม่ต้องไปพึ่งกระบวนการทางศาล

จากการศึกษาการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในสหรัฐอเมริกา จะมีกฎหมายบัญญัติบังคับให้คู่กรณีเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่งเชิงบังคับไว้อย่างชัดเจน ในรัฐวอชิงตัน มีกฎหมายบัญญัติให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่งเชิงบังคับก่อนจะฟ้องคดี เช่น ใน Revised Code of Washington (RCW) Section 021.55.46 มีการบัญญัติให้ใช้การไกล่เกลี่ยภาคบังคับ เช่น ในเรื่องเกี่ยวกับการคุมและจัดการคอนโดมิเนียม หรือ Revised Code of Washington, Section 100.70.7 ได้มีบทบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเชิงบังคับในความรับผิดชอบทางละเมิดทางการแพทย์

ในแคนาดา รัฐออนแทรีโอ การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทบัญญัติใน Rules of Civil Procedure, R.R.O. 1990, Reg. 194, Rule 24.1 - Mandatory Mediation คดีส่วนใหญ่จะต้องถูกบังคับไกล่เกลี่ยโดยบัญญัติวัตถุประสงค์การไกล่เกลี่ยไว้ว่าการไกล่เกลี่ยให้ดำเนินการเท่าที่จำเป็น เพื่อลดต้นทุนและความล่าช้าในการดำเนินคดี และอำนวยความสะดวกในการแก้ไขข้อพิพาทอย่างรวดเร็วและยุติธรรม

จากการศึกษาในต่างประเทศพบว่า การไกล่เกลี่ยข้อพิพาททั้งในสหรัฐอเมริกา และแคนาดา มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเชิงบังคับ ในคดีแพ่งจะมีกฎหมายบางฉบับบังคับให้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนที่จะให้ศาลพิจารณาคดี และถึงแม้บางกรณีจะไม่มีกฎหมายกำหนดไว้ให้เข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยก่อน แต่ในทางปฏิบัติศาลจะสั่งให้คู่กรณีเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยก่อน หากตกลงกันไม่ได้ถึงจะเข้าสู่กระบวนการพิจารณาของศาล ซึ่งในต่างประเทศมีแนวคิดที่จะให้มีการไกล่เกลี่ยบังคับก่อน เพื่อให้คู่กรณีเปิดใจที่จะหาข้อยุติลงได้ ก่อนที่จะดำเนินคดีทางศาล เพราะหากคู่กรณีได้มีโอกาสเสนอความต้องการของตน โอกาสที่จะยุติการดำเนินคดีย่อมเกิดขึ้นได้ ซึ่งหากคู่กรณีไม่สามารถยุติความขัดแย้งได้ ย่อมสามารถฟ้องคดีต่อศาลได้ต่อไป การบังคับคู่กรณีให้เข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยก่อน จึงเป็นการเพิ่มแนวทางในการหาข้อยุติให้ได้ก่อน จะมีการฟ้องคดี

การบังคับให้คู่กรณีเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ย โดยคู่กรณีไม่ประสงค์ จะเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยนั้น เป็นการละเมิดสิทธิเสรีภาพของคู่กรณีหรือไม่นั้น เมื่อพิจารณาหลักเกณฑ์ในการประสานประโยชน์สาธารณะกับการจำกัดสิทธิเสรีภาพของปัจเจกชนตามกฎหมายไทย ในการปกครองประเทศนั้นรัฐต้องคำนึงถึงถึงประโยชน์สาธารณะและสิทธิเสรีภาพของปัจเจกชนควบคู่กันไป ทั้งนี้ เพื่อเป็นการสร้างดุลยภาพระหว่างสิทธิเสรีภาพของปัจเจกชนที่กฎหมายรับรองและคุ้มครองกับสิทธิประโยชน์ที่ปัจเจกชนได้รับจากรัฐในรูปแบบประโยชน์สาธารณะ

การบังคับคู่กรณีให้เข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนั้น โดยหลักแล้วต้องเป็นไปโดยสมัครใจ แต่การบัญญัติกฎหมายบังคับให้คู่กรณีเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนย่อมสามารถกระทำได้ เพราะเป็นไปเพื่อประโยชน์ของรัฐ ไม่ถือเป็นการกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนแต่อย่างใด เพราะหากคู่กรณีตกลงกันไม่ได้ ย่อมสามารถใช้สิทธิฟ้องคดีต่อศาลได้ตามปกติ แต่การบังคับให้เข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนั้นเป็นเพียงขั้นตอนหนึ่ง เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้คู่กรณีหาข้อยุติให้ได้ หากไม่มีการบัญญัติกฎหมายบังคับให้คู่กรณีเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ย คู่กรณีซึ่งเรียกได้ว่ามีความขัดแย้งกันมาอยู่แล้ว จึงมักปฏิเสธที่จะพูดคุยกัน การบังคับคู่กรณีให้มาไกล่เกลี่ยกัน อาจทำให้คู่กรณีสามารถเปิดใจหาข้อยุติข้อพิพาทได้ ผู้วิจัยจึงเห็นว่าการบังคับคู่กรณีให้เข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทไม่ได้เป็นการละเมิดสิทธิเสรีภาพของคู่กรณีแต่อย่างใด แต่เป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะ

2. ความเหมาะสมของการนำการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่งเชิงบังคับมาใช้ในประเทศไทย

ในประเทศไทยมีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่งทั้งก่อนฟ้องคดีและหลังฟ้องคดี จะเป็นไปตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง แต่จะเป็นกระบวนการสมัครใจ ไม่มีกฎหมายบังคับให้คู่กรณีเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเหมือนเช่นในสหรัฐอเมริกา หรือแคนาดา ซึ่งมีการบังคับให้คู่กรณีเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนที่จะฟ้องคดี แนวคิดในการนำการ

ไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่งเชิงบังคับมาใช้เกิดจากหลักการที่ต้องการระงับข้อพิพาทก่อนที่จะฟ้องคดี เพื่อลดปริมาณคดีที่เข้าสู่ศาล ลดค่าใช้จ่ายลดระยะเวลา และเป็นการอำนวยความสะดวกในการแก้ไขข้อพิพาทให้ได้อย่างรวดเร็ว

ผู้วิจัยเห็นว่าในประเทศไทยควรจะมีการบังคับให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่งเชิงบังคับด้วยเหตุผล ดังนี้

1. การบังคับให้คู่กรณีเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนั้น จะทำให้คู่กรณีมีโอกาสพูดคุยกันโดยผ่านคนกลาง จะทำให้คู่กรณีสามารถเสนอความต้องการของตน โอกาสในการระงับข้อพิพาทย่อมจะเกิดขึ้นได้ หากไม่มีการบังคับคู่กรณีให้เข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท จะทำให้คู่กรณีปฏิเสธการเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทตั้งแต่แรก ทำให้ไม่เกิดการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทขึ้น

2. หากคู่กรณีเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนที่จะฟ้องคดีได้ ย่อมมีโอกาสที่จะตกลงกันได้ ไม่จำเป็นต้องดำเนินคดีในศาล การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องคดีนั้นจะทำให้ปริมาณคดีในศาลลดน้อยลง ประหยัดเวลา และประหยัดค่าใช้จ่าย เพราะการดำเนินคดีในศาลอาจต้องใช้เวลามากหลายเดือน แต่การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนั้นสามารถใช้เวลาอันสั้น และไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เช่น ค่าทนายความ

3. การบังคับให้คู่กรณีเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยนั้นจะทำให้คู่กรณีมีโอกาสที่จะยุติข้อพิพาทได้โดยเร็ว เพราะคู่กรณีจะเสนอความต้องการของตนได้มากกว่าที่เข้าสู่กระบวนการ

พิจารณาทางศาล เพราะคู่กรณีสามารถเจรจาผ่านคนกลางได้ และสามารถรับรู้ปัญหาของอีกฝ่ายได้มากขึ้น จึงอาจทำให้เกิดการยอมความกันได้ง่ายกว่าที่จะเข้าสู่กระบวนการพิจารณาไปทันที

4. การบังคับคู่กรณีเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนั้น ไม่ได้กระทบต่อกระบวนการพิจารณาในศาลของคู่กรณีแต่อย่างใด หรือกล่าวได้ว่าไม่ได้กระทบต่อสิทธิในการดำเนินคดีในศาลของคู่กรณี เพราะการบังคับให้คู่กรณีเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท เป็นเพียงขั้นตอนก่อนที่จะฟ้องคดีต่อศาล ซึ่งหากคู่กรณีไม่สามารถเจรจาไกล่เกลี่ยได้ ย่อมสามารถดำเนินคดีในชั้นศาลต่อไปได้ การบังคับไกล่เกลี่ยข้อพิพาทจึงเป็นแนวทางหนึ่งที่น่ามาช่วยคู่กรณีระงับข้อพิพาทโดยเร็วเท่านั้น ไม่ได้เป็นการจำกัดสิทธิคู่กรณีแต่อย่างใด

5. ในประเทศไทยมีปริมาณคดีที่เข้าสู่ศาลเป็นจำนวนมาก ซึ่งเมื่อก่อนมีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเฉพาะภายหลังฟ้องคดี แต่ต่อมาก็เริ่มมีการให้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องคดีได้ โดยไม่จำเป็นต้องเป็นศาลเท่านั้นที่มีอำนาจไกล่เกลี่ย ซึ่งเป็นไปตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 มีการกระจายอำนาจการไกล่เกลี่ยไปให้หน่วยงานของรัฐไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้ โดยให้หน่วยงานของรัฐที่ต้องการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทยื่นคำขอ แสดงให้เห็นว่าการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทสามารถแก้ไขปัญหาก่อนที่จะฟ้องคดีต่อศาลได้เป็นอย่างดี รัฐจึงพยายามส่งเสริมให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทกันก่อน

แต่เนื่องจากการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทไม่ได้มีลักษณะเป็นการบังคับ จึงทำให้คู่กรณีบางส่วนปฏิเสธการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทตั้งแต่แรก และดำเนินคดีในศาลเลย เนื่องจากความเกลียดชัง ไม่ต้องการมีการเจรจา การบังคับให้คู่กรณีเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทจึงเป็นแนวทางหนึ่งในการลดความขัดแย้งลงได้ เพราะมีคนกลางเข้ามาช่วยเจรจา จะทำให้คู่กรณีรักษาความสัมพันธ์อันดีไว้ได้ เช่น ในคดีครอบครัว หากได้มีการเจรจาพูดคุยกันก่อน ย่อมทำให้คู่กรณีมีโอกาสยุติความขัดแย้งได้เป็นอย่างมาก

จากที่กล่าวมาผู้วิจัยจึงเห็นว่า ในประเทศไทยจึงมีความเหมาะสมที่จะมีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่งเชิงบังคับ โดยควรมีรูปแบบที่เหมาะสมกับประเทศไทย

3. รูปแบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่งเชิงบังคับที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่งเชิงบังคับนั้น มีแนวคิดเพื่อที่จะนำช่วยลดปริมาณคดีที่เข้าสู่ศาล ประหยัดเวลา และประหยัดค่าใช้จ่าย ซึ่งจากการที่ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ไว้ว่าการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่งเชิงบังคับนั้นมีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในประเทศไทย เพราะประเทศไทยเป็นประเทศที่มีปริมาณคดีที่ขึ้นสู่ศาลเป็นจำนวนมากเช่นกัน เหมือนกับในสหรัฐอเมริกา และแคนาดาซึ่งในต่างประเทศมีการบังคับให้คู่กรณีเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่งเชิงบังคับในบางประเภทคดี และในแต่ละประเทศจะมีลักษณะแตกต่างกันออกไป สำหรับประเทศไทยถึงแม้จะมีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททั้งก่อนฟ้องคดี

และหลังฟ้องคดี แต่ยังไม่มีการบังคับให้ คู่กรณีเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ซึ่งหากประเทศไทยต้องการให้มีการไกล่เกลี่ย ข้อพิพาททางแพ่งเชิงบังคับนั้น ต้องมีรูปแบบที่ เหมาะสมกับบริบทสังคมไทย ซึ่งในประเด็นนี้ ผู้วิจัยจะวิเคราะห์รูปแบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ทางแพ่งเชิงบังคับ ได้ดังนี้

3.1 ประเภทคดีที่ควรมีการไกล่เกลี่ย ข้อพิพาททางแพ่งเชิงบังคับ

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่งเชิง บังคับนั้น จากการศึกษาในต่างประเทศพบว่า ในสหรัฐอเมริกา รัฐฟลอริดา และรัฐออลิงตัน ในคดีแพ่งทั่วไปไม่ได้มีการบังคับให้คดีแพ่ง ทุกคดีต้องผ่านการไกล่เกลี่ยก่อนฟ้องคดี แต่ใน คดีบางประเภทกฎหมายจะบัญญัติไว้ว่าจะต้อง ผ่านกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางก่อนที่ จะฟ้องคดี เช่น คดีละเมิดทางการแพทย์คดีเกี่ยวกับ อาคารชุด เป็นต้น ส่วนในแคนาดา รัฐออนแท รี่โอ Rules of Civil Procedure, R.R.O. 1990, Reg. 194, Rule 24.1 - Mandatory Mediation กำหนดไว้ว่าคดีแพ่งส่วนใหญ่จะต้องถูกบังคับ ไกล่เกลี่ย เว้นแต่คดีบางประเภท เช่น กฎหมาย ครอบครัว ข้อพิพาทเกี่ยวกับจำนอง ข้อพิพาท ตามกฎหมายก่อสร้าง ข้อพิพาทตามกฎหมายล้ม ละลาย เป็นต้น

สำหรับในประเทศไทย ไม่มีกฎหมายการ ไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่งเชิงบังคับก่อน แต่จาก การศึกษากฎหมายไทยนั้นพบว่าการไกล่เกลี่ย ข้อพิพาทก่อนฟ้องคดีต่อศาลนั้น มีการไกล่เกลี่ย ข้อพิพาทก่อนฟ้องคดีตามพระราชบัญญัติการ

ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 มาตรา 20 กำหนด ประเภทคดีที่สามารถไกล่เกลี่ยไว้ ดังนี้

“การไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่งตาม พระราชบัญญัตินี้ ถ้าเกี่ยวข้องกับสิทธิแห่งสภาพ บุคคล สิทธิในครอบครัว หรือกรรมสิทธิ์ ในอสังหาริมทรัพย์ ไม่สามารถกระทำได้

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่งให้ กระทำได้ในกรณี ดังต่อไปนี้

- (1) ข้อพิพาทเกี่ยวกับที่ดินที่มีใช้ข้อ พิพาทเกี่ยวข้องกับกรรมสิทธิ์
- (2) พิพาทระหว่างทายาทเกี่ยวกับ ทรัพย์สินมรดก
- (3) ข้อพิพาทอื่นตามที่กำหนดในพระ ราชกฤษฎีกา
- (4) ข้อพิพาทอื่นนอกจาก (1) (2) และ (3) ที่มีทุนทรัพย์ไม่เกินห้าล้านบาท หรือไม่เกิน จำนวนตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา”

นอกจากการไกล่เกลี่ยตามพระราช บัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 20 ตรี ได้กำหนดให้มีการไกล่เกลี่ยก่อนฟ้องไว้ เช่นกัน โดยข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วย การไกล่เกลี่ยก่อนฟ้อง พ.ศ. 2563 มาตรา 5 กำหนด ไว้ว่าการไกล่เกลี่ยก่อนฟ้องตามข้อกำหนดนี้ ให้ใช้ได้กับข้อพิพาททางแพ่งทุกคดี เว้นแต่ เป็นกรณีต้องห้ามมาตรา 9

กรณีดังต่อไปนี้ มีให้รับคำร้องไว้ไกล่เกลี่ย

1. เมื่อมีเหตุอันควรเชื่อว่าการยื่น คำร้องเป็นไปโดยไม่สุจริตหรือมีเจตนาเอาเปรียบ คู่กรณีหรือบุคคลอื่น

2. เมื่อปรากฏว่ามีการนำข้อพิพาทคำร้องไปยื่นฟ้องเป็นคดีแพ่งต่อศาลใดศาลหนึ่งไว้แล้ว โดยคู่กรณีทั้งสองเป็นคู่ความในคดีนั้น

3. เมื่อปรากฏว่าข้อพิพาทตามคำร้องเคยได้รับการดำเนินไกล่เกลี่ยตามข้อกำหนดนี้แล้วแต่ไม่เป็นผล เว้นแต่พฤติการณ์เปลี่ยนแปลงไปโดยระบุพฤติกรรมการเช่นนั้น มาในคำร้อง

4. เมื่อพิจารณาถึงพฤติการณ์หรือลักษณะของข้อพิพาทแล้วไม่เป็นสาระที่จะดำเนินการไกล่เกลี่ย

จากที่กล่าวมาจึงเห็นได้ว่าการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องคดีในคดีแพ่งนั้น ถึงแม้ว่าพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 จะมีการจำกัดประเภทคดีในการไกล่เกลี่ยไว้ แต่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 20 ตรี คู่กรณีสามารถไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้ทุกคดี โดยไม่มีการจำกัดประเภทคดีไว้ ทั้งนี้ อาจจะเป็นเพราะการไกล่เกลี่ยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 20 ตรี นั้น เป็นการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชั้นศาล ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการตัดสินคดีข้อพิพาทอยู่แล้ว กฎหมายจึงให้อำนาจในการไกล่เกลี่ยก่อนฟ้องคดีได้ทุกประเภทคดี เมื่อพิจารณาความเหมาะสมหากมีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องคดีเชิงบังคับนั้น สำหรับผู้วิจัยเห็นว่าประเภทคดีที่ควรมีการไกล่เกลี่ยได้นั้น ควรจะบังคับในคดีทุกประเภท เพราะในคดีแพ่งนั้น โดยหลักการแล้วเป็นเรื่องของการพิพาทของเอกชนกับเอกชน เป็นเรื่องที่คุณ่กรณีสามารถตกลงกันได้ การบังคับให้คู่กรณีเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

จะทำให้คู่กรณีมีโอกาสที่จะพูดคุยเพื่อแก้ปัญหา ระหว่างกันได้ จึงควรมีการกำหนดให้คู่กรณีเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อน จะทำให้อีกโอกาสในการแก้ไขข้อพิพาทเพิ่มมากขึ้น ทำให้ปริมาณคดีที่เข้าสู่ศาลลดน้อยลง ผู้วิจัยจึงเห็นว่าก่อนฟ้องคดีต่อศาลจึงควรที่จะมีการบังคับให้คู่กรณีเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อน โดยอาจจะเป็นการไกล่เกลี่ยตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ย พ.ศ. 2562 หรือตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 20 ตรีก็ได้ แต่ควรจะกำหนดให้ก่อนฟ้องคดีแพ่งทุกคดี จะต้องมีการผ่านการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อน เพราะถึงแม้กฎหมายจะบังคับให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อน แต่หากคู่กรณีไม่สามารถตกลงกันได้ ก็ไม่ได้กระทบสิทธิของคู่กรณีแต่อย่างใดในการที่จะยื่นฟ้องคดีต่อศาลต่อไป

ผู้วิจัยจึงเห็นว่าหากประเทศไทยจะนำกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่งเชิงบังคับมาใช้นั้นควรจะนำมาใช้กับทุกประเภทคดีตามเหตุผลที่ได้กล่าวมา

3.2 หน่วยงานที่รับผิดชอบ

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่งนั้น อาจแบ่งได้เป็นการไกล่เกลี่ยก่อนฟ้องคดีและหลังฟ้องคดี โดยหลักแล้วการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องคดีนั้นจะเป็นคนกลางซึ่งไม่ใช่ผู้พิพากษา เป็นผู้ไกล่เกลี่ย ซึ่งอาจเป็นหน่วยงานภายนอกที่ไม่ใช่ศาลเป็นผู้รับผิดชอบก็ได้ ส่วนหลังฟ้องคดีนั้น ผู้พิพากษาจะเป็นผู้ไกล่เกลี่ย หรืออาจจะส่งให้คู่กรณีไปไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนเริ่มพิจารณาคดี

ก็ได้ ส่วนใหญ่จึงอยู่ในอำนาจของศาลยุติธรรม สำหรับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่งเชิงบังคับนั้น จะเกิดขึ้นก่อนฟ้องคดี การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท จึงอาจจะเป็นอำนาจของหน่วยงานภายนอกได้

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่งเชิงบังคับนั้น ในสหรัฐอเมริกา รัฐฟลอริดา รัฐวอชิงตัน และแคนาดา รัฐออนแทรีโอ มีหน่วยงานทั้งภาครัฐ และภาคเอกชนในการรับผิดชอบในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททั้งศาล สภานายความ และภาคเอกชนต่าง ๆ

สำหรับในประเทศไทยไม่มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเชิงบังคับในคดีแพ่ง แต่จะมีการไกล่เกลี่ยก่อนฟ้องคดี การไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่งก่อนฟ้องคดีนั้นจะทำได้ทั้งในศาลและนอกศาล โดยหากเป็นการไกล่เกลี่ยนอกศาลนั้นจะเป็นไปตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “หน่วยงานซึ่งดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท หมายความว่า หน่วยงานของรัฐซึ่งดำเนินการ ระวังข้อพิพาทโดยวิธีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท” โดยให้หน่วยงานของรัฐที่ประสงค์จะดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทตามพระราชบัญญัตินี้ แจ้งให้กระทรวงยุติธรรมทราบด้วย นอกจากนี้ในพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 มาตรา 68 และ 69 เป็นการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน จากบทบัญญัติดังกล่าวแสดงว่าตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 กรมคุ้มครองสิทธิมีอำนาจไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้ แต่เฉพาะในคดีแพ่งที่มีทุนทรัพย์ไม่เกิน 5 แสนบาท

นอกจากในพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 แล้ว การไกล่เกลี่ยก่อนฟ้องคดีจะมีบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 02 ตรี บทบัญญัติดังกล่าวแสดงว่าการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องคดีในศาลนั้นเป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 20 ตรี ซึ่งจะอยู่ในความรับผิดชอบของศูนย์ไกล่เกลี่ยประจำศาล โดยสามารถไกล่เกลี่ยคดีแพ่งได้ทุกประเภทคดี

จากที่กล่าวมาจึงเห็นได้ว่าการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องคดีแพ่งในประเทศไทยนั้น แม้จะไม่มี การบังคับให้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท แต่ก็มีหน่วยงานที่รองรับในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องทั้งในศาล และนอกศาล แต่จะเห็นได้ว่าการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนอกศาลนั้น ยังเป็นอำนาจของหน่วยงานของรัฐตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ส่วนภาคเอกชนนั้น การไกล่เกลี่ยเกิดขึ้นได้ หากเป็นการสมัครใจไกล่เกลี่ยข้อพิพาท แต่ยังไม่ มีกฎหมายไทยที่รองรับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในภาคเอกชนแต่อย่างใด แตกต่างจากในต่างประเทศที่มีทั้งภาครัฐ และภาคเอกชนที่สามารถไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่งได้

ผู้วิจัยเห็นว่า หากมีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่งเชิงบังคับนั้น ควรจะให้เป็นอำนาจของหน่วยงานภาครัฐ เช่นเดียวกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องคดี ตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งอยู่ในอำนาจของศาล ผู้วิจัยเห็นว่าการไกล่เกลี่ย

ข้อพิพาททางแพ่งเชิงบังคับนั้น ควรจะมีการกำหนดแค่ให้คู่กรณีผ่านกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนที่จะฟ้องคดี โดยหน่วยงานที่รัฐเป็นผู้ดูแลเหมือนเช่นการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องคดีแพ่งในประเทศไทย ที่อยู่ใ้อำนาจของกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม และศาล หรือหน่วยงานอื่น ๆ ของรัฐที่ขออนุญาตไกล่เกลี่ยข้อพิพาทตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ซึ่งหากจะให้ภาคเอกชนเข้ามาไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้นั้น จะต้องเป็นเอกชนที่ได้รับการตรวจสอบและขออนุญาตโดยชอบจึงจะถือว่าคู่กรณีผ่านการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่งมาแล้ว ที่จะมีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลได้ แต่ในประเทศไทยยังต่างกับต่างประเทศ ตรงที่ยังไม่มีหน่วยงานเอกชนที่มีอำนาจไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่งโดยตรง ผู้วิจัยจึงเห็นว่าหากประเทศไทยมีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่งเชิงบังคับนั้น หน่วยงานที่รับผิดชอบในการไกล่เกลี่ยจึงควรเป็นหน่วยงานที่มีอำนาจไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องคดีในประเทศไทย ตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2652 และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

3.3 คุณสมบัติผู้ไกล่เกลี่ย

คุณสมบัติพื้นฐานของผู้ไกล่เกลี่ยนั้นนอกจากต้องมีความเป็นกลาง ปราศจากอคติใด ๆ กับคู่กรณีแล้ว ยังต้องมีคุณสมบัติทั้งวัยวุฒิ และคุณวุฒิที่ทำให้คู่กรณีเชื่อถือ และมีความเชื่อมั่นจึงจะทำให้การไกล่เกลี่ยประสบความสำเร็จได้ด้วยดี จากการศึกษาในต่างประเทศ

แสดงให้เห็นว่าคุณสมบัติผู้ไกล่เกลี่ยจะต้องเป็นผู้มีความรู้ผ่านการอบรมด้านการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท และหากในคดีที่มีความเฉพาะผู้ไกล่เกลี่ยอาจจะต้องมีความเชี่ยวชาญในเรื่องนั้น ๆ ด้วย

สำหรับในประเทศไทย พระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ในมาตรา 3 กำหนดความหมายของผู้ไกล่เกลี่ยว่า หมายถึงบุคคลซึ่งได้รับการขึ้นทะเบียนและได้รับการแต่งตั้งให้ทำหน้าที่ในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท มาตรา 10 บัญญัติเกี่ยวกับคุณสมบัติผู้ไกล่เกลี่ยไว้ว่า ผู้ไกล่เกลี่ยต้องผ่านการอบรมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทตามหลักสูตรที่คณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติตามกฎหมายว่าด้วยการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติรับรอง และเป็นผู้มีประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ อันจะเป็นประโยชน์แก่การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท นอกจากนี้ยังต้องมีคุณสมบัติตามมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 นอกจากนี้ในประกาศกระทรวงยุติธรรม เรื่องหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการขึ้นทะเบียนผู้ไกล่เกลี่ย พ.ศ. 2562 กำหนดคุณสมบัติผู้ไกล่เกลี่ยไว้ว่า

- (1) มีอายุไม่ต่ำกว่า 03 ปี บริบูรณ์
- (2) มีประสบการณ์ปฏิบัติงานด้านการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในหน่วยงานภาครัฐหรือภาคประชาชนที่ดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทไม่น้อยกว่า 5 เรื่อง หรือหน่วยงานซึ่งดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเห็นว่ามีคุณสมบัติเหมาะสมหรือเป็นผู้มีประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ อันจะเป็นประโยชน์แก่การไกล่เกลี่ย ข้อพิพาทไม่น้อยกว่า 2 ปี

(3) เป็นผู้มีความพร้อมที่จะอุทิศเวลาปฏิบัติหน้าที่ผู้ไกล่เกลี่ย

(4) ไม่เป็นผู้มีความประพฤติเสื่อมเสียหรือบกพร่องในศีลธรรม

(5) ไม่เป็นผู้ประกอบอาชีพหรือวิชาชีพหรือกระทำการใดอันอาจกระทบถึงการปฏิบัติหน้าที่ผู้ไกล่เกลี่ยของกระทรวงยุติธรรมหรืออาจเสื่อมเสียถึงเกียรติศักดิ์แห่งสถาบันกระทรวงยุติธรรม

(6) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย

(7) เป็นผู้ผ่านการอบรมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทตามหลักสูตรที่คณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติตามกฎหมายว่าด้วยการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติรับรอง

(8) ไม่เป็นบุคคลที่ศาลมีคำสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถหรือ คนวิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ

(9) ไม่เป็นผู้เคยรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิด ที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

(10) ไม่ถูกเพิกถอนการเป็นผู้ไกล่เกลี่ยตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 และยังไม่พ้น 5 ปี นับถึงวันยื่นคำขอรับหนังสือรับรองการขึ้นทะเบียนเป็นผู้ไกล่เกลี่ย

จากบทบัญญัติดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าในประเทศไทย คุณสมบัติผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่ขึ้นทะเบียนนั้น จะต้องผ่านการอบรม เป็นผู้มีความสมบัติที่เหมาะสมที่จะเป็นผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท มีประสบการณ์ในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมาก่อน

เป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมเหมาะสมที่จะเป็นคณกลางที่ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับในต่างประเทศจะเห็นได้ว่าคุณสมบัติผู้ที่จะไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีแพ่งนั้น จะคล้ายกัน คือต้องมีการอบรม มีคุณวุฒิ วิทยุฒิที่เหมาะสม ในการที่จะไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ไม่เป็นผู้ที่ถูกตั้งข้อรังเกียจ สำหรับในต่างประเทศจะมีการบัญญัติคุณสมบัติผู้ไกล่เกลี่ยไว้บางประเภทคดี ที่ต้องมีความเชี่ยวชาญจริง ๆ เนื่องจากการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในต่างประเทศเป็นการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่งเชิงบังคับในบางประเภท เช่น คดีทางการแพทย์ คดีอาคารชุด ซึ่งมีกฎหมายบัญญัติไว้โดยเฉพาะในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่จะประสบความสำเร็จ หากผู้ไกล่เกลี่ยมีความรู้ความสามารถเฉพาะด้านในคดีที่ทำการไกล่เกลี่ย จะทำให้การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมีโอกาสที่จะประสบความสำเร็จ แต่สำหรับในประเทศไทย ยังไม่มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่งเชิงบังคับ คุณสมบัติผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทจึงเป็นคุณสมบัติทั่วไปที่ผู้ไกล่เกลี่ยทั่วไปต้องมี เช่น ผ่านการอบรม มีการศึกษาในระดับที่น่าเชื่อถือ หรือที่เรียกได้ว่า มีวิทยุฒิ และคุณวุฒิที่เหมาะสมที่จะทำให้อุกรณ์มีความเชื่อถือ เกิดความไว้วางใจเท่านั้น ผู้วิจัยเห็นว่า หากประเทศไทยมีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่งเชิงบังคับจริง ๆ ควรจะต้องมีการกำหนดให้เหมือนของในต่างประเทศที่ควรจะมีผู้เชี่ยวชาญในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทด้วยเช่นกัน โดยเฉพาะในคดีที่ผู้ไกล่เกลี่ยจำเป็นต้องมีความรู้ เช่น ในคดีทางการแพทย์ว่าแพทย์ประมาท เลินเล่อหรือไม่นั้น หากผู้ไกล่เกลี่ยมีความรู้ในเรื่อง

ของกระบวนการทางการแพทย์ อาจจะมี ความเข้าใจในคู่กรณีมากขึ้น ทำให้การไกล่เกลี่ยมีโอกาสจะประสบความสำเร็จมากขึ้น แต่ปัญหา คือ การจะให้ผู้ไกล่เกลี่ยมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านนั้น ในประเทศไทยอาจจะหาได้ยาก จึงควรจะมี ความยืดหยุ่นในการแต่งตั้งผู้ไกล่เกลี่ย เพราะโดยความเป็นจริงแล้วผู้ไกล่เกลี่ยไม่ใช่ผู้พิพากษา เป็นเพียงคนกลางที่ทำให้คู่กรณีมีความเชื่อใจ น่าเชื่อถือ ทำให้คู่กรณีเปิดใจได้ ในเบื้องต้นผู้วิจัยจึงเห็นว่า หากมีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่งเชิงบังคับ ในประเทศไทย ควรจะนำคุณสมบัติผู้ไกล่เกลี่ยตามประกาศกระทรวงยุติธรรม เรื่อง หลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขการขึ้นทะเบียนผู้ไกล่เกลี่ย พ.ศ. 2562 มาใช้บังคับ

3.4 กระบวนการไกล่เกลี่ย

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่งเชิงบังคับนั้น ในต่างประเทศจะมีการบังคับให้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อน โดยในสหรัฐอเมริกา การไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่งเชิงบังคับ เป็นการบังคับคู่พิพาทเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนเข้าสู่กระบวนการพิจารณาทางศาล ระบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่งเชิงบังคับ จะกระทำได้เมื่อมีบทบัญญัติของกฎหมายระเบียบข้อบังคับของศาล หรืออาจทำได้โดยทำสัญญาเป็นข้อตกลงระหว่างคู่พิพาทว่า หากมีข้อพิพาทเกิดขึ้นระหว่างคู่สัญญาให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทระหว่างคู่สัญญาก่อนที่จะนำคดีขึ้นสู่การพิจารณาต่อไป สหรัฐอเมริกา จึงเป็นประเทศหนึ่งที่ส่งเสริมให้คู่พิพาทต้องผ่านกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนที่จะ

นำไปฟ้องต่อศาลเพื่อลดปริมาณคดีที่จะขึ้นสู่ศาล เนื่องจากมีจำนวนผู้พิพากษาไม่เพียงพอ กับจำนวนคดีที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วทำให้แต่ละคดีใช้เวลาในการพิจารณา

สำหรับประเทศไทย การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภายหลังฟ้องคดีนั้น ไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้โดยตรงในการให้คู่กรณีเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท แต่ในทางปฏิบัติศาลจะสั่งให้คู่กรณีเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อน โดยจะเป็นการไกล่เกลี่ยโดยคู่กรณีทั้งสองฝ่าย ต้องสมัคร หากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่สมัครใจ ย่อมไม่สามารถไกล่เกลี่ยได้ กระบวนการไกล่เกลี่ยจึงไม่เกิดขึ้น แตกต่างจากกฎหมายของสหรัฐอเมริกา ที่มีกฎหมายการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่งเชิงบังคับไว้ ซึ่งถึงแม้คู่กรณีจะไม่สมัครใจเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท แต่คู่กรณีก็ต้องเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ถึงแม้ว่าจะมีการบังคับให้คู่กรณีเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท แต่ก็ไม่ได้มีการบังคับว่าคู่กรณีจะต้องไกล่เกลี่ยข้อพิพาทให้สำเร็จ จึงเป็นสิทธิของคู่กรณีที่ตกลงประนีประนอมเพื่อระงับข้อพิพาทหรือไม่ หากคู่กรณีไม่สามารถเจรจาไกล่เกลี่ยได้ ยังมีสิทธิที่จะฟ้องคดีต่อศาลได้ การบังคับให้คู่กรณีเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท จะทำให้คู่กรณีมีโอกาสที่จะตกลงเปิดใจแล้วหาทางระงับข้อพิพาทได้ การนำการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่งเชิงบังคับมาใช้ในประเทศไทยนั้น จึงต้องมีการบังคับให้คู่กรณีเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนที่จะมาฟ้องคดีต่อศาล ไม่ว่าจะคู่กรณีจะสมัครใจหรือไม่ก็ตาม

3.5 ผลของการไกล่เกลี่ย

ผลของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่งเชิงบังคับนั้น จะไม่มีการบังคับให้คู่กรณีต้องตกลงกันได้ ซึ่งโดยหลักหากคู่กรณีตกลงกันได้ จะทำสัญญาประนีประนอมกัน ส่วนคู่กรณีที่ตกลงกันไม่ได้ย่อมสามารถนำคดีฟ้องต่อศาลได้ต่อไป ในการที่ประเทศไทยจะนำการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีแพ่งเชิงบังคับมาใช้ นั้น ผู้วิจัยเห็นว่าผลของการไกล่เกลี่ยย่อมจะเหมือนในต่างประเทศ และเหมือนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องในประเทศ ที่หากคู่กรณีตกลงกันได้ ต้องทำบันทึกข้อตกลง และบันทึกข้อตกลงนั้นต้องไม่ขัดความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หากมีการผิดข้อตกลง ย่อมสามารถนำบันทึกข้อตกลงนั้นฟ้องคดีต่อศาลได้ หากคู่กรณีไม่สามารถเจรจาไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้ ย่อมสามารถฟ้องคดีต่อศาลได้ต่อไป

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ว่าในประเทศไทย ไม่มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่งเชิงบังคับ แตกต่างจากในต่างประเทศ คือ สหรัฐอเมริกา และแคนาดาที่มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่งเชิงบังคับ ซึ่งการบังคับให้คู่กรณีเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่งเชิงบังคับ ทำให้คู่กรณีมีโอกาสนี้จะตกลงกันได้ ทำให้ปริมาณคดีที่เข้าสู่ศาลลดน้อยลง ประหยัดเวลา และประหยัดค่าใช้จ่าย ประเทศไทยจึงควรที่จะมีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่งเชิงบังคับเหมือนเช่นในต่างประเทศ โดยมีรูปแบบที่เหมาะสมกับประเทศไทย

และผลการวิจัยที่ได้ตรงกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ โดยผลการวิจัยได้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของวงศ์วิชญ์ วรกิจโสภณไพศาล ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่งก่อนเสนอคดีต่อศาล” ผลการวิจัยพบว่า กฎหมายสำหรับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนเสนอคดีต่อศาลนั้น ยังมีจำนวนจำกัดไม่สอดคล้องกับสภาวะการเปลี่ยนแปลงของสังคม จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ในการที่จะมีกฎหมายเฉพาะขึ้นมาเพื่อสนับสนุน รองรับกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนเสนอคดีต่อศาล และสนับสนุนให้ภาคประชาชนตลอดจนองค์กรต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรม ด้วยกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนเสนอคดีต่อศาล ซึ่งเมื่อมีระบบกฎหมายเพื่อการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนเสนอคดีต่อศาล และภาคประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมในการยุติข้อพิพาทแล้ว ย่อมส่งผลให้ข้อพิพาทที่เกิดขึ้นยุติลงได้รวดเร็ว แม้ค่าเสียหายเพียงจำนวนน้อยก็จะได้รับการเยียวยา ซึ่งถือว่าการคดีทุกประเภทจะเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมอย่างเสมอภาค ส่วนคดีที่จะเข้าสู่การพิจารณาของศาลก็จะลดปริมาณลง การพิจารณาพิพากษาก็จะดำเนินไปได้อย่างรวดเร็ว ปริมาณคดีที่ค้างก็จะลดลง ผลค่าเสียหายก็เกิดประสิทธิภาพอย่างสูงสุด (Worakitsophonpaisarn, 2009) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของวงศ์วิชญ์ วรกิจโสภณไพศาล ที่เห็นควรให้มีพัฒนากฎหมายการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องคดี เพื่อให้ข้อพิพาทยุติได้โดยเร็ว ส่งผลให้ปริมาณคดีในศาลลดน้อยลง นอกจากนี้ในรัฐธรรมนูญแห่ง

ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 68 บัญญัติให้รัฐต้องดำเนินการยุติธรรมทุกด้าน รวมทั้งทางด้านปกครองให้มีประสิทธิภาพ เป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ และให้ประชาชน เข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยสะดวก รวดเร็ว และไม่เสียค่าใช้จ่ายสูงเกินสมควร การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทจึงเป็นแนวทางหนึ่งที่ทำให้ประชาชน เข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยสะดวก รวดเร็ว ผลการวิจัยจึงเป็นการพัฒนากฎหมายให้เป็นไปได้ ตามหลักการของรัฐธรรมนุญเช่นเดียวกัน

เอกสารอ้างอิง

- Department of Foreign Affairs. (2008). **Mediation in Disputes in Thai-English Versions**. Bangkok: Petchrung Print Center. (In Thai)
- Gumphan, P. (2014). **Mediation in Disputes Before Filing a Lawsuit to a Law Court in the Case of Tourists**. (Master of Law). National Institute of Development Administration, Bangkok.
- Legal Execution Department. (2018). **Mediation in Disputes**. Bangkok: Artistry Design. (In Thai)
- Limparungsi, S. (2012). **Conflict Management and Mediation in Disputes**. Bangkok: Dispute Resolution office, office of the Court of Justice. (In Thai)
- Office of Planning and Budget. (2024). **Annual Judicial Statistics Report (Thai Version)**. Retrieved from <http://oppbcojgo.th/th/content/category/articles/id/8/cid/2085> [2024, 4 May.] (In Thai)
- Susaorat, T. (2024). **Online Mediation**. Retrieved from <http://Kohtaolocal.Go.Th> [2024, 4 May.] (In Thai)
- Thailand Arbitration Center. (2024). **Collecting Important Issues that You Should Know in Hiring a Lawyer to Mediate Civil Cases in a Law Court**. Retrieved from <https://thac.or.th/th/hire-a-lawyer-to-mediate/> [2024, 4 May.] (In Thai)
- Worakitsophonpaisarn, W. (2009). **Legal Problems Regarding Mediation of Civil Disputes before Presenting the Case to the Court**. (Master of Law). Sripatum University Chonburi Campus, Bangkok. (In Thai)
- Yungyuen, W. (2019). **Coercive Mediation in Disputes before Filing a Lawsuit in Medical Malpractice Cases in the Context of Thailand**. (Master of Law). Chulalongkorn University, Bangkok. (In Thai)

นวัตกรรมการสื่อสารผ่านประสบการณ์เพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมอาหาร
กรณีศึกษากิจกรรม “ลิ้มรสตำนานมอญ” ชุมชนคลองสามวา

COMMUNICATION INNOVATION THROUGH EXPERIENCE FOR
FOOD CULTURE CONSERVATION: A CASE STUDY “TASTE OF MON LEGEND”
ACTIVITY AT KHLONG SAM WA COMMUNITY

สิริมณฑ์ พึ่งสงวาลย์¹ นิศรารัตน์ วิลไลลักษณ์² และ นิษฐา หุ่นเกษม^{3*}

^{1,2,3}สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Sirimon Puengsangwal¹, Nisararat Wilailuk², and Nitta Roonkaseam^{3*}

^{1,2,3}Communication Arts Program, Faculty of Management Science, Rajabhat University Phranakhon
Bangkok, Thailand

*E-mail: nitta@pnru.ac.th

Received: 15-12-2024

Revised: 25-2-2025

Accepted: 26-2-2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการพัฒนา นวัตกรรม การสื่อสารผ่านประสบการณ์ในกิจกรรม “ลิ้มรสตำนานมอญ” สำหรับการอนุรักษ์วัฒนธรรมอาหารพื้นถิ่นมอญคลองสามวา และประเมินประสิทธิผลของนวัตกรรม การสื่อสาร ในการสร้าง การรับรู้ และความตระหนักถึงคุณค่าของอาหารพื้นถิ่นมอญ ใช้วิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มตัวแทนชุมชนมอญคลองสามวา จำนวน 5 คน และกลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรม “ลิ้มรสตำนานมอญ” จำนวน 85 คน

ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนา นวัตกรรม การสื่อสาร เน้นการผสมผสานประสบการณ์ตรง ผ่านการชิมอาหารพื้นถิ่น เช่น ขนมเหนียวสูตรโบราณและข้าวตอกตังมอญ ร่วมกับการเรียนรู้วัฒนธรรม การแต่งกายด้วยสไบมอญ ผลการประเมินชี้ให้เห็นว่าผู้เข้าร่วมกิจกรรมกว่าร้อยละ 90 มีการรับรู้คุณค่าของอาหารพื้นถิ่นในระดับสูง โดยเฉพาะด้านวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น นอกจากนี้ การบูรณาการงานวิจัยเข้ากับการเรียนการสอน โดยให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการผลิตสื่อประชาสัมพันธ์ ยังช่วยขยาย การรับรู้และปลูกฝังความตระหนักในมรดกวัฒนธรรมอาหารแก่คนรุ่นใหม่

คำสำคัญ: นวัตกรรม การสื่อสาร วัฒนธรรมอาหาร ชุมชนมอญคลองสามวา ประสบการณ์ตรง

ABSTRACT

This research aimed to study the development of communication innovation through experience in the “Taste of Mon Legend” activity for preserving local Mon food culture in Khlong Sam Wa community and evaluate the effectiveness of this communication innovation in creating awareness and recognition of Mon local food values. The study employed participatory action research, collecting data from two key informant groups: five representatives from the Mon Khlong Sam Wa community and 85 participants in the “Taste of Mon Legend” activity.

The findings revealed that the communication innovation development emphasized integrating direct experiences through local food tasting, such as traditional sticky rice desserts and Mon pounded rice cakes, along with learning about cultural dress through Mon shoulder cloths. The evaluation indicated that over 90 percent of participants demonstrated high levels of recognition of local food values, particularly in cultural and local wisdom aspects. Additionally, the integration of research with teaching and learning, by involving students in producing public relations materials, helped expand awareness and instill recognition of food cultural heritage among the younger generation.

Keywords: Communication Innovation, Food Culture, Mon Community of Khlong Sam Wa, Direct Experience

บทนำ

การอนุรักษ์วัฒนธรรมอาหารถือเป็นหนึ่งในแนวทางสำคัญในการรักษาเอกลักษณ์และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนาน (Chineephen & Meena, 2021) โดยเฉพาะในบริบทของชุมชนมอญคลองสามวา (ชุมชนแป้นทองสัมพันธ์ เขตคลองสามวา) กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความโดดเด่นทั้งในด้านประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม และอาหารพื้นถิ่น

จากการลงพื้นที่สำรวจข้อมูลทุนทางวัฒนธรรมของชุมชน คณะผู้วิจัยได้พบว่าชุมชนแป้นทองสัมพันธ์มีความโดดเด่นในด้านของอาหารคาวและอาหารหวาน โดยเฉพาะการผสมผสานวัฒนธรรมไทยและมอญได้อย่างลงตัว ทั้งในวิถีชีวิตและอาหาร เช่น แกงมะตาด ข้าวแช่ และแกงกะทิอุ่นเส้น อาหารเหล่านี้ไม่เพียงแต่เป็นตัวแทนของอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม แต่ยังแฝงไปด้วยภูมิปัญญาและความเชื่อมโยงกับประเพณีท้องถิ่น

ในขณะเดียวกัน การท่องเที่ยวเชิงอาหาร (food tourism) กำลังได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในฐานะรูปแบบการท่องเที่ยวที่ช่วยสร้างประสบการณ์เรียนรู้วัฒนธรรมผ่านอาหารท้องถิ่น (Udompol, 2022) ชุมชนมอญคลองสามวาจึงเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพสูงในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอาหาร ด้วยความหลากหลายของอาหารพื้นถิ่นที่สามารถพัฒนาเป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวที่สนใจเรียนรู้วัฒนธรรมผ่านประสบการณ์ตรงได้

แม้ว่าชุมชนจะมีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงอาหาร แต่จากการทบทวนวรรณกรรม คณะผู้วิจัยพบว่าการศึกษาที่ผ่านมาเกี่ยวกับวัฒนธรรมอาหารมอญมักเน้นเพียงการรวบรวมและบันทึกตำราอาหาร หรือการศึกษาประวัติความเป็นมาและคุณค่าทางวัฒนธรรม ยังขาดการศึกษาที่มุ่งเน้นการพัฒนานวัตกรรมการสื่อสารที่ใช้ประสบการณ์ตรงในการถ่ายทอดคุณค่าของอาหารพื้นถิ่น โดยเฉพาะในบริบทของชุมชนชาติพันธุ์ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะอย่างชุมชนมอญ นวัตกรรมการสื่อสารจึงกลายเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างการรับรู้และความตระหนักในคุณค่าของวัฒนธรรมอาหารพื้นถิ่น ด้วยการใช้กระบวนการที่เน้นประสบการณ์ตรง เช่น การเล่าเรื่อง การสาธิตวิธีปรุงอาหาร และการชิมอาหาร (Nichamon & Patcharee, 2020) วิธีการเหล่านี้ไม่เพียงแต่ช่วยดึงดูดความสนใจของผู้เข้าร่วม แต่ยังช่วยสร้างความเชื่อมโยงทางอารมณ์กับวัฒนธรรมและอาหารพื้นถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ บทความนี้จึงมุ่งนำเสนอ

ความสำคัญของการอนุรักษ์วัฒนธรรมอาหารในบริบทของชุมชนมอญคลองสามวา ผ่านกรณีศึกษากิจกรรม “ลิ้มรสตำนานมอญ” ซึ่งเป็นนวัตกรรมการสื่อสารที่ใช้ประสบการณ์ตรงในการเชื่อมโยงผู้คนกับคุณค่าของอาหารพื้นถิ่นทั้งในเชิงวัฒนธรรม เศรษฐกิจ และสังคม การศึกษาครั้งนี้จึงไม่เพียงมุ่งอนุรักษ์วัฒนธรรมอาหารเท่านั้น แต่ยังเป็นการพัฒนาต้นแบบนวัตกรรมการสื่อสารที่สามารถประยุกต์ใช้ในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมในรูปแบบอื่น ๆ ได้อีกด้วย

ในการวิจัยนี้คณะผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษาและพัฒนานวัตกรรมการสื่อสารผ่านประสบการณ์ในกิจกรรม “ลิ้มรสตำนานมอญ” สำหรับการอนุรักษ์วัฒนธรรมอาหารพื้นถิ่นมอญคลองสามวา และประเมินผลลัพธ์ของนวัตกรรมการสื่อสารดังกล่าว

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการพัฒนานวัตกรรมการสื่อสารผ่านประสบการณ์ในกิจกรรม “ลิ้มรสตำนานมอญ” สำหรับการอนุรักษ์วัฒนธรรมอาหารพื้นถิ่นมอญคลองสามวา
2. เพื่อประเมินประสิทธิผลของนวัตกรรมการสื่อสารผ่านประสบการณ์ในการสร้างการรับรู้และความตระหนักถึงคุณค่าของอาหารพื้นถิ่นมอญ

ทบทวนแนวคิด

แนวคิดเกี่ยวกับการตลาดผ่านกิจกรรมการตลาดผ่านกิจกรรมเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างการรับรู้และความประทับใจ

ให้กับกลุ่มเป้าหมาย โดยเฉพาะในบริบทของการส่งเสริมอาหารพื้นถิ่น การจัดการกรรมทางการตลาดช่วยสร้างประสบการณ์ตรงและความผูกพันระหว่างผู้บริโภคกับอาหารและวัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านรูปแบบกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การจัดเทศกาลอาหาร การสาธิตการทำอาหาร หรือการจัดแสดงวัฒนธรรมการกินในพื้นที่ท่องเที่ยว

กลยุทธ์สำคัญประการหนึ่งคือการสร้างประสบการณ์ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 (Multi-sensory Experience) โดยออกแบบกิจกรรมที่กระตุ้นการรับรู้ทั้งการมองเห็น การได้กลิ่น การชิม การได้ยิน และการสัมผัส การผสมผสานประสาทสัมผัสต่าง ๆ ช่วยสร้างความทรงจำและความประทับใจที่ลึกซึ้ง อันจะนำไปสู่การจดจำและผูกพันกับแบรนด์ในระยะยาว (Razaq, Walters & Rashid, 2017; Theaker) ทั้งนี้การตลาดผ่านกิจกรรมในปัจจุบันมักใช้การผสมผสานระหว่างช่องทางออนไลน์และออฟไลน์ เช่น การถ่ายทอดสดกิจกรรม การจัดการกิจกรรมเสมือนจริง หรือการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการสร้างการมีส่วนร่วม นอกจากนี้ การใช้ผู้ทรงอิทธิพลทางความคิดและสื่อมวลชนเข้าร่วมกิจกรรมช่วยขยายการรับรู้และสร้างความน่าเชื่อถือให้กับแบรนด์อีกด้วย (Roonkaseam et al., 2024)

แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอาหาร

การท่องเที่ยวเชิงอาหาร (Food Tourism หรือ Gastronomy Tourism) เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นการสร้างประสบการณ์ผ่านอาหารในพื้นที่ท่องเที่ยว โดยมีองค์ประกอบสำคัญหลายประการที่หลอมรวมกันเป็นประสบการณ์ที่มีคุณค่าสำหรับนักท่องเที่ยว

องค์ประกอบสำคัญประการแรกคืออาหารท้องถิ่นที่มีเอกลักษณ์ ซึ่งสะท้อนถึงวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชน รวมถึงวัตถุดิบที่สะท้อนภูมิปัญญาในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติของท้องถิ่น นอกจากนี้ วัฒนธรรมการกินที่เป็นเอกลักษณ์ก็มีความสำคัญไม่แพ้กัน โดยสะท้อนผ่านวิธีการรับประทาน และโอกาสพิเศษต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการรับประทานอาหาร

ภูมิปัญญาในการปรุงอาหารเป็นอีกองค์ประกอบที่สำคัญ โดยการถ่ายทอดผ่านเทคนิควิธีการ และความพิถีพิถันในการปรุงอาหารแต่ละชนิด รวมถึงเรื่องราวและประวัติความเป็นมาของอาหาร ที่ช่วยเพิ่มคุณค่าและความน่าสนใจให้กับประสบการณ์การท่องเที่ยว

รูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงอาหารมีความหลากหลาย ตั้งแต่การท่องเที่ยวตามสถานที่สำคัญและทดลองชิมอาหารประจำถิ่น การเข้าร่วมเทศกาลอาหาร การเข้าคอร์สสอนทำอาหาร ไปจนถึงการพักอาศัยกับคนในพื้นที่เพื่อสัมผัสวิถีชีวิตและอาหารท้องถิ่นอย่างใกล้ชิด

กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอาหารมีหลายรูปแบบ ทั้งการสื่อสารผ่านสื่อดั้งเดิมและสื่อดิจิทัล การสร้างเนื้อหาแบบบูรณาการ การสร้างภาพลักษณ์และการประชาสัมพันธ์ รวมถึงการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งล้วนมีส่วนสำคัญในการสร้างการรับรู้และดึงดูดนักท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวเชิงอาหารส่งผลกระทบต่อเชิงบวกทั้งในด้านเศรษฐกิจและวัฒนธรรม โดยช่วยสร้างรายได้ให้กับชุมชน ส่งเสริมการอนุรักษ์และสืบสานวัฒนธรรมอาหารท้องถิ่น และนำ

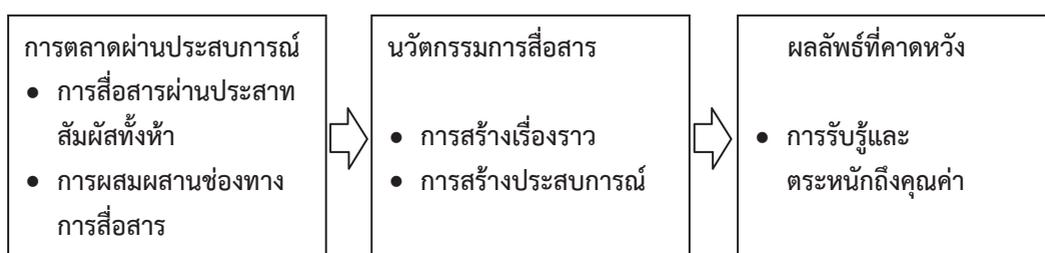
ไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ซึ่งคำนึงถึงการรักษาสสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจ และการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น (Udompol, 2022; Reynolds, 2012; Lim, 2019; Luša & Jakešević, 2017)

บทความวิจัยนี้ได้บูรณาการแนวคิดการตลาดผ่านกิจกรรมเข้ากับการท่องเที่ยวเชิงอาหาร เพื่อให้สามารถสร้างพลังทางวัฒนธรรมผ่านอาหารพื้นถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีจุดเชื่อมโยงสำคัญของทั้ง 2 แนวคิด กล่าวคือ ดำเนินการออกแบบและพัฒนานวัตกรรม การสื่อสารผ่านประสบการณ์เพื่อการอนุรักษ์ วัฒนธรรมอาหารที่มีอาหารเป็นศูนย์กลาง ด้วยกิจกรรม “ลิ้มรสตำนานมอญ” ชุมชน คลองสามวา ผนวกกับการเล่าเรื่องผ่านอาหาร ที่นำเสนอประวัติความเป็นมาและวัฒนธรรม

และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผนและดำเนินกิจกรรมที่สะท้อนอัตลักษณ์ท้องถิ่น

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การวิจัยนี้มุ่งศึกษาการพัฒนานวัตกรรม การสื่อสารผ่านประสบการณ์เพื่อการอนุรักษ์ วัฒนธรรมอาหารของชุมชนมอญคลองสามวา โดยมีแนวคิดการตลาดผ่านประสบการณ์และการสื่อสารผ่านกิจกรรม เป็นหลักในการออกแบบ และพัฒนานวัตกรรม การสื่อสารที่ประกอบด้วย การออกแบบประสบการณ์การเรียนรู้ผ่าน ประสาทสัมผัส การสร้างเรื่องราวผ่านอาหารพื้น ถิ่น และการถ่ายทอดวัฒนธรรมผ่านกิจกรรม “ลิ้มรสตำนานมอญ” กระบวนการดังกล่าว มุ่งผลลัพธ์ในการรับรู้คุณค่าของอาหารพื้นถิ่น มอญคลองสามวา

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้ใช้วิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) รายละเอียดดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยนี้เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 2 กลุ่มหลัก กลุ่มแรกคือผู้ให้ข้อมูล

ในการออกแบบและพัฒนานวัตกรรม การสื่อสาร ประกอบด้วยตัวแทนชุมชนมอญคลองสามวา จำนวน 5 คน คัดเลือกแบบเจาะจงจากประชาชน ชาวบ้าน ผู้ประกอบการอาหารพื้นถิ่น ผู้นำชุมชน และสมาชิกชมรมไทยรามัญเป็นทอง โดยพิจารณาจากความเชี่ยวชาญในการประกอบอาหาร

ความเข้าใจในวัฒนธรรม และบทบาทในการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น กลุ่มที่สองคือผู้เข้าร่วมกิจกรรม “ลิ้มรสตำนานมอญ” จำนวน 85 คน ประกอบด้วยคณาจารย์ บุคลากร และนักศึกษา จากมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร รวมถึงนักเรียนจากศูนย์สาธิตการบริโภคและพัฒนาเด็กปฐมวัย

2. เครื่องมือในการวิจัย

รายละเอียดของเครื่องมือแต่ละประเภท ดังนี้

การสัมภาษณ์เชิงลึก ในกิจกรรม “ลิ้มรสตำนานมอญ” ใช้แนวคำถามแบบกึ่งโครงสร้างที่ครอบคลุมประเด็นสำคัญ 3 ด้าน ได้แก่ ความคิดเห็นต่อรูปแบบการนำเสนอและการถ่ายทอดเรื่องราวผ่านกิจกรรม การรับรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับคุณค่าของอาหารพื้นถิ่นมอญที่ได้รับจากกิจกรรม และข้อเสนอแนะในการพัฒนาปรับปรุงกิจกรรม การสัมภาษณ์ดำเนินการในระหว่างและหลังการจัดกิจกรรม โดยเปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลได้แสดงความคิดเห็นและประสบการณ์ที่ได้รับอย่างเป็นธรรมชาติ เพื่อนำข้อมูลมาประเมินประสิทธิผลของนวัตกรรมการสื่อสารและพัฒนาปรับปรุงรูปแบบกิจกรรมให้ดียิ่งขึ้น

การสังเกตแบบมีส่วนร่วม ใช้แบบบันทึกการสังเกตที่ออกแบบให้ครอบคลุมประเด็นสำคัญหลายด้าน ในด้านผู้เข้าร่วมกิจกรรม ผู้วิจัยสังเกตปฏิภิกิริยาและการตอบสนองต่อรสชาติของอาหาร การแสดงออกถึงความสนใจในเรื่องราวและวัฒนธรรมที่นำเสนอ รวมถึงระดับการมีส่วนร่วมในการซักถามและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ในส่วนของการถ่ายทอดความรู้ คณะผู้วิจัย

สังเกตวิธีการสื่อสารและการถ่ายทอดเรื่องราวของปราชญ์ชาวบ้านและผู้รู้ในชุมชน ทั้งการอธิบายที่มาของวัตถุดิบ การสาธิตขั้นตอนการปรุงอาหาร และการเล่าเรื่องราวทางวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงกับอาหารแต่ละชนิด นอกจากนี้ ยังสังเกตปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างผู้ถ่ายทอดความรู้กับผู้เข้าร่วมกิจกรรม ตลอดจนบรรยากาศโดยรวมของการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง

แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 4 ส่วนหลัก ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม การรับรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับอาหารพื้นถิ่นมอญ ความพึงพอใจต่อรูปแบบการนำเสนอและการถ่ายทอดเรื่องราวผ่านกิจกรรม และความตระหนักในคุณค่าของอาหารพื้นถิ่นมอญ แบบสอบถามผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญและได้ทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มเป้าหมายก่อนนำไปใช้จริง เครื่องมือทั้งหมดนี้ได้ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์จากคณะกรรมการวิชาการและจริยธรรม สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ก่อนนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลจริง

3. ขั้นตอนการวิจัย

การวิจัยนี้ดำเนินการตามขั้นตอนการออกแบบและพัฒนานวัตกรรมการสื่อสารผ่านกิจกรรม “ลิ้มรสตำนานมอญ” โดยแบ่งเป็น 3 ขั้นตอนหลัก ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การออกแบบและเตรียมการ คณะผู้วิจัยได้จัดเวทีปรึกษาหารือร่วมกับตัวแทนชุมชนแป้นทองสัมพันธ์

(มอญคลองสามวา) เพื่อออกแบบกิจกรรม โดยคำนึงถึงองค์ประกอบสำคัญ 3 ส่วน ได้แก่ การสร้างบรรยากาศที่สะท้อนวัฒนธรรมท้องถิ่น การคัดเลือกวัตถุดิบและอาหารที่เป็นเอกลักษณ์ ของชุมชน และการวางแผนการถ่ายทอดเรื่องราว ทางวัฒนธรรม

ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินกิจกรรม กิจกรรม “ลิ้มรสตำนานมอญ” จัดขึ้น ณ คณะ วิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร มีผู้เข้าร่วมจำนวน 85 คน ประกอบด้วยคณาจารย์ บุคลากร นักศึกษา และนักเรียนจากศูนย์สาธิต การบริหารและพัฒนาเด็กปฐมวัย กิจกรรมเริ่มต้นด้วยการนำเสนอประวัติความเป็นมาของชุมชน และอาหารพื้นถิ่น จากนั้นมีการสาธิตการปรุง อาหารโดยปราชญ์ชาวบ้านและผู้เชี่ยวชาญด้าน อาหารของชุมชน ระหว่างการสาธิตมีการสอดแทรกเรื่องราวเกี่ยวกับที่มาของวัตถุดิบ กรรมวิธีการปรุง และคุณค่าทางวัฒนธรรม ผู้เข้าร่วม กิจกรรมได้ทดลองชิมอาหารและมีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับปราชญ์ผู้รู้ของชุมชน

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินผล ใช้วิธีการเก็บข้อมูลแบบผสมผสาน เพื่อประเมิน ประสิทธิภาพของการถ่ายทอดคุณค่าทางวัฒนธรรม ผ่านกิจกรรม ข้อมูลทั้งหมดถูกนำมาวิเคราะห์เพื่อ ประเมินประสิทธิผลของนวัตกรรมการสื่อสารและ นำไปสู่การพัฒนาปรับปรุงรูปแบบกิจกรรมให้มี ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็น 2 ส่วน ตามวัตถุประสงค์การวิจัย ส่วนแรกใช้การวิเคราะห์

เนื้อหาและการวิเคราะห์แก่นสาระสำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์และการสังเกต เพื่อศึกษาการพัฒนาวัตกรรมการสื่อสาร ส่วนที่สองใช้สถิติเชิงพรรณนาวิเคราะห์ข้อมูล จากแบบสอบถาม เพื่อประเมินประสิทธิผลของ นวัตกรรมการสื่อสารในการสร้างการรับรู้และ ความตระหนักในคุณค่าของอาหารพื้นถิ่นมอญ

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยส่วนที่หนึ่ง การพัฒนา นวัตกรรมการสื่อสารผ่านประสบการณ์ใน กิจกรรม “ลิ้มรสตำนานมอญ” สำหรับการ อนุรักษ์วัฒนธรรมอาหารพื้นถิ่นมอญคลอง สามวา

การออกแบบและพัฒนานวัตกรรม การสื่อสารเริ่มต้นจากการระดมความคิดร่วมกัน ระหว่างคณะผู้วิจัย ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้ประกอบการอาหารพื้นถิ่น ประธานชุมชน และสมาชิก ชมรมไทยรามัญแป้นทอง ซึ่งเป็นตัวแทนชุมชน แป้นทองสัมพันธ์ที่สืบทอดสูตรอาหารพื้นถิ่น โดย มุ่งเน้นการนำเสนออัตลักษณ์อาหารมอญผ่าน ประสบการณ์ตรง

คณะผู้วิจัยร่วมกับตัวแทนชุมชนคัดเลือกขนมหวานที่เป็นตัวแทนความภาคภูมิใจ ของชุมชนมอญคลองสามวา ได้แก่ ขนมเหนียว สูตรโบราณ ซึ่งได้รับการยอมรับในระดับประเทศ ด้วยรางวัล “1 จังหวัด 1 เมนู เชิดชูอาหารถิ่น” ประจำปี 2567 จากโครงการ “รสชาติ...ที่หายไป” (The Lost Taste) และข้าวตอกตั้งมอญที่เคยได้รับรางวัลจากโครงการเดียวกันในปีที่ผ่านมา

การออกแบบประสบการณ์การชิมให้มีความสำคัญกับความพึงพิถันในทุกขั้นตอนการปรุง เพื่อให้ผู้เข้าร่วมได้สัมผัสรสชาติที่เป็นเอกลักษณ์อย่างแท้จริง โดยเฉพาะในขนมเหนียวที่ต้องใส่ใจตั้งแต่การนวดแป้งให้ได้เนื้อสัมผัสที่นุ่มเหนียวพอดี ไปจนถึงการผสมผสานวัตถุดิบต่างๆ เข้าด้วยกันอย่างลงตัว

ในการออกแบบนวัตกรรมการสื่อสารเกิดจากความร่วมมือระหว่างคณะผู้วิจัยและตัวแทนชุมชนที่เล็งเห็นความสำคัญของการผสมผสานวัฒนธรรมการแต่งกายเข้ากับประสบการณ์การชิมอาหาร โดยเฉพาะการนำเสนอสไบมอญซึ่งเป็นเครื่องแต่งกายที่ทรงคุณค่าทางวัฒนธรรมแนวคิดนี้มุ่งสร้างการเรียนรู้แบบองค์รวมที่เชื่อมโยงระหว่างอาหารและวิถีชีวิตของชาวมอญให้เป็นประสบการณ์เดียวกัน ในกิจกรรม “ลิ้มรสตำนานมอญ” ผู้เข้าร่วมจึงได้สัมผัสกับมรดกทางวัฒนธรรมที่มีชีวิตผ่านการเรียนรู้วิธีห่มสไบมอญ ซึ่งโดดเด่นด้วยลวดลายอันเป็นเอกลักษณ์ โดยเฉพาะลายดอกมะตาดและดอกกระเจียวที่เป็นสัญลักษณ์สำคัญของชุมชนความวิจิตรของลวดลายเหล่านี้ไม่เพียงสร้างความงามทางสุนทรียะ แต่ยังสะท้อนภูมิปัญญาในงานหัตถศิลป์ที่ชาวมอญได้สั่งสมและถ่ายทอดสืบต่อกันมาหลายชั่วอายุคน

การผสมผสานการสาธิตการห่มสไบเข้ากับการชิมอาหารจึงเป็นนวัตกรรมการสื่อสารที่ช่วยให้ผู้เข้าร่วมได้เข้าถึงแก่นแท้ของวัฒนธรรมมอญอย่างลึกซึ้ง ผ่านการได้เห็น ได้สัมผัส และได้เรียนรู้ว่าทั้งอาหารและการแต่งกายล้วนเป็น

ส่วนประกอบสำคัญที่หล่อหลอมอัตลักษณ์ความเป็นมอญมาอย่างยาวนาน นับเป็นการออกแบบที่สามารถถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพและสร้างความประทับใจที่ยั่งยืน

ในส่วนของ การขยายผลนวัตกรรมสื่อสาร คณะผู้วิจัยได้ออกแบบการบูรณาการงานวิจัยเข้ากับการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ ด้วยการเปิดโอกาสให้นักศึกษาสาขาวิชานิเทศศาสตร์ได้มีส่วนร่วมในการผลิตและเผยแพร่สื่อประชาสัมพันธ์หลากหลายรูปแบบ แนวคิดนี้มุ่งสร้างประโยชน์ร่วมกันระหว่างการพัฒนาทักษะวิชาชีพของนักศึกษาและการขยายการรับรู้คุณค่าของวัฒนธรรมอาหารมอญสู่สังคมวงกว้าง

กระบวนการเริ่มต้นจากการให้นักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติการผลิตสื่อในสถานการณ์จริง โดยบันทึกภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหวตลอดกิจกรรม “ลิ้มรสตำนานมอญ” เพื่อเก็บรายละเอียดทุกขั้นตอนสำคัญ ตั้งแต่กระบวนการทำอาหาร การสาธิตการนุ่งสไบ ไปจนถึงบรรยากาศการมีส่วนร่วมของผู้เข้าร่วมกิจกรรม จากนั้นนักศึกษาได้นำข้อมูลภาพและเสียงที่รวบรวมได้มาพัฒนาต่อยอดเป็นสื่อประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่างๆ ทั้งการออกแบบโปสเตอร์ที่นำเสนออัตลักษณ์อาหารมอญอย่างสร้างสรรค์ และการตัดต่อคลิปวิดีโอสั้นที่ถ่ายทอดเรื่องราวอย่างน่าสนใจ

นอกจากนี้ นักศึกษายังได้เรียนรู้เทคนิคการเผยแพร่เนื้อหาผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ต่างๆ ซึ่งเป็นช่องทางสำคัญในการเข้าถึงกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่ยังไม่เคยกับอาหารพื้นถิ่นมอญมากนัก

ภาพที่ 2 กลุ่มชมพื่อเหี่ยวในกิจกรรม “ลิ้มรสตำนานมอญ”

ที่มา: Roonkaseam et al. (2004)

ผลการวิจัยส่วนที่สอง ประสิทธิภาพของนวัตกรรมการสื่อสารผ่านประสบการณ์ในการสร้างการรับรู้และความตระหนักถึงคุณค่าของอาหารพื้นถิ่นมอญ

ผลการประเมินสะท้อนว่านวัตกรรมการสื่อสารแบบผสมผสานนี้ประสบความสำเร็จในการสร้างความตระหนักถึงคุณค่าของอาหารพื้นถิ่น

และกระตุ้นความสนใจในการอนุรักษ์วัฒนธรรมอาหารมอญ โดยเฉพาะการผนวกประสบการณ์ตรงเข้ากับการสื่อสารผ่านสื่อที่หลากหลาย ทำให้ผู้เข้าร่วมได้ทั้งสัมผัสคุณค่าด้วยตนเองและได้เห็นการนำเสนอในมุมมองที่น่าสนใจผ่านสื่อร่วมสมัย นับเป็นการต่อยอดประสบการณ์และขยายผลการสื่อสารให้เข้าถึงผู้คนในวงกว้างมากขึ้น

ตารางที่ 1 ความพึงพอใจต่ออาหารพื้นถิ่นมอญที่ได้ลิ้มรสในกิจกรรม

ด้าน	น้อยที่สุด คน (ร้อยละ)	น้อย คน (ร้อยละ)	ปานกลาง คน (ร้อยละ)	มาก คน (ร้อยละ)	มากที่สุด คน (ร้อยละ)
รสชาติอาหาร	0 (0%)	3 (3.53%)	3 (3.53%)	39 (45.88%)	43 (50.59%)
คุณภาพของวัตถุดิบ	0 (0%)	0 (0%)	5 (5.88%)	37 (43.53%)	43 (50.59%)
ความสวยงามของการจัดวางอาหาร	0 (0%)	1 (1.18%)	6 (7.06%)	36 (42.35%)	42 (49.41%)
ความเป็นเอกลักษณ์ของอาหาร	0 (0%)	1 (1.18%)	5 (5.88%)	35 (41.18%)	44 (51.76%)

ผลการสำรวจความพึงพอใจต่ออาหารพื้นถิ่นมอญที่ได้ลิ้มรสในกิจกรรมแสดงให้เห็นว่าผู้เข้าร่วมมีความพึงพอใจในระดับสูงมากในทุกด้านที่ประเมิน โดยมากกว่าร้อยละ 90 ของผู้ตอบแบบสอบถามให้คะแนนความพึงพอใจในระดับ “มาก” ถึง “มากที่สุด” ในทุกด้าน ซึ่งสะท้อนถึงคุณภาพและความน่าประทับใจของอาหารพื้นถิ่นมอญที่นำเสนอในกิจกรรม

เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในแต่ละด้าน พบว่าความเป็นเอกลักษณ์ของอาหาร

ได้รับคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด ($M = 4.44, S.D. = 0.67$) รองลงมาคือรสชาติอาหาร ($M = 4.40, S.D. = 0.71$) คุณภาพของวัตถุดิบ ($M = 4.38, S.D. = 0.61$) และ ความสวยงามของการจัดวางอาหาร ($M = 4.35, S.D. = 0.69$) ตามลำดับ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ค่อนข้างต่ำในทุกด้าน ($S.D. < 1.00$) แสดงให้เห็นว่าผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันเกี่ยวกับคุณภาพของอาหารพื้นถิ่นมอญที่นำเสนอในกิจกรรม

ตารางที่ 2 ผลลัพธ์จากการเข้าร่วมกิจกรรมลิ้มรสอาหารพื้นถิ่นมอญ

ด้าน	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
	คน (ร้อยละ)	คน (ร้อยละ)	คน (ร้อยละ)	คน (ร้อยละ)	คน (ร้อยละ)
ความรู้เกี่ยวกับอาหารพื้นถิ่นมอญ	0 (0%)	0 (0%)	4 (4.71%)	40 (47.06%)	41 (48.23%)
ความเข้าใจในวัฒนธรรมมอญ	0 (0%)	1 (1.18%)	5 (5.88%)	38 (44.71%)	41 (48.23%)
ความตระหนักถึงคุณค่าของอาหารพื้นถิ่น	0 (0%)	0 (0%)	3 (3.53%)	37 (43.53%)	45 (52.94%)
แรงบันดาลใจในการอนุรักษ์อาหารพื้นถิ่น	0 (0%)	0 (0%)	4 (4.71%)	36 (42.35%)	45 (52.94%)

ผลการสำรวจผลลัพธ์จากการเข้าร่วมกิจกรรมลิ้มรสอาหารพื้นถิ่นมอญแสดงให้เห็นว่าผู้เข้าร่วมได้รับประโยชน์ในระดับสูงมากในทุกด้านที่ประเมิน โดยมากกว่าร้อยละ 90 ของผู้ตอบแบบสอบถามให้คะแนนผลลัพธ์ในระดับ “มาก” ถึง “มากที่สุด” ในทุกด้าน ซึ่งสะท้อนถึงประสิทธิภาพและคุณค่าของกิจกรรมในการ

ส่งเสริมความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับอาหารพื้นถิ่นมอญ ด้านที่ได้รับการประเมินสูงสุดคือความตระหนักถึงคุณค่าของอาหารพื้นถิ่นและแรงบันดาลใจในการอนุรักษ์อาหารพื้นถิ่น โดยมีผู้ตอบร้อยละ 52.94 ให้คะแนนในระดับ “มากที่สุด” เท่ากันทั้งสองด้าน ตามมาด้วยความรู้เกี่ยวกับอาหารพื้นถิ่นมอญและความเข้าใจใน

วัฒนธรรมมอญ ซึ่งได้รับคะแนน “มากที่สุด” ร้อยละ 48.23 เท่ากัน ซึ่งแม้จะต่ำกว่าด้านอื่นเล็กน้อย แต่ก็ยังอยู่ในระดับที่สูงมาก

ที่น่าสนใจคือ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ค่อนข้างต่ำในทุกด้าน (S.D. < 0.70) แสดงให้เห็นว่าผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน

เกี่ยวกับผลลัพธ์ที่ได้รับ โดยเฉพาะในด้านความตระหนักถึงคุณค่าของอาหารพื้นถิ่นที่มีการกระจายของคะแนนน้อยที่สุด (S.D. = 0.57) สะท้อนให้เห็นว่ากิจกรรมสามารถสร้างผลกระทบเชิงบวกต่อการรับรู้คุณค่าของอาหารพื้นถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพและสม่ำเสมอในกลุ่มผู้เข้าร่วมทุกคน

ตารางที่ 3 การรับรู้คุณค่าของอาหารพื้นถิ่นมอญ

ด้าน	น้อยที่สุด คน (ร้อยละ)	น้อย คน (ร้อยละ)	ปานกลาง คน (ร้อยละ)	มาก คน (ร้อยละ)	มากที่สุด คน (ร้อยละ)
คุณค่าทางวัฒนธรรม	0 (0%)	0 (0%)	2 (2.35%)	35 (41.18%)	48 (56.47%)
คุณค่าทางโภชนาการ	0 (0%)	1 (1.18%)	4 (4.71%)	38 (44.71%)	42 (49.41%)
คุณค่าทางเศรษฐกิจต่อชุมชน	0 (0%)	0 (0%)	5 (5.88%)	37 (43.53%)	43 (50.59%)
คุณค่าในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น	0 (0%)	0 (0%)	3 (3.53%)	34 (40.00%)	48 (56.47%)

ผลการสำรวจแสดงให้เห็นถึงการรับรู้คุณค่าของอาหารพื้นถิ่นมอญในระดับสูงมากในทุกด้านที่ประเมิน โดยมากกว่าร้อยละ 90 ของผู้ตอบแบบสอบถามให้คะแนนในระดับ “มาก” ถึง “มากที่สุด” การวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานยังตอกย้ำผลการประเมินนี้ โดยพบว่าคุณค่าทางวัฒนธรรมและคุณค่าในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นได้รับการประเมินสูงที่สุดด้วยค่าเฉลี่ยที่เท่ากัน (M = 4.54, S.D. = 0.54) สะท้อนให้เห็นว่าผู้เข้าร่วมกิจกรรมตระหนักถึงความสำคัญของอาหารพื้นถิ่นมอญในฐานะมรดกทางวัฒนธรรมที่ควรค่าแก่

การอนุรักษ์ รองลงมาคือคุณค่าทางเศรษฐกิจต่อชุมชน (M = 4.45, S.D. = 0.61) และคุณค่าทางโภชนาการ (M = 4.42, S.D. = 0.65) ตามลำดับที่น่าสังเกตคือ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ต่ำที่สุดพบในด้านคุณค่าทางวัฒนธรรมและคุณค่าในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น (S.D. = 0.54) แสดงให้เห็นว่าผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความเห็นสอดคล้องกันอย่างมากในการรับรู้คุณค่าด้านนี้ ในขณะที่คุณค่าทางโภชนาการมีการกระจายของความคิดเห็นมากที่สุด (S.D. = 0.65) ซึ่งอาจสะท้อนถึงความแตกต่างในพื้นฐานความรู้และ

ความเข้าใจด้านโภชนาการของผู้เข้าร่วมกิจกรรม
อย่างไรก็ตาม ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ต่ำ
กว่า 1.00 ในทุกด้านแสดงให้เห็นว่าการรับรู้คุณค่า
ของอาหารพื้นถิ่นมอญมีความสอดคล้องกันใน
ระดับสูงโดยรวม ซึ่งสะท้อนถึงประสิทธิภาพของ
กิจกรรมในการสื่อสารคุณค่าของอาหารพื้นถิ่น
มอญให้เป็นที่ประจักษ์แก่ผู้เข้าร่วมทุกคน

สรุปและอภิปราย

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่านวัตกรรมการ
สื่อสารผ่านประสบการณ์ในกิจกรรม “ลิ้มรส
ตำนานมอญ” ประสบความสำเร็จในการสร้างการ
รับรู้และความตระหนักถึงคุณค่าของอาหารพื้น
ถิ่นมอญคล่องสามวา โดยมีประเด็นสำคัญ ได้แก่
“การผสมผสานประสบการณ์ตรงกับการสื่อสาร
หลายช่องทาง” ดังนี้

ผลการวิจัยในบทความนี้สะท้อนให้
เห็นว่า การอนุรักษ์วัฒนธรรมอาหารพื้นถิ่นของ
ชุมชนมอญคล่องสามวาเน้นการถ่ายทอดความรู้
ผ่านวิธีการที่มีลักษณะเฉพาะ เช่น การสาธิต การ
เล่าเรื่อง และการชิมอาหาร ซึ่งสอดคล้องกับงาน
วิจัยของ Nyarota et al. (2022) ที่ระบุว่าความ
รู้เกี่ยวกับการทำอาหารมักถูกถ่ายทอดด้วยวาจา
และส่งต่อเป็นรุ่นสู่รุ่นในรูปแบบคำบอกเล่าหรือ
สูตรอาหาร การถ่ายทอดข้อมูลเชิงเทคนิคหรือวิธี
การที่มีในสูตรอาหารไม่เพียงแต่ช่วยเพิ่มคุณภาพ
ของผลิตภัณฑ์ แต่ยังเสริมสร้างความสำเร็จใน
การอนุรักษ์วัฒนธรรมอาหาร นอกจากนี้ การใช้
อาหารพื้นถิ่นในฐานะทรัพยากรทางวัฒนธรรมยัง
ช่วยสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันของแหล่ง

ท่องเที่ยว ซึ่งพบได้ในกรณีของชุมชนมอญคล่อง
สามวาที่ได้ใช้มรดกอาหารพื้นถิ่น เช่น ข้าวตอกตั้ง
มอญและขนมเหนียว เป็นตัวแทนของเอกลักษณ์
ชุมชน เพื่อดึงดูดความสนใจจากนักท่องเที่ยวและ
เพิ่มความเชื่อมั่นในการสัมผัสรสชาติที่แท้จริง

การผสมผสานประสบการณ์ตรงและ
การสื่อสารหลายช่องทางเป็นกลยุทธ์สำคัญใน
การสร้างการรับรู้และความเข้าใจในวัฒนธรรม
อาหารพื้นถิ่น การออกแบบกิจกรรม “ลิ้มรส
ตำนานมอญ” ด้วยการผสมผสานประสบการณ์
การชิมอาหารเข้ากับการเรียนรู้วัฒนธรรมการ
แต่งกายด้วยสไบมอญ สอดคล้องกับแนวคิดของ
Karni et al. (2022) และ Tsai & Wang (2017)
ที่พบว่าการสร้างประสบการณ์แบบองค์รวมจะ
ช่วยเพิ่มคุณค่าในการสื่อสารวัฒนธรรมอาหาร
ได้อย่างลึกซึ้ง ผลการวิจัยยังพบอีกด้วยว่า การ
ผสมผสานประสบการณ์ตรงเข้ากับการสื่อสาร
หลายช่องทาง ทั้งสื่อดิจิทัล สื่อสิ่งพิมพ์ และการ
สื่อสารผ่านกิจกรรม และประสาทสัมผัสทั้ง 5
(Multi-sensory Experience) โดยออกแบบ
กิจกรรมที่กระตุ้นการรับรู้ทั้งการมองเห็น การ
ได้กลิ่น การชิม การได้ยิน และการสัมผัส การ
ผสมผสานประสาทสัมผัสต่าง ๆ ช่วยสร้างความ
ทรงจำและความประทับใจที่ลึกซึ้ง อันจะนำไปสู่
การจดจำและความผูกพันกับแบรนด์ในระยะยาว
(Roonkaseam, 2024) ส่งผลให้ผู้เข้าร่วม
กว่าร้อยละ 90 มีการรับรู้คุณค่าของอาหารพื้น
ถิ่นในระดับสูง โดยเฉพาะด้านวัฒนธรรมและ
ภูมิปัญญาท้องถิ่น สอดคล้องกับแนวคิดของ
Eby (2024) และ Chineephen & Meena

(2021) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้วัฒนธรรมอาหารผ่านประสบการณ์ตรงนอกจากจะช่วยขยายการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่แตกต่างไปแล้ว ยังช่วยให้เกิดความเข้าใจในคุณค่าและความสำคัญของอาหารพื้นถิ่นได้ดีกว่าการเรียนรู้ผ่านสื่อเพียงอย่างเดียวอีกด้วย กลยุทธ์การผสมผสานนี้ยังส่งผลต่อการสร้างความตระหนักและความตั้งใจในการอนุรักษ์วัฒนธรรมอาหารพื้นถิ่นในระยะยาว โดยผลการวิจัยพบว่าผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความตั้งใจสูงที่จะสนับสนุนการอนุรักษ์อาหารพื้นถิ่นมอญ และมีแนวโน้มที่จะบอกต่อหรือแนะนำให้ผู้อื่นได้เรียนรู้และสัมผัสประสบการณ์นี้ สอดคล้องกับแนวคิดของ Nichamon & Patcharee (2020) ที่เสนอว่าการสร้างประสบการณ์ร่วมในการเรียนรู้วัฒนธรรมอาหารท้องถิ่นจะนำไปสู่การสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์ที่ยั่งยืน

การผสมผสานประสบการณ์ตรงกับการสื่อสารหลายช่องทางจึงไม่เพียงช่วยสร้างการรับรู้และความเข้าใจในคุณค่าของอาหารพื้นถิ่นเท่านั้น แต่ยังเป็นกลไกสำคัญในการสร้างความยั่งยืนให้กับการอนุรักษ์วัฒนธรรมอาหารมอญคลองสามารถอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายของการพัฒนา Soft Power ผ่านอาหารพื้นถิ่นที่มุ่งเน้นการสร้าง ความเข้าใจ การยอมรับ และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น

ประเด็นที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งคือ การพัฒนานวัตกรรมการสื่อสารผ่านประสบการณ์ในงานวิจัยนี้ได้ต่อยอดและขยายขอบเขตจากการสื่อสารแบบดั้งเดิมอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะในสามมิติหลัก ได้แก่ มิติด้านการบูรณาการ

ประสบการณ์ มิติด้านการมีส่วนร่วม และมิติด้านการขยายผล ในมิติแรก การวิจัยนี้ได้พัฒนาการสื่อสารจากเดิมที่มักเน้นการถ่ายทอดความรู้ผ่านการบอกเล่าและการสาธิตเพียงอย่างเดียว มาสู่การผสมผสานประสบการณ์แบบองค์รวมที่กระตุ้นการเรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า ทั้งการชม การชิม การดม การสัมผัส และการฟังเรื่องราว ในมิติที่สอง การวิจัยได้ยกระดับการสื่อสารจากแบบทางเดียว (One-way Communication) มาสู่การสื่อสารแบบมีส่วนร่วม (Participatory Communication) โดยเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมได้ลงมือปฏิบัติ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และสร้างความหมายร่วมกับชุมชน ส่วนในมิติสุดท้าย งานวิจัยนี้ได้ขยายผลการสื่อสารจากพื้นที่กายภาพสู่พื้นที่ดิจิทัล ผ่านการให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการผลิตสื่อประชาสัมพันธ์ที่สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลายมากขึ้น

นวัตกรรมการสื่อสารที่พัฒนาขึ้นนี้จึงมีความแตกต่างจากการสื่อสารแบบดั้งเดิมอย่างชัดเจน ทั้งในแง่ของรูปแบบการนำเสนอที่หลากหลาย การสร้างการมีส่วนร่วม และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นเครื่องมือขยายผล สอดคล้องกับแนวคิดของ Liang et al. (2020) ที่เสนอว่าการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมในยุคปัจจุบันจำเป็นต้องผสมผสานระหว่างการสื่อสารแบบดั้งเดิมกับนวัตกรรมการสื่อสารร่วมสมัย เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการและพฤติกรรมการเรียนรู้ที่เปลี่ยนแปลงไปของผู้คนในสังคม การพัฒนานวัตกรรมการสื่อสารในลักษณะนี้จึงไม่เพียงช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการถ่ายทอดคุณค่าของ

อาหารพื้นถิ่น แต่ยังสามารถใช้เป็นต้นแบบสำหรับการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมในรูปแบบอื่น ๆ ได้อีกด้วย

นอกเหนือจากนั้นแล้ว การวิเคราะห์ผลการวิจัยของกิจกรรม “ลิ้มรสตำนานมอญ” ชี้ให้เห็นว่าปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการอนุรักษ์อาหารพื้นถิ่นมอญ ได้แก่ “สื่อบุคคล” หรือบทบาทของ “ปราชญ์ชาวบ้าน” เมื่อเปรียบเทียบกับงานวิจัยของ Choi & Yang (2024) ที่เน้นบทบาทของผู้หญิงและบรรพบุรุษทางสังคมในการสืบทอดวัฒนธรรมอาหาร คณะผู้วิจัยสามารถตั้งข้อสังเกตได้ว่าในชุมชนมอญ บทบาทของผู้สูงอายุและปราชญ์ชาวบ้านอาจเป็นปัจจัยขับเคลื่อนที่สำคัญ โดยเฉพาะในบริบทที่ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมอาหารพื้นถิ่นยังขึ้นอยู่กับการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นผ่านวิถีชีวิตประจำวัน การนำปัจจัยเหล่านี้มาเป็นแนวทางเสริมในการออกแบบกิจกรรมเพิ่มเติม อาจช่วยเพิ่มศักยภาพในการสร้างการตระหนักและแรงจูงใจในหมู่คนรุ่นใหม่ให้เห็นคุณค่าของการสืบทอดมรดกอาหารพื้นถิ่นได้

นอกจากนี้ การให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการผลิตสื่อประชาสัมพันธ์นอกจากจะช่วยขยายการรับรู้สู่สังคมวงกว้างแล้ว ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ Liang et al. (2020) ที่ได้พบว่า การใช้สื่อดิจิทัลที่ออกแบบโดยคนรุ่นใหม่ไม่เพียงช่วยดึงดูดความสนใจของกลุ่มเป้าหมายที่มีความหลากหลายเท่านั้น แต่ยังเป็นการสร้าง “พื้นที่กลาง” (Bridge) ระหว่างวัฒนธรรมดั้งเดิมและสังคมยุคใหม่ โดยเฉพาะในกลุ่มที่ไม่คุ้นเคยกับ

มรดกอาหารพื้นถิ่น การผลิตสื่อประชาสัมพันธ์ที่นำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับอาหาร เช่น วิธีการปรุงอาหาร ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ และความหมายเชิงวัฒนธรรมของนักศึกษาในครั้งนี้จึงช่วยสร้างการเชื่อมโยงเชิงอารมณ์ระหว่างผู้ชมหรือผู้เข้าร่วมกิจกรรมกับวัฒนธรรมท้องถิ่นหรือวัฒนธรรมอาหารมอญคล่องสามวา ซึ่งถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการกระตุ้นความสนใจและแรงบันดาลใจในการอนุรักษ์อีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการประยุกต์ใช้องค์ความรู้

1. พัฒนากิจกรรมการสอนเชิงปฏิบัติการสำหรับนักศึกษาและชุมชน เช่น การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการสำหรับนักศึกษาและชุมชนในเรื่องการเล่าเรื่อง (storytelling) การผลิตสื่อดิจิทัล หรือการพัฒนาสินค้าจากวัฒนธรรมอาหาร เพื่อสร้างความร่วมมือและสร้างแรงจูงใจในการสืบทอดวัฒนธรรมอาหาร

2. ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมผ่านเส้นทางอาหารพื้นถิ่น โดยใช้ผลการวิจัยในการออกแบบและพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีอาหารพื้นถิ่นเป็นจุดเด่น ด้วยการสร้างเส้นทางท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงอาหาร วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ของชุมชน พร้อมทั้งจัดทำแผนประชาสัมพันธ์และเนื้อหาเชิงดิจิทัลที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว เพื่อสร้างรายได้และยกระดับเศรษฐกิจชุมชนอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างชุมชนที่มีลักษณะวัฒนธรรมอาหารคล้ายคลึงกัน เช่น ชุมชนมอญในพื้นที่อื่นหรือชุมชนชาติพันธุ์อื่นที่มีความโดดเด่นด้านวัฒนธรรมอาหาร เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จหรืออุปสรรคในการอนุรักษ์วัฒนธรรมอาหารในแต่ละพื้นที่ รวมถึงแนวทางที่สามารถถอดบทเรียนเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ศึกษาถึงผลกระทบของการใช้เทคโนโลยี เช่น สื่อสังคมออนไลน์ ในการเผยแพร่และอนุรักษ์วัฒนธรรมอาหาร ว่ามีผลต่อการรับรู้และการสืบทอดวัฒนธรรมอาหารในกลุ่ม

คนรุ่นใหม่อย่างไร รวมถึงความเหมาะสมในการออกแบบเครื่องมือดิจิทัลที่สอดคล้องกับลักษณะวัฒนธรรมท้องถิ่น

กิตติกรรมประกาศ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยเรื่อง “นวัตกรรมการสื่อสารเพื่อสร้างพลังทางวัฒนธรรม “Soft Power” อาหารพื้นถิ่นของชุมชนมอญคลองสามวา” ได้ด้วยการสนับสนุนงบประมาณจากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (กองทุนส่งเสริม ววน.) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) (FF67)

เอกสารอ้างอิง

- Chineephen, M., & Meena, R. (2021). Communication of local food culture in the southern border of Thailand. *Panyapiwat Journal*, *13*(2), 177–179. [In Thai]
- Choi, B., & Yang, S. (2024). Sustainability of food heritage in birthday rituals. *Sustainability*, *16*(17), Article 7718.
- Eby, M. (2024). Globalization and local flavours: The impact of modern food production on traditional cuisine and culinary heritage preservation. *International Journal for Multidimensional Research Perspective*, *2*(7), 61-74.
- Karni, K., Larasaati, A. D., Astuti, Y., & Turgarini, D. (2022). Preservation of gastronomic heritage “Brongkos Kambing” in Nglipar Gunung Kidul District, Yogyakarta. *Journal of Tourism and Environment*, *2*(2), 53–68.
- Liang, X., Lu, Y., & Martin, J. (2020). A review of the role of social media for the cultural heritage sustainability. *Sustainability*, *12*(9), 3775.
- Lim, T. W. (2019). Promoting Singapore-Japan ties through the soft cultural power of food diplomacy: The hybridization, cross-pollination and indigenization of contemporary Japanese food culture in Singapore. In T. W. Lim (Ed.), *The indigenization and hybridization of food cultures in Singapore* (pp. 79–101). Singapore: Springer.

- Luša, Đ., & Jakešević, R. (2017). The role of food in diplomacy: Communicating and “winning hearts and minds” through food. *Medijske Studije*, 8(16), 99-118.
- Nichamon, P., & Patcharee, T. (2020). Knowledge management of local food culture in Northern Thailand. *Rangsit Graduate Studies Journal in Business and Social Sciences*, 6(2), 28–30. [In Thai]
- Nyarota, M., Chikuta, O., Musundire, R., & Kazembe, C. (2022). Towards cultural heritage preservation through indigenous culinary claims: a viewpoint. *Journal of African Cultural Heritage Studies*, 3(1), 136-150. [In Thai]
- Razaq, R., Walters, P., & Rashid, T. (2017). *Events management: Principles and practice*. (3rd ed.). Sage Ltd.
- Reynolds, C. J. (2012). The soft power of food: A diplomacy of hamburgers and sushi? *Food Studies: An Interdisciplinary Journal*, 1(2), 47-60.
- Roonkaseam, N. (2024). *Public relations and event marketing*. In “Distribution management and marketing promotion” (Units 8-15). Sukhothai Thammathirat Open University. [In Thai]
- Roonkaseam, N., Puengsangwal, S., & Wilailuk, N. (2004). *Communication innovation to enhance and strengthen cultural power “soft power,” local food of the Mon community, Khlong Sam Wa* [Research project]. The Institute of Research & Development, Phranakhon Rajabhat University. [In Thai]
- Theaker, A. [Ed.]. (2021). *The public relations handbook*. Routledge.
- Tsai, C., & Wang, Y. (2017). Experiential value in branding food tourism. *Journal of Destination Marketing & Management*, 6(1), 56-65.
- Udompol, W. (2022). *A study of the level of food tourism potential for community-based tourism in the Eastern region*. Faculty of Management and Tourism, Burapha University. Retrieved from <http://dspace.lib.buu.ac.th/xmlui/handle/1234567890/5123> [2024, 10 Oct.] [In Thai]
- Yathaweemintr, P., & Prateep, P. (2024). Knowledge management of identity and gastronomic culture of the Tai Lue community, Doi Saket District, Chiang Mai Province. *Journal of MCU Buddhapanya Review*, 9(4), 72–74.
-

ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

ETHICAL LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER
THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE BANGKOK 2

วีรยุทธ แก้วอัคฆาต* และ รัตนา กาญจนพันธุ์
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Weerayut Kaew-akkhahad* and Ratana Kanjanaphan
Education Administration, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University, Bangkok, Thailand

*E-mail: 6614470061@rumail.ru.ac.th

Received: 04-11-2024

Revised: 10-02-2025

Accepted: 21-03-2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ซึ่งจำแนกตามระดับการศึกษา วิทยฐานะ และประสบการณ์ในการทำงาน ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ความยุติธรรม ความไว้วางใจ ความเคารพ ตามลำดับ ครูมีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ครูมีวิทยฐานะต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม ผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

ABSTRACT

The objectives of this research were to study and compare the teachers' opinions on the ethical leadership of school administrators under the Secondary

สืบเนื่องจากพันธกิจของสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 เพื่อพัฒนาระบบการบริหารจัดการของสถานศึกษาในสังกัดให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเหมาะสมกับบริบท จึงมุ่งเน้นให้มีการพัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา ให้มีความเชี่ยวชาญในการจัดการศึกษาที่ตอบสนองทิศทางการพัฒนาประเทศ เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี มีสมรรถนะ ความรู้ ความเชี่ยวชาญ จรรยาบรรณ และมาตรฐานวิชาชีพ รวมทั้งจิตวิญญาณความเป็นครู ทั้งนี้ผู้บริหารสถานศึกษาทำหน้าที่กำหนดทิศทางการวางแผนกำกับติดตามและประเมินผลความสำเร็จของงานในสถานศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยต้องมีความรู้ความสามารถ ทักษะและศักยภาพ รวมถึงต้องมีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมที่ส่งผลให้ผู้ตามให้มีความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ความยุติธรรม ความไว้วางใจ ความเคารพเพื่อ ปฏิบัติงานบรรลุวัตถุประสงค์อย่างเต็มความสามารถ

จากที่กล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อทราบความคิดเห็นของครู เป็นข้อมูลให้ผู้บริหารสถานศึกษานำผลที่ได้จากการศึกษาวิจัยไปใช้ในการพัฒนาและการบริหารงานของสถานศึกษา เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้บริหารสถานศึกษาให้สอดคล้องกับทิศทางการบริหารที่มุ่งเน้นความสามารถในการบริหารร่วมกับความดีไปด้วย

ในการจัดการศึกษามุ่งให้ผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้คู่คุณธรรมและประพฤติตนได้อย่างเหมาะสม และเพื่อเป็นข้อมูลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา สามารถนำผลวิจัยไปใช้ในการพัฒนาเพื่อให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของครูที่เกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่เกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 จำแนกตามระดับการศึกษา วิทยฐานะ และประสบการณ์ในการทำงาน

ทบทวนแนวคิด

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เรื่อง ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ผู้วิจัยได้รวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาเป็นแนวคิดในการศึกษาในครั้งนี้ ดังนี้ Boontunkij (2021) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของผู้บริหารและครู วัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานครตามทัศนะของผู้บริหารและครู 2) เพื่อเปรียบเทียบภาวะ

ผู้นำเชิงจริยธรรมที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของผู้บริหารและครู จำแนกตามตำแหน่งงานปัจจุบัน ประสบการณ์การทำงานตามตำแหน่งงานปัจจุบัน ระดับการศึกษา และการได้รับรางวัลด้านคุณธรรมจริยธรรม 3) เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานครตามทัศนะของผู้บริหารและครู กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 660 คน ผลวิจัยพบว่า เมื่อพิจารณาภาพรวมและรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ Kaewgamchan (2022) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช วัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในสถานศึกษา 2. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในสถานศึกษา 3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 338 คน ผลวิจัยพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านความไว้วางใจ

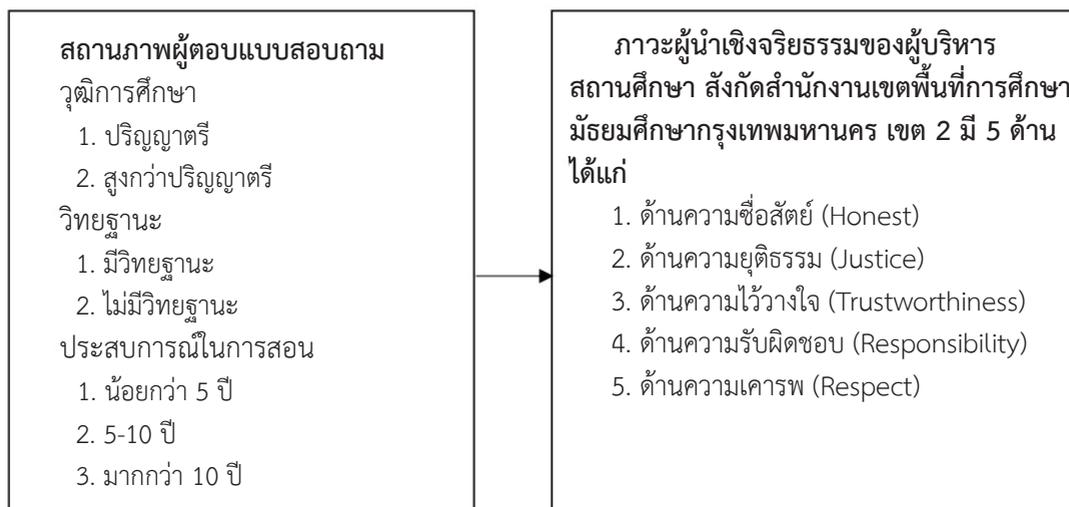
อยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ Pukhamang (2022) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการแสดงออกทางพฤติกรรม ด้านการปฏิบัติของผู้บริหารสถานศึกษา จะต้องมียุทธศาสตร์ประกอบไปด้วย การปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ พัฒนาการสู่ความเป็นเลิศ มีการควบคุมตนเองความรับผิดชอบในงานที่ตนทำ สิ่งสำคัญเป็นแบบอย่างในเรื่องที่รับผิดชอบ ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจะคำนึงถึงทีมงาน พัฒนาการสู่ความเป็นเลิศและ Doungmalai (2022) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ในสหวิทยาเขตชลบุรี 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง วัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ในสหวิทยาเขตชลบุรี 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง และเพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ในสหวิทยาเขตชลบุรี 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และ ประสบการณ์ในการทำงาน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ในสหวิทยาเขตชลบุรี 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง จำนวน 132 คน ผลวิจัยพบว่า เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านความซื่อสัตย์ อยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ Chulkhan et al.

(2024) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 วัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ผลวิจัยพบว่า โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด

สมมุติฐานของการวิจัย

ศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษามีทิศทางการบริหารที่มุ่งเน้นความสามารถในการบริหารร่วมกับความดีไปด้วย ในการจัดการศึกษามุ่งให้ผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้คู่คุณธรรมและประพฤติตนได้อย่างเหมาะสม

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 6,076 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ

ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2 ปีการศึกษา 2567 ซึ่งได้มาโดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง และใช้การกำหนดตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ ตามขนาดของสถานศึกษา จากนั้น ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 357 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมเป็นแบบสอบถาม เกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 2 ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ วุฒิการศึกษา วิทยฐานะ และประสบการณ์ในการสอน

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยแบ่งออกเป็น 5 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความยุติธรรม ด้านความไว้วางใจ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความเคารพ จำนวน 40 ข้อ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า ประมาณค่า 5 ค่า (Srisaard, 2010)

3. การสร้างและหาคุณภาพแบบสอบถาม

ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของแบบสอบถาม ดังนี้

1) ศึกษาค้นคว้าเอกสารทางวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิด และนำมาใช้ในการสร้างเครื่องมือสำหรับการวิจัย

2) นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารทางวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของครูให้มีความสอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ

3) นำแบบสอบถามหรือเครื่องมือวิจัยที่ได้สร้างขึ้นนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อ

ตรวจสอบ พิจารณาเครื่องมือ ว่าเห็นควร แก้ไขปรับปรุง หรือพัฒนาให้ถูกต้องเหมาะสมเพื่อความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

4) นำแบบสอบถามส่งให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน นำค่าคะแนนจากการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง 5 ท่าน มาคำนวณเพื่อค่าดัชนีความสอดคล้อง โดยให้มีค่าของข้อคำถามระหว่าง 0.80-1.00 และนำเครื่องมือปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

5) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน แล้วจากนั้นนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น ของแบบสอบถามโดยการคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.976

6) จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจริง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ผู้วิจัยขอหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลจากบัณฑิตศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ไปยังผู้อำนวยการสถานศึกษาที่ผู้วิจัยกำหนด

2) ผู้วิจัยนำสำเนาหนังสือขอความอนุเคราะห์พร้อมลิงก์แบบสอบถามผ่าน Google Form ไปยังผู้อำนวยการสถานศึกษา รวบรวมข้อมูลจากครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามจำนวน 357 คน ได้ข้อมูลกลับมา 357 คน คิดเป็นร้อยละ 100 นำข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถามมาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปต่อไป

สรุปผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ระดับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ดังตารางที่ 1

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้าน

ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม	ความคิดเห็นของครู			
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	อันดับที่
1. ความซื่อสัตย์	4.54	0.41	มากที่สุด	1
2. ความยุติธรรม	4.52	0.41	มากที่สุด	3
3. ความไว้วางใจ	4.52	0.43	มากที่สุด	4
4. ความรับผิดชอบ	4.53	0.41	มากที่สุด	2
5. ความเคารพ	4.50	0.47	มาก	5
รวม	4.52	0.39	มากที่สุด	

จากตาราง 1 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ค่าที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ความซื่อสัตย์ รองลงมา คือ ความรับผิดชอบ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ความเคารพ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสรุปได้ ดังนี้

1.1 ความซื่อสัตย์ ครูมีความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณา

เป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดและมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชาและต่อผู้อื่นด้วยความเสมอต้นเสมอปลายตามจริยธรรม รองลงมา คือ ผู้บริหารประพฤติปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมาทั้งต่อตนเองและผู้อื่น ด้วยความโปร่งใส มีความเที่ยงตรง โดยไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ผู้บริหารปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชาต่อการปฏิบัติงาน และการปฏิบัติต่อผู้อื่น ด้วยความโปร่งใสเปิดเผยข้อมูลได้

1.2 ความยุติธรรมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดและมาก ซึ่งข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารกล้ายืนหยัดในสิ่งที่ถูกต้อง ยึดมั่นหลักการ เป็นที่ตั้ง และคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน รองลงมา คือ ผู้บริหารกล้าเผชิญปัญหาและแสดงจุดยืนในการตัดสินใจโดยไม่หวั่นเกรงอิทธิพลใด ๆ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ผู้บริหารยึดความถูกต้อง เคารพและปฏิบัติตามกฎหมาย ข้อบังคับ ระเบียบแบบแผน

1.3 ความไว้วางใจโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดและมาก ซึ่งข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างเท่าเทียมกัน เสมอต้นเสมอปลาย ใส่ใจ แนะนำช่วยเหลือในการปฏิบัติกิจกรรมของสถานศึกษา รองลงมาคือ ผู้บริหารเป็นผู้ประพฤติปฏิบัติคำนึงถึงค่านิยม ความเชื่อและจริยธรรมเป็นที่ยอมรับของสังคม และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ผู้บริหารมีความเมตตาต่อผู้อื่นและมีความสามารถในการฟังพาดูใจได้จริงใจที่จะช่วยเหลือ

1.4 ความรับผิดชอบ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดและมาก ซึ่งข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด

คือ ผู้บริหารเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ รองลงมา คือ ผู้บริหารพร้อมจะพัฒนางานไม่ว่าผลจะเป็นอย่างไรก็พร้อมรับผิดชอบในงานนั้น ๆ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ผู้บริหารเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องความรับผิดชอบ เป็นผู้ตรงต่อเวลา และรักษาคำพูด

1.5 ความเคารพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดและมาก ซึ่งข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานแสดงความคิดเห็นและความต้องการเพื่อผลักดันให้การปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมาย รองลงมา คือ ผู้บริหารไม่ตำหนิผู้ใต้บังคับบัญชาต่อหน้าบุคคลอื่น ปกป้องผู้ใต้บังคับบัญชาเมื่อมีมูลเหตุว่าถูกกล่าวหา และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ผู้บริหารยอมรับในความแตกต่างของบุคคล ยอมรับในเรื่องความรู้ความสามารถ ความเชื่อเจตคติของผู้อื่น

2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 จำแนกตามระดับการศึกษา วิชยฐานะ และประสบการณ์ในการทำงานที่แตกต่างกัน ดังตารางที่ 2-4

ตาราง 2 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน

ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม	ระดับการศึกษา				t	p
	ปริญญาตรี		สูงกว่าปริญญาตรี			
	(n=236)		(n=121)			
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1. ความซื่อสัตย์	4.56	0.42	4.49	0.39	1.389	0.974
2. ความยุติธรรม	4.55	0.42	4.46	0.40	1.984	0.886
3. ความไว้วางใจ	4.57	0.43	4.43	0.42	2.752	0.560
4. ความรับผิดชอบ	4.58	0.40	4.44	0.42	2.970	0.590
5. ความเคารพ	4.56	0.46	4.39	0.47	3.306	0.765
รวม	4.56	0.39	4.44	0.38	2.742	0.826

จากตาราง 2 ครูที่มีระดับการศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม รายด้านไม่แตกต่างกัน

ตาราง 3 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 จำแนกตามระดับวิทยฐานะ โดยภาพรวมและรายด้าน

ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม	วิทยฐานะ				t	p
	ไม่มีวิทยฐานะ		มีวิทยฐานะ			
	(n=149)		(n=208)			
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1. ความซื่อสัตย์	4.49	0.46	4.57	0.37	-1.596	0.037*
2. ความยุติธรรม	4.50	0.45	4.53	0.38	-0.799	0.226
3. ความไว้วางใจ	4.51	0.47	4.53	0.40	-0.518	0.230
4. ความรับผิดชอบ	4.51	0.45	4.55	0.39	-0.732	0.066
5. ความเคารพ	4.48	0.52	4.51	0.43	-0.699	0.019*
รวม	4.40	0.44	4.54	0.35	-0.926	0.038*

* ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

จากตาราง 3 ครูที่มีระดับวิทยฐานะต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกัน พบว่า แตกต่างกันที่ระดับนัย

สำคัญทางสถิติ .05 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า 1) ความซื่อสัตย์ และ 2) ความเคารพ มีความเห็นแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 นอกนั้น รายด้านไม่แตกต่างกัน

ตาราง 4 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมและรายด้าน

ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม	ประสบการณ์ในการทำงาน						F	p
	น้อยกว่า 5 ปี		ระหว่าง 5-10 ปี		มากกว่า 10 ปีขึ้นไป			
	(n=108)		(n=158)		(n=91)			
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1. ความซื่อสัตย์	4.52	0.43	4.55	0.41	4.52	0.39	0.225	0.799
2. ความยุติธรรม	4.51	0.44	4.53	0.39	4.50	0.44	0.181	0.834
3. ความไว้วางใจ	4.52	0.45	4.52	0.42	4.52	0.44	0.002	0.998
4. ความรับผิดชอบ	4.53	0.42	4.55	0.40	4.51	0.44	0.224	0.799
5. ความเคารพ	4.50	0.48	4.52	0.45	4.47	0.49	0.247	0.781
รวม	4.52	0.41	4.53	0.37	4.51	0.40	0.163	0.850

จากตาราง 4 พบว่า ครูที่มีระดับประสบการณ์ในการทำงานต่างกันมีความคิดเห็น

ต่อภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

สรุปผลและการอภิปรายผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ครูที่มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 พบว่าครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาเนื่องจากผู้บริหารปฏิบัติตนยึดหลักจริยธรรมในการปกครองจนเกิดการยอมรับจากผู้ใต้บังคับบัญชา

ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Chairach (2021) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับ ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของ ผู้บริหารสถานศึกษา ไว้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษา จะต้องทำให้เกิดการยอมรับและศรัทธาจากผู้ที่เกี่ยวข้อง ใช้ความรู้และประสบการณ์ในการตัดสินใจที่ถูกต้อง ใช้หลักการบริหารโดยให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วม เพื่อทำให้บรรลุถึงผลสำเร็จสูงสุด มีการแสดงออกอย่างถูกต้องเหมาะสม ตามทำนองคลองธรรม ประเพณีแบบแผนหรือมาตรฐานของสังคม เป็นแบบอย่างที่ดีที่ควรเอาเยี่ยงอย่าง สอดคล้องกับแนวคิดของ Yamtub (2020) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับ ความสามารถทางภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาพบว่าความสามารถทางภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมทั้ง 7 ด้าน อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Sritasang (2023) ได้ศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3 ผลการวิเคราะห์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2.ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2 จำแนกตามระดับการศึกษา วิชยฐานะ และประสบการณ์ในการทำงาน พบว่าครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะผู้บริหารยึดหลักจริยธรรมในการบริหาร และเป็นแบบอย่างที่ดี

มองประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน ทำให้เป็นที่ยอมรับแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา สอดคล้องกับแนวคิดของ Sirimattayapan (2022) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาด้านความซื่อสัตย์สุจริต ข้อที่มีสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด คือ ผู้บริหารมีความซื่อสัตย์ สุจริตต่อตนเอง เพื่อนร่วมงานและวิชาชีพ โดยไม่ใช้หน้าที่เพื่อแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตน ดังนั้น ผู้บริหารจะต้องบริหารงานตามภาระงานด้วยความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และยึดหลักธรรมาภิบาล

2. ผลการศึกษาด้านความรับผิดชอบ ข้อที่มีสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด คือ ผู้บริหารสร้างบรรยากาศแห่งความไว้วางใจ จนได้รับความเคารพ และการ สนับสนุนจากผู้ใต้บังคับบัญชา ดังนั้นผู้บริหารจะต้องบริหารจัดการติดต่อประสานงานด้วยความเป็นกัลยาณมิตรกับทุกคน ทุกฝ่ายในสถานศึกษา เอาใจใส่ต่อผู้ใต้บังคับบัญชาด้วย ความจริงใจ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรวิจัยภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 กรุงเทพมหานคร เขต 2
 เป็นแนวทางเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม 2. ควรศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม
 ของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องและศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการพัฒนา
 แนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม และกำหนดวิสัยทัศน์ทิศทางการบริหารสถาน
 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

เอกสารอ้างอิง

- Bangkok Secondary Education Area Office. (2024). **Budget 2024**. Bangkok: Policy and Planning Group. (In Thai)
- Boontunkij, P. (2021). **Desirable Ethical Leadership of Affiliated Educational Institution Administrators Bangkok Metropolitan Government, from the Perspective of Administrators and Teachers**. (Master of Education Thesis). Bangkok University, Pathumthani. (In Thai)
- Chairach, P. (2021). **A Study on Ethical Leadership of School Administrators, Affiliated to the District Office Chaiyaphum Primary Education Area, District 3**. (Master of Education Thesis). Chaiyaphum Rajabhat University, Chaiyaphum. (In Thai)
- Chulkhan, N., Somsrisook, A., Juntarak, S. (2024). A Study on the Elements of Ethical Leadership of School Administrators in schools affiliated to the Sakon Nakhon Primary Education Area Office, District 3. **Suvarnabhumi Institute of Technology**, 10(1), 88-101. (In Thai)
- Doungmalai, C. (2022). Ethical Leadership of School Administrators: A Study of Large Secondary Schools in the United School District of Chonburi 3, Under the Office of Secondary Education Service Area, Chonburi Rayong. **Journal of Roi Kaensarn Academi**, 7(8), 265-277. (In Thai)
- Kaewgamchan, S. (2022). **Ethical Leadership of School Administrators Affect the desirable characteristics of students in educational institutions affiliated to the office Nakhon Si Thammarat Secondary Education Area**. (Master of Education Thesis). Maha Chulalongkorn University, Ayutthaya. (In Thai)

- Office of the Basic Education Commission. (2017). **Driving Thai Secondary Education 4.0 for 21st Century Employment**. Bangkok: Cooperative Printing House. (In Thai)
- Office of the Education Council. (2021). **Measures to Rehabilitate Learning Loss**. Bangkok: SBK Printing Co., Ltd. (In Thai)
- Pukhamang, J. (2022). **The ethical leadership of school administrators that affects the engagement in the organization of Teachers in Schools Affiliated to the Sakon Nakhon Primary Education Area Office, District 3**. (Master of Education Thesis). Sakonnakorn Rajabhat University, Sakonnakorn. (In Thai)
- Sirimattayapan, C. (2022). Ethical Leadership of School Administrators of teachers affiliated with the Trang Primary Education Area Office. District 1. **Journal of Educational Administration and Leadership Sakon Nakhon Rajabhat University**, 11(41), 285-294. (In Thai)
- Srisaard, B. (2010). **Preliminary Research**. (8th ed.). Bangkok: Suweeriyasasn. (In Thai)
- Sritasang, K. (2023). Ethical Leadership of Administrators of Small Schools Loei Primary Education Area Office. **Rattanabuta Academic Journal**, 5(2), 246-257. (In Thai)
- Yamtab, A. (2021). **Ethical leadership abilities of school administrators that affect Effectiveness of Educational Institutions Affiliated to the Nonthaburi Primary Education Area Office**. (Master of Education Thesis). Sukhothai Thammathirat University, Nonthaburi. (In Thai)
-

THE INTEGRATION OF FOOD HERITAGE WITH SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS

Natthaporn Sabanmanee, Chanon Sarasuk*, Kritchanok Sukkaseam and Wassakorn Maneenin
Department of Food Technology and Nutrition, Faculty of Home Economics Technology,
Rajamangala University of Technology Krungthep, Bangkok, Thailand

*Email: chanon.s@rmutk.ac.th

Received: 21-07-2024

Revised: 26-09-2024

Accepted: 26-09-2024

ABSTRACT

This article discusses integrating food heritage with the Sustainable Development Goals (SDGs). Aimed to promote sustainable development, preserve cultural identity, and support local economies. It also addressed the global challenges such as poverty reduction, environmental conservation, and social inclusion when integrating food heritage with SDGs. A food heritage is the cultural, social, and historical influence conveyed by food, and it is important to personal and community identities. It is the traditional knowledge and skill about agriculture, culinary, and biodiversity that is supported in a territory. It is noteworthy that recognition and valorization of food heritage could contribute to food security, improve livelihoods, reduce, and preserve local culture and sustainable traditional ways of food for future generations. Embedding food heritage into the SDGs therefore provides an opportunity to solve global challenges, ranging from poverty eradication to environmental conservation and social inclusion. Long-term socioeconomic opportunities include promoting indigenous crops, culinary practices, and cultural tourism for marginalized communities. Preserving food heritage supports economic development, tourism, cultural identity, and biodiversity conservation. Embracing sustainable agricultural practices with indigenous crops enhances ecosystem health and environmental sustainability. Traditional diets, rich in nutrients and healthy preparation methods, also help prevent diet-related diseases.

Keywords: Food Heritage, Sustainable Development Goals, Cultural Preservation

INTRODUCTION

The associations between food heritage and sustainable development have received increased attention in recent years (Kapelari et al., 2020). Food heritage, which is not just about food but also includes cultural, social, and historical aspects of food, this cultural heritage has a significant impact on both personal, collective and even national identities. The value of this heritage could promote economic, political, and social empowerment in local communities (Zocchi et al., 2021; Mi et al., 2014). Integrating food heritage and associated culture with the SDGs can create a unique opportunity for pursuing pressing global issues. For example, food security, environmental conservation, and social inclusion. However, integrating food heritage within the SDGs involves many aspects, such as recognizing and supporting traditional knowledge, agricultural practices, and biodiversity. This integration helps maintain local ecosystem services, enhances food and livelihood security in local communities, and ensures the preservation or safeguarding of local cultures and traditional foodways for future generations. A key aspect of this integration is understanding the socio-cultural motives that drive food choices. Outreach activities, such as those demonstrated by Botanic Gardens, acknowledge the importance of food heritage in people's lives, significantly impacting their understanding and engagement with sustainable food systems (Kapelari et al., 2020). Local communities' specific needs and values often shape these locally based initiatives, setting them apart from the globally oriented approaches of organizations like UNESCO (Matta, 2019). The preservation and promotion of agricultural heritage sites designated by the Food and Agriculture Organization (FAO) and UNESCO are also promising avenues for sustainable development. These "living" or "real life" systems, with their distinct ecosystems and cultural practices, necessitate a dynamic conservation strategy that balances preservation and development through carefully planned tourism initiatives. Understanding the intrinsic importance of cultural heritage as the foundation of these agricultural systems ensures the preservation of traditional knowledge,

rural identity, and the welfare of local communities, as well as ecological and landscape resources (Matta, 2019; Mi et al., 2014).

FRAMEWORK ANALYSIS

The integration of food heritage with SDGs is supported through several essential frameworks. The Cultural Sustainability Framework emphasizes the preservation of food heritage as a vital aspect of cultural identity. This framework aligns with SDG 11 (Sustainable Cities and Communities), ensuring that local cultures and traditions are safeguarded and transmitted to future generations. The Agrobiodiversity Framework promotes the conservation of traditional agricultural practices, which enhances biodiversity and fosters sustainable farming. This framework contributes to SDG 2 (Zero Hunger) and SDG 12 (Responsible Consumption and Production) through the support of indigenous crops and local knowledge, improving both food security and environmental sustainability. Additionally, the Sustainable Livelihoods Framework underscores the economic potential of food heritage. Traditional food practices,

when linked with economic opportunities like cultural tourism and niche markets for indigenous products, help address SDG 1 (No Poverty) and SDG 8 (Decent Work and Economic Growth), enhancing livelihoods for marginalized communities through sustainable food systems.

Integrating food heritage with SDG 1: No poverty

Integration of food heritage with the SDGs can reduce poverty, specifically in rural areas. The use of food heritage as a community initiative by integrating the background helps in creating sustainable opportunities for marginalized groups from a socio-economic perspective. The program involves training, promotion of the local foods, and an equitable market regarding the products (Bessière, 2013).

For example, in South Africa, academic institutions have played a key role in developing community-led cultural heritage tourism projects that focus on preserving and promoting food heritage (Shabalala, 2023). The programs engage senior citizens in teaching visitors and youth traditional culinary skills, such as preparing indigenous dishes

like umngqusho (samp and beans) and chakalaka (spicy vegetable relish). They ensure the continuation of their food heritage by passing on these culinary traditions. The program also offers advice to policymakers on matters related to the preservation of cultural and culinary heritage. These interventions create income and employment through food tourism, instill pride and ownership among locals, and contribute to achieving SDG 1 by empowering communities economically through their food heritage. Encouraging the cultivation of indigenous crops and traditional culinary practices can create niche markets, offering more value than conventional crops (Trolio et al., 2016). These unique, nutritious foods can boost farmers' incomes. Additionally, culturally sustainable tourism, featuring food heritage through cooking classes or agritourism, is an effective way to generate new income for communities.

Food heritage can also underpin heritage and sustainability through consumption and agriculture, increasing local tourism attractiveness. Moreover, value addition to indigenous crops and culinary practices, for example through processing, label creation, or other means

to enhance indigenous crops, can raise income for communities even more, if traditional food is adequately branded (Trolio et al., 2016). Finally, community capacities and knowledge can be developed and enhanced to ensure that production activities, post-harvest practices, and value-adding, for example, are managed effectively to create sustainable local businesses from differentiated food heritage – training refers to these and other capacity-building activities. Charles Aworh's (2015) study provides compelling evidence that adding value to indigenous crops can boost both nutrition and community income. Underutilized crops such as African star apple, African mango, and hog plum are high in essential nutrients such as vitamin C, provitamin A, and minerals, all of which play a key part in improving rural diets. Additionally, value-added processing, such as the production of jams, juices, and fruit leathers, can help smallholder farmers reduce post-harvest losses while increasing income. This demonstrates the ability of traditional foods, when properly processed and branded, to contribute to both economic development and improved food security.

Integrating food heritage with SDG

3: Good health and well-being

Human societies have established rich culinary traditions and have tapped locally adapted, nutrient-dense crop varieties showcased in the designation of many traditional food systems, providing a variety of balanced and diverse diets (Zocchi et al., 2021). Accordingly, various policies and initiatives can promote the consumption of traditional foods, inherently recognizing their nutritional and health propensities. This is particularly a beneficial development for public health, especially when considering the challenge of malnutrition or various other forms of micronutrient deficiencies or diet-related burdens of non-communicable diseases. It can also add to the well-being of communities and societies through the enhancement of people's sense of identity and self-esteem, the bonding of generations, and strengthening of cultural continuity, and an increase in community cohesion and solidarity. Consequently, traditional food systems can contribute to SDG 3 in the following ways:

1. Diverse Diets: One of the advantages of traditional foods is that

they often represent a great diversity of nutrient-rich foods that promote a balanced diet, which protects people from malnutrition and specific culture-related moderating nutrient deficiencies. In this regard, Kennedy et al. (2017) point to the fact that traditional foods are crucial for maintaining a healthy diet. The nutritious nature of traditional foods often implies that these dishes do not usually lead to an under consumption of more nutritious foods and, thus, promote a healthy lifestyle. Balanced, whole-food-based dishes such as a mixture of fresh fruit, vegetables, whole grains, legumes, and some lean protein serve as a perfect way to obtain all the necessary vitamins and minerals and promote well-being. Overall, it can be concluded that the diversity and balance of traditional dishes equals the diversity of micronutrients consumed. As Frison et al. (2006) points out, agricultural biodiversity and traditional diets are important in combating malnutrition and micronutrient deficiencies. Traditional diets, which include a diverse range of indigenous and nutrient-dense foods, can provide essential micronutrients like vitamin A, iron, and zinc, as well as other health-promoting compounds. The

transition from diverse traditional diets to simplified cereal-based diets has exacerbated widespread nutrient deficiencies, particularly in developing countries. Traditional diets can improve dietary diversity by encouraging the consumption of locally sourced, biodiverse foods, thereby reducing malnutrition and micronutrient deficiencies.

In addition to this, traditional foods often help their roots and demonstrate a wide range of manifested nutritional benefits. The seasonal traditional foods represent a combination of various aspects that will guarantee the health and happiness of our bodies. Supporting the consumption of the products grown locally and supporting local farmers and food producers will ensure biodiversity and sustainably grown food. Finally, adopting a diet that is more like a traditional one, is possible to protect from being malnourished or micronutrient deficient (Frison et al., 2006).

2. **Combatting Malnutrition:** Malnutrition can be combated with traditional food policies, which promote the utilization of locally appropriate, nutritionally dense crops that are grown in lower resource-intensive systems. For

example, according to Mabhaudhi et al. (2018), African leafy vegetables such as amaranth, Chinese cabbage, and black nightshade are high in vitamins, fiber, and iron. These can be useful for improving the quality of rural diets. Furthermore, these crops are more resistant to environmental stressors, which can improve the sustainability of local food systems. Policies that encourage the cultivation and consumption of indigenous crops can empower smallholder farmers, particularly women, open new market opportunities, and promote economic development (Zondi et al., 2022). Despite their nutritional benefits, indigenous crops such as cowpea and bambara groundnut have been marginalized, but they are now gaining popularity due to their potential to alleviate malnutrition and promote sustainable agriculture.

3. **Reducing Non-Communicable Diseases:** A return to ancestral plant-based diets may significantly decrease the incidence of diet-related noncommunicable diseases like type two diabetes, obesity, and heart disease by capitalizing on their diverse and nutrient-wealthy profiles. As Sarkar et al. (2020) have demonstrated, these foods contain

beneficial phenolic bioactive, antioxidants, and other health-promoting compounds shown to aid in blood sugar management, lower hypertension, and improve cardiovascular health. Furthermore, their research unveiled that the traditional Native American “three sisters” - corn, beans, and squash - boast robust antidiabetic, antihypertensive, and antioxidant properties. Incorporating traditional foods back into current diets can offer a powerful dietary strategy to battle the escalating noncommunicable disease epidemic, especially among indigenous populations who have experienced considerable changes to both nourishment and lifestyle due to modern industrial agriculture’s ubiquitous commodification of eating.

4. Cultural Identity: A community’s heritage, ethics, and lifestyle are inextricably linked to conventional dietary knowledge and culinary customs, making conservation critical for nurturing a sentiment of cultural individuality and continuity. For example, among the Nuxalk Nation in British Columbia, Canada, the eulachon fish and its grease are considered profoundly meaningful (Kuhnlein & Chotiboriboon, 2022). Although problems like overfishing and ecological degradation present

challenges, carrying on rituals like customary angling and rendering the grease honors the fish’s historical and nutritional significance. More than maintaining important cultural information, these events also strengthen communal bonds and guarantee these practices will be passed down to coming generations, preserving cultural character and linearity.

5. Community Cohesion: Shared culinary traditions can strengthen community bonds and improve social well-being by encouraging a sense of belonging, cultural continuity, and social interaction. The Mediterranean diet exemplifies how a culturally embedded dietary pattern can provide social and health benefits (Meybeck & Gitz, 2017). This traditional diet nourishes more than one’s stomach. It cultivates a cultural fabric stitched together by communal breaking of bread, collaborative cooking, and congregate dining. Through group grubbing and gustatory gatherings, bonds are forged as fellowship and feelings of togetherness thrive while loneliness and disconnectedness fall away. A community fortifies itself and interlaces interpersonal threads by cherishing and partaking in shared savoring of savories - sustenance for the soul that

enriches existence and elevates each individual's experience of living (Wondirad et al., 2021).

Integrating food heritage with SDG 8: Decent work and economic growth

The preservation and promotion of agricultural heritage sites can help achieve SDG 8 by generating employment and income through tourism, which highlights the cultural and ecological value of these systems (Mi et al., 2014). However, success relies on constructing proper policies and balanced markets to ensure equitable benefit distribution among all stakeholders. Productive communication and collaboration among policymakers, heritage professionals, and local communities are critical for balancing conservation and development (Han et al., 2016). Integrating food heritage with SDG 8 could involve numerous tactics, such as establishing education centers that promote agricultural methods to attract tourists and spur economic growth in rural territories. Furthermore, developing exclusive labels for indigenous crops can heighten consumer awareness of their cultivation and elevate the revenue of smallholders.

1. **Creating Community-Based Enterprises:** Local communities have opportunities to develop food-based businesses rooted in traditional knowledge, such as small manufacturing centers, cultural culinary experiences, and home-based industries. According to research by Aaltonen et al. (2015), a community's entrepreneurial heritage associated with nourishment empowers locals to leverage their inherited sagacity and assets to conceive food-related companies, consequently building sustainable benefits. Highlighting one-of-a-kind cultural roots, conventional recipes, and edible customs can attract customers seeking authentic experiences. Places provide a compelling value proposition by demonstrating their legacy through small-scale processing, culinary travel and home industries.

2. **Local Value Chain Strengthening:** While all members of local food networks can mutually benefit, marginalized smallholder farmers tend to see the fewest rewards. However, building linkages between growers, processors, and customers has the potential to redistribute value more equitably (de Zegher et al., 2019). According to Vos, R., & Cattaneo's (2021) research, models like cooperatives

and producer organizations are effective at connecting small farms with additional market players, broadening access, and ensuring fair payment for goods. Smallholders are allowed to engage in value-adding activities, such as preparation and packaging, by fortifying these relationships. This promotes a balanced distribution of financial profits across the supply chain and expands occupations in processing. Localized food systems enable direct interactions between producers and consumers, increasing transparency, reducing intermediaries, and ensuring growers retain a larger share of the final price. This direct connection can boost producers' earnings, improve food quality, and promote financial growth while creating new, decent job opportunities.

Integrating food heritage with SDG 12: Responsible consumption and production

Consumers can be encouraged to make more informed decisions that promote sustainable and ethically sourced food products by emphasizing the cultural and ecological importance of traditional food systems. For instance, the Slow

Food movement and other initiatives that acknowledge and protect traditional food heritage have played a critical role in increasing awareness of the significance of preserving local food cultures and promoting sustainable food production practices (Mariani et al., 2021). This symbiotic relationship between consumers, producers, and policymakers in the pursuit of responsible consumption and production patterns can be achieved through these grassroots efforts, which can complement top-down policy initiatives (Signori & Forno, 2019). Additionally, the studies of Trolio et al. (2016) and Mariani et al. (2021) could suggest strategies for aligning food heritage with SDG 12 as follows.

1. Promote GIs and Protected Designations of Origin (PDOs): The GIs and PDOs are intellectual property rights that identify products as originating from specific regions, where their unique qualities, reputation, or other characteristics are intrinsically linked to their geographical origin. These designations are increasingly recognized for their potential to drive local economic growth while simultaneously preserving cultural heritage. GIs can promote rural development and offer economic opportunities to local

communities by establishing niche markets and enhancing the value of products (Zografos, 2008). Moreover, GIs help safeguard cultural heritage by protecting traditional knowledge, practices, and expressions, and by acknowledging the sacred beliefs of indigenous peoples (Gangjee, 2012).

Beyond cultural preservation, GIs help maintain biological and cultural diversity, including animal breeds, plant varieties, and ecosystems. They also promote sustainable development by encouraging responsible practices and fostering social, economic, and environmental progress. Integrated into public policy, GIs can meet regional and product-specific needs, aligning with SDGs. However, their success often relies on state involvement, which empowers small farmers. The effectiveness of GI protection varies across countries, depending on institutional support and infrastructure.

2. Traceability and Transparency Systems Development: The development of traceability and transparency systems in the food supply chain is crucial for ensuring greater accountability and promoting traditional food items. With the increasing complexity of global food

supply chains, traditional systems often fall short in providing the necessary transparency and traceability. Emerging technologies, particularly blockchain, offer promising solutions to these challenges. Blockchain technology provides a secure, immutable, and transparent system for tracking food products across the supply chain, ensuring total control over their traceability from origin to consumer (Ellahi et al., 2023). Blockchain-based systems can improve the traceability performance by providing full transparency and security, which is difficult to achieve with traditional IoT systems that rely on centralized paradigms (Feng et al., 2020). Despite the benefits, there are challenges in implementing blockchain-based traceability systems, including high costs, standardization issues, and the need for regulatory frameworks (Nurgazina et al., 2021). Effective implementation requires addressing these challenges through collaborative efforts among stakeholders and continuous technological advancements.

3. Celebrate and Valorize Neglected or Underutilized Crops and Traditional Foods: Upscale the status of neglected or marginalized food crops and traditional culinary practices, diversifying long-term

food systems, breaking the cycle of unsustainable industrial agriculture, and encouraging the consumption of nutritionally adaptive foods (Frison, 2016).

4. Implement Sustainable Packaging and Distribution Strategies: To mitigate waste and environmental consequences in conventional food systems, it is imperative to establish environmentally sustainable packaging and efficient food distribution networks. When adopting these approaches, food heritage could facilitate the shift towards more conscientious production and consumption patterns necessary to accomplish SDG 12 (Frison, 2016).

CONCLUSION

SDG 1: No Poverty - The preservation of food heritage can effectively mitigate poverty, especially in rural and indigenous populations. Through the promotion of traditional food systems, indigenous crops, and cultural tourism, it is possible to establish sustainable income prospects and specialized markets, so offering essential economic assistance to marginalized communities.

SDG 3: Good Health and Well-being - Traditional food systems offer diverse, nutrient-rich diets that can prevent

malnutrition and diet-related illnesses. Promoting these foods can improve public health and well-being, while also preserving cultural traditions and fostering a sense of continuity across generations.

SDG 8: Decent Work and Economic Growth - Specifically through cultural tourism and local businesses, the preservation and promotion of food heritage has the capacity to stimulate sustained economic development. Facilitating the development of community-based enterprises rooted in traditional culinary methods can stimulate employment opportunities and enhance local economies, all the while safeguarding cultural heritage.

SDG 12: Responsible Consumption and Production - Encouraging the use of traditional foods and sustainable farming methods is critical for responsible consumption. The GIs and PDOs are initiatives that help to protect traditional knowledge promote biodiversity and ensure food production systems' transparency and sustainability.

RECOMMENDATIONS

1. Policy Implementation: Governments and international

organizations should prioritize the enactment of policies that support the preservation and promotion of traditional food systems. This may include the development of incentive programs for sustainable farming practices and the establishment of legal frameworks to protect traditional knowledge through intellectual property rights.

2. Community Engagement: Empowering local communities is key to preserving food heritage through

sustainable, ethically sourced products.

REFERENCES

- Aaltonen, S., Heinze, A., Ielpa, G., & De Tommaso, D. (2015). Enterprise Cultural Heritage. *The International Journal of Entrepreneurship and Innovation*, **16**(2), 73–83. <https://doi.org/10.5367/ije.2015.0178>
- Bessière, J. (2013). ‘Heritagisation’, a challenge for tourism promotion and regional development: an example of food heritage. *Journal of Heritage Tourism*, **8**(4), 275–291. <https://doi.org/10.1080/1743873X.2013.770861>
- Charles Aworh, O. (2015). Promoting food security and enhancing Nigeria’s small farmers’ income through value-added processing of lesser-known and under-utilized indigenous fruits and vegetables. *Food Research International*, **76**, 986–991. <https://doi.org/10.1016/j.foodres.2015.06.003>
- de Zegher, J. F., Iancu, D. A., & Lee, H. L. (2019). Designing Contracts and Sourcing Channels to Create Shared Value. *Manufacturing & Service Operations Management*, **21**(2), 271–289. <https://doi.org/10.1287/msom.2017.0627>
- Ellahi, R. M., Wood, L. C., & Bekhit, A. E.-D. A. (2023). Blockchain-Based Frameworks for Food Traceability: A Systematic Review. *Foods*, **12**(16), 3026. <https://doi.org/10.3390/foods12163026>

community initiatives and education on traditional culinary practices and sustainable agriculture. Communities can actively preserve traditions by fostering ownership and pride in local food.

3. Public Awareness Campaigns: Raising awareness of food heritage’s value is vital for its preservation. Campaigns should emphasize the cultural, health, and environmental benefits of traditional food systems and educate consumers on making informed choices that support

org/10.3390/foods12163026

- Feng, H., Wang, X., Duan, Y., Zhang, J., & Zhang, X. (2020). Applying blockchain technology to improve agri-food traceability: A review of development methods, benefits and challenges. *Journal of Cleaner Production*, **260**, 121031. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2020.121031>
- Frison, E. A. (2016). How can the balance be shifted in favour of diversified agroecological systems? In Jacobs, N. (Ed.). *From Uniformity to Diversity: A paradigm shift from industrial agriculture to diversified agroecological systems* (pp. 60–73). Brussels, Belgium: International Panel of Experts on Sustainable Food systems.
- Frison, E. A., Smith, I. F., Johns, T., Cherfas, J., & Eyzaguirre, P. B. (2006). Agricultural Biodiversity, Nutrition, and Health: Making a Difference to Hunger and Nutrition in the Developing World. *Food and Nutrition Bulletin*, **27**(2), 167–179. <https://doi.org/10.1177/156482650602700208>
- Gangjee, D. S. (2012). Geographical Indications and Cultural Heritage. *WIPO Journal*, **4**, 92–102.
- Kapelari, S., Alexopoulos, G., Moussouri, T., Sagmeister, K., & Stampfer, F. (2020). Food Heritage Makes a Difference: The Importance of Cultural Knowledge for Improving Education for Sustainable Food Choices. *Sustainability*, **12**, 1509. <https://doi.org/10.3390/su12041509>
- Kennedy, G., Stoian, D., Hunter, D., Kikulwe, E., Termote, C., Alders, R., Burlingame, B., Jamnadass, R., McMullin, S., & Thilsted, S. (2017). Food biodiversity for healthy, diverse diets. In Bailey, A. (Ed.). *Mainstreaming agrobiodiversity in sustainable food systems: Scientific foundations for an agrobiodiversity index*. (pp. 23–52). Rome, Italy: Bioversity International.
- Kuhnlein, H. V., & Chotiboriboon, S. (2022). Why and How to Strengthen Indigenous Peoples' Food Systems with Examples from Two Unique Indigenous Communities. *Frontiers in Sustainable Food Systems*, **6**. <https://doi.org/10.3389/fsufs.2022.881111>

org/10.3389/fsufs.2022.808670

- Mabhaudhi, T., Chibarabada, T., Chimonyo, V., Murugani, V., Pereira, L., Sobratee, N., Govender, L., Slotow, R., & Modi, A. (2018). Mainstreaming Underutilized Indigenous and Traditional Crops into Food Systems: A South African Perspective. *Sustainability*, **11**(1), 172. <https://doi.org/10.3390/su11010172>
- Mariani, M., Casabianca, F., Cerdan, C., & Peri, I. (2021). Protecting Food Cultural Biodiversity: From Theory to Practice. Challenging the Geographical Indications and the Slow Food Models. *Sustainability*, **13**(9), 5265. <https://doi.org/10.3390/su13095265>
- Matta, R. (2019). Heritage Foodways as Matrix for Cultural Resurgence: Evidence from Rural Peru. *International Journal of Cultural Property*, **26**(1), 49–74. <https://doi.org/10.1017/S094073911900002X>
- Meybeck, A., & Gitz, V. (2017). **Sustainable diets within sustainable food systems**. In Gallagher, A. (Ed.), *Proceedings of the Nutrition Society* (1–11). Cambridge, UK: Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/S0029665116000653>
- Mi, T., Qingwen, M., Hui, T., Zheng, Y., Lu, H., & Fei, L. (2014). Progress and Prospects in Tourism Research on Agricultural Heritage Sites. *Journal of Resources and Ecology*, **5**(4), 381–389. <https://doi.org/10.5814/j.issn.1674-764x.2014.04.014>
- Nurgazina, J., Pakdeetrakulwong, U., Moser, T., & Reiner, G. (2021). Distributed Ledger Technology Applications in Food Supply Chains: A Review of Challenges and Future Research Directions. *Sustainability*, **13**(8), 4206. <https://doi.org/10.3390/su13084206>
- Sarkar, D., Walker-Swaney, J., & Shetty, K. (2020). Food Diversity and Indigenous Food Systems to Combat Diet-Linked Chronic Diseases. *Current Developments in Nutrition*, **4**, 3–11. <https://doi.org/10.1093/cdn/nzz099>
- Shabalala, L. P. (2023). The Role Higher Education Plays towards the Development of Sustainable Socio-Economic Opportunities for Mapungubwe World Cultural Heritage Site Communities. *Academica Turistica*, 73–87. <https://doi.org/10.26493/2335-4194.16.73-87>
- Signori, S., & Forno, F. (2019). Consumer groups as grassroots social innovation niches. *British Food Journal*, **121**(3), 803–814.

0523

- Trolio, J., Eckman, M., & Mehta, K. (2016). Leveraging Globalization to Revive Traditional Foods. **Journal of Sustainable Development**, *9*(6), 212. <https://doi.org/10.5539/jsd.v9n6p212>
- Vos, R., & Cattaneo, A. (2021). Poverty reduction through the development of inclusive food value chains. **Journal of Integrative Agriculture**, *20*(4), 964–978. [https://doi.org/10.1016/S2095-3119\(20\)63398-6](https://doi.org/10.1016/S2095-3119(20)63398-6)
- Wondirad, A., Kebete, Y., & Li, Y. (2021). Culinary tourism as a driver of regional economic development and socio-cultural revitalization: Evidence from Amhara National Regional State, Ethiopia. **Journal of Destination Marketing & Management**, *19*, 100482. <https://doi.org/10.1016/j.jdmm.2020.100482>
- Zocchi, D. M., Fontefrancesco, M. F., Corvo, P., & Pieroni, A. (2021). Recognising, Safeguarding, and Promoting Food Heritage: Challenges and Prospects for the Future of Sustainable Food Systems. **Sustainability**, *13*(17). <https://doi.org/10.3390/su13179510>
- Zografos, D. (2008). **Geographical Indications and Socio-Economic Development (IQsensato Working Paper No. 3)**. Rochester, NY: SSRN. <https://doi.org/10.2139/ssrn.1628534>
- Zondi, N. T. B., Ngidi, M. S. C., Ojo, T. O., & Hlatshwayo, S. I. (2022). Impact of Market Participation of Indigenous Crops on Household Food Security of Smallholder Farmers of South Africa. **Sustainability**, *14*(22), 15194. <https://doi.org/10.3390/su142215194>
-

การประยุกต์ใช้กูเกิลแอปชีต เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานในสำนักงาน

APPLYING GOOGLE APPSHEET TO ENHANCE OFFICE PRODUCTIVITY

แพตต์จ สวีพันธุ์*

สาขาวิชาวิศวกรรมซอฟต์แวร์และระบบสารสนเทศ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สถาบันเทคโนโลยีปทุมวัน
กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Padet Sawipan*

Department of Software Engineering and Information Systems, Faculty of Science and Technology,
Pathumwan Institute of Technology, Bangkok, Thailand

*E-mail: padet.sawipan@gmail.com

Received: 03-08-2024

Revised: 24-09-2024

Accepted: 03-10-2024

บทคัดย่อ

การประยุกต์ใช้ Google AppSheet เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานในสำนักงานเป็นการศึกษาการใช้เทคโนโลยีเพื่อปรับปรุงกระบวนการทำงานในองค์กรสมัยใหม่ Google AppSheet เป็นแพลตฟอร์ม ที่ช่วยให้ผู้ใช้สามารถสร้างแอปพลิเคชันได้ โดยไม่ต้องมีความรู้ด้านการเขียนโปรแกรม ทำให้พนักงานสามารถพัฒนาแอปพลิเคชัน ที่ตรงกับความต้องการของตนได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ การศึกษานี้ได้ทำการวิเคราะห์การใช้ Google AppSheet ในการจัดการข้อมูลลูกค้า การติดตามโครงการ และการจัดการทรัพยากรบุคคล โดยผู้เขียนได้ทดลองใช้งานและนำข้อมูลที่ได้รับมาทดสอบการทำงานของ AppSheet พบว่าการใช้งานนี้ช่วยลดเวลาในการประมวลผลข้อมูล แสดงผลที่ดีและเพิ่มความแม่นยำในการทำงานได้อย่างมีนัยสำคัญ การศึกษานี้สรุปองค์ความรู้ใหม่ 3 ปัจจัยหลัก ได้แก่ 1.การปรับปรุงกระบวนการทำงาน โดยผู้ใช้สามารถสร้างแอปพลิเคชันที่ตอบสนองความต้องการเฉพาะตน 2.การเพิ่มประสิทธิภาพการสื่อสารและการทำงานร่วมกัน โดยการแบ่งปันข้อมูลและการจัดการโครงการที่รวมศูนย์ และ 3.การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการข้อมูล ด้วยการประมวลผลและจัดการข้อมูลแบบเรียลไทม์ ในยุคดิจิทัลที่องค์กรต้องปรับตัวอย่างรวดเร็ว Google AppSheet เป็นเครื่องมือที่มีศักยภาพสูงในการสร้างกระบวนการทำงานที่ยืดหยุ่นและตอบสนองต่อความต้องการของธุรกิจสมัยใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: การประยุกต์ใช้ Google AppSheet ประสิทธิภาพการทำงาน สำนักงาน

ABSTRACT

The application of Google AppSheet to enhance office work efficiency involves studying the use of technology to improve workflows in modern organizations. Google AppSheet is a platform that enables users to create applications without requiring programming knowledge, allowing employees to quickly and efficiently develop applications, tailored to their specific needs. This study analyzed the use of Google AppSheet in managing customer data, project tracking, and human resources management. The authors experimented with and tested the functionality of AppSheet, finding that its use significantly reduced data processing time, yielded good results, and increased work accuracy. The study identified three key factors: 1.Improving workflows by creating applications that meet specific needs; 2.Enhancing communication and collaboration through centralized data sharing and project management; and 3.Improving data management efficiency through real-time data processing and management. in the digital era where organizations must adapt quickly, is highlighted. Google AppSheet is a highly potent tool for creating flexible workflows that respond effectively to the needs of modern businesses.

Keywords: Application, Google AppSheet, Productivity, Office

บทนำ

ในโลกยุคปัจจุบันเทคโนโลยีมีการพัฒนาอย่างก้าวกระโดด การปรับปรุงกระบวนการทำงานในสำนักงานเป็นปัจจัยสำคัญ ที่องค์กรต่าง ๆ ต้องตระหนักและให้ความสำคัญ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความสามารถในการแข่งขัน Google AppSheet เป็นหนึ่งในเครื่องมือที่มีศักยภาพในการช่วยองค์กรเหล่านี้ สร้างแอปพลิเคชันที่ตรงตามความต้องการโดยไม่จำเป็นต้องมีทักษะการเขียนโปรแกรมขั้นสูง (Trachim, 2020) AppSheet ช่วยให้องค์กรสามารถสร้างและปรับแต่งแอปพลิเคชันได้อย่างรวดเร็วและยืดหยุ่น ซึ่งสามารถใช้ในกระบวนการ

ต่าง ๆ เช่น การจัดการข้อมูล การติดตามโครงการ และการจัดการทรัพยากรบุคคล

การจัดการข้อมูลลูกค้าเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญในการดำเนินธุรกิจสมัยใหม่ การใช้ AppSheet ช่วยในการเก็บรวบรวมข้อมูลลูกค้าอย่างเป็นระบบ ทำให้สามารถเข้าถึงและอัปเดตข้อมูลได้แบบเรียลไทม์ (Jones & Smith, 2021) ยิ่งไปกว่านั้น การติดตามโครงการด้วย AppSheet ช่วยให้ผู้จัดการสามารถติดตามความคืบหน้าของงาน สามารถกำหนดเส้นเวลาที่เหมาะสม พี่เจอร์ต่าง ๆ เช่น การแจ้งเตือนอัตโนมัติ การสร้างรายงานและช่วยให้การสื่อสารภายในทีมงาน

มีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้การจัดการทรัพยากรบุคคลผ่านแอปพลิเคชันนี้ ยังช่วยลดภาระงานที่ซ้ำซ้อน ทั้งยังเพิ่มความแม่นยำในการจัดการข้อมูลพนักงาน (Smith & Johnson, 2020) ในการปรับใช้ Google AppSheet มีผลในการส่งเสริมการทำงานแบบทีมและเพิ่มความพึงพอใจในการทำงานของพนักงาน โดยการพัฒนาแอปพลิเคชันที่สามารถใช้งานร่วมกันได้หลายฝ่าย ทำให้ข้อมูลที่สำคัญสามารถแลกเปลี่ยนและเข้าถึงได้ง่ายยิ่งขึ้น (Modawal, 2023) ความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลและการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพนี้ ช่วยลดความซับซ้อนของกระบวนการทำงานและเพิ่มประสิทธิภาพในการตัดสินใจ ผู้เขียนอยากให้ผู้อ่านคาดหวังว่าจะมีเนื้อหาด้านการเพิ่มผลผลิตและการลดต้นทุนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

ทั้งนี้ Google AppSheet ได้รับการออกแบบให้มีความยืดหยุ่นสูง สามารถใช้งานได้กับหลากหลายแพลตฟอร์มและอุปกรณ์ เช่น คอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะ แท็บเล็ต และสมาร์ทโฟน สิ่งนี้ทำให้พนักงานสามารถเข้าถึงและทำงานได้จากทุกที่ทุก นอกจากนี้ การที่ AppSheet รองรับการเชื่อมต่อกับแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เช่น Google Sheets, Excel และฐานข้อมูลอื่น ๆ เพิ่มความสะดวกในการบูรณาการข้อมูลจากหลากหลายแหล่ง และสามารถลดต้นทุนทางด้านในการจ้างนักพัฒนาระบบอีกด้วย

บทความนี้มุ่งเน้นการประยุกต์ใช้ Google AppSheet เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ

การทำงานในสำนักงาน โดยมีวัตถุประสงค์ในการนำเสนอแนวทางการใช้งาน Google AppSheet ผ่านการวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบ บทความนี้เป็นประโยชน์ต่อกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้สนใจทั่วไป นักวิจัย และผู้ปฏิบัติงานในสำนักงาน เพื่อขยายความรู้ในศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง และเป็นแนวทางสำหรับการบริหารจัดการองค์กรสมัยใหม่ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น นอกจากนี้ บทความยังมุ่งหวังให้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการปรับตัวและพัฒนาองค์กรให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดและสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

กรอบในการวิเคราะห์

กำหนดการวิเคราะห์ประเด็นความหมาย Google AppSheet เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานในสำนักงาน โดยจะเน้น ความหมายการทำงานในสำนักงาน ความหมาย Google AppSheet และ การประยุกต์ใช้ Google AppSheet โดยการวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบ เพื่อความชัดเจนในการนำเสนอข้อมูล และสรุปผลเป็น 3 ปัจจัยหลัก

1. ความหมายการทำงานในสำนักงาน

การทำงานในสำนักงาน หมายถึงกระบวนการที่บุคลากรปฏิบัติงานในสภาพแวดล้อมที่มี การจัดการและควบคุมอย่างเป็นระบบ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานขององค์กร ในด้านต่าง ๆ เช่น การจัดการข้อมูล การประสานงาน การสื่อสาร

และการบริการลูกค้า (Robbins & Judge, 2019) สำนักงานเป็นสถานที่ที่รวบรวมทรัพยากรบุคคลและเทคโนโลยีต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนการทำงานที่มีประสิทธิภาพและการบรรลุเป้าหมายขององค์กร นอกจากนี้ การทำงานในสำนักงานยังครอบคลุมถึงการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและเครื่องมือดิจิทัลต่าง ๆ เช่น คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต และแอปพลิเคชันซอฟต์แวร์ เพื่อช่วยในการจัดการและประมวลผลข้อมูล การสื่อสารระหว่างบุคลากรและการดำเนินงานทั่วไป (Drucker, 2001) การทำงานในสำนักงานมีการกำหนดระเบียบ ข้อบังคับที่ชัดเจน รวมถึงการสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการทำงานร่วมกันและการพัฒนาทักษะของพนักงาน

ในปัจจุบัน การทำงานในสำนักงานได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมากด้วยการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการทำงาน เช่น การทำงานจากระยะไกลและการใช้ระบบคลาวด์สำหรับการจัดเก็บและเข้าถึงข้อมูล ซึ่งช่วยเพิ่มความยืดหยุ่นและประสิทธิภาพในการทำงาน (Brynjolfsson & McAfee, 2014) สำนักงานจึงเป็นสถานที่สำคัญที่มีบทบาทในการส่งเสริมการพัฒนาธุรกิจและการสร้างมูลค่าให้กับองค์กร

โดยสรุป การทำงานในสำนักงานคือ กระบวนการที่บุคลากรปฏิบัติงานในสภาพแวดล้อมที่มีการจัดการอย่างมีระเบียบและเป็นระบบ มีเทคโนโลยีช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานขององค์กรในด้านต่าง ๆ ให้ราบรื่นและบรรลุเป้าหมาย

2. ความหมาย Google AppSheet

Google AppSheet หมายถึง แพลตฟอร์มการพัฒนาแอปพลิเคชันแบบ no-code ที่อนุญาตให้ผู้ใช้สร้างแอปพลิเคชันมือถือและเว็บไซต์ โดยผู้ใช้งานไม่จำเป็นต้องเขียนโค้ด (Iconext writer, 2023) ระบบนี้ช่วยให้ผู้ที่ไม่มีความรู้ด้านการเขียนโปรแกรม สามารถพัฒนาแอปพลิเคชันที่มีประสิทธิภาพได้อย่างรวดเร็ว โดยใช้อินเทอร์เฟซแบบลากและวาง ทั้งสามารถเชื่อมต่อกับแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เช่น Google Sheets, Excel และฐานข้อมูลคลาวด์ (Smith, 2023)

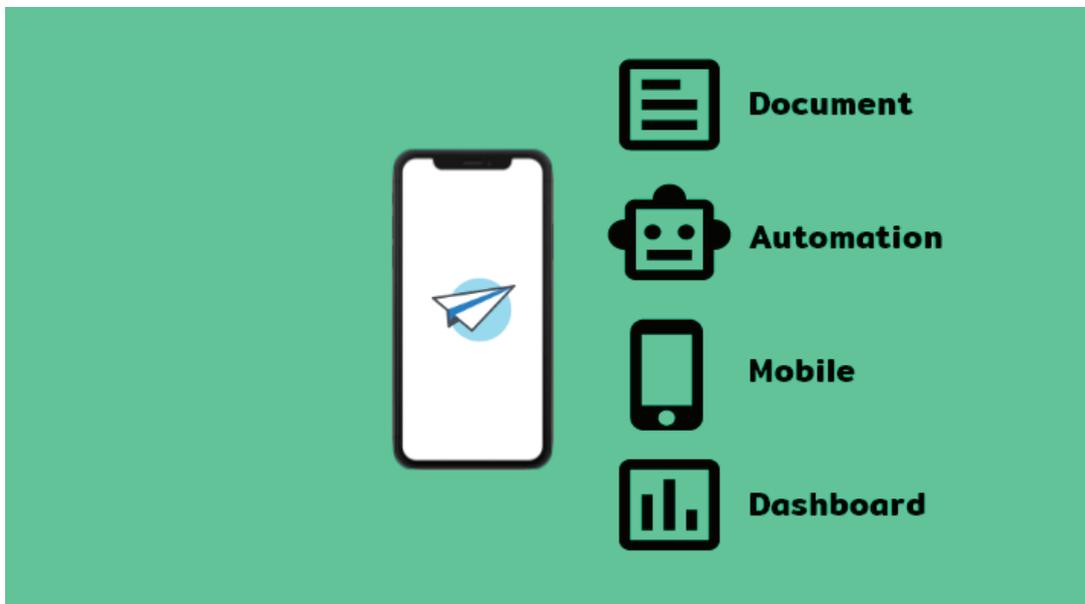
วัตถุประสงค์หลักในการใช้ Google AppSheet มีดังนี้

- 1) เพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการทำงาน ช่วยให้องค์กรสามารถสร้างแอปพลิเคชันที่ปรับแต่งได้เพื่อจัดการงานประจำวันและลดขั้นตอนที่ทำซ้ำ ๆ (De, 2024)
- 2) ลดค่าใช้จ่ายในการพัฒนาซอฟต์แวร์ ช่วยประหยัดทรัพยากรโดยลดความจำเป็นในการจ้างนักพัฒนาซอฟต์แวร์มืออาชีพ (Brown, 2022)
- 3) เพิ่มความคล่องตัวทางธุรกิจ ทำให้องค์กรสามารถตอบสนองต่อความต้องการที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็ว โดยการสร้างและปรับเปลี่ยนแอปพลิเคชันได้เอง (Wilson, 2023)
- 4) การส่งเสริมนวัตกรรม เปิดโอกาสให้พนักงานทุกระดับสามารถแปลงไอเดียของตนเองให้เป็นแอปพลิเคชันที่ใช้งานได้จริง

ส่งเสริมวัฒนธรรมแห่งนวัตกรรมในองค์กร (Taylor, 2024)

5) การปรับปรุงการทำงานร่วมกันอำนวยความสะดวกในการแบ่งปันข้อมูลและการทำงานร่วมกันระหว่างทีมต่าง ๆ ผ่านแอปพลิเคชันที่ใช้ร่วมกัน (Davis, 2023)

สรุป Google AppSheet เป็นแพลตฟอร์มการพัฒนาแอปพลิเคชันแบบ no-code ที่อนุญาตให้ผู้ใช้สร้างแอปพลิเคชันมือถือและเว็บโดยไม่จำเป็นต้องเขียนโค้ด ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน ลดเวลาในการพัฒนาแอป และสนับสนุนการทำงานร่วมกันในองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพที่ดี ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 Google AppSheet

3. การเปรียบเทียบ Microsoft Excel กับ Google AppSheet กับ Microsoft Power App

ผู้เขียนได้ทำการเปรียบเทียบ Microsoft Excel และ Google AppSheet กับ Microsoft Power App เป็นเครื่องมือที่มีประโยชน์สำหรับการจัดการข้อมูล แต่มีความแตกต่างกันในด้านการใช้งานและคุณสมบัติดังต่อไปนี้

3.1 Microsoft Excel

ข้อดี

1. ความหลากหลายของฟังก์ชัน

Excel มีฟังก์ชันทางคณิตศาสตร์ เช่น ทางสถิติ การคำนวณเป็นต้น ซึ่งจะเห็นได้ว่า Excel มีความหลากหลาย ทั้งยังสามารถรองรับการสร้างสูตรที่มีซับซ้อนได้ด้วย

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

Excel มีเครื่องมือในการวิเคราะห์ข้อมูล เช่น

PivotTables, Power Query และ Add-ins เป็นต้น

3. การปรับแต่งและสร้างแผนภูมิ

Excel มีตัวเลือกในการสร้างแผนภูมิและการแสดงข้อมูลที่หลากหลาย

4. การทำงานออฟไลน์ Excel สามารถทำงานได้โดยไม่ต้องเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต

5. การรวมเข้ากับ Office Suite

สามารถทำงานร่วมกับเครื่องมืออื่น ๆ ใน Microsoft Office ได้อย่างราบรื่น เช่น Word และ PowerPoint

ข้อเสีย

1. ข้อจำกัดในการทำงานร่วมกัน แม้ว่าจะมีฟังก์ชันการทำงานร่วมกันผ่าน OneDrive และ SharePoint แต่การทำงานร่วมกันยังไม่สมบูรณ์แบบเท่ากับ Google Sheets ได้

2. ค่าใช้จ่าย Excel มีค่าใช้จ่ายสำหรับการใช้งาน โดยเฉพาะในกรณีที่ต้องการฟังก์ชันขั้นสูง

3.2 Google AppSheet

ข้อดี

1. การสร้างแอปพลิเคชันโดยไม่ต้องเขียนโค้ด ผู้ใช้งาน AppSheet สามารถสร้างแอปพลิเคชันบนมือถือและสร้างเว็บแอปพลิเคชันได้โดยไม่ต้องเขียนโค้ด

2. การรวมเข้ากับ Google Sheets AppSheet สามารถเชื่อมต่อกับ Google Sheets และทำงานร่วมกันได้แบบทันที

3. การทำงานร่วมกัน มีการสนับสนุนการทำงานร่วมกันในทีมได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยังสามารถเชื่อมต่อกับแหล่ง

ข้อมูลต่าง ๆ เช่น Google Sheets, Excel, SQL และอื่น ๆ ทำให้สามารถนำเข้าข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อใช้ในแอปได้อย่างสะดวก

4. สามารถปรับแต่งระบบได้ AppSheet สามารถยอมให้ผู้ใช้ปรับแต่งแอปพลิเคชันได้ ดังนั้นผู้ใช้สามารถปรับแต่งแอปพลิเคชันได้ตรงตามความต้องการ ได้อย่างสะดวก

ข้อเสีย

1. ความซับซ้อนในการใช้งาน สำหรับผู้ใช้ที่ไม่คุ้นเคยกับการสร้างแอปพลิเคชัน อาจต้องใช้เวลาในการเรียนรู้พอสมควร นอกจากนี้ผู้ใช้งานจำเป็นต้องมีความรู้เรื่องและเข้าใจเรื่องฐานข้อมูล ซึ่งเมื่อผู้ใช้เข้าใจแล้ว จะสามารถทำงานที่ซับซ้อนได้อย่างง่ายดาย

2. ข้อจำกัดในฟังก์ชัน แม้ว่า AppSheet จะมีฟังก์ชันที่เพียงพอสำหรับการสร้างแอปพื้นฐาน แต่ในฟังก์ชันขั้นสูง AppSheet ยังขาดความสามารถที่ซับซ้อนไม่เหมือนการเขียนโค้ด

3.3 Microsoft Power App

ข้อดี

1. การสร้างแอปได้อย่างรวดเร็ว ผู้ใช้สามารถสร้างแอปพลิเคชันได้อย่างรวดเร็วโดยไม่ต้องมีทักษะการเขียนโค้ดมากมาย ใช้การลากวางและการตั้งค่าแบบ visual ในการออกแบบอินเตอร์เฟซและกระบวนการทำงาน (workflow)

2. การเชื่อมต่อกับระบบ Microsoft อื่น ๆ ได้ง่าย Power Apps ทำงานร่วมกับ Microsoft ได้เป็นอย่างดี เช่น SharePoint,

Dynamics 365, OneDrive, Excel และ Power BI ทำให้สามารถเชื่อมต่อและดึงข้อมูลจากหลายแหล่งภายในองค์กรได้อย่างสะดวก

3. ความยืดหยุ่นสูง รองรับการสร้างแอปพลิเคชันที่มีความซับซ้อน สามารถใช้การเขียนโค้ดบางส่วนได้ ทำให้เหมาะกับงานที่มีความต้องการเชิงเทคนิคสูงขึ้น

4. การสร้าง workflow อัตโนมัติ มีความสามารถในการสร้างและจัดการ workflow อัตโนมัติภายในระบบ ซึ่งสามารถใช้ในการทำงานซ้ำ ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การอนุมัติเอกสาร การแจ้งเตือน หรือการจัดการข้อมูลอัตโนมัติ เป็นต้น

5. รองรับหลายแพลตฟอร์ม ระบบที่สร้างจาก Power Apps สามารถทำงานได้ทั้งบนเว็บไซต์ โทรศัพท์มือถือ และแท็บเล็ต รองรับทั้งระบบปฏิบัติการ iOS และ Android

6. การทำงานร่วมกับ Power Automate และ Power BI สามารถรวมเข้ากับ Power Automate เพื่อสร้าง workflow อัตโนมัติ และ Power BI เพื่อสร้างรายงานและการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกได้อย่างสะดวก

7. การอัปเดตและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง Microsoft มีการอัปเดตแพลตฟอร์มอย่างต่อเนื่อง รวมถึงเพิ่มฟีเจอร์และปรับปรุงให้ Power Apps รองรับเทคโนโลยีใหม่ ๆ ในอนาคต

ข้อเสีย

1. ค่าใช้จ่ายสูงสำหรับการใช้งานเชิงธุรกิจ แม้ว่าจะมีแผนราคาเริ่มต้นที่ไม่สูงนัก แต่สำหรับองค์กรที่ต้องการใช้ฟังก์ชันขั้นสูงหรือมีผู้ใช้งานจำนวนมาก

2. ข้อจำกัดในฟังก์ชันการเขียนโค้ด แม้จะรองรับการเขียนโค้ดบางส่วน แต่ Power Apps ยังคงเป็นแพลตฟอร์ม low-code ซึ่งหมายความว่า การสร้างแอปที่ซับซ้อนมาก ๆ อาจไม่สามารถทำได้เท่าที่ควร หากเมื่อเปรียบเทียบกับการพัฒนาแอปแบบเต็มรูปแบบ (full custom development)

3. การเชื่อมต่อกับระบบภายนอกที่ซับซ้อน ถึงแม้จะเชื่อมต่อกับ Microsoft ได้ดี แต่การเชื่อมต่อกับระบบภายนอกบางระบบอาจต้องมีการตั้งค่าที่ซับซ้อนหรือมีข้อจำกัดในการทำงาน

4. มีประสิทธิภาพการทำงานในองค์กรขนาดใหญ่ หากแอปมีข้อมูลจำนวนมาก หรือความซับซ้อนในโครงสร้าง อาจทำให้ระบบทำงานช้าหรือประสิทธิภาพลดลง

5. การเรียนรู้และการตั้งค่าเริ่มต้นที่ค่อนข้างซับซ้อน แม้ว่าจะจะเป็นแพลตฟอร์ม low-code แต่การเริ่มใช้งาน Power Apps อาจต้องใช้เวลารับรู้เล็กน้อย โดยเฉพาะหากต้องการเชื่อมต่อกับแหล่งข้อมูลหลายแหล่งหรือใช้ฟังก์ชันขั้นสูง

6. การจัดการสิทธิ์ผู้ใช้งาน การจัดการสิทธิ์การเข้าถึงข้อมูลและฟังก์ชันในแอปที่ซับซ้อนอาจทำได้ยากหรือจำเป็นต้องมีการตั้งค่ามากขึ้น

7. ใช้ Microsoft Ecosystem เพื่อใช้ Power Apps ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ควรจะอยู่ใน ecosystem ของ Microsoft เช่น การใช้ Office 365, SharePoint, หรือ Azure

ซึ่งอาจเป็นข้อจำกัดสำหรับบางองค์กรที่ไม่ได้ใช้งานระบบของ Microsoft เป็นหลัก

เพราะฉะนั้นผู้เขียนสรุปว่า การเลือกใช้เครื่องมือใดขึ้นอยู่กับความต้องการและเป้าหมายของผู้ใช้ หากต้องการใช้งาน Microsoft Excel เหมาะสำหรับการจัดการและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกแบบตารางและฟังก์ชันการคำนวณ โดยไม่เหมาะกับการสร้างแอปพลิเคชันเต็มรูปแบบ หรือหากต้องการใช้งาน Google AppSheet

เหมาะสำหรับการสร้างแอปพลิเคชันธุรกิจที่ไม่ซับซ้อนมากโดยไม่ต้องเขียนโค้ด เหมาะกับองค์กรที่ต้องการความรวดเร็วและการทำงานง่าย หรือหากต้องการใช้งาน Microsoft Power Apps เหมาะสำหรับองค์กรที่ต้องการสร้างแอปพลิเคชันที่ซับซ้อนขึ้น โดยใช้การเขียนโค้ดบางส่วนและการเชื่อมต่อกับระบบ Microsoft ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบ Microsoft Excel กับ Google AppSheet

คุณลักษณะ	Microsoft Excel	Google AppSheet	Microsoft Power App
1. การวิเคราะห์ข้อมูล	มีเครื่องมือการคำนวณ, วิเคราะห์, สร้างกราฟ, Pivot Table	มีการวิเคราะห์ข้อมูลขั้นพื้นฐาน, เชื่อมต่อกับ Sheets, Excel	มีการวิเคราะห์ข้อมูลขั้นพื้นฐาน, ใช้ร่วมกับ Power BI เพื่อวิเคราะห์ได้ลึกขึ้น
2. การสร้างแอปพลิเคชัน	ไม่รองรับ (สามารถใช้ VBA สร้างมาโครสำหรับระบบอัตโนมัติได้)	สร้างแอปแบบ no-code บนมือถือและเว็บ	สร้างแอปแบบ low-code พร้อม workflow ที่ซับซ้อนยิ่งขึ้น
3. การทำงานร่วมกัน โปรแกรมอื่น ๆ	ทำงานร่วมกับ OneDrive, SharePoint, Teams ได้ดี	ทำงานร่วมกับ Google Workspace (Sheets, Drive)	ทำงานร่วมกับผลิตภัณฑ์ Microsoft เช่น SharePoint, Dynamics 365, Teams
4. การใช้งาน	ออฟไลน์และออนไลน์	ออนไลน์	ออนไลน์
5. การรวมเข้ากับเครื่องมืออื่น	รองรับการเชื่อมต่อกับฐานข้อมูลและ API ภายนอก (ODBC)	รองรับการเชื่อมต่อกับ Google Sheets, SQL และระบบอื่น ๆ	ใช้งานร่วมกับ Power Automate, Power BI, SQL Server, Dynamics 365 ได้ดี
6. ค่าใช้จ่าย	มีค่าใช้จ่าย	มีทั้งฟรีและ, มีค่าใช้จ่าย	มีค่าใช้จ่าย

4. การเปรียบเทียบการเขียนโปรแกรม กับการใช้ Google AppSheet

ในการเขียนโปรแกรมและการใช้ Google AppSheet มีข้อดีและข้อเสียที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับความต้องการและทักษะของผู้ใช้ การเขียนโปรแกรมเป็นวิธีการพัฒนาซอฟต์แวร์ที่ให้ความยืดหยุ่นสูงสุดในการสร้างฟังก์ชันและการปรับแต่งตามความต้องการ (Smith, 2020) ผู้เขียนโปรแกรมต้องมีความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาโปรแกรม เช่น Python, Java, และ C++ เพื่อนำมาสร้างแอปพลิเคชันที่ซับซ้อนและมีฟังก์ชันการทำงานที่เฉพาะเจาะจง นอกจากนี้ การเขียนโปรแกรมยังช่วยให้สามารถควบคุมการทำงานของแอปพลิเคชันได้อย่างละเอียด (Johnson, 2021)

แต่ในทางตรงกันข้าม Google AppSheet เป็นแพลตฟอร์มที่ผู้ใช้งานสามารถใช้งานได้ทันทีหลังจากการลง AppSheet ในเครื่องแล้ว โดยผู้ใช้งานไม่ต้องใช้โค้ด (No-Code Platform) ซึ่งช่วยให้ผู้ใช้งานสามารถสร้างแอปพลิเคชันได้อย่างรวดเร็วและง่ายดายโดยไม่ต้องมีความรู้ด้านการเขียนโปรแกรม (Glover, 2020) AppSheet เหมาะสำหรับการพัฒนาแอปพลิเคชันที่มีความซับซ้อนน้อยถึงปานกลาง และสามารถเชื่อมต่อกับ Google Sheets เพื่อการทำงานร่วมกันอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ (Lee, 2021) นอกจากนี้ AppSheet

ยังมีฟังก์ชันการปรับแต่งแอปพลิเคชันที่ใช้งานง่าย เหมาะสำหรับผู้ใช้ที่ต้องการสร้างแอปพลิเคชันโดยไม่ต้องใช้เวลาในการเรียนรู้การเขียนโค้ด (Smith, 2020)

ข้อดีของการเขียนโปรแกรมคือผู้พัฒนาสามารถสร้างแอปพลิเคชันที่มีฟังก์ชันและการทำงานที่ซับซ้อนมากกว่าและสามารถควบคุมทุกขั้นตอนของการพัฒนาได้ (Johnson, 2021) อย่างไรก็ตาม ข้อเสียคือการต้องมีความรู้และทักษะในการเขียนโปรแกรม ซึ่งต้องใช้เวลาและความพยายามในการเรียนรู้ (Nguyen, 2019)

ในขณะที่ Google AppSheet มีข้อดีในด้านความสะดวกในการใช้งานและการพัฒนาแอปพลิเคชันอย่างรวดเร็ว แต่ก็มีข้อจำกัดในด้านฟังก์ชันการทำงานที่ไม่สามารถปรับแต่งได้เท่ากับการเขียนโปรแกรม (Glover, 2020) นอกจากนี้ ผู้ใช้ AppSheet ยังต้องพึ่งพาแพลตฟอร์มของ Google ซึ่งอาจมีข้อจำกัดในเรื่องของการปรับแต่งและความยืดหยุ่น (Lee, 2021)

สรุปได้ว่าการเลือกใช้การเขียนโปรแกรมหรือ Google AppSheet ขึ้นอยู่กับความต้องการและทักษะของผู้ใช้ หากต้องการการพัฒนาแอปพลิเคชันที่มีความยืดหยุ่นสูงและซับซ้อน การเขียนโปรแกรมเป็นตัวเลือกที่เหมาะสม แต่หากต้องการพัฒนาแอปพลิเคชันอย่างรวดเร็วและง่ายดาย Google AppSheet จะเป็นทางเลือกที่ดี ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบการเขียนโปรแกรมกับการใช้ Google AppSheet

คุณลักษณะ	การเขียนโปรแกรม	Google AppSheet
1. ความยืดหยุ่น	สูงมาก	ปานกลาง
2. ความซับซ้อน	สูง	ต่ำถึงปานกลาง
3. ความง่ายในการเริ่มต้น	ยาก ต้องมีความรู้และทักษะการเขียนโค้ด	ง่าย ไม่ต้องมีความรู้การเขียนโค้ด
4. ฟังก์ชันการทำงาน	ปรับแต่งได้ทุกรายละเอียด	จำกัด ฟังก์ชันบางอย่างทำไม่ได้
5. การทำงานร่วมกันโปรแกรมอื่น ๆ	มีข้อจำกัดในการทำงานร่วมกับโปรแกรมอื่น ๆ	ดีเยี่ยม เชื่อมต่อกับ Google Sheets
6. ความเร็วในการพัฒนา	ช้า ต้องใช้เวลาในการเขียนโค้ด	รวดเร็ว ไม่ต้องเขียนโค้ด
7. การบำรุงรักษา	สูง ต้องจัดการด้วยตนเอง	ต่ำ Google ดูแลระบบ

5. การประยุกต์ใช้ Google AppSheet เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานในสำนักงาน

ในบทความนี้ ผู้เขียนได้วิเคราะห์การประยุกต์ใช้ Google AppSheet เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานในสำนักงาน โดยสรุปองค์ความรู้ใหม่เป็น 3 ปัจจัยหลักดังนี้

5.1 การปรับปรุงกระบวนการทำงาน

การใช้ Google AppSheet เพื่อปรับปรุงกระบวนการทำงานในสำนักงานสามารถช่วยลดเวลาและความซับซ้อนในการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีขั้นตอนสำคัญดังต่อไปนี้

5.1.1 การสร้างแอปพลิเคชัน

ที่ตรงตามความต้องการ Google AppSheet ช่วยให้ผู้ใช้งานสามารถสร้างแอปพลิเคชันที่ตอบสนองความต้องการเฉพาะขององค์กร โดยไม่ต้องมีทักษะการเขียนโปรแกรม เพียงนำข้อมูลจากแหล่ง

ต่าง ๆ เช่น Google Sheets, Excel มาออกแบบและพัฒนาแอปพลิเคชันที่เหมาะสม (Trachim, 2020) การสร้างแอปพลิเคชันที่ตรงตามความต้องการ ช่วยให้สามารถปรับปรุงกระบวนการทำงานที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพที่ดี

5.1.2 การลดความซับซ้อน

ในการดำเนินงาน การใช้ AppSheet สามารถรวมฟังก์ชันต่าง ๆ เข้าไว้ในแพลตฟอร์มเดียว พีเจอร์ต่าง ๆ เช่น การสร้างฟอร์มอัตโนมัติ การกำหนดสิทธิ์การเข้าถึงข้อมูล และการติดตามสถานะงาน การใช้ฟอร์มอัตโนมัติในการรวบรวมข้อมูลลูกค้าช่วยลดความยุ่งยากในการป้อนข้อมูลและการประมวลผลข้อมูล โดยการออกแบบแอปพลิเคชันที่ผู้ใช้สามารถกำหนดได้เองตามความต้องการ ช่วยลดความซับซ้อนในการดำเนินงาน (Jones & Smith, 2021)

5.1.3 การลดระยะเวลาในการทำงาน การใช้ AppSheet ผู้ใช้งานสามารถสร้างแอปพลิเคชันได้อย่างรวดเร็ว โดยไม่ต้องเขียนโค้ดโปรแกรมด้วยตนเอง ช่วยลดเวลาที่ใช้ในการพัฒนาและปรับแต่งแอปพลิเคชัน (Smith & Johnson, 2020) แอปพลิเคชันที่พัฒนาด้วย AppSheet ยังสามารถอัปเดตข้อมูลแบบทันที ทำให้สามารถติดตามข้อมูลและสถานะการใช้งานได้ทันที ลดเวลาในการค้นหาข้อมูลและเพิ่มความรวดเร็วในการตัดสินใจได้เป็นอย่างดี

5.1.4 การบูรณาการและการเข้าถึงข้อมูล AppSheet ช่วยในการบูรณาการข้อมูลจากหลายแหล่งเข้าไว้ในแอปพลิเคชันเดียว ทำให้สามารถเข้าถึงข้อมูลที่จำเป็นได้ง่ายและรวดเร็ว ลดเวลาในการรวบรวมและประมวลผลข้อมูล (Brynjolfsson & McAfee, 2014) การจัดการข้อมูลแบบรวมเป็นศูนย์กลาง ยังช่วยลดข้อผิดพลาดจากการป้อนข้อมูลซ้ำซ้อนและเพิ่มความแม่นยำในการดำเนินงานอีกด้วย

5.2 การเพิ่มประสิทธิภาพการสื่อสารและการทำงานร่วมกัน

Google AppSheet ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการสื่อสารและการทำงานร่วมกันในองค์กรโดยการสร้างแพลตฟอร์มที่รวมฟังก์ชันการสื่อสารและการจัดการโครงการไว้ในที่เดียวกัน แอปพลิเคชันที่พัฒนาด้วย AppSheet สามารถช่วยให้ทีมงานสื่อสาร แลกเปลี่ยนข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพรวดเร็ว เช่น การสร้างฟอร์มการสนทนาและระบบแจ้งเตือนเพื่อให้ทุกคนในทีมได้รับข้อมูลล่าสุดเกี่ยวกับงาน

(Trachim, 2020) การแบ่งปันข้อมูลและเอกสารที่สำคัญทำได้ง่ายขึ้น เนื่องจากแอปพลิเคชันสามารถกำหนดสิทธิ์การเข้าถึงข้อมูลเพื่อควบคุมความปลอดภัยที่ดี (Smith & Johnson, 2020) นอกจากนี้ AppSheet ยังช่วยให้การทำงานร่วมกันจากทุกที่ผ่านอุปกรณ์ที่หลากหลาย เช่น สมาร์ทโฟนและแท็บเล็ต (Brynjolfsson & McAfee, 2014) ซึ่งช่วยให้สมาชิกทีมสามารถติดตามและอัปเดตสถานะงานได้ตลอดเวลา พี่เจอร์เหล่านี้ช่วยลดความซับซ้อนในการทำงานร่วมกันและเพิ่มประสิทธิภาพการสื่อสารภายในองค์กร

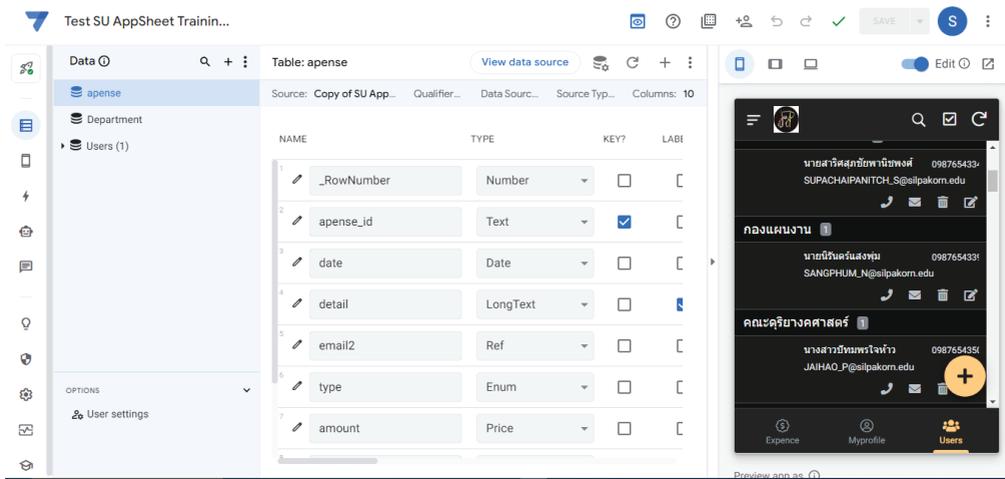
5.3 การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการข้อมูล

Google AppSheet ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการข้อมูลในองค์กรผ่านการสร้างแอปพลิเคชันที่สามารถรวมและจัดการข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ แอปพลิเคชันที่พัฒนาด้วย AppSheet สามารถเชื่อมต่อกับฐานข้อมูลและสเปรดชีต เช่น Google Sheets หรือ Excel เพื่อจัดเก็บและประมวลผลข้อมูลแบบเรียลไทม์ (Trachim, 2020) ซึ่งช่วยให้ข้อมูลที่สำคัญสามารถเข้าถึงและอัปเดตได้อย่างรวดเร็ว การสร้างฟอร์มอัตโนมัติในแอปพลิเคชันช่วยลดความผิดพลาดในการป้อนข้อมูลและทำให้การรวบรวมข้อมูลเป็นไปอย่างมีระเบียบ (Jones & Smith, 2021) มีการวิเคราะห์และรายงานผลเพื่อช่วยให้สามารถตรวจสอบและติดตามข้อมูลได้อย่างละเอียด เช่น การสร้างแดชบอร์ดเพื่อแสดงข้อมูลสำคัญและแนวโน้มต่าง ๆ ซึ่งช่วยในการ

ตัดสินใจได้อย่างแม่นยำ (Smith & Johnson, 2020)

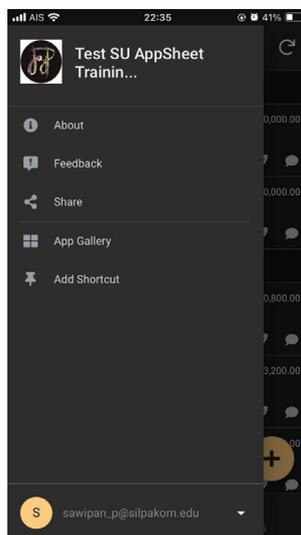
ทั้งนี้ ผู้เขียนทำการทดลองโดยทำตัวอย่างข้อมูล และนำเข้าระบบ Google AppSheet สามารถทำได้อย่างสะดวก และ

โดยผู้เขียนได้พิสูจน์การทำงาน AppSheet ว่าไม่ต้องมีความรู้เขียนโปรแกรม แต่จะต้องมีความรู้ในการจัดเก็บฐานข้อมูลที่ต้องการ การเลือกข้อมูลที่ต้องการ จึงทำให้สามารถประยุกต์และเพิ่มประสิทธิภาพในสำนักงานได้ ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 หน้าจอการบริหารจัดการตัวอย่างข้อมูล และนำเข้าระบบ Google AppSheet

หลังจากผู้เขียนนำตัวอย่างข้อมูลเข้าระบบ Google AppSheet เรียบร้อยแล้ว ผู้เขียนทำการทดสอบโดยการดาวน์โหลด Application Google AppSheet บนมือถือ จากนั้นทำการเรียก application ข้อมูลที่ต้องการ และทำการตรวจสอบข้อมูลดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 หน้าจอ Smart Phone การทดสอบ Application Google AppSheet

สรุป

บทความนี้ผู้เขียนกล่าวถึงการประยุกต์ใช้ Google AppSheet เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานในสำนักงาน โดยเน้น 3 ปัจจัยหลัก ดังนี้ 1.การปรับปรุงกระบวนการทำงาน การใช้ Google AppSheet ช่วยให้สามารถสร้างแอปพลิเคชันที่ตรงตามความต้องการขององค์กร โดยไม่ต้องมีทักษะการเขียนโปรแกรม โดยการรวมฟังก์ชันต่าง ๆ เข้าไว้ในแพลตฟอร์มเดียว โดยการรวมฟังก์ชันต่าง ๆ เข้าไว้ในแพลตฟอร์มเดียว มีความสะดวกและรวดเร็วมากขึ้น ทำให้กระบวนการทำงานในสำนักงานลดความซับซ้อนและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานได้เป็นอย่างมาก 2.การเพิ่มประสิทธิภาพการสื่อสารและการทำงานร่วมกัน Google AppSheet แอปพลิเคชันที่พัฒนาด้วย AppSheet สามารถสร้างแพลตฟอร์มที่รวมฟังก์ชันการสื่อสารและการจัดการโครงการใน

ที่เดียวกัน ช่วยให้ทีมงานได้รับข้อมูลล่าสุดอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ สามารถควบคุมความปลอดภัยด้วยกำหนดสิทธิ์การเข้าถึงข้อมูล นอกจากนี้ AppSheet ยังสามารถทำงานได้จากทุกที่ผ่านอุปกรณ์หลากหลาย และ 3. การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการข้อมูล Google AppSheet ช่วยในการจัดการข้อมูลในองค์กรผ่านการสร้างแอปพลิเคชันที่สามารถรวมและจัดการข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ข้อมูลสำคัญสามารถเข้าถึงและอัปเดตได้อย่างรวดเร็ว การสร้างฟอร์มอัตโนมัติช่วยลดความผิดพลาดในการป้อนข้อมูลและทำให้การรวบรวมข้อมูลเป็นระเบียบมากขึ้น นอกจากนี้ พีเจอร์การวิเคราะห์และรายงานยังช่วยในการตรวจสอบและติดตามข้อมูลได้อย่างละเอียด และช่วยในการตัดสินใจได้อย่างแม่นยำ สรุป 3 ปัจจัยหลัก และองค์ความรู้ใหม่ ดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 องค์ความรู้ใหม่ 3 ปัจจัย การประยุกต์ใช้ Google AppSheet เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานในสำนักงาน

จากการทดลองใช้งานจริงโดยการนำเข้าตัวอย่างข้อมูลเข้าสู่ระบบ Google AppSheet และทดสอบการใช้งานผ่านมือถือ ผู้เขียนพบว่า AppSheet ช่วยให้สามารถสร้างแอปพลิเคชันได้ง่ายโดยไม่จำเป็นต้องมีความรู้ในเรื่องการเขียนโปรแกรม แต่ต้องมีความรู้และความเข้าใจในการจัดเก็บและการเลือกข้อมูลที่ต้องการ จึงจะสามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานในสำนักงานได้อย่างมีนัยสำคัญ

AppSheet เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้ใช้สามารถสร้างแอปพลิเคชันบนมือถือได้โดยไม่ต้องเขียนโปรแกรมเลย ด้วยการใช้อุปกรณ์จาก Google Sheets, Excel, SQL databases หรือ cloud services ต่าง ๆ นำมาเป็นฐานข้อมูลของแอป ผู้ใช้สามารถสร้างฟอร์ม อินเตอร์เฟซ และการเชื่อมโยงข้อมูลได้ง่าย ๆ โดยใช้การลากและวาง (drag and drop) ผ่านหน้าจอ UI ของ AppSheet

จากการทดสอบจริง การนำข้อมูลเข้าสู่ระบบ AppSheet สามารถทำได้อย่างรวดเร็ว ข้อมูลจาก Google Sheets ถูกนำมาใช้เป็นฐานข้อมูลในแอปพลิเคชันอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เขียนสามารถสร้างแอปพลิเคชันที่ตอบสนองต่อความต้องการในการจัดการข้อมูลและการทำงานในสำนักงานได้อย่างรวดเร็ว เช่น การสร้างแอปสำหรับติดตามการทำงานของพนักงาน การจัดการสต็อกสินค้า หรือการติดตามคำสั่งซื้อของลูกค้า การเช็คข้อมูลลูกค้า เป็นต้น

นอกจากนี้ การทดสอบการใช้งานผ่านมือถือพบว่า แอปพลิเคชันที่สร้างขึ้นด้วย AppSheet มีประสิทธิภาพในการทำงานที่ดี รองรับการใช้งาน

หลายแพลตฟอร์ม ทั้ง iOS และ Android ผู้ใช้สามารถเข้าถึงข้อมูลและการทำงานต่าง ๆ ได้ทุกที่ทุกเวลา ทำให้การทำงานมีความสะดวกและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

การใช้งาน AppSheet ยังช่วยลดภาระการพัฒนาแอปพลิเคชันที่ซับซ้อนและลดเวลาในการเรียนรู้การเขียนโปรแกรม ผู้ใช้เพียงแค่มุ่งความเข้าใจในข้อมูลที่ต้องการใช้งาน และการจัดการข้อมูลในรูปแบบตาราง (spreadsheet) ก็สามารถสร้างแอปพลิเคชันได้ สรุปได้ว่า AppSheet เป็นเครื่องมือที่มีประโยชน์และเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานในสำนักงาน

ข้อเสนอแนะ

จากมุมมองของผู้เขียนเห็นว่า การศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้ Google AppSheet เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานในสำนักงาน มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. การเปรียบเทียบกับแพลตฟอร์มอื่น ๆ ควรศึกษาและเปรียบเทียบ Google AppSheet กับแพลตฟอร์มอื่น ๆ ที่ใช้สร้างแอปพลิเคชันโดยไม่ต้องเขียนโค้ด เช่น Microsoft Power Apps หรือ Zoho Creator เพื่อประเมินว่ามีข้อดีและข้อเสียแตกต่างกันอย่างไร รวมถึงการเลือกใช้แพลตฟอร์มที่เหมาะสมสำหรับแต่ละองค์กร

2. การวิเคราะห์ผลกระทบทางธุรกิจ ศึกษาผลกระทบของการใช้ AppSheet ต่อประสิทธิภาพและผลลัพธ์ทางธุรกิจ เช่น การเพิ่มผลผลิต ลดต้นทุน และการปรับปรุง

กระบวนการทำงาน รวมถึงการสำรวจความคิดเห็นของพนักงานและผู้บริหารที่ใช้ AppSheet เพื่อเข้าใจถึงความพึงพอใจและปัญหาที่เกิดขึ้น

3. การประยุกต์ใช้ในหลากหลายบริษัท
ควรทำการศึกษาในหลากหลายบริษัทขององค์กร เช่น ธุรกิจขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ รวมถึงอุตสาหกรรมที่แตกต่างกัน เพื่อดูว่า AppSheet สามารถปรับใช้ได้อย่างไรในแต่ละบริษัทและมีการทำงานอย่างไร

4. การศึกษาเรื่องความปลอดภัยและความเป็นส่วนตัว ควรศึกษาความปลอดภัยในการใช้ AppSheet รวมถึงการจัดการข้อมูลที่สำคัญและความเป็นส่วนตัวของข้อมูล ควรตรวจสอบว่ามีการป้องกันข้อมูลที่เหมาะสมและมาตรการที่ใช้ในการรักษาความปลอดภัยเพียงพอหรือไม่

5. การฝึกอบรมและการสนับสนุน
ศึกษาการฝึกอบรมและการสนับสนุนที่จำเป็นสำหรับการใช้ AppSheet ในองค์กร รวมถึงวิธีการที่องค์กรสามารถฝึกอบรมพนักงานในการใช้งานแพลตฟอร์มเหล่านี้และการให้การให้คำปรึกษาทางด้านเทคนิคเมื่อเกิดปัญหา

6. การพัฒนาแอปพลิเคชันที่ซับซ้อนมากขึ้น ศึกษาการสร้างแอปพลิเคชันที่ซับซ้อนมากขึ้นด้วย AppSheet เช่น การรวมข้อมูลจากหลายแหล่ง การสร้างระบบอัตโนมัติที่ซับซ้อน และการปรับแต่งการทำงานให้เหมาะสมกับความต้องการขององค์กร เป็นต้น

จากการศึกษาทำให้เข้าใจถึงศักยภาพและข้อจำกัดของ Google AppSheet ได้ดียิ่งขึ้น รวมถึงการปรับปรุงและพัฒนาแนวทางการใช้แพลตฟอร์มนี้ในองค์กรให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- Brynjolfsson, E., & McAfee, A. (2014). **The second machine age: Work, progress, and prosperity in a time of brilliant technologies**. Retrieved from <https://psycnet.apa.org/record/2014-07087-000> [2024, 2 Aug.]
- Modawal, A (2023). **Previous Next What is collaboration technology and why is it the need of the hour**. Retrieved from <https://www.softwebsolutions.com/resources/collaboration-technology.html>. [2024, 27 Jun.]
- Brown, A. (2022). Cost-effective app development with no-code platforms. **Journal of Information Technology Management**, 33(2), 45-60.
- Davis, R. (2023). Collaborative app development in modern workplaces. **Business Process Management Journal**, 29(3), 112-128.

- De, A. (2024). **Streamlining Business Processes with Low-Code Development**. Retrieved from <https://www.linkedin.com/pulse/streamlining-business-processes-low-code-development-amit-de-qlv3c> [2024, 20 Jun.]
- Drucker, P. F. (2001). **The essential Drucker**. Retrieved from <https://amazon.com/Essential-Drucker-Druckers-Management-Essentials/dp/0061345016?asin=0061345016&revisionId=&format=4&depth=1> [2024, 27 Jun.]
- Iconext writer. (2023). **Google AppSheet: Create apps without coding** . Retrieved from <https://iconext.co.th/th/2023/10/06/google-appsheet-สร้างแอปโดยไม่ต้องเข้า/> [2024, 20 Jun.] (In Thai)
- Glover, M. (2020). No-Code Development: A Case Study of Google AppSheet. **Journal of Software Engineering**, 10(2), 56-67.
- Johnson, K. (2021). Advanced Programming Techniques: A Comprehensive Guide. **Journal of Computer Science**, 5(3), 233-245.
- Jones, L., & Smith, K. (2021). The impact of digital tools on workplace efficiency. **Journal of Business Innovation**, 12(3), 45-60.
- Lee, C. (2021). Enhancing Team Collaboration with Google AppSheet. **Journal of Information Technology**, 8(4), 89-102.
- Nguyen, A. (2019). Effective Use of Programming Languages for Complex Applications. **Software Development Journal**, 6(1), 76-88.
- Robbins, S. P., & Judge, T. A. (2019). **Organizational behavior (18th ed.)**. Retrieved from <https://www.pearson.com/en-us/subject-catalog/p/organizational-behavior/P200000006036/9780134729664>. [2024, 20 Jun.]
- Smith, M., & Johnson, D. (2020). Managing human resources in the digital age. **Human Resources Journal**, 9(1), 33-48.
- Smith, J. (2020). Programming vs. No-Code Platforms: A Comparative Study. **Journal of Technology Innovation**, 7(2), 112-130.
- Smith, J. (2023). The rise of citizen developers in enterprise environments. **MIT Sloan Management Review**, 64(3), 25-38.
- Trachim, A. (2020). **Google AppSheet – what is it and how to use it?**. Retrieved from <https://itcraftapps.com/blog/google-appsheet-what-is-it-and-how-to-use-it/> [2024, 25 Jun.]

Taylor, M. (2024). Fostering innovation through democratized app development. **Harvard Business Review**, 102(2), 55-68.

Wilson, K. (2023). Agile business strategies in the era of no-code platforms. **Strategic Management Journal**, 44(1), 102-117.

.....

รายละเอียดการเตรียมบทความเสนอการตีพิมพ์

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
(สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)

Academic Journal Phranakhon Rajabhat University
(Humanities and Social Sciences)

วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เป็นวารสารราย 6 เดือน
เผยแพร่ปีละ 2 ฉบับ ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน และ ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม จัดทำขึ้น
เพื่อเผยแพร่ผลงานในลักษณะบทความวิชาการ (Academic Article) บทความวิจัย (Research Article)
บทความปริทัศน์ (Review Article) และบทวิจารณ์หนังสือ (Book Review) ในสาขามนุษยศาสตร์
และสังคมศาสตร์ แก่นักวิจัย นักวิชาการ และบุคคลทั่วไปที่สนใจ

ขอบเขตของผลงานที่ตีพิมพ์

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ตีพิมพ์
บทความทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ ได้แก่ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ จิตวิทยา
นิเทศศาสตร์ พฤติกรรมศาสตร์ ประชากรศาสตร์ สังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มานุษยวิทยา สังคมวิทยา
ภูมิศาสตร์ วิทยาการประกันภัย สถิติศาสตร์ บรรณารักษศาสตร์ บริหารการศึกษา ศึกษาศาสตร์ กฎหมาย
การบัญชี และบริหารธุรกิจ

การพิจารณาบทความ

บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารนี้จะได้รับการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้อง
(Peer Review) อย่างน้อย 3 ท่าน โดยผู้แต่งและผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความจะไม่ทราบชื่อซึ่งกันและกัน
(Double-blind Peer Review)

ประเภทของบทความที่รับตีพิมพ์

1. บทความวิชาการ (Academic Article)

งานเขียน ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าสนใจ เป็นความรู้ใหม่ กล่าวถึงความเป็นมาของปัญหา วัตถุประสงค์
แนวทางการแก้ไขปัญหา มีการใช้แนวคิดทฤษฎี ผลงานวิจัยจากแหล่งข้อมูล เช่น หนังสือ วารสารวิชาการ
อินเทอร์เน็ต ประกอบการวิเคราะห์วิจารณ์ เสนอแนวทางแก้ไข

2. บทความวิจัย (Research Article)

เป็นการนำเสนอผลงานวิจัยอย่างเป็นระบบ กล่าวถึงความเป็นมา และความสำคัญของปัญหา
วัตถุประสงค์ การดำเนินการวิจัย

3. บทความปริทัศน์ (Review Article)

งานวิชาการที่ประเมินสถานะล่าสุดทางวิชาการ (State of the art) เฉพาะทางที่มีการศึกษาค้นคว้า มีการวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ความรู้ทั้งทางกว้าง และทางลึกอย่างทันสมัย โดยให้ข้อพิพากษ์ที่ชี้ให้เห็นแนวโน้มที่ควรศึกษาและพัฒนาต่อไป

4. บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review)

บทความที่วิพากษ์วิจารณ์เนื้อหาสาระ คุณค่า และคุณภาพของหนังสือ บทความหรือผลงานศิลปะ อาทิ นิทรรศการ ทัศนศิลป์ และการแสดงละครหรือดนตรี โดยใช้หลักวิชาและดุลยพินิจอันเหมาะสม

หลักเกณฑ์ในการส่งบทความ

1. บทความที่ผู้แต่งส่งมาเพื่อตีพิมพ์จะต้องเป็นบทความที่ยังไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่หรืออยู่ระหว่างการเสนอขอตีพิมพ์จากวารสารอื่น ๆ

2. เนื้อหาในบทความต้องไม่คัดลอก ลอกเลียน หรือไม่ตัดทอนจากบทความอื่นโดยเด็ดขาด (การละเมิดลิขสิทธิ์ถือเป็นการผิดชอบของผู้แต่งเท่านั้น)

3 ผู้แต่งต้องเขียนบทความตามรูปแบบที่กำหนดไว้ในระเบียบการส่งบทความของวารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

4. การพิจารณาบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จะพิจารณาเฉพาะบทความที่ได้รับการประเมินให้ตีพิมพ์เผยแพร่จากผู้ทรงคุณวุฒิเท่านั้น

5. กรณีข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้แต่งต้องปรับแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ และชี้แจงการแก้ไขต้นฉบับดังกล่าว มายังกองบรรณาธิการ

คำแนะนำการเตรียมต้นฉบับ

รับการตีพิมพ์บทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ จัดพิมพ์ด้วยโปรแกรม Microsoft Word 2003 ขึ้นไป โดยใช้ตัวหนังสือแบบ TH SarabunPSK ขนาด 16 pt. ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ กำหนดตั้งค่าหน้ากระดาษ บน 1.5 นิ้ว ล่าง 1.0 นิ้ว ขวา 1.0 นิ้ว โดยความยาวของบทความควรเป็นดังนี้

1. บทความทางวิชาการ (Academic article)	ประมาณ 15 หน้า ต่อบทความ
2. บทความวิจัย (Research article)	ประมาณ 15 หน้า ต่อบทความ
3. บทความปริทัศน์ (Review article)	ประมาณ 8 หน้า ต่อบทความ
4. บทวิจารณ์หนังสือ (Book review)	ประมาณ 5 หน้า ต่อบทวิจารณ์

โดยมีส่วนประกอบดังนี้

บทความวิชาการ	บทความวิจัย	บทความปริทรรศน์	บทวิจารณ์หนังสือ
1. บทนำ	1. บทนำ	1. บทนำ	บทความที่วิพากษ์วิจารณ์
2. กรอบในการวิเคราะห์	2. วัตถุประสงค์การวิจัย	2. บทสรุป	เนื้อหาสาระคุณค่า และ
3. เนื้อหา	3. ทบทวนแนวคิด	3. เอกสารอ้างอิง	คุณภาพของหนังสือ
4. สรุป	4. สมมติฐาน (ถ้ามี)		บทความหรือผลงาน ศิลปะ
5. เอกสารอ้างอิง	5. กรอบแนวคิดของการวิจัย		อาทิ นิทรรศการ ทัศนศิลป์
	6. ระเบียบวิธีวิจัย		และการแสดงละครหรือดนตรี
	7. ผลการวิจัย		โดยใช้หลักวิชาและดุลยพินิจ
	8. สรุปผลการวิจัยและอภิปราย		อันเหมาะสม
	9. เอกสารอ้างอิง		

Academic Article	Research Article	Review Article	Book Review
1. Introduction	1. Introduction	1. Introduction	The critique article should critically evaluate the subject, whether a book, film, work of art, dance, music performance or even another article. This has to be done looking at the content, the main points, and the benefit proceeding from it and how it expresses its discipline.
2. Framework Analysis	2. Research Objectives	2. Conclusion	
3. Content	3. Literature Review	3. References	
4. Conclusion	4. Hypothesis (if any)		
5. References	5. Conceptual Framework		
	6. Methodology		
	7. Research Results		
	8. Results Conclusion and Discussion		
	8.1 Results Conclusion		
	8.2 Discussion		
	9. References		

ชื่อเรื่อง	ควรมีความกระชับและชัดเจน ไม่ยาวจนเกินไป บทความภาษาไทยต้องมีชื่อเรื่องทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยใช้ตัวพิมพ์ใหญ่ทั้งหมด
ชื่อผู้แต่ง	ระบุชื่อเต็มและนามสกุลเต็มของผู้แต่งทุกคนทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษโดยไม่ใส่ยศหรือตำแหน่ง สำหรับผู้แต่งหลักต้องใส่ E-mail address ที่ติดต่อได้และลงเครื่องหมายดอกจันกำกับ
บทคัดย่อ	ทุกบทความต้องมีบทคัดย่อเป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษยกเว้นบทวิจารณ์หนังสือ โดยควรมีความยาวระหว่าง 200 ถึง 250 คำ
คำสำคัญ	ให้มีคำสำคัญ 3-5 คำ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
รูปภาพ	แยกบันทึกเป็นไฟล์ภาพที่มีนามสกุล TIFF, หรือ JPEG ถ้าเป็นภาพถ่ายกรุณาส่งภาพต้นฉบับเพื่อคุณภาพในการพิมพ์ หมายเลขรูปภาพและกราฟ ให้เป็นเลขอารบิก คำบรรยายและรายละเอียดต่าง ๆ อยู่ด้านล่างของรูปภาพ ปรับรูปแบบให้เหมาะสมกับการตีพิมพ์แบบขาว-ดำ หรือ Greyscale
เนื้อหา	ใช้ตัวหนังสือแบบ TH SarabunPSK ขนาด 16 พอยท์ จัดเนื้อหาตามรูปแบบบทความวิชาการ (Academic Article) บทความวิจัย (Research Article) บทความปริทัศน์ (Review Article) บทความปริทัศน์ (Review Article) หรือ บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review) หน่วยที่ใช้ให้เป็นไปตามรูปแบบสากล ศัพท์ภาษาอังกฤษในวงเล็บให้ใช้ตัวพิมพ์เล็กทั้งหมดยกเว้นชื่อเฉพาะ หากมีสมการให้ใช้ Equation Editor โดยจัดให้อยู่ในตำแหน่งกลางหน้ากระดาษ และระบุหมายเลขสมการ
ตาราง	หมายเลขตารางให้เป็นเลขอารบิก คำบรรยายและรายละเอียดต่าง ๆ อยู่ด้านบนของตาราง
เอกสารอ้างอิง	เป็นรายชื่อเอกสารที่ใช้อ้างอิงในบทความ โดยให้แปลเป็นภาษาอังกฤษทุกรายการ และจัดรูปแบบอ้างอิงตามระบบ APA 6 th edition

รูปแบบการอ้างอิง

1. การอ้างอิงในเนื้อหา (In-text citation)

กรณีอ้างอิงชื่อผู้แต่งก่อนข้อความ	ชื่อผู้แต่ง (ปีที่พิมพ์).....
	ตัวอย่าง Kelly (2004) แสดงให้เห็นว่า.....
	Saikaew & Kaewsarn (2009) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ.....
	Lui et al. (2000) พบว่า.....
	Saikaew & Kaewsarn (2009) และ Lui et al. (2000) พบว่า
กรณีอ้างอิงชื่อผู้แต่งท้ายข้อความ (ชื่อผู้แต่ง, ปีที่พิมพ์)
ตัวอย่าง (Kelly, 2004)
 (Saikaew & Kaewsarn, 2009)
 (Lui et al., 2000)
 (Saikaew & Kaewsarn, 2009; Lui et al., 2000)

2. การอ้างอิงในส่วนท้ายบทความ (References)

2.1 อ้างอิงจากหนังสือ (Books)

รูปแบบ	ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อหนังสือ . (ครั้งที่พิมพ์). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.
ตัวอย่าง	Crawley, R. B., Dockery, L. M., Branson, T. S., Carmichael, L. E., Carson, J. C., Findlay, A. F., & Smith, D. M. (2015). Manor houses of the early 1900s . London, England: Taylor & Francis.

2.2 อ้างอิงจากบทความวารสาร (Journal articles)

รูปแบบ	ชื่อผู้แต่ง. (ปีพิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร , ปีที่(ฉบับที่), หน้าแรก-หน้าสุดท้าย.
ตัวอย่าง	Yingsanga, P., & Mathurasa, L. (2009). Yellowing development of Chinese Kale (<i>Brassica oleracea</i> var. <i>alboglabra</i>). Phranakhon Rajabhat Research Journal: Science and Technology , 14(1), 76-90. (In Thai)
	Morrisa, G.A., Fosterb, T.J., & Hardinga, S.E. (2000). The effect of the degree of esterification on the hydrodynamic properties of citrus pectin. Food Hydrocolloids , 14(3), 227-235.

2.3 อ้างอิงจากวิทยานิพนธ์ (Theses and Dissertations)

รูปแบบ ชื่อผู้แต่ง. (ปีพิมพ์). **ชื่อวิทยานิพนธ์**. (ระดับวิทยานิพนธ์). มหาวิทยาลัย, เมืองที่ตั้งมหาวิทยาลัย.

ตัวอย่าง Caprette, C.L. (2005). **Conquering the cold shudder: The origin and evolution of snake eyes**. (Doctoral dissertation). Ohio State University, Columbus, OH.

2.4 อ้างอิงจากรายงานการวิจัย/รายงานทางวิชาการ (Technical/Research reports)

รูปแบบ ชื่อผู้แต่ง. (ปีพิมพ์). **ชื่อเรื่อง** (ประเภทของเอกสาร). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง Tayama, T. (2006). **Velocity influence on detection and prediction of changes in color and motion direction** (Report No. 38). Sapporo, Japan: Psychology Department, Hokkaido University.

2.5 บทความ/บทในหนังสือการประชุม (Proceedings of meeting and symposium)

รูปแบบ ชื่อผู้แต่งในบท. (ปีพิมพ์). **ชื่อเรื่อง**. ใน ชื่อบรรณาธิการ, (บรรณาธิการ), ชื่อการประชุม (หน้าแรก-หน้าสุดท้าย). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง Deci, E.L., & Ryan, R.M. (1991). **A motivational approach to self: Integration in personality**. In R. Dienstbier (Ed.), Nebraska Symposium on motivation: Vol. 38 Perspectives on motivation (237-288). Lincoln, NM: University of Nebraska Press.

2.6 อ้างอิงจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ

รูปแบบ ชื่อผู้แต่ง. (ปีพิมพ์). **ชื่อเรื่อง**. Retrieved from <http://.....>[ใส่วันที่สืบค้น].

ตัวอย่าง Centers for Disease Control and Prevention. (2003). **Take charge of your diabetes**. Retrieved from <http://www.cdc.gov/diabetes /pubs/paf/ted.pdf> [2015, 25 Oct.]

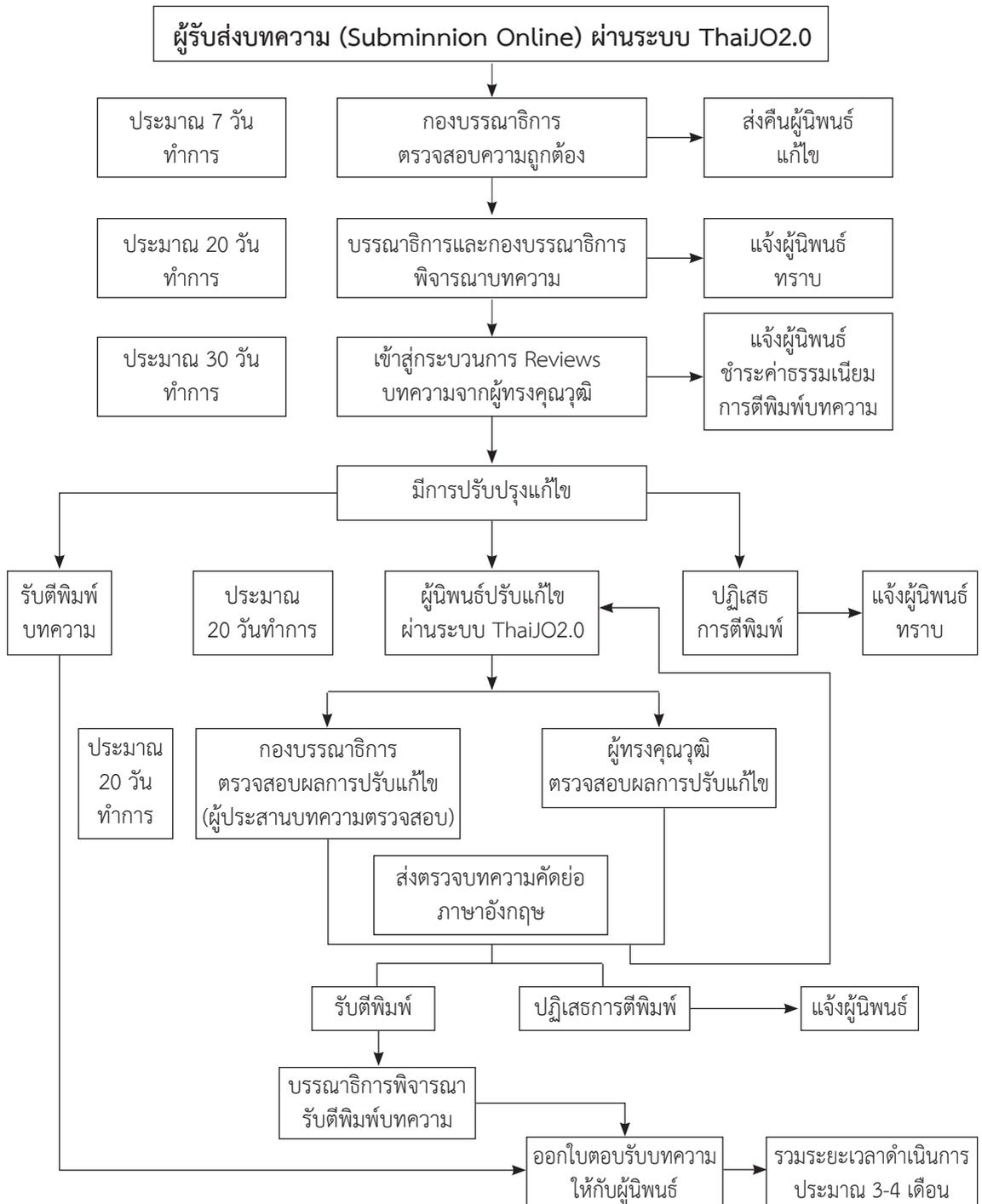
2.7 อ้างอิงอื่น ๆ

รูปแบบ ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์. (ปีที่ให้สัมภาษณ์, วัน เดือน). **สัมภาษณ์**. ตำแหน่งผู้ให้สัมภาษณ์. หน่วยงาน.

ตัวอย่าง Phae-ngam, W. (2016, 10 Jan.). **How to write a good research article**. Assistant Professor. Faculty of Science and Technology. Phranakhon Rajabhat University.

ขั้นตอนการพิจารณาบทความ

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

หมายเหตุ: ทางวารสารขอสงวนสิทธิ์ที่จะเรียบเรียงและอาจปรับปรุงการนำเสนอบทความตามความเหมาะสม

รูปแบบบทความเพื่อส่งตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร สาขาสถาปัตยกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์ (ภาษาไทย)

ชื่อเรื่องภาษาไทย (TH SarabunPSK ขนาด 16pt. ตัวหนา)

ENGLISH TITLE (TH SarabunPSK 16pt. bold)

ชื่อ-สกุล ผู้แต่งบทความ^{1*} ชื่อ-สกุล ผู้แต่งบทความ² (TH SarabunPSK ขนาด 14pt. ตัวปกติ)

¹ชื่อหน่วยงานที่สังกัด (TH SarabunPSK ขนาด 12pt. ตัวปกติ)

²ชื่อหน่วยงานที่สังกัด (TH SarabunPSK ขนาด 12pt. ตัวปกติ)

Author^{1*}, Author² (TH SarabunPSK 14pt. normal)

¹Affiliation (TH SarabunPSK 12pt. normal)

² Affiliation (TH SarabunPSK 12pt. normal)

*E-mail: address@mailservice.com (TH SarabunPSK 12pt. normal)

Received: xx-xx-xx

Revised: xx-xx-xx

Accepted: xx-xx-xx

บทคัดย่อ (TH SarabunPSK ขนาด 16pt. ตัวหนา)

เนื้อหาบทคัดย่อในกรณีเป็นบทความภาษาไทยต้องมีบทคัดย่อเป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ยกเว้นบทความหนังสือ บทคัดย่อควรมีย่อหน้าเดียว ไม่ควรเกิน 250 คำ บทคัดย่อควรกล่าวถึงวัตถุประสงค์หลักของบทความ ผลลัพธ์หรือ สรุปผลที่ได้จากการทำวิจัย คำสำคัญที่เป็นภาษาไทยไม่ต้องมีเครื่องหมายจุลภาค (,) ระหว่างคำ

(TH SarabunPSK ขนาด 16pt. ตัวปกติ).....

คำสำคัญ: คำสำคัญ1 คำสำคัญ2 คำสำคัญ3 คำสำคัญ4 คำสำคัญ5 (TH SarabunPSK ขนาด 16pt. ตัวปกติ)

ABSTRACT (TH SarabunPSK 16pt. bold)

For a Thai article, an abstract in English must accompany the Thai version. The abstract should contain a single paragraph and its length should not exceed 250 words. It should be prepared in concise statement of objectives and summary of important results.

Keywords: keyword1, keyword2, keyword3, keyword4, keyword5 (TH SarabunPSK 16pt. normal)

บทนำ (TH SarabunPSK ขนาด 16pt. ตัวหนา)

เนื้อหา (TH SarabunPSK ขนาด 16pt.

ตัวปกติ).....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

วัตถุประสงค์ (TH SarabunPSK ขนาด 16pt. ตัวหนา)

เนื้อหา (TH SarabunPSK ขนาด 16pt.

ตัวปกติ).....

.....

.....

.....

.....

.....

ทบทวนแนวคิด (TH SarabunPSK ขนาด 16pt. ตัวหนา)

เนื้อหา (TH SarabunPSK ขนาด 16pt.

ตัวปกติ).....

.....

.....

.....

.....

สมมติฐาน (ถ้ามี) (TH SarabunPSK ขนาด 16pt. ตัวหนา)

เนื้อหา (TH SarabunPSK ขนาด 16pt.

ตัวปกติ).....

.....

.....

.....

.....

กรอบแนวคิดของการวิจัย (TH SarabunPSK ขนาด 16pt. ตัวหนา)

เนื้อหา (TH SarabunPSK ขนาด 16pt.

ตัวปกติ).....

.....

.....

.....

.....

ระเบียบวิธีวิจัย (TH SarabunPSK ขนาด 16pt. ตัวหนา)

เนื้อหา (TH SarabunPSK ขนาด 16pt.

ตัวปกติ).....

.....

.....

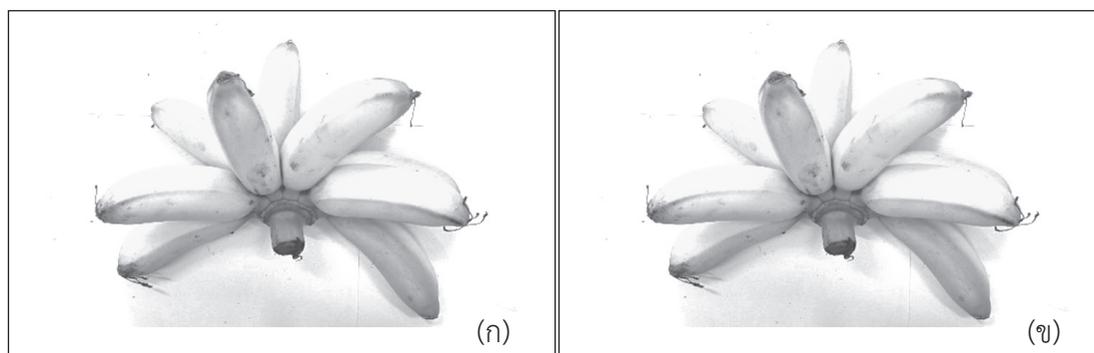
.....

ผลการวิจัย (TH SarabunPSK ขนาด 16pt. ตัวหนา)

เนื้อหา (TH SarabunPSK ขนาด 16pt.

ตัวปกติ).....

.....

ภาพที่ 1 ชื่อภาพ...(ก).....(ข)....

ตารางที่ 1 ชื่อตาราง

ปัจจัยต่าง ๆ	Factor Loading	Commulative Variance (%)	Communalities
ปัจจัยที่ 1 : สถาปัตยกรรม และความสำคัญของวัด		25.530	
เป็นวัดที่มีความสวยงาม	0.830		0.689
มีสถาปัตยกรรมเป็นเอกลักษณ์	0.799		0.642
มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์	0.675		0.491
มีความโดดเด่นแตกต่างจากวัดอื่น ๆ	0.451		0.346

หมายเหตุ : (TH SarabunPSK ขนาด 12pt. ตัวปกติ)

สมการที่ 1

สรุปลผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย(TH SarabunPSK ขนาด 16pt. ตัวหนา)
 เนื้อหา (TH SarabunPSK ขนาด 16pt. ตัวปกติ).....

REFERENCES (TH SarabunPSK ขนาด 16pt. ตัวหนา)

เนื้อหา (TH SarabunPSK ขนาด 16pt.).....

จริยธรรมในการตีพิมพ์

Publication Ethics

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีมาตรฐานทางจริยธรรมในการตีพิมพ์บทความ ดังนี้

➤ จริยธรรมของบรรณาธิการ

1. บรรณาธิการมีหน้าที่ พิจารณาความสอดคล้องของเนื้อหาบทความกับวัตถุประสงค์และขอบเขตของวารสาร
2. บรรณาธิการมีหน้าที่ตรวจสอบคุณภาพและพิจารณาความถูกต้องของบทความร่วมกับกองบรรณาธิการและผู้ทรงคุณวุฒิก่อนการตีพิมพ์
3. บรรณาธิการต้องไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้แต่ง ผู้ประเมินบทความ และบุคคลอื่น ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง
4. บรรณาธิการต้องปฏิบัติตามกระบวนการและขั้นตอนต่าง ๆ ของวารสารอย่างเคร่งครัด
5. บรรณาธิการต้องรักษาความลับของผู้แต่ง
6. บรรณาธิการมีหน้าที่รักษามาตรฐานของวารสาร รวมถึงพัฒนาวารสารให้มีคุณภาพอยู่เสมอ

➤ จริยธรรมของผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความ

1. ผู้ทรงคุณวุฒิต้องตระหนักถึงความเชี่ยวชาญตามศาสตร์ของตนเองในการรับประเมินบทความ
2. ผู้ทรงคุณวุฒิต้องไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้แต่ง
3. ผู้ทรงคุณวุฒิต้องตรวจสอบความซ้ำซ้อนของบทความกับงานตีพิมพ์อื่น ๆ
4. ผู้ทรงคุณวุฒิต้องประเมินและให้ข้อเสนอแนะตามหลักเกณฑ์ทางวิชาการโดยปราศจากอคติ
5. ผู้ทรงคุณวุฒิควรตรงต่อเวลาในการส่งผลการประเมินบทความ
6. ผู้ทรงคุณวุฒิควรรักษาความลับของผู้แต่งบทความ

➤ จริยธรรมของผู้แต่งบทความ

1. บทความที่ส่งจะต้องเป็นบทความที่ไม่เคยมีการตีพิมพ์หรือเผยแพร่ที่ไหนมาก่อน และต้องไม่คัดลอกผลงานผู้อื่นโดยขาดการอ้างอิง
2. หากบทความมีการทดลองเกี่ยวกับมนุษย์หรือสัตว์ ผู้แต่งต้องปฏิบัติตามหลักจริยธรรมในการวิจัยและข้อกำหนดที่เกี่ยวข้อง
3. ผู้แต่งควรระบุแหล่งทุนที่สนับสนุนการวิจัย
4. ผู้แต่งควรเคารพความคิดเห็นทางวิชาการของผู้อื่น และแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ
5. ผู้แต่งจะต้องไม่นำส่วนใดส่วนหนึ่งของเนื้อหาในบทความไปตีพิมพ์เผยแพร่ยังแหล่งอื่น ๆ
6. ชื่อผู้แต่งที่ปรากฏในบทความต้องเป็นผู้ที่มีส่วนในผลงานวิชาการนี้จริง

บทความวิชาการในวารสารฉบับนี้ ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนเท่านั้น

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
9 ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงอนุสาวรีย์ เขตบางเขน กรุงเทพฯ 10220